

Halsnæs
Kommune

Landskabskarakterkortlægning

HALSNÆS KOMMUNE 2025

Indhold

Intro	**3**
Landskabet i planlægningen	**4**
Landskabet i Halsnæs Kommune	**6**
De store landskabstræk	**8**
Geologi	**12**
Kulturarv	**14**
Rumlig og visuel orientering	**16**
Landskabskaraktermetoden	**19**
Oversigtskort	**23**
Karakterstyrke	**24**
Tilstand	**25**
Sårbarhed	**26**
Visuelle oplevelsesværdier	**27**
Strategiske mål	**28**
Landskabskarakterområder	**31**
1. Nordkysten og Melby Fritidslandskab	**32**
2. Grønnessegård Herregårds- og Fjordlandskab	**46**
3. Torup Landbrugslandskab	**60**
4. Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab	**74**
5. Arrenæs Skov- og Bakkelandskab	**88**
6. Kregme Mose- og Ådalslandskab	**102**
7. Fjordkystens Fritidslandskab	**116**
8. Ølsted Landbrugslandskab	**130**
9. Havelse Ådal	**144**

Landskabskarakterkortlægningen af Halsnæs Kommune er udarbejdet i 2024/25 i et samarbejde mellem Halsnæs Kommune og Planværkstedet.
Fotos Planværkstedet.

Intro

Landskabskaraktermetoden bruges af de fleste danske kommuner til at kortlægge landskabers karakter. Metoden, der i dagligtale kaldes for LKM, tager afsæt i landområdets landskabelige træk og visuelle værdier, og beskriver landskaber ud fra deres samspil mellem terræn, naturgrundlag, kulturhistoriske indhold og de rumlige og visuelle træk. Natur - forstået som biodiversitet - er ikke omfattet af metodens kortlægninger og beskrivelser. Metoden bruges i det åbne land, og har ikke byernes grønne områder med.

Landskabskarakterkortlægningen af Halsnæs Kommune er en ny kortlægning der afløser Frederiksborg Amts landskabsanalyse fra 1992. Der er sket mange forandringer i landskabet siden Amtets analyse og der er kommet mange nye anlægstyper, som der skal findes plads til i landskabet.

Halsnæs Kommunes landskabskarakterkortlægning er udført i 2024/25. Den er et opslagsværk målrettet kommunens planlæggere, men den indeholder mere beskrivelser af landskabets mere overordnede træk og oplevelser, der kende tegner egnens landskaber.

Landskabskarakterkortlægningen kan give indspil til arealudpegninger, sagsbehandlingen og planlægning i det åbne land. Den giver et opdateret grundlag for at udpege bevaringsværdige landskaber og større sammenhængende landskaber i Kommuneplanen og den er et værdifuldt sektorindspil for landskab i afvejningen af andre plantemaer og udpegning.

Landskabet i planlægningen

Attraktive og oplevelsesrige landskaber giver livskvalitet og værdi for kommunes borgere. Mange vælger at bosætte sig, etablere virksomhed eller nyde deres fritid i områder med smukke landskaber, og landskabets herlighedsværdier har også indvirken på prisen på vore boliger. Landskabet giver mulighed for oplevelser og rekreativ udfoldelse og er med til at øge vores livskvalitet og sundhed.

Landskab og livskvalitet
I Halsnæs Kommune er kysterne og landskabet en værdifuld ressource, der tilbyder borgerne attraktive steder for bosætning og muligheder for et aktivt friluftsliv samt turisme. Landskabets "herlighedsværdier" er væsentlige at tage hånd om og passe på via planlægningen. Med en landskabskarakterkortlægning (LKM) er det muligt at tydeliggøre værdierne i landskabet og stille skarpt på, hvad der skal beskyttes. Samtidig giver en landskabskarakterkortlægning anbefalinger til, hvordan der kan indpasses nyt i landskabet under hensyn til landskabets karakter og eksisterende værdier.

Kommuneplanlægning
Kommuneplanen skal indeholde retningslinjer, der sikrer, at bevaringsværdige landskaber og større sammenhængende landskaber som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. En landskabskarakterkortlægning sikrer, at retningslinjerne for landskab i kommuneplanen bygger på konkret viden om landskabet. Den giver et solidt grundlag for planlægningen og medvirker til, at vi bliver opmærksomme på landskabets værdier. Halsnæs Kommunes landskabskarakterkortlægning skal bruges til at opdatere kommuneplanens landskabsudpegninger og den er et rent landskabeligt input, der skal afvejes i forhold til andre kommuneplaninteresser.

Landskabets udfordringer
Natur og landskab er generelt under pres, og der er mange interesser og nye anlæg, der skal findes plads til i det åbne land. Byudvikling, veje, større tekniske anlæg og VE-anlæg skal indpasses, og det er væsentligt, at det gøres med størst muligt hensyn til de landskabstræk, der er afgørende for landskabets karakter og værdier. En LKM bidrager til at kvalificere disse beslutninger. Formålet med at beskytte landskabets værdier, hvad end det er geologiske, kulturhistoriske eller oplevelsesmæssige værdier, er at sikre at landskabet beskyttes til glæde for borgerne og naturen.

Landskabskaraktermetoden
En landskabskarakterkortlægning er en systematisk beskrivelse og vurdering af landskabets karakter og værdier. Med metoden inddeles landskabet i såkaldte karakterområder, som med hver deres særlige karakter tilsammen danner kommunens landskab. De forskellige karakterområder beskrives hver for sig. Landskabskarakterkortlægningen giver samtidig en grundig argumentation for, hvor og hvorfor landskabet skal beskyttes, og hvor og hvordan der kan tilføres nyt til landskabet. LKM sikrer en ensartet behandling af alle sager inden for det samme landskabskarakterområde, ligesom den kan bruges til at formidle og skabe forståelse for landskabets kapacitet og værdier. Målet er ikke at bevare landskabet uforandret, men at sikre, at nye elementer integreres harmonisk, og landskabets karakter og elementer beskyttes og styrkes.

Hvad er et landskab?
I landskabskaraktermetoden dækker begrebet landskab over tre hovedbestanddele:

- Naturgrundlaget: Terræn, jordbund, vand og plantevækst.
- De kulturhistoriske spor: Alle de synlige spor efter generationers brug af landskabet.
- Det rumlige og visuelle landskab: Alt de vi ser og oplever når vi færdes ude i landskabet - fx de åbne udsigter, kysterne, skovbrynene eller en kirke højt på en bakketop.

Udsigt fra Nordkyststien

Landskabet i Halsnæs Kommune

Halsnæs Kommune rummer store landskabelige forskelle og helheder, og man skal ikke bevæge sig langt før landskabet skifter karakter, fx fra den rå og vindpåvirkede nordkyst til de stille fjordkyster. Kystlandskabet byder på vide udsigter mod nord og kig til modstående kyster hen over fjordene. Terrænet skifter fra højtliggende bakker og plateauer til lavtliggende kystnære områder af tidligere havbund. I landskabskarakterkortlægningen er Halsnæs Kommune blevet inddelt i 9 karakterområder.

Kysten syd for Frederiksværk

Landskabet i Halsnæs Kommune
Landskabskarakterområderne er inddelt med afsæt i de naturgeografiske og kulturgeografiske helheder som terrænet, kysten og arealanvendelsen danner. Inden for de 9 karakterområder er der stedvist mindre, kontrasterende delområder, hvor landskabskarakteren afviger, men hvor områderne er for små til at være selvstændige karakterområder.

Halsnæs Kommunes landskab er meget varieret, og den geologiske dannelse har stor indvirkning på, hvordan landskabet opleves. Herudover har særligt kysterne, graden af bebyggelse og beplantningsstrukturen stor betydning for oplevelsen af de landskabelige helheder.

Landskabkarakterområder i Halsnæs Kommune:
1. Nordkysten og Melby Fritidslandskab
2. Grønnessegård Herregårds- og Fjordlandskab
3. Torup Landbrugslandskab
4. Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab
5. Arrenæs Skov- og Bakkelandskab
6. Kregme Mose- og Ådalslandskab
7. Fjordkystens Fritidslandskab
8. Ølsted Landbrugslandskab
9. Havelse Ådal

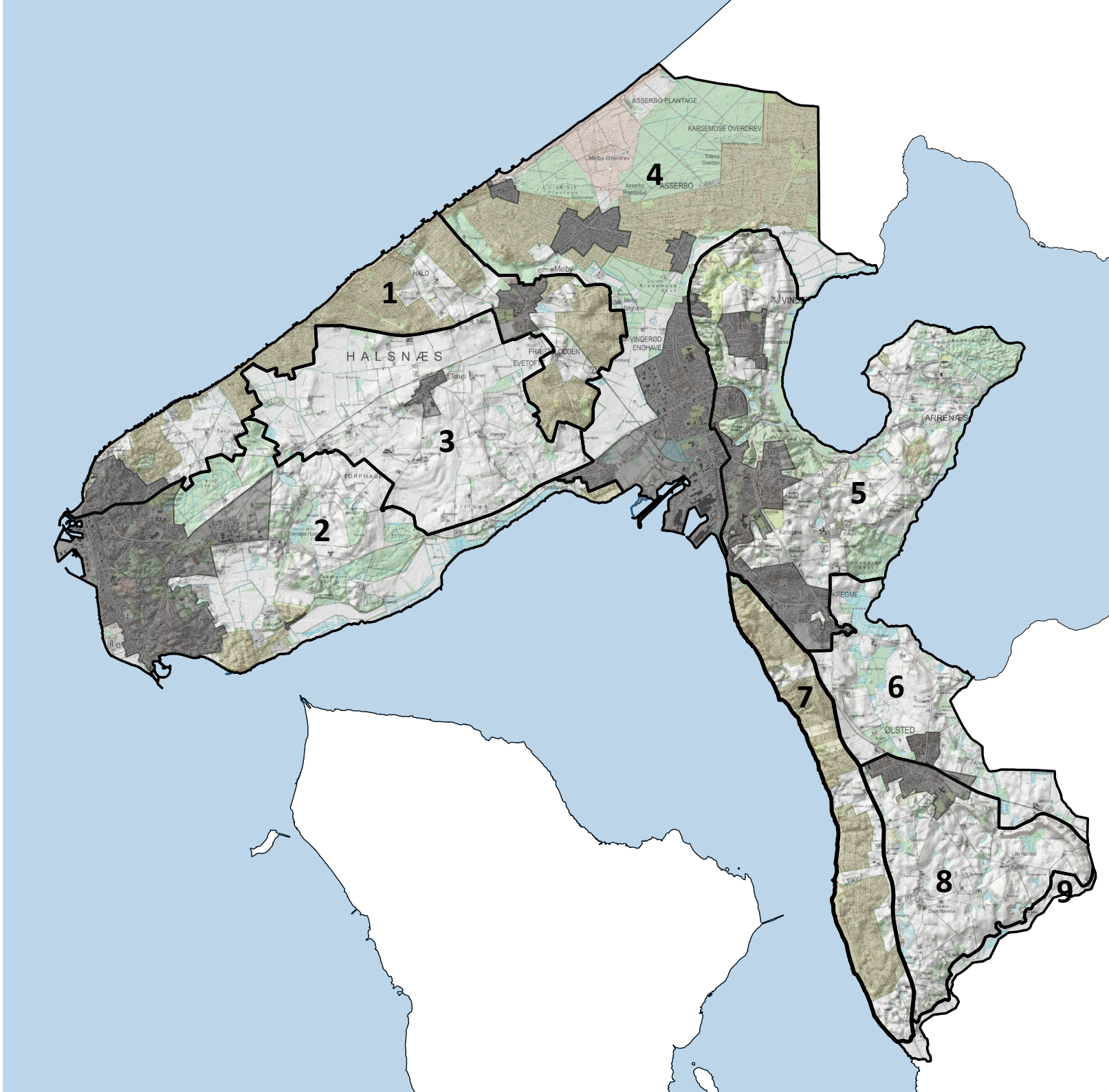

De store landskabstræk

Kysterne og landskabets terræn med lavtliggende områder af tidligere havbund, markante højderygge, bakker og dale, samt naturgrundlaget med skove og vandelementer skaber store landskabelige variationer i Halsnæs Kommune. Dette varierede landskab har gennem tiden dannet grundlag for, hvordan mennesker har anvendt landskabet, og hvordan landskabet har udviklet sig. Landskabskarakterkortlægningen forholder sig både til de naturgivne forhold, til hvordan vi mennesker har brugt landskabet gennem tiden og til hvordan landskabet opleves rumligt.

At aflæse landskabets karakter

De fleste landskaber består af de samme elementer: marker, levende hegn, skove, gårde, landsbyer, veje mv. Men det er samspillet mellem de forskellige elementer, deres hyppighed og hvordan de placerer sig i terrænet, der definerer landskabets karakter og oplevelser.

Landskaber kan sammenlignes med ansigter, der alle har de samme byggesten: øjne, næse og mund, men hvor elementernes sammensætning hver gang er unik. Vi er vant til at aflæse ansigter, men at læse landskaber er vi ikke trænede i. Landskabskarakterkortlægningen hjælper med at afkode de forskellige landskaber og forstå, hvad der er de bærende træk og værdier, og hvordan vi bedst beskytter værdierne og indpasser nyt uden at reducere de værdifulde karaktertræk.

En grøn kommune

Halsnæs Kommune indeholder mange forskellige landskabs- og kysttyper, der tilsammen danner en varieret og grøn kommune. Natur, landskab og rekreative muligheder er tæt på borgerne, og man skal ikke bevæge sig langt, før landskabet skifter og byder på helt nye udsigter eller indtryk. Her er god plads og mulighed for en lang række oplevelser og aktiviteter, og det er værdier, der er vigtige at passe på, så der også fremover er landskaber af høj kvalitet.

Kyster

Halsnæs Kommune er kendetegnet ved sine over 60 km lange og varierede kyststrækninger, som omfatter både hav- og fjordkyster og søbredden ved Arresø. Fra Nordkysten er der åbne, vidtrækkende kig over havet. Kyststrækningen mellem Spodsbjerg og Liseleje er kendetegnet ved høje, dramatiske klinter, som er påvirket af vind og bølgeerosion. Her er der flere steder etableret kystsikring og bølgebrydere. Forstranden mellem Spodsbjerg og Kikhavn er præget af en smal stenstrand, mens strandene længere mod øst hovedsageligt består af sand. Fra Liseleje ændrer kysten karakter til en bred sandstrand med klitter og strandvolde.

Fjordkysterne er kendetegnet ved deres samspil med de modstående kyster og landskaber. Den vestvendte fjordkyst syd for Spodsbjerg præges af Hundesteds store havneanlæg samt sandstrande med klitter mod syd. Fra Hundested sejler en færge til Rørvig. Omkring Lynæs "knækker" kysten og vender herfra mod syd, hvor afstanden til Hornsherreds kyst er kort. Fra Sølager er der færgeforbindelse til Kulhuse. Den sydvendte kystlinje er først præget af markante klinter ved Klintebakke og Store Karlsminde, mens den mod øst frem til Hanehoved ligger i læ og fremstår med brede, lavtliggende strandenge foran den gamle tilgroede kystskrænt fra Stenalderhavet. Den vestvendte kyst fra Frederiksværk mod syd skifter mellem bølgeeroderede klinter og mere tilgroede skrånende kyststrækninger med smalle forstandsarealer.

Arresø udgør et åbent landskabsrum, som Halsnæs Kommune deler med Gribskov og Hillerød kommuner. Kyststrækningen mod søen er præget af åbne, lavtliggende moseareraler, enge og kyststrækninger med rørskov samt morænebakkerne på Arrenæs, hvor smalle forstrandsarealer ligger mellem søen og bakkerne.

Bakker

Terrænet i Halsnæs Kommune varierer mellem et ofte storbakket morænelandskab og flade tidligere fjorde langs kysten. Vekselvirkningen mellem bakkerne og landskaber, der tidligere var havbund, er en særlig landskabelig karakter i Halsnæs Kommune. De mest markante bakkelandskaber findes på Arrenæs. Omkring Grønnessegård og generelt langs fjordkysten findes et bakket terræn ligesom i kommunens sydlige del omkring Ølsted og Havelse Ådal.

Kattegatkystens vestlige del er kendetegnet af stejle kystklinter og vide udsigter. Her set fra Hald Strand.

Fra Liseleje og mod øst fremstår kysten med brede sandstrande og bagvedliggende klitter.

Fjordkysten mellem Lynæs og Hanehoved er kendetegnet af brede strandenge afgrænset af den tilbagetrukne gamle kystskrænt.

Fjordkysten syd for Frederiksværk er præget af stejle, furede skrænter med sommerhuse, småskove og åbne ekstensive landbrugskiler mod kysten.

Skove
Omkring 14 % af kommunens areal er skovdækket. De mest omfattende skovområder er fyrretræsplantagerne ved Asserbo og Liseleje tæt på Kattegatkysten. Disse plantager blev, sammen med Tisvilde Hegn, etableret med det formål at modvirke den sandflugt, der plagede området i perioden fra sidst i 1400-tallet til op i 1700-tallet.

I landskabet omkring Arresø findes der store løvskove, særligt omkring herregården Arresødal mellem Frederiksværk og Arresø, samt Auderød Skov på Arrenæs. Der er også store løvskove ved herregården Grønnessegård, beliggende nær den sydvendte fjordkyst på Halsnæshalvøen.

Landbrug
Andelen af landbrugsareal i Halsnæs Kommune udgør ca. 33 % af kommunens samlede areal, hvilket er omkring halvt så meget som i det øvrige Danmark, hvor ca. 61% er landbrugsland. Det skyldes, at meget af det tidligere landbrugsareal i dag er store sommerhusområder. Det betyder, at der ikke er ret meget åbent landbrugsareal tilbage i kommunen. Kun ved Torup, Melby og Ølsted er landskabet fortsat præget af sammenhængende landbrugslandskaber.

Byer, sommerhuse og infrastruktur
I Halsnæs Kommune er ca. 32 % af det samlede areal dækket af bebyggelse eller infrastruktur. Det er højt i forhold til resten af landet, hvor tallet blot er ca. 13 %. Størstedelen af bebyggelsen i kommunen er knyttet til kysterne. Det gælder både for Frederiksværk og Hundested, mens de øvrige større byer ligger inde i land ved Ølsted, Torup, Melby og Asserbo.

Bebyggelsesstrukturen i kommunen er ud over byområderne domineret af de store sommerhusområder langs med nordkysten, inde i land ved Asserbo og Evetofte samt langs med fjordkysten syd for Frederiksværk. Sommerhusområderne opleves udefra som grønne sommerhusbyer, hvor bebyggelsen ligger integreret i store skovområder.

Områderne kan virke som barrierer i landskabet, da de er præget af blinde veje, hvilket gør områderne mere private og ikke til steder man færdes igennem. Det gælder særligt for de store områder ud til kysten syd for Frederiksværk, langs nordkysten, ved Melby og omkring Asserbo, hvor sommerhusene ligger tæt i store sammenhængende områder.

Arresøs kyst er omgivet af enge, moser, marker og skove og de modstående kyster indrammer sø-rummet.

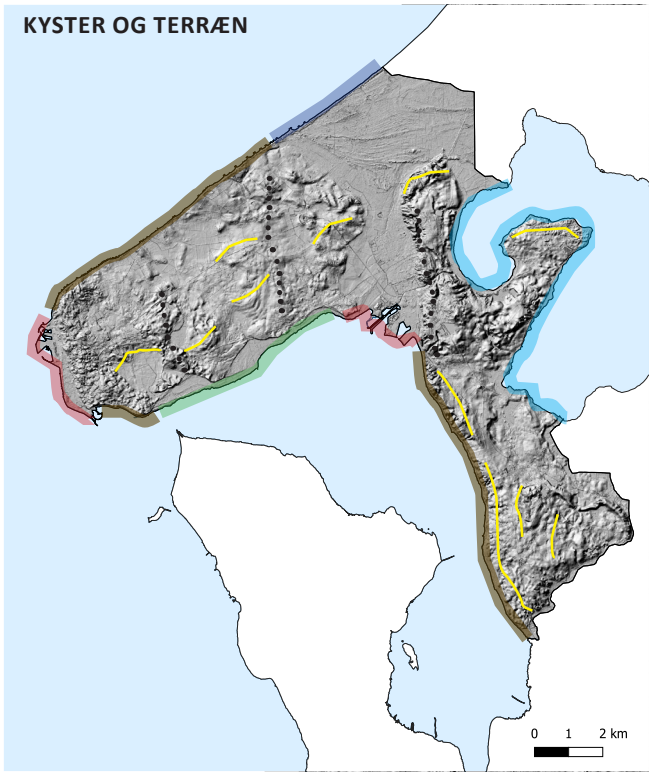
KYSTER OG TERRÆN
0 1 2 km
Randmoræner
Klintkyst
Sandstrand
Strandeng
Bykyst
Søbred

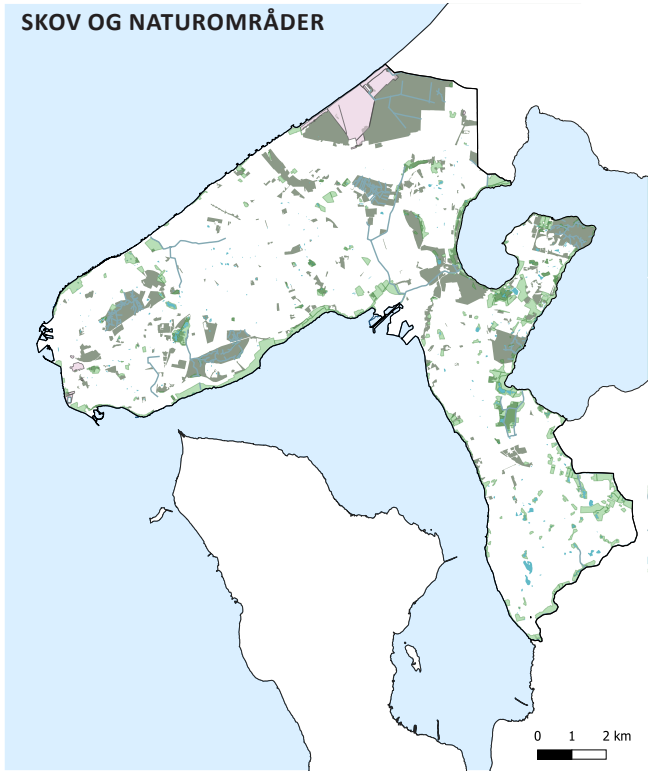
SKOV OG NATUROMRÅDER
0 1 2 km
Hav, fjord og sø
Skov
Vandløb
§3 natur
Hede

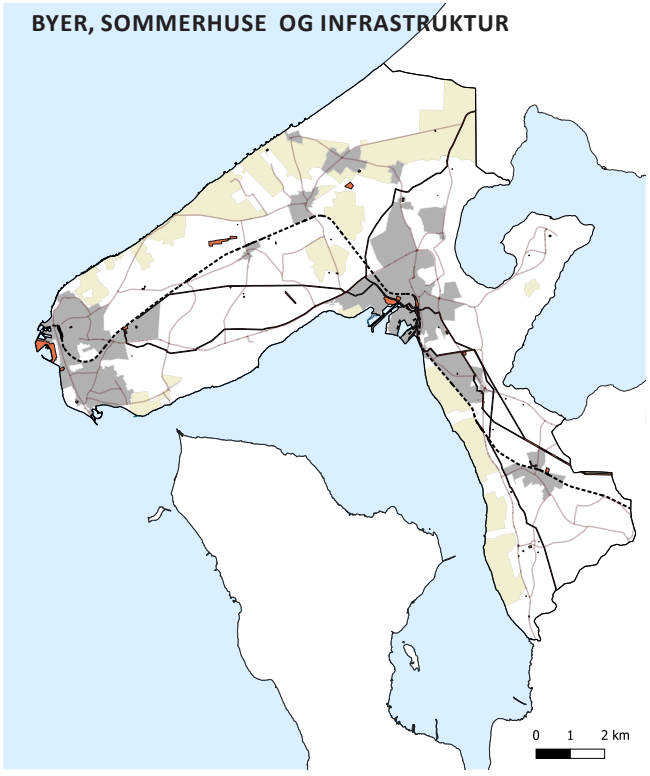
BYER, SOMMERHUSE OG INFRASTRUKTUR
0 1 2 km
By
Sommerhusområde
Teknisk anlæg
Større veje
Jernbane
Højspændringsledning

Geologi

Landskabets dannelse og geologi har stor betydning for, hvordan vi oplever og bruger landskabet i dag. I Halsnæs Kommune er en betydelig del af landskabet formet af isen for mellem 25.000 og 11.000 år siden. Udover de ældre landskabsformer er også "nye" landskaber opstået efter istiden, som resultat af landhævning og sandflugt. I Halsnæs Kommune er tusinder af års geologiske historie mulig at læse i landskabet.

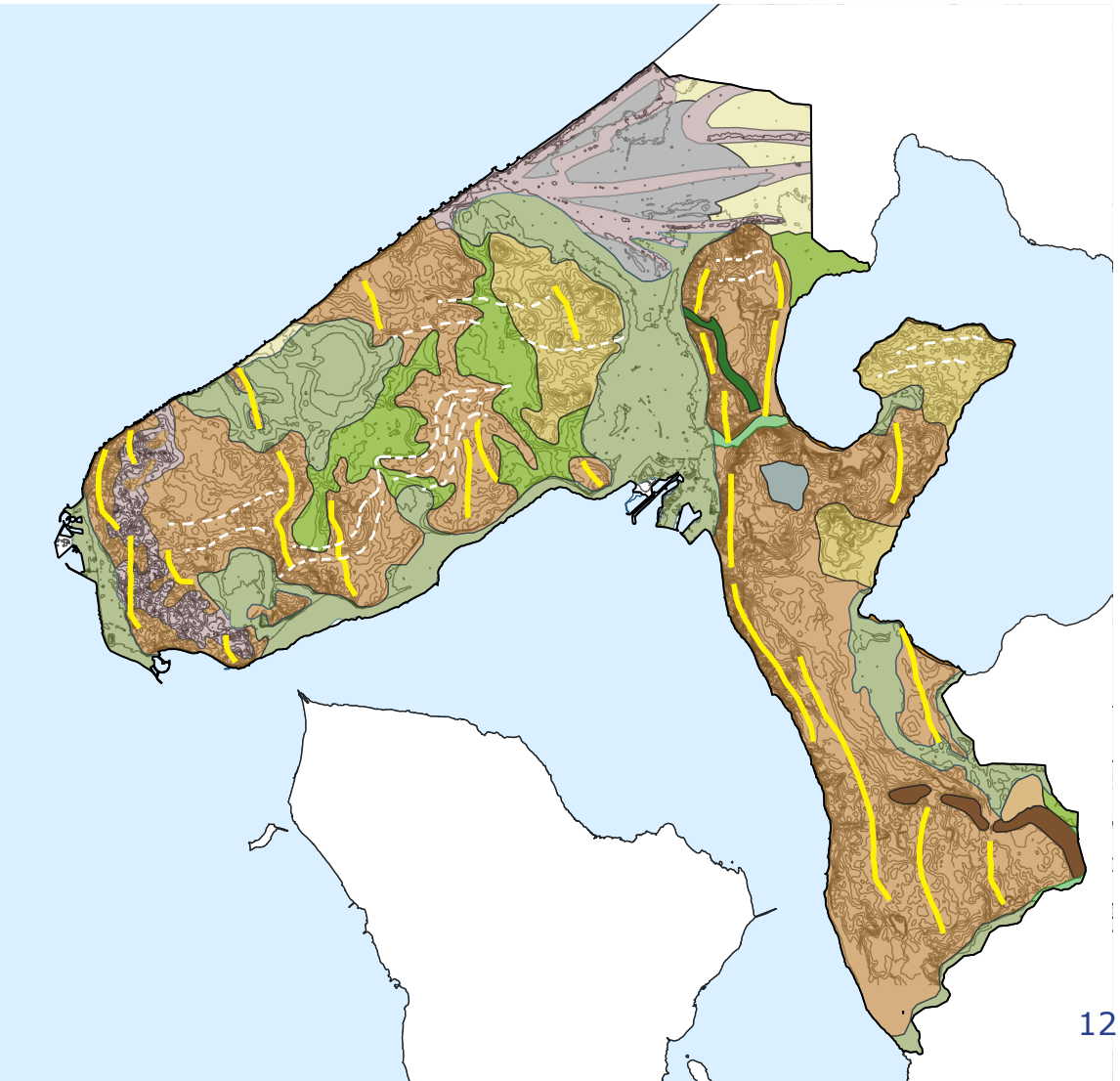

Istid og randmoræne bakker

I Halsnæs Kommune er der synlige spor af flere af sidste istids, Weichsel-istidens, isfremstød, hvilket gør kommunens geologiske historie til noget helt særligt. De ældste synlige landskabstræk er de markante nord-sydgående randmoræne bakker, der løber gennem Frederiksværk og ses som bakkestrøg på Halsnæshalvøen. Randmoræne bakkerne er skabt af Nordøstisen for omkring 20.000 år siden, hvor isens bevægelser skubbede store jordmasser sammen til høje bakkerygge, der når op over 50 meter over havet. Nogle af de højeste bakker inkluderer Maglehøj (70,9 meter over havet), Store Rørbæk Bakke og Knudshøj. Tusinder af år senere formede den Ungbaltiske is randmoræne bakkerne ved Havelse Ådal, på Arrenæs og langs den sydlige del af Halsnæshalvøen.

Højderyggen syd for Frederiksværk mod Roskilde Fjord er en randmorænebakke.

Lunde Bakke ved Lille Havelse er en del af åsen Strø Bjerge.

Åse

Under de Ungbaltiske isstrømme blev også den langstrakte ås Strø Bjerge dannet. Åsen strækker sig fra Strøvang i Hillerød Kommune gennem Lunde Bakke og Vibjerg til Ølsted. Åsen består af lag af sand og grus, der blev aflejret i en bred smeltevandskanal under isen, hvor store vandmasser løb mod nordvest. Da isen stagnerede og smeltede, blev smeltevandskanalen til en langstrakt sø omgivet af dødis. I denne sø aflejrede materialer sig, og gav åsen dens karakteristiske plane top.

Afsmeltning og dødislandskaber

Inden isen helt var smeltet væk, blev landskabet igen overskredet af is, denne gang af Bælthavsisen. Denne isstrøm fjernede ikke de tidligere afsatte randmoræner eller åsen, men afsatte et lag af moræne flere steder i landskabet og efterlod mindre partier af dødislandskaber. Under isens afsmeltning eroderede smeltevand landskabet yderligere, hvilket skabte karakteristiske smalle dalforløb.

Marine Landskaber

Efter istiden kom fastlandstiden, hvor Danmark var en del af et stort sammenhængende landområde. Senere, for mellem 9.000 og 6.000 år siden, smeltede de store iskapper i Skandinavien og Nordamerika, hvilket førte til en betydelig stigning i havvandstanden. Littorinahavet, også kendt som Stenalderhavet, oversvømmede store dele af de lavtliggende landskaber. I perioden for mellem 7.000 og 5.000 år siden, da Littorinahavet var på sit højeste, var vandstanden i Halsnæs Kommune op til 5 meter højere end i dag.

Den høje vandstand omdannede Halsnæshalvøen til en ø med bakketoppe mellem vige og fjorde. Der var nu forbindelse mellem Kattegat og Roskilde Fjord via Brødemosesund ved Vinderød Enghave og Melby Enghave. Arresølavningen strakte sig ligeledes som en fjord langt ind i land, hvor den nuværende Arresø havde forbindelse til Kattegat. Kregme Mose, Lyngby Mose og Lyngby Å dannede også en fjord, og vandet i Havelse Ådal nåede helt ind til Strø Bjerge. I dag kan Litorinahavets kystlinje opleves som stejle, tilgroede skrænter inde i landet, der tegner konturerne af stenalderens landskab. Arrefjordens kystklinter ses særligt markant langs vestsiden af Arrenakke.

Landhævning og Sandflugt

Efter isen smeltede, begyndte landet at hæve sig, da den enorme vægt af iskapperne ikke længere trykkede landskabet ned. Denne landhævning fortsætter stadig. Siden Litorinahavet dækkede landskabet, har landskabet i Halsnæs Kommune hævet sig over 5 meter, og tidligere havdækkede områder er blevet til nyt, lavtliggende land.

I de vindeksponerede og kystnære områder var klitdannelser og sandflugt en del af landskabets dynamiske udvikling. For omkring 3.800 år siden blev Arrefjorden således afspærret fra havet, dels på grund af landhævningen og dels som følge af, at der blev opbygget klitter og strandvoldslandskaber.

Kysterosion formede Kattegatkysten, der med tiden blev en lang, lige udligningskyst.

Fra slutningen af 1400-tallet til langt op i 1700-tallet skete der igen store landskabsforandringer på grund af sandflugt. Sandet bevægede sig mod øst og lagde store, dyrkede landskabsområder og landsbyer øde og skabte et bakket klitlandskab, der strakte sig langt ind i landet. Arresø gik over sine bredder og oversvømmede de lave enge omkring søen, da dens udløb ved Arrenakke Å blev spærret nord for Vinderød af en markant klitvold.

Kulturhistorie

Halsnæs Kommune er rig på kulturhistoriske spor i landskabet. Det er spor som vidner om, hvordan mennesker gennem tiden har dyrket jorden, bygget eller boet. Det er landskabets erindringer, som vi i dag kan aflæse som historier. I Halsnæs Kommune er der gravhøje, middelalderkirker, diger og markskel, landsbyer og kystmiljøer, der har dannet ramme om menneskers liv på egnen.

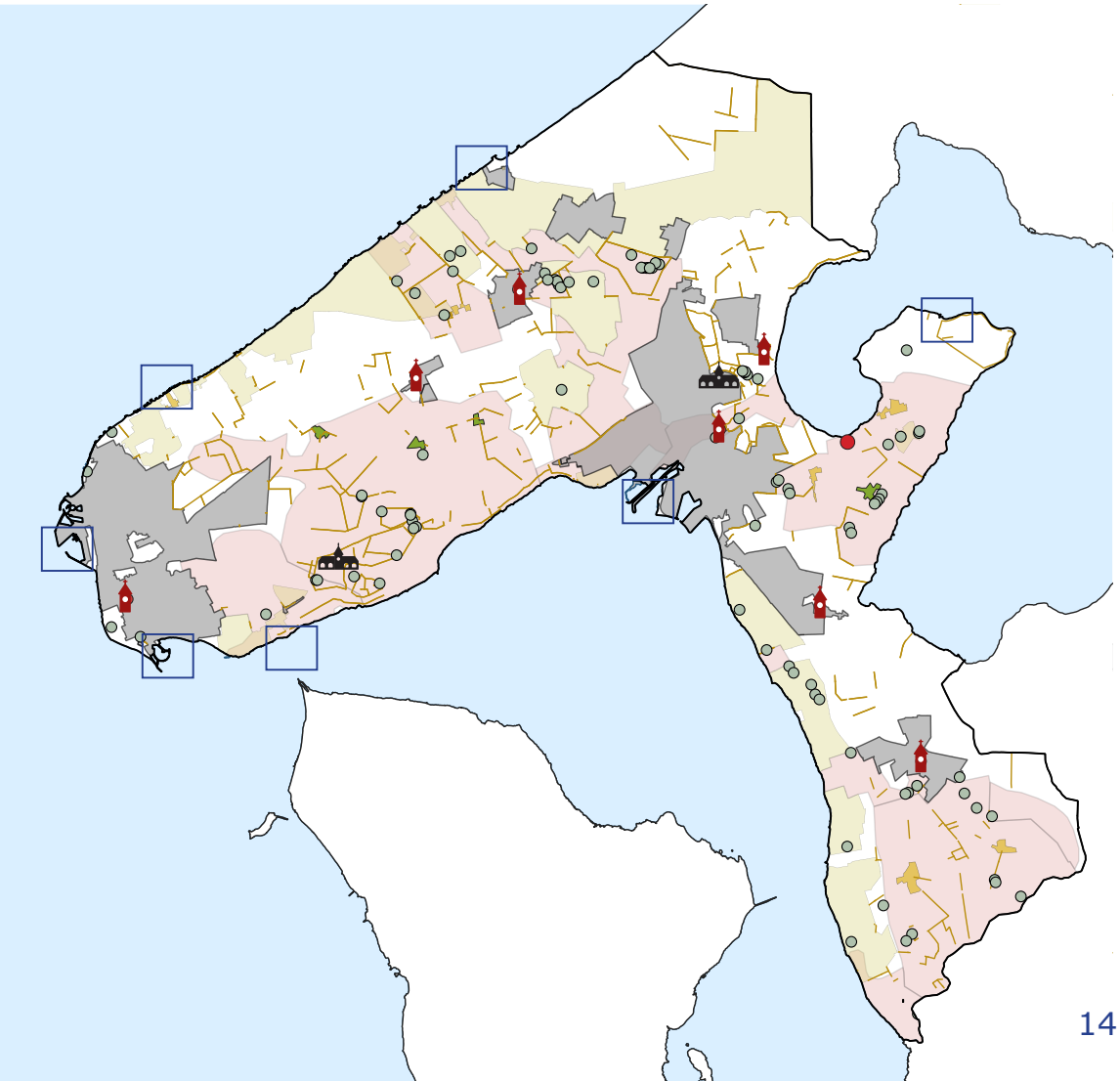

KULTURARV

- Kirke
- Herregård
- Fredet fortidsminde
- Sten- /jorddige
- Fiskerleje og havn
- Borg/ruin
- By
- Særlig Landsby
- Historisk bebyggelsesstruktur
- Sommerhusområde
- Landskab med Kulturhistorisk bevaringsværdi

Fortidsminder

Langs med den gamle kystskrænt mellem Lynæs og Frederiksværk, der aftegner Stenalderhavets kystlinje, samt i den tidligere bugt ved Sølager er der fundet mange spor fra stenalderen i form af køkkenmøddinger. Spor der fortæller om, at der her har boet mennesker i en meget lang periode. De fredede fortidsminder med dysser og gravhøje er ofte beliggende på landskabets høje bakkepartier, og langs de gamle kystskrænter. De områder, hvor der findes de fleste og mest markante fortidsminder, er på Arrenæs, på åsen, ved Melby og langs med fjordkysterne.

Kirker og landsbyer

I Torup, Melby, Vinderød, Kregme og Ølsted ligger gamle middelalderkirker. Den landskabeligt mest markante kirke er Kregme Kirke, der er højt placeret i landskabet, hvor den

Lynæs Havn er et af de oprindelige fiskerlejer.

kan ses over store afstande. Torup Kirke, Melby og Vinderød Kirke ligger også synlige i landskabet, og særligt Torup Kirke udgør et orienteringspunkt i landskabet set fra nord.

Borge og ruiner

På Arrenæs vestlige bred ligger borgruinen Dronningholm. Borgen lå oprindeligt på en ø i en vig og formodes at have været tilgængelig fra Kattegat. Dronningholm menes at være opført af Valdemar Sejr i begyndelsen af 1200-tallet som en gave til Dronning Dagmar. De originale ruiner er forsvundet, men 1930'erne blev der med hjælp fra Nationalmuseet udført en rekonstruktion med mursten fundet på arealet.

Herregårdslandskaber

Halsnæs Kommune rummer to herregårde. I det nordlige Sjælland hørte meget jord til kronen, og der lå her få herregårde på egnen. Herregården Arresødal øst for Frederiksværk er i dag ombygget til et hospice, og landskabet omkring herregården rummer ud over de store løvskove kun få af herregårdslandskabets genkendelige træk. Ved herregården Grønnessegård, der ligger øst for Hundested, fremstår herregårdslandskabet intakt med store marker, stendiger og løvskove, og de gamle bygninger opleves som et samlet herregårdsmiljø.

Diger og udskiftningsmønstre

Mange steder i landskabet opleves mønstre af sten- og jorddiger, der fortæller om ejergrænser. Mange af kommunens landsbyer har stadig tydelige spor af stjerneudskiftninger og blokudskiftninger, der stammer tilbage fra sidst i 1700-tallet. Med udskiftningen blev landsbyernes dyrkningsfællesskaber ophævet, og jorden blev omfordelt til den enkelte jordejer. For at undgå at udflytte gårdene i landskabet blev jorden flere steder udskiftet i lodder, der stjernede ud fra landsbyerne og gårdene blev inde i landsbyen. Mange steder ses også blokudskiftninger, hvor jorden er udskiftet i store, regulære, firkantede parceller, og gårdene er udflyttet på markfladerne.

Landsbyerne

I flere af landsbyerne, hvis historie rækker tilbage til middelalderen, er der historiske bebyggelsesstrukturer, der i dag stadig er genkendelige. Det gælder fx i Sverkilstrup, Hågendrup og Tømmerup, samt i Tollerup med den oprindelige bebyggelsesstruktur med gårdene beliggende omkring vejen, og med de udflyttede gårde ude på landskabets flader. I kommunens sydlige del ligger Store Havelse og Lille Havelse, der begge rummer intakte bebyggelsesmønstre.

Kystkultur og klitplantager

Langs kysterne ligger gamle fiskerlejer. Kikhavn er kommunens ældste fiskerleje med en historie tilbage til 1200-tallet. Her er et særligt velbevaret kystmiljø med byens oprindelig struktur af fiskerhuse og gamle strandgårde. Lynæs er ligeledes et af Halsnæs gamle fiskerlejer. Herfra var tidligere færge til Rørvig og dampskibsforbindelse til Nykøbing Sjælland og Frederikssund. Sølager er også et gammelt fiskerleje, hvorfra der i dag er færge til Kulhuse. Mod øst ad nordkysten ligger Liseleje, der stadig rummer flere gamle fiskerhuse og spor af den tidlige turisme i området.

Da der kom jernbane til Frederiksværk i 1897 blev det lettere for byboerne at komme ud på landet, og kort tid efter kom også de første sommerboliger i Liseleje. I landskabet omkring Liseleje er der store områder, der har været præget af sandflugt. I 1884 påbegyndte man plantning af Asserbo Klitplantage for at bremse sandflugten.

Der er nye, ombyggede havne i Hundested og Frederiksværk, der ligesom byerne har vokset sig store.

Sommerhuse og fritidslandskaber

Turismen har en lang historie i Halsnæs Kommune, men udbygningen af de store sommerhusområder, der for alvor tog fart i årene fra 1960, har sat og sætter fortsat et særligt præg på kommunens landskab. Der er omkring 8.600 sommerhusene i Halsnæs Kommune. Der er næsten tale om "sommerhusbyer", der ligger i tæt tilknytning til kommunens kyster og mest markante naturområder.

Industrikulturmiljøer

Frederiksværk blev tidligt et industrielt centrum med fabrikker som jernstøberi, kobbervalseværk og statens krudtværk som de store arbejdspladser. De omkringliggende byer Kregme, Vinderød og Melby blev herefter bosætningbyer for de mange nye arbejdere. Frederiksværk er udpeget som nationalt industriminde. Et væsentligt landskabeligt element i tilknytning til industrikulturarven er Frederiksværk kanal. Kanalen var oprindeligt en afvandingskanal fra Arresø til Roskilde Fjord, men blev, efterhånden som industrien udviklede sig, til en kilde til vandkraft.

Rumlig og visuel orientering

Halsnæs Kommune rummer mange varierede og smukke udsigter over landskabet, Kattegat, Isefjord, Roskilde Fjord og Arresø. Kommunen opleves som velafgrænset på grund af den lange kystlinje. Ved Havelse Ådal, Lyngby Ådal, Arresøs åbne vandflade samt de store plantager går landskabet på tværs af kommunegrænsen. Der er store visuelle samspil mellem kystlandskaberne i Halsnæs Kommune og de modstående kyster på tværs af fjordene og Arresø.

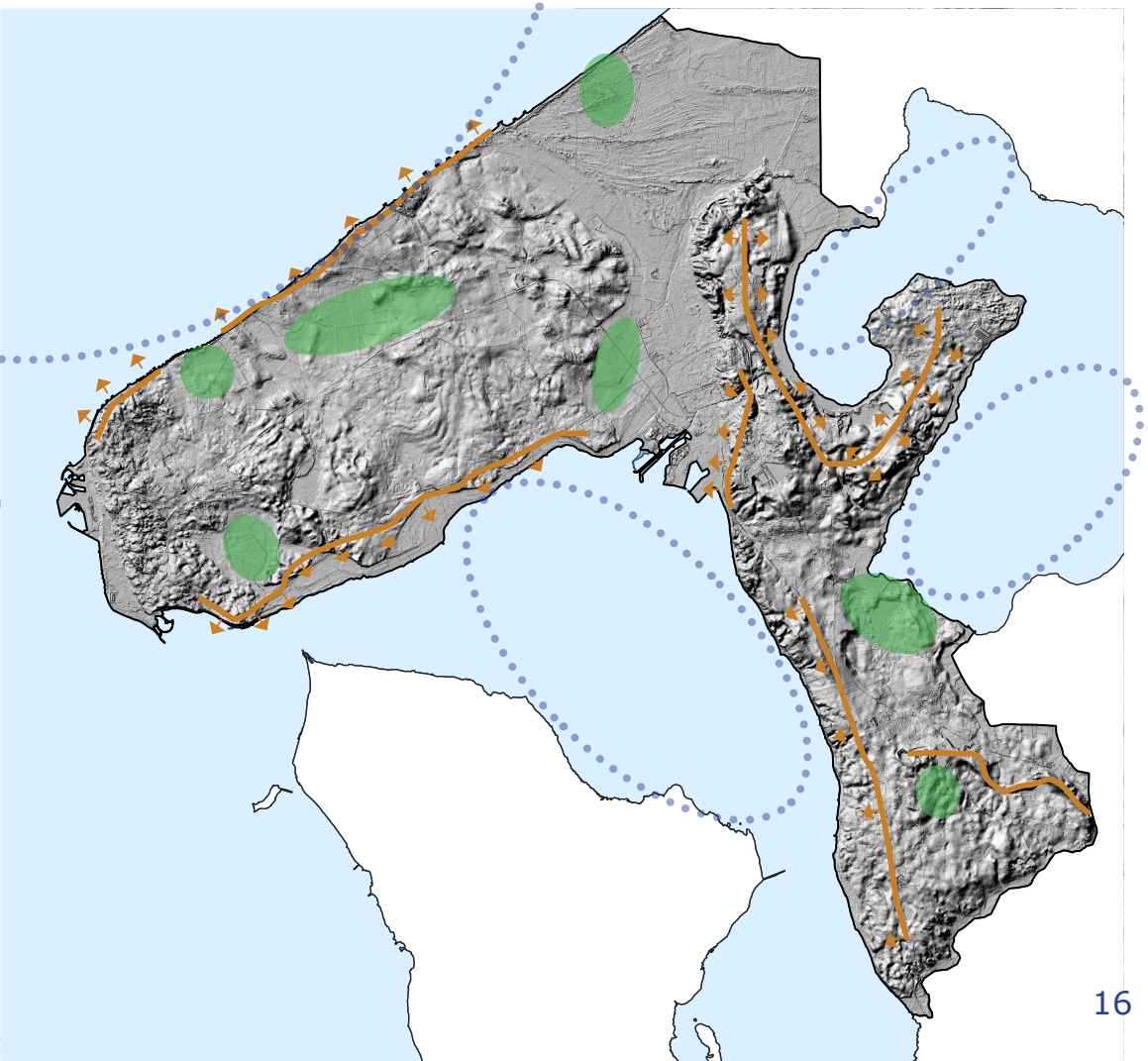

Rum og visuel orientering

Kystrum

Højderyg

Lavtliggende landskaber/landskabsrum

Kystrummet ved Roskilde Fjord set fra Lynæs Havn mod Store Karlsminde Klint.

Grøn kilen ved nordkysten set fra Kronhøjvej.

Kystrum og udsigter
Udsigter til vand er en stor kvalitet i landskabet i Halsnæs Kommune, der er en udpræget kystkommune. Langs kysten er der udpeget et kystforland, som er de landskaber, der visuelt er orienteret mod kysten. Områder med visuel kontakt til vandet vægtes i landskabskarakterkortlægningen højt, idet disse områder rummer særlige oplevelsesmæssige værdier.

Fra nordkysten er oplevelsen fra kysten åben og uden modstående kyster, mens oplevelsen på tværs af fjordene eller Arresø er præget af de modstående kysters landskaber. I Halsnæs Kommune udgør disse åbne kystrum i fjordene og Arresø en række tværgående landskaber, som vi deler med vores nabokommuner. Her er der særlige hensyn, som bør tænkes ind i forhold til de store visuelle samspil på tværs af vandfladerne, da det som sker på den ene side af kystrummet har betydning for landskabsoplevelsen set fra den modstående kyst.

Højderygge
Når man bevæger sig igennem landskabet, er der stor forskel på at være oppe og nede i terrænet. Store dele af kommunens landskab ligger højt i terrænet, hvilket giver store visuelle samspil og udsigter. Særligt kendetegnende er de langstrakte højderygge gennem landskabet, hvorfra der er åbne kig over landskabet eller over vand. Disse visuelle sammenhænge og udsigter er væsentlige at sikre, når der planlægges for nyt i landskabet.

Lavtliggende landskaber
Langs kysterne er der flere steder lavtliggende områder, der tidligere har været fjorde eller sund i Stenalderhavet. Disse områder skiller sig ud oplevelsesmæssigt, da de ligger som plane flader mellem de bakkede landskaber. Der er også ved Arresøs kyst et lavtliggende område, der tidligere har været vandflade, hvor landskabet opleves som et lavtliggende, samlet landskabsrum.

Grønne kiler
Et andet karakteristisk landskabstræk i Halsnæs Kommune som det er væsentligt at værne om, er de grønne kiler som er tilbage imellem de bebyggede områder. Det gælder både de store åbne landskabsstrøg mellem byerne og sommerhusområder, men også de små grønne bræmmer inde i sommerhusområderne. Yderligere er der i byerne vigtige grønne bykiler, som det er væsentligt at have fokus på at sikre, da disse bylandskaber tilfører byerne grønt og skaber grønne og rekreative forbindelser mellem byer og landskab.

foranderlighed og variation
Oplevelsen af landskabet er aldrig den samme. I den lille skala kan landskabet skifte hen over døgnets timer eller afhængigt af vejret. I hver årstid tegner landskabet sig ligeledes forskelligt. I vintertilstand er det åbent og transparant, og farverne er mørke, mens det om sommeren er langt mere lukket af beplantning og farverne friske og grønne. Landskabskarakterkortlægningen er både et øjebliksbillede af landskabet, som det er registreret, men samtidig også et varieret syn på landskabet, hvor landskabsudviklingen over mange år er taget i betragtning og inddraget.

Spodsbjerg Fyr

Landskabskarakter metoden

Metode og begreber

I det følgende gives en kortfattet introduktion til landskabskaraktermetoden og forklaringer til de væsentligste begreber, der anvendes i metoden.

Landskabskaraktermetoden
Landskabskaraktermetoden bruges til at kortlægge og beskrive landskaberne omkring os, herunder variationen af forskellige landskabers karakter.

Metoden giver en ensartet og systematisk tilgang til at beskrive, vurdere og opsætte strategiske mål for de enkelte landskaber, og den giver et fælles "blik" på de enkelte landskabers særlige karaktertræk.

Landskabskaraktermetoden dækker kun områder beliggende i landzone. Landskabskaraktermetoden vurderer ikke områdernes naturindhold, men bruges alene til vurdering af det visuelle landskab.

HVORDAN GØR MAN?
Metoden består af fire faser:

- Kortlægning
- Vurdering
- Strategi
- Implementering

Arbejdet foretages både gennem skrivebordsanalyser og via feltarbejde, hvor landskaberne besigtiges og kortlægges.

Fase 1. Kortlægning
I kortlægningen afdækkes landskabets geologiske, kulturhistoriske og visuelle forhold.

I kortlægningen opdeles landskabet i en række landskabskarakterområder, der beskrives et for et. For hvert område beskrives, hvad der er særlig karakteristisk for det enkelte landskab, herunder de karaktergivende elementer og arealanvendelse, såsom: Terræn, vand, bevoksning, hegn, skellinjer, veje, bebyggelse, større tekniske anlæg og brugen af landskabet. I kortlægningen beskrives også de rumlige og visuelle forhold såsom områdets skala, kompleksitet, struktur og mønstre, rumlige afgrænsning og visuel uro.

For hvert område skrives en sammenfattende beskrivelse af landskabskarakteren.

Fase 2. Vurdering
Med afsæt i Fase 1. vurderes de enkelte landskabskarakterområders:

Karakterstyrke - hvor tydelig er landskabskarakteren og samspillet mellem naturgrundlaget, og hvordan landskabet er blevet brugt. Karakterstyrken vurderes inden for det enkelte område og ikke i forhold til de andre landskabskarakterområder.

Tilstanden - hvor intakt er landskabskarakteren og tilstanden af landskabselementerne, og hvor forstyrret er området af større tekniske anlæg.

Sårbarhed - hvor sårbar er landskabskarakteren i forhold til de gældende udviklingstendenser eller kommende forandringer.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder - hvor er der værdifulde udsigter, markante terrænformer eller kulturhistoriske mønstre og steder.

Fase 3. Strategi
På baggrund af vurderingen inddeles de forskellige landskabskarakterområder i underområder, hvortil der knyttes strategiske mål. De strategiske mål tildeles på baggrund af områdernes karakterstyrke, tilstand og særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Skemaet på side 17 viser, hvordan de forskellige områder tildeles strategiske mål. Til de enkelte underområder gives anbefalinger til, hvordan de landskabelige interesser kan inddrages i planlægningen og forvaltningen.

Fase 4. Implementering
Landskabskarakterkortlægningen er et rent landskabeligt input til planlægningen. Et input som alene varetager de landskabelige hensyn. Landskabskarakterkortlægningen spiller ind på kommuneplanens hovedstruktur, retningslinjer og rammer for det åbne land. Det landskabelige input skal i den videre planlægning afvejes med andre interesser og hensyn, når der planlægges og udvikles i kommunen.

LANDSKABSKARAKTER
Landskabskarakteren er samspillet mellem et områdes naturgrundlag, kulturhistorie/arealanvendelse og områdets rumlige/visuelle forhold. Landskabskarakteren er det, der kendetegner et landskab - og samtidig adskiller det fra de omkringliggende landskaber.

KARATKEROMRÅDER
Et landskabskarakterområde er et område som adskiller sig fra de omliggende landskaber ved at have et unikt, tydeligt, ensartet og genkendeligt samspil mellem naturgrundlaget, kulturhistorien/arealanvendelsen og områdets særlige visuelle og rumlige forhold.

DELOMRÅDER
Inden for et landskabskarakterområde kan der være mindre områder, som skiller sig ud karaktermæssigt, men som er for små til at være selvstændige karakterområder. De betegnes som delområder.

styrke / tilstand	*Særligt karakteristisk*	*Karakteristisk*	*Karaktersvag*	*Kontrasterende*
God	*Beskytte*	*Vedligeholde*	*Ændre*	*Konkret vurdering*
Middel	*Beskytte*	*Vedligeholde*	*Ændre*	*Konkret vurdering*
Dårlig	*Beskytte og forbedre*	*Vedligeholde og forbedre*	*Ændre*	*Konkret vurdering*

Skemaet viser, hvordan områderne tildeles strategiske mål. Er der dele af området, der er vurderet som oplevelsesrigt eller kystforland rykker det et niveau op.

NATURGRUNDLAG
Et områdes naturskabte elementer - den geologiske dannelse, jordbund, terrænformer og vandelementer.

LANDSKABSELEMENTER
De menneskeskabte enkeltdele som man oplever i landskabet. Det er fx hegn, diger, skove, markfelter, skellinjer, veje, bebyggelse, større tekniske anlæg mv.

RUMLIGE VISUELLE FORHOLD
Det rumlige visuelle landskab er det landskab, som vi kan se og opleve. De rumlige og visuelle forhold kan beskrives gennem:

Skala - landskabselementernes og landskabsrummenes dimensioner opdelt i stor, middel eller lille skala.

Rumlige afgrænsninger - hvor åbent er landskabet, og hvad afgrænser landskabets rum.

Kompleksitet - hvor sammensat er landskabet af forskellige typer af elementer.

Strukturer - danner de karaktergivende landskabselementer særlige strukturer eller mønstre, eller har de en tydelig orientering.

Visuel uro - hvordan præges oplevelsen af større tekniske anlæg og elementer i bevægelse - vindmøller eller passerende biler.

KYSTFORLANDET
Kystforlandet er den del af det kystnære landskab, hvor der er visuel sammenhæng med den tilstødende vandflade, og terrænhældningen er orienteret mod kysten.

ORIENTERINGSPUNKTER
Særlige elementer der kendetegner et område, eller fungerer som ”landmarks” man kan orientere sig efter i landskabet.

Havelse Ådal

Oversigtskort

Karakterområder

Et landskabskarakterområde er et unikt, afgrænset område med et tydeligt samspil mellem naturgrundlag, arealanvendelse og de rumlige visuelle forhold, der giver en homogen landskabskarakter inden for området, der samtidig adskiller det fra de øvrige naboområder.

LANDSKABSKARAKTEROMRÅDER

1. Nordkysten og Melby Fritidslandskab
2. Grønnessegård Herregårds- og Fjordlandskab
3. Torup Landbrugslandskab
4. Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab
5. Arrenæs Skov- og Bakkelandskab
6. Kregme Mose- og Ådalslandskab
7. Fjordkystens Fritidslandskab
8. Ølsted Landbrugslandskab
9. Havelse Ådal

Karakterområdegrænse

Byzone

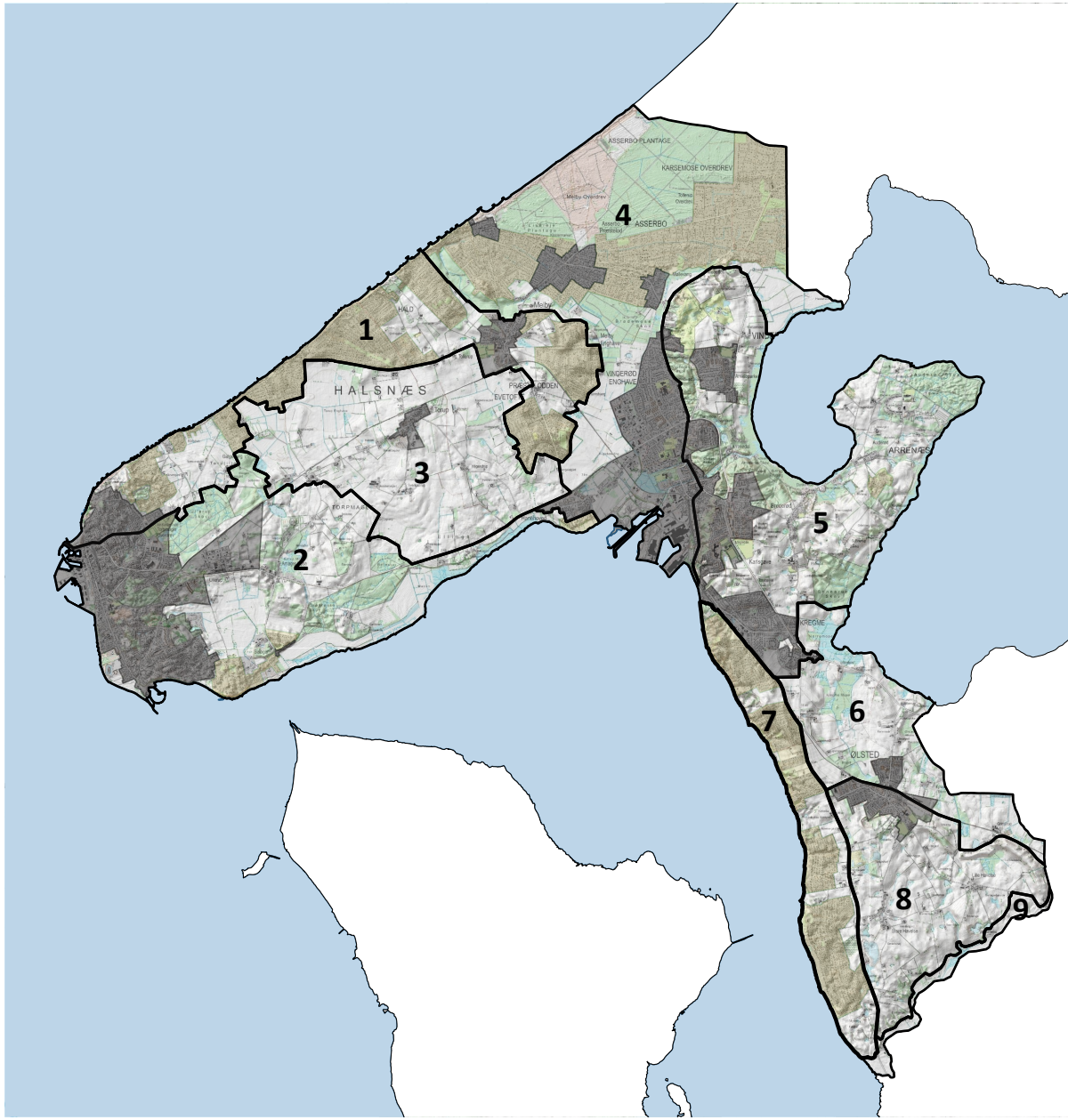

Karakterstyrke

Karakterstyrke er et udtryk for, hvor tydelig landskabskarakteren og samspillet mellem arealanvendelsen og naturgrundlaget er i området.

De landskaber, der er vurderet særligt karakteristiske er typisk landskaber, hvor enten den geologiske eller kulturhistoriske fortælling fremstår særligt tydeligt i landskabet. Det er fx landskaber med en særligt tydelig geologisk fortælling, såsom kystklinterne, norene, øer, oddedannelser eller særligt tydelige digemønstre.

De fleste landskaber er vurderet karakteristiske i forhold til den definerede landskabskarakter.

Landskabet er vurderet karaktersvagt de steder, hvor landskabskarakteren er udvisket.

Landskabet er vurderet kontrasterende, når en mindre del af et karakterområde fremstår med en landskabskarakter, der adskiller sig væsentligt fra det øvrige karakterområde. Det kan være områder, der har en anden geologisk fortælling, eller områder der skiller sig ud på grund af en ny anvendelse.

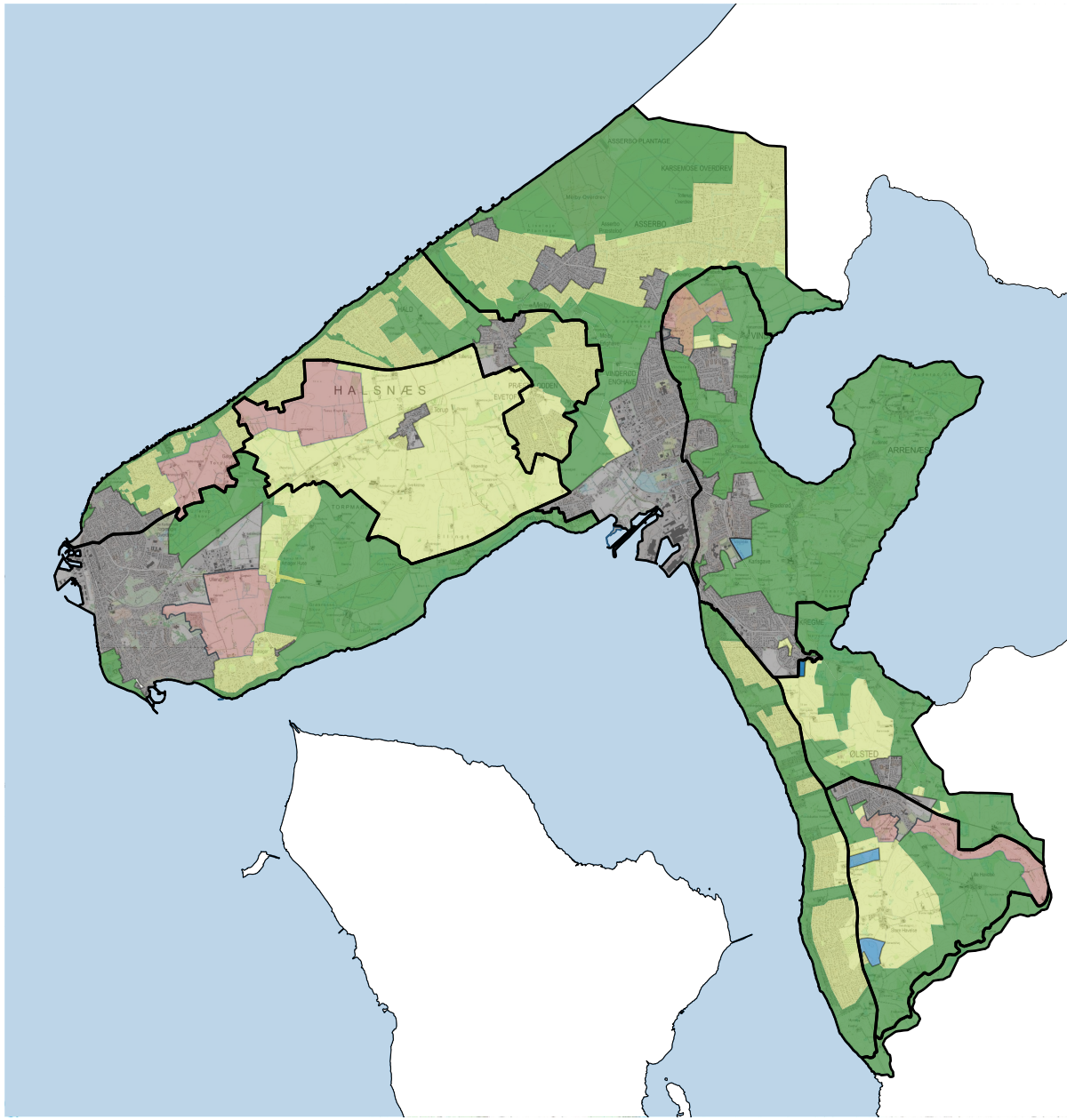

- Karakterområdegrænse
- Særligt karakteristisk
- Karakteristisk
- Karaktersvag
- Kontrasterende
- Byzone

Tilstand

Tilstand er et udtryk for, hvor intakt landskabskarakteren og tilstanden af landskabselementerne er, samt hvor forstyrret området er af større tekniske anlæg. Landskabskarakterområderne underinddeles i god, middel og dårlig tilstand.

De landskaber, hvor landskabskarakterens tilstand er god, er ofte landskaber, der opleves uforstyrrede af større tekniske anlæg, og som indeholder intakte strukturer og elementer, der har betydning for landskabskarakteren. Ofte er der sammenfald med de landskaber, der også er vurderet særligt karakteristiske.

De landskaber, der er vurderet i middel tilstand, er de landskaber, hvor den almindelige samfundsudvikling kan aflæses i landskabet. Der kan fx være blevet fjernet diger og hegn, markerne kan være blevet lagt sammen, eller der kan være blevet tilføjet ny bebyggelse både ved landsbyer og i det åbne land.

De landskaber, hvor landskabskarakterens tilstand er vurderet dårlig, er ofte landskaber, der opleves væsentligt forstyrrede af større tekniske anlæg, nærhed til bykanter eller områder, hvor landskabet er forandret, fx af råstofindvinding.

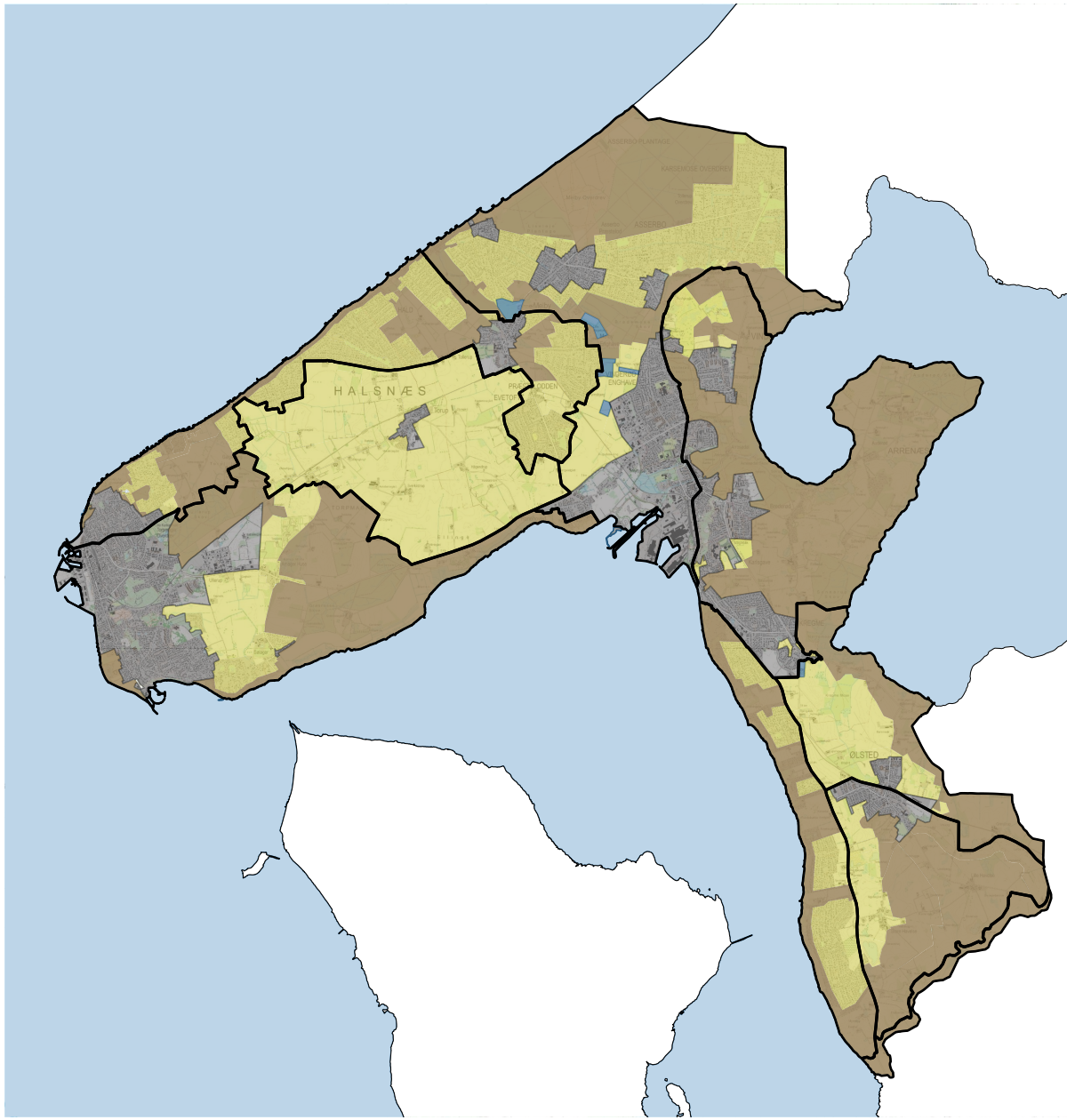

Oplevelsesværdier

Oplevelsesrigt landskab er et udtryk for, hvor der er landskaber med særlige geologiske strukturer eller elementer, særligt tydelige kulturbetingede helheder eller særlige naturområder.

Et **oplevelsesrigt punkt** er et element i landskabet, der fx fungerer som orienteringspunkt, eller som formidler en særlig historie mv. Det kan være en landsbykirke eller mølle højt placeret i landskabet eller en markant bakke eller et fortidsminde mv. Udpegningen er dog ikke fuldstændig, idet der også er andre punkter og steder, der kan defineres som oplevelsesrige.

Særlige udsigtsmuligheder knytter sig fx til landskabets samspil med vandfladen omkring Ærø og udsigterne fra de højtliggende bakker og landskaber, hvilket dækker store dele af Ærøs landskab.

Udpegningen indikerer, at hensyn til de visuelle oplevelsesmuligheder i landskabet skal inddrages i planlægningen.

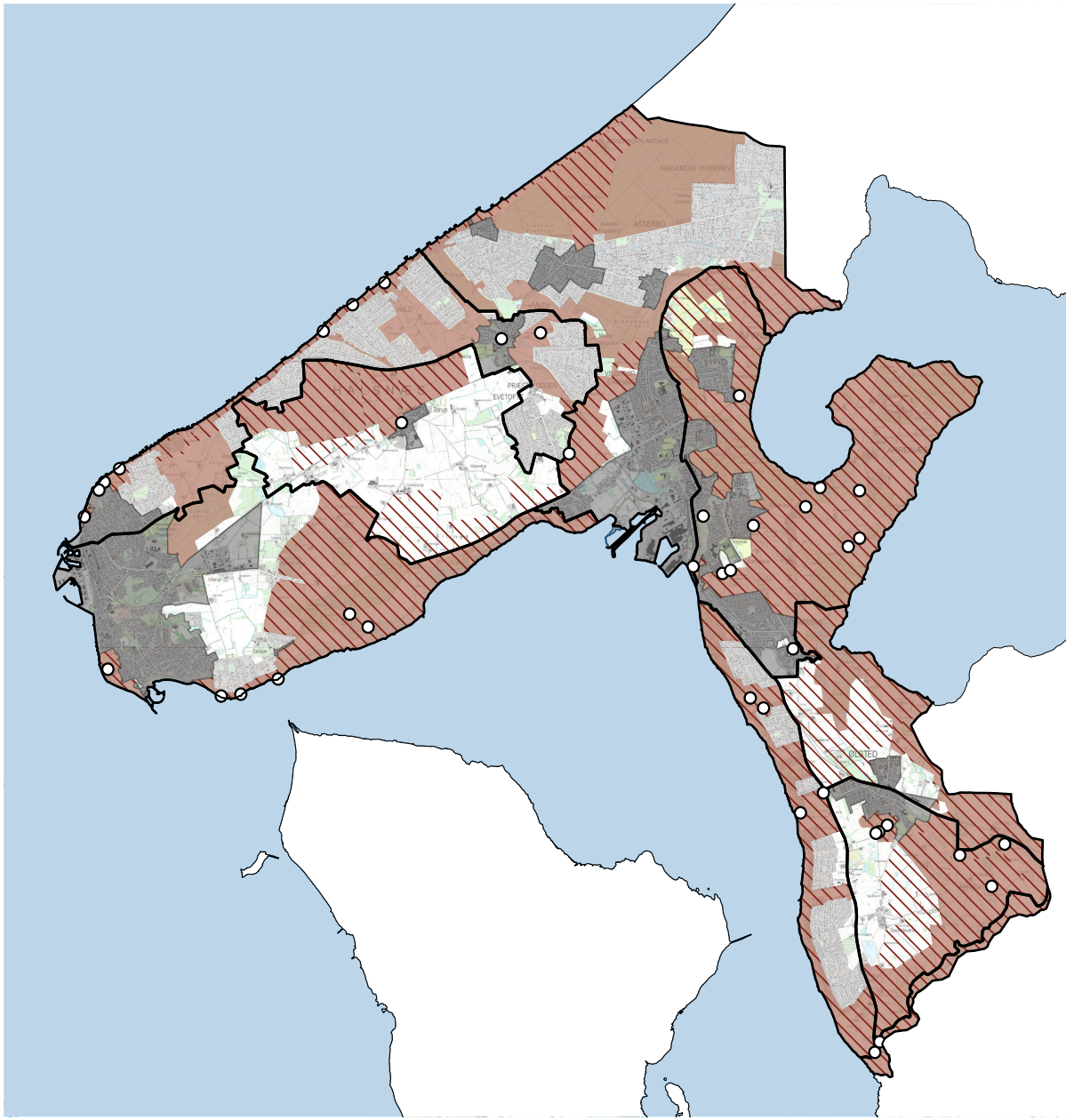

Sårbarhed

Sårbarhed er et udtryk for, hvor sårbar landskabskarakteren er i forhold til de gældende udviklingstendenser eller kommende forandringer.

Ofte er det muligt at tilpasse ønskede ændringer i landskabet, når der tages hensyn til landskabets karaktergivende strukturer, skala samt de rumlige og visuelle forhold. De særligt sårbare områder er landskaber, der vurderes at være særligt sårbare over for ændringer. Ofte er de særligt sårbare områder også de landskaber, der er vurderet særligt karakteristiske eller som oplevelsesrigt landskab.

I konkret sagsbehandling vurderes landskabets sårbarhed over for det konkrete projekt.

Bykan ved Auderød

Strategiske mål

Strategiske mål.
På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i tre typer af strategiske mål:

- Beskytte
- Vedligeholde
- Forbedre

Landskaber med det strategiske mål:
Beskytte - er vurderet særligt karakteristiske og/eller som oplevelsesrigt landskab.

Landskaber med det strategiske mål:
Beskytte/forbedre - er vurderet særligt karakteristiske og/eller som oplevelsesrigt landskab men her er tilstanden vurderet som dårlig men mulig at forbedre.

Landskaber med det strategiske mål:
Vedligeholde - er vurderet karakteristiske.

Landskaber med det strategiske mål:
Ændre/forbedre - er vurderet karaktersvage og har i dag ikke en bærende landskabskarakter. Målsætningen betyder ikke, at den karakter, områderne har i dag, skal ændres. Den betyder, at der ud fra et landskabeligt synspunkt kan ske forbedringer i området, der kan definere en ny landskabskarakter, der er tilpasset det omgivende landskabs karakter.

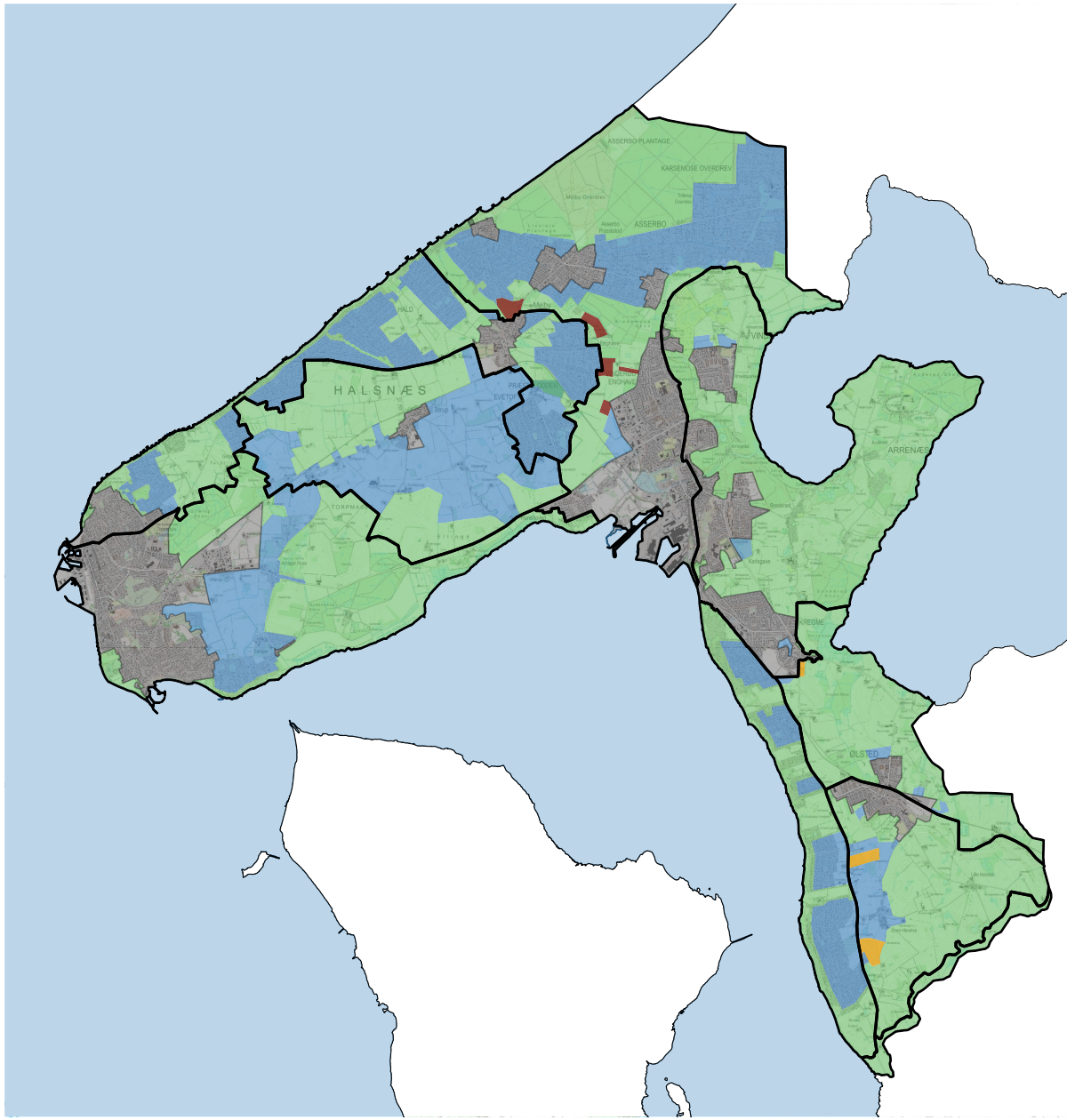

Hillerød/Frederiksværk/Hundested banen set fra Grimstrupvej

Landskabskarakter områder

1 Nordkysten og Melby Fritisdslandskab

Nordkysten og Melby Fritidslandskab byder på den storslåede, langstrakte kystklint mod Kattegat. Et bakket landskab med stor råhed og ynde, der tiltrækker mange besøgende på grund af områdets særlige naturoplevelser og friluftsmuligheder. Her ligger store sommerhusområder adskilt af åbne landskabskiler, og ved Spodsbjerg Fyr, Knud Rasmussens Hus og Hyllingebjerg er udsigterne særlig storslåede.

Nordkystens dramatiske kystklinter, de vide udsigter over Kattegat og kystbeskyttelsen langs kysten set fra Hald Strand.

De overordnede landskabstræk

Nordkysten og Melby Fritidslandskab består af et højtliggende bakket morænelandskab, der stedvist veksler med lavtliggende områder af tidligere havbund/litorinaflader. Området har en sammensat karakter, der er domineret af store sammenhængende sommerhusområder, der ligger adskilt af smalle, åbne landskabs- og landbrugsstrøg særligt ved Tollerup og ved Torplille. Området grænser op til Melby og til Hundesteds nordlige bykant og indeholder de gamle fiskerlejer Kikhavn og Nødebohuse. Landskabet opleves som en vekselvirkning mellem de skovprægede, lukkede sommerhusområder, de åbne litorinaflader og landskabskiler samt den markante kyststrækning.

Landskabets særlige værdier er Nordkystens dramatiske kystklinter, strande og vide udsigter, der afgrænser karakterområdet mod nord, de åbne landskabs- og landbrugskiler der opdeler sommerhusområderne og forbinder baglandet med kysten samt de oplevelsesrige kystmiljøer ved Kikhavn, Spodsbjerg og Skansebakken.

I Nordkysten og Melby Fritidslandskab er det vigtigt at fastholde områdets åbne landskabskiler der adskiller de bebyggede områder, at undgå at beplantningen fældes i sommerhusområderne og at sommerhusene bevarer deres overvejende beskedne udtryk og sommerhuskarakter.

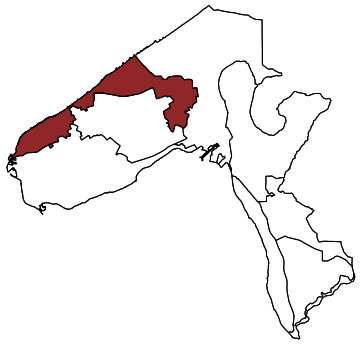

Beliggenhed og afgrænsning

Karakterområdet Nordkysten og Melby Fritidslandskab omfatter de sommerhusprægede bakkelandskaber omkring Melby og langs med Nordkysten til Hundested i kommunens nordvestlige del.

Området er mod vest afgrænset af Hundesteds bykant, mod nord af Kattegat og mod øst følger området skiftet i landskabets terræn fra de højereliggende bakkelandskaber til de lavtliggende landskaber i karakterområde 4 Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab. Den sydlige grænse følger mod vest Hundesteds bykant og skovområderne i karakterområde 2 Grønnessegård Herregård- og Fjordlandskab, hvorefter grænsen er trukket i sommerhusområdernes grønne kant mod Karakterområde 3 Torup Landbrugslandskab.

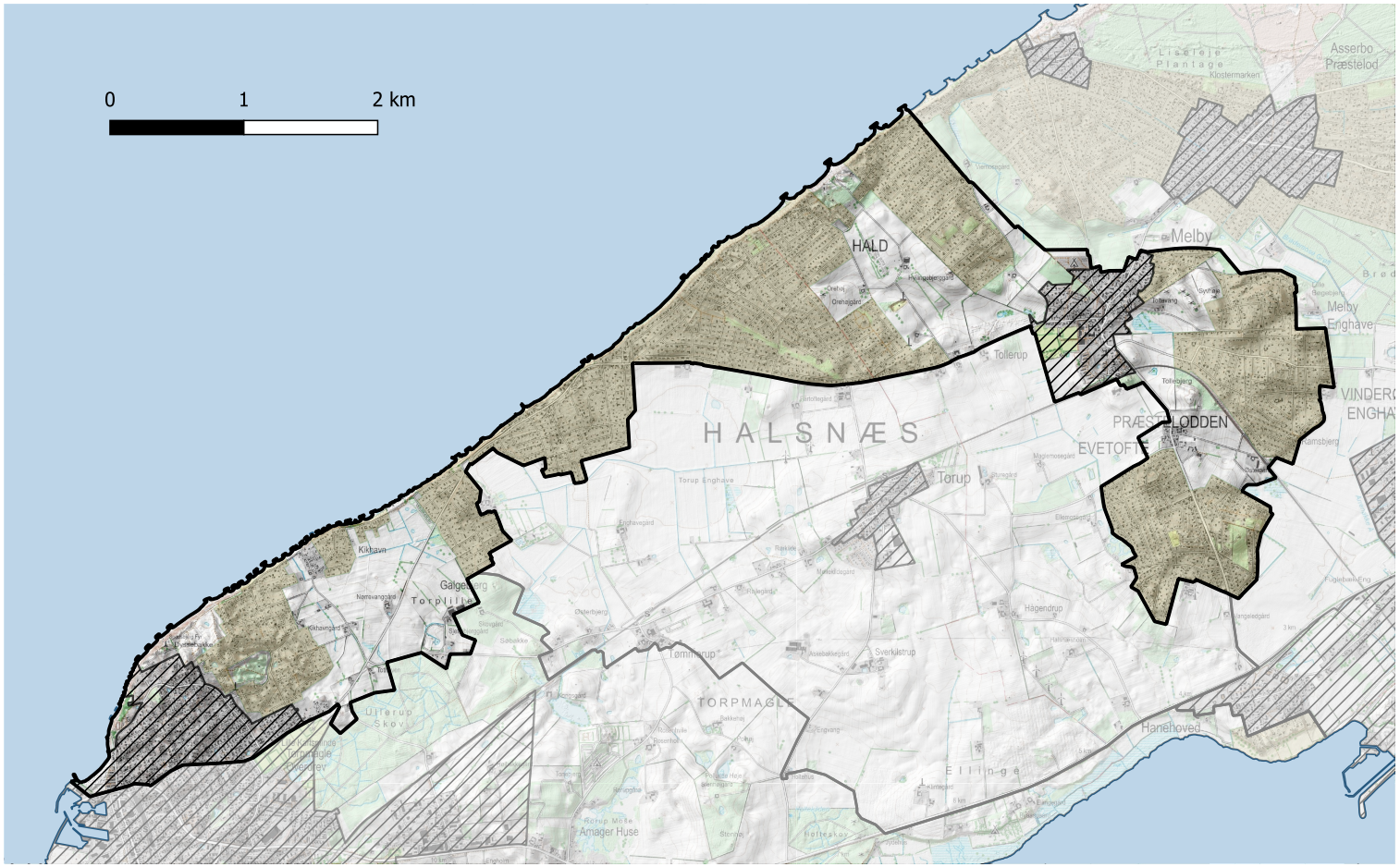

Karakterområdegrænse

Byzone

Sommerhusområde

Strategiske mål

På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i landskaber der skal beskyttes, beskyttes/ forbedres, vedligeholdes eller ændre/forbedres.

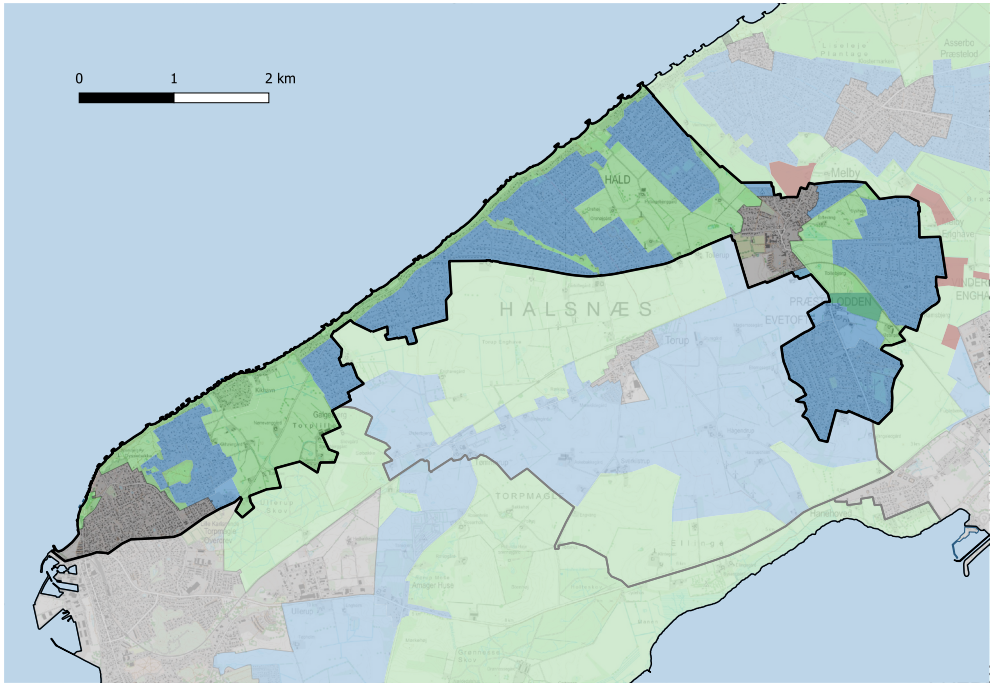

Karakterområdegrænse

Beskytte

Beskytte/forbedre

Vedligeholde

Ændre/forbedre

Byzone

Beskytte landskabskarakteren

Landskaberne langs med nordkysten og i de grønne kiler mellem sommerhusbebyggelserne og byerne har fået det strategiske mål beskytte, fordi disse landskaber er vurderet særligt karakteristiske og i god eller middel tilstand, som oplevelsesrigt landskab, eller som kystorienteret landskab. Det betyder, at områdets oplevelsesrige landskabselementer i form af særlige markante terrænformer, kystklinterne, forstrandsarealerne og de naturprægede og kulturhistoriske elementer særligt tydeligt formidler de bærende karaktertræk i området.

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk og oplevelsesrige landskabselementer i form af udsigter, visuelle sammenhænge mellem landskab og vandflade, de markante kystklinter og naturindhold skal bevares og om muligt styrkes. Ændringer i området bør kun ske, hvis de i særlig grad kan tilpasses landskabets karakter.

Vedligeholde landskabskarakteren

De store sammenhængende sommerhusområder, der kendetegner store dele af karakterområdet, har fået det strategiske mål vedligeholde, da områderne er vurderet karakteristiske og i middel tilstand.

Målsætningen betyder, at landskaberne vurderes at være robuste over for en række ændringer, når det sker og indpasses under stort hensyn til landskabernes karakter og områdets bærende karaktertræk.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab
Der bør lægges særligt vægt på at sikre de åbne landbrugs- og landskabskiler imellem de bebyggede områder med sommerhuse og op til bykanterne omkring Hundested og Melby.Landbrugslandskabet i landskabskilerne er i forandring, og det bør understøttes, at kilerne fortsat afgræsses eller har en form for landbrugsrelation og ikke bliver for fritidsprægede med fx rideanlæg.

Der bør være stor opmærksomhed på at sikre de visuelle relationer mellem det kystnære landskab og Kattegat, herunder de vide udsigter over vandet og oplevelsen af de dramatiske kystskrænter. Udsigter over havet fra vejen langs kysten bør ligeledes friholdes og sikres.

Nordkysten bør sikres imod tilgroning og ændringer, der kan sløre de visuelle samspil mellem land og hav og kystklinternes terrænformer.

Den eksisterende ekstensive landbrugsudnyttelse i området, særligt med græsningsarealer, bør understøttes.

Skovrejsning
Området bør friholdes fra skovrejsning. Plantning af juletræer bør undgås for ikke at sløre udsigter, åbne landskabskiler og områdets terrænformer.

Natur og bevoksningsstruktur
Området opleves i dag præget af de store sommerhusområders plantagelignende karakter. Sommerhusområdernes karakter som skovprægede områder med grønne kanter mod landskabet bør understøttes og bevares.
Ud fra en landskabelig betragtning bør der være opmærksomhed på at sikre Nordkysten som et dynamisk kystlandskab, og undgå at kystsikringen bliver for dominerende visuelt, samt at kysten stedvist kan have en naturlig kystdynamik.

Bebyggelse og byrand
Nye eller ændrede bebyggelser i sommerhusområderne, og navnlig i områdernes kantzoner, bør ikke fremstå markant i højde, farve eller volumen.

De grønne strøg mellem de bebyggede områder bør friholdes for yderligere bebyggelse, så de bebyggede områder ikke gror sammen.
Der bør være opmærksomhed på at fastholde de eksisterende grønne afgrænsninger og levende hegn omkring byer og sommerhusområder, så bygningerne sløres eller ikke er synlige set fra landskabet omkring. Nyt byggeri i bykanter eller kantzoner i sommerhusområderne bør indpasses landskabeligt med beplantning.
Byggeri i dæmpede og mørke farver falder ofte lettere ind i landskabet i samspil med afskærmende bevoksning.

Stort landbrugsbyggeri, tekniske anlæg og VE-anlæg
Karakterområdet er på grund af områdets store landskabelige og rekreative værdier sårbart over for tekniske anlæg, VE-anlæg og stort landbrugsbyggeri, der visuelt kan forstyrre oplevelsen af landskabets åbne rum, landskabskiler og udsigter.

Landbrugsbyggeri, der er nødvendigt for driften, bør placeres med størst muligt hensyn til landskabets karakter og uden at lukke de åbne landskabsrum og landskabskiler, så området opleves yderligere bebygget. Landbrugsbyggeri bør indpasses i landskabets karakter og placeres i tilknytning til eksisterende byggeri og gerne lavt i landskabet, så den samlede bygningsmasse fremstår ensartet og harmonisk i landskabet.

Der kan etableres levende hegn omkring ejendomme og nye tilbygninger for at indpasse landbrugsbyggeri i landskabet.

Kulturhistorie
Der bør være fokus på at sikre og formidle de historiske bebyggelsesstrukturer og værdier i karakterområdet, herunder i fiskerlejerne Kikhavn og Nødebohuse, så de gamle bystrukturer sikres og formidles samt de gamle strandgårde. Herudover bør områdets kulturhistorie sikres og formidles, Knud Rasmussens Hus, Hundested Skanse, Spodsbjerg Fyr mv.

Turisme og friluftsliv
Området er et udpræget fritidslandskab med de mange sommerhuse, kysten og strande. Det er væsentligt at sommerhusområderne opretholdes med et decideret fritidspræg, herunder at der i områderne ikke etableres meget store sommerhuse eller huse der i deres materialer skiller sig ud fra den øvrige sommerhusbebyggelse, at vejene forbliver grusveje inde i områderne og ikke asfalteres, og at områdets kanter forbliver grønne mod det åbne land.
Langs hele nordkysten løber cykelruten Nordkyststien, hvorfra der også er flere tværgående ruter med forbindelse til Halsninoen og andre stiforbindelser. Der er tværrute til Ullerup, Tømmerup og Melby. Herudover rummer området mange stier. Stinettet bør sikres og kan med fordel udbygges yderligere.
Området rummer flere oplevelsespunkter med kulturhistorie eller særlige udsigter der bør bevares og evt. formidles yderligere.

Geologiske karaktertræk

Landskabet er kendetegnet af en bakket moræneflade, der stedvis veksler med lave områder af hævet havbund og områder med klitdannelser i grænsen til Hundested. Langs Nordkysten er landskabet afgrænset af en markant kystklint og en smal forstrand.

Geologi og terræn
Landskabet i området er præget af et bakket morænelandskab, hvor terrænet aftegner sig kontrastrigt i landskabet. Området består af to overordnede terræntyper, som det er tilfældet for det meste af Halsnæs-halvøen, dels markant bakkede/kuperede istidslandskaber med højder på op til 30-40 meter over havet, og dels flade, lavtliggende områder med marint forland/litorinaflader, der maksimalt ligger i seks meters højde. Istidslandskabet af morænebakker er Halsnæs-halvøens kernelandskab fra Hundested og nordover til Liseleje, hvor det afbrydes af en sammenhængende flade af marint forland i Brødmosesund og sandflugtslandskabet i karakterområde 4 Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab.

Længst mod øst og omkring Melby fremstår terrænet markant bakket og med stedvist dødisterræn. Særligt ved Evetofte rejser landskabet sig markant med morænebakker på op til 30 meter over havets overflade, som er i stor kontrast til de lave landskaber i Brødmosesund i nabokarakterområdet.

Morænefladen langs nordkysten står i kontrast til den lavtliggende marine flade af hævet havbund ved Kikhavn og Torplille. Her formede Littorinahavet en bugt ind i land, og vandfladen strakte sig ind mod Torup, hvori morænebakkerne lå som spredtliggende moræneøer. Mod vest strækker sig et område med klitdannelser fra kysten vest for Kikhavn og ind i land. De geologiske spor er dog mindre fremtrædende i karakterområdet, da store dele af området er bebygget med sommerhuse eller er beplantet.

Ved Spodsbjerg, Dyssebakke, Hald Strand og Hyllingebjerg er kystlandskabet åbent, og her opleves overkanterne af de dramatiske kystklinter, der når op på højder som 34 meter over havets overflade ved Spodsbjerg Klint og 41 meter over havets overflade ved Dyssebakke. Spodsbjerg Klint udgør det vestligste punkt i udligningskysten, der strækker sig mellem Hundested og Gilleleje. Det er fortsat en aktiv kystklint, som er opstået ved Kattegats erosion i en kuppelformet morænebakke i istidslandskabet.

Jordart
Jordarten er domineret af smeltevandssand og -grus særligt mod øst med mindre områder med moræneler særligt længst mod vest. Herimellem er der områder med flyvesand og strandvolde samt et større område med ferskvandsdannelser ved Torplille syd for Kikhavn. Hvor Hundested by ligger er området præget af strandvold og flyvesand.

Kyst og vand
Nordkysten er karakteriseret af en stejl og flere kilometer lang klintkyst. Foran klinten er en smal forstrand, der fra Spodsbjerg til Kikhavn er stenet, men fra Gråstenvej Strand ved Nødebohuse og mod øst overvejende er sandstrand. Kysten er en udligningskyst, hvor vind og bølgeerosion har givet kysten sin karakteristiske retlignede form. På en stor del af strækningen er der kystsikret med bølgebrydere for at sikre klinten mod yderligere erosion. Inden der blev kystsikret rykkede klinterne tilbage med op til en meter om året.
Området indeholder ikke beskyttede vandløb. Der er enkelte småsøer i områdets vestlige del.

Kulturhistoriske karaktertræk

De kulturbetingede landskabstræk knytter sig især til de store sammenhængende områder med sommerhuse i plantagelignende beplantninger og de mindre områder med mere ekstensiv landbrugskarakter samt Melby, Tollerup og de gamle fiskerlejer i Kikhavn og Nødebohuse.

Landskabskarakterens oprindelse

Landskabets kulturbetingede karaktertræk har oprindelse i forskellige perioder og handlinger, hvilket også afspejler landskabets stedvise komplekse karakter. Udgangspunktet er landbrugslandskabet, de små landsbyer og fiskerlejer og udskiftningsstrukturen fra omkring år 1800 samt senere husmandsudstykninger. I områdets østlige del ses stjerneudskiftede jorde omkring Melby, og nord for Melby og langs nordkysten ses blokudskiftede parceller med udflyttede gårde. Mod vest, ved Lille Karlsminde, ses flere mindre parceller med husmandsstæder. I området lå landsbyer og klynger af gårde ved Kikhavn, Nødebohuse, Melby og Evetofte. I perioden fra omkring 1960erne blev området massivt bebygget med store sammenhængende sommerhusområder, der har betydet, at området har fået et nyt kulturbetinget lag. Udbygning af sommerhusområderne er dog sket med afsæt i områdets gamle fiskerlejer og strukturen omkring gårdenes jorde.

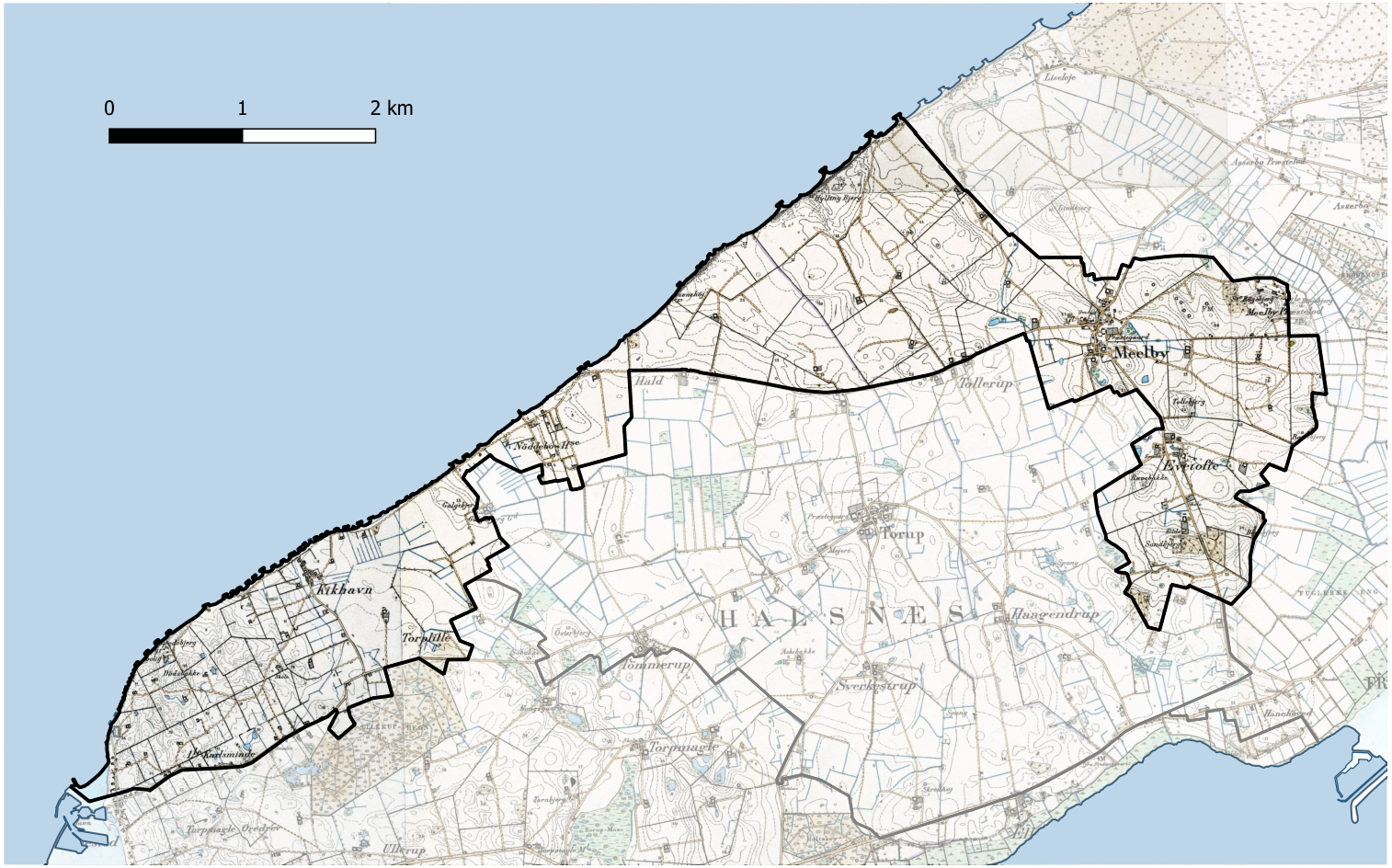

Landskabet ved Torplille med flere større og mindre hesteejendomme set fra Nødebovejen mod kysten.

En af de grønne kiler inde imellem sommerhusområderne.

Arealanvendelse

Arealanvendelsen er i dag præget af sommerhusområder og landbrugsområder med særligt hestehold, der tilsammen giver et indtryk af et fritidspræget landskab. De største åbne landbrugsflader og områder med overdrev og græsningsprægede landskaber findes nord for Tollerup samt sydøst for Kikhavn ved Torplille. Den landbrugsmæssige udnyttelse fremstår overvejende ekstensiv.

Bevoksningsstruktur

Området opleves grønt og præget af de store plantager af bl.a. fyrretræer og egetræer, der omgiver områdets mange sommerhuse. Sommerhusområderne opleves udefra som skovområder med skarpe, grønne overgange til det omgivende landbrugsland, dog ofte med indkig til husene i områdernes kanter. Udover sommerhusområdernes grønne kanter er der få bevoksningselementer inde i karakterområdet. Det åbne landbrugslandskab ved Torplille er yderligere præget af de store løvskove i nabokarakterområde 2 Grønnessegård Herregårds- og Fjordlandskab, der danner en klar afgrænsning af karakterområdet rumligt.

Bebyggelsesstruktur

Bebyggelsesstrukturen er kendetegnet af de sammenhængende sommerhusområder, særligt i tilknytning til Nordkysten, herunder Lille Karlsminde, Kikhavn, Nødebohuse, Hald Strand og også Evetofte og omkring Melby. Sommerhusområderne er for det meste sløret af plantagelignende beplantning. Kikhavn ligger med sin åbne bykant mod landskabet og rummer intakte fiskerhuse, og omkring byen ligger også velbevarede strandgårde. Langs Nødebovejen ligger stedvist landejendomme, og ved Torplille ligger spredte landejendomme præget af hestehold. Bykanten omkring Melby fremstår overvejende grøn og flere steder næsten med skovkarakter eller med juletræsbeplantninger eller sportsarealer i overgangen til det åbne land. Særligt set fra sydøst ligger Melby lavt og putter sig i landskabet. Bykanten mod Hundested fremstår grøn og er mod nord præget af sommerhusområdet Lille Karlsminde, der danner overgang til byen, og ad Lille Karlsmindevej er oplevelsen af overgangen mellem by og landskab grøn og kendetegnet af spredtliggende gårde og græsningsarealer.

Kulturhistoriske spor

Området indeholder i det bakkede terræn omkring Melby flere fredede fortidsminder i landskabet i form af gravhøje og stengrave. Særligt er der øst for Melby området Syvhøje hvor syv gravhøje ligger tæt oppe på landskabets bakketoppe. Oldtidshøjene ved Melby er udpeget som kulturmiljø og ligger på en del af det middelalderlige Melbys dyrkningsflade. Flere af gravhøjene er omfattet af en landskabsfredning øst for Melby.

Den gamle del af Melby landsby er koncentreret omkring Melbyvej og Tollerupvej med kirke og skole centralt placeret i byen. På højdedraget vest for kirken ligger en hollændermølle fra 1878. Melby Station, der er fra 1916 og ligger syd for Landsbyen, har bibeholdt meget af sin oprindelige struktur. Omkring Kirken er en Provst Exner fredning, og kirken og møllen opleves stedvist fra landskabet omkring byen.

Landskabet syd for Kikhavn med bykanten og de gamle strandgårde. mod Rørvigkysten.

Omkring Tollerupvejen ligger Tollerup landsby i Tollerup ejerlav, hvor landsbyens struktur opleves intakt omkring vejen, ligesom landsbyens udskiftningsstruktur kan erkendes i landskabet.

Ved kysten nordvest for Hundested ligger Hundested Skanse, også kaldet for Kikhavn Skanse. Der har i området nord for Hundested ligget en skanse siden svenskekrigene i 1500-tallet. Det nuværende skanseanlæg er opført i 1808 som en del af det danske forsvar under Englandskrigen 1807-1814. Den er en af de mange danske skanser, der blev opført som følge af Englandskrigen. Skansen skulle beskytte Isefjordens indsejling. Nord for ligger Spodsbjerg Batteri, der blev anlagt i klitterne på toppen af kystklinten umiddelbart øst for Spodsbjerg Fyr.

I området findes også Skansegården, Spodsbjerg Fyr fra 1907 og Knud Rasmussen hjem fra 1917.

Der er flere mindre, fredede områder langs kysten, fx omkring Kikhavn og Nødebohuse samt de særlige højdedrag som ved Hald Baunehøj og Orehøj i den grønne kile ved Hyllingebjerg.

Tekniske anlæg

Karakterområdet indeholder ingen større tekniske anlæg.

Delområder

Karakterområdet indeholder delområdet Torplille, der er en tidligere fjord i Stenalderhavet. En såkaldt litorinaflade af hævet havbund, der fremstår som en plan landbrugspræget flade med flere ejendomme med hestehold.

Nordkystens set fra det åbne område ved Nødebovejen.

Rumlig/visuelle karaktertræk

Den rumlige og visuelle oplevelse af landskabet varierer i området. Overordnet fremstår området roligt og uforstyrret, men med en stor variation mellem Nordkystens store skala og det øvrige landskabsområdes primært lille skala. Landskabet er ligeledes karakteriseret ved en sammensat karakter, da området både har sine rødder i kystlandskabets fiskerlejer og udskiftede dyrkningslandskab samt i fritidslandskabets sommerhusbebyggelser.

Skala og kompleksitet
Landskabets skala varierer. Der er en overvejende lille skala med små markinddelinger og landskabsrum i de åbne kiler og landbrugsarealer, der adskiller sommerhus- og byområderne samt bebyggelsen inde i sommerhusområderne. Der er en stor skala i det kystnære landskab med den markante kystklint og kystens langstrakte udbredelse og store dimensioner samt de vide udsigter over Kattegat. Området fremstår på den ene side med en sammensat karakter, der er afspejlet i sommerhusenes landskabsfortælling og de åbne natur- og landskabsområder i kystlandskabet. Samtidig opleves landskabet som sammensat af store enheder af forskellige områder, hvilket derved giver landskabet en gennemgående genkendelig struktur, der skaber en form for helhed i området og dermed en lille kompleksitet.

Rumlig afgrænsning og udsigtsmuligheder
Landskabet er præget af en varieret rumlig afgrænsning. Landskabet er åbent mod kysten og havet mod nord med vide udsigter og udsigtspunkter, der langs kysten og i landskabet tæt på kysten giver oplevelsen af store landskabsrum uden rumlige afgrænsninger. Mange steder inde i karakterområdet opleves landskabet med en lukket karakter på grund af beplantningen i og omkring sommerhusene. Yderligere er mængden af bebyggelse og områdets bakkede terrænform medvirkende til at lukke landskabet i små eller mellemstore rum. Sommerhusområdernes kanter er overvejende grønne, hvilket skaber en god harmonisk afgrænsning, der er tilpasset landskabet. I de grønne kiler mellem bebyggelserne er der åbne kig over landskabet, der opleves som grønne pauser i et ellers tæt "møbleret" landskab.

Påvirkning af tekniske anlæg
Området opleves uforstyrret af tekniske anlæg, men er præget af store områder med bebyggelse i sommerhusområderne. Bebyggelserne i området opleves dog hver især overvejende som beskedne og velafgrænsede mod det åbne land.

Visuelle relationer
De er kun få steder med visuelle relationer til de omkringliggende karakterområder, da karakterområdet overvejende er afgrænset af sommerhusområder med grønne kanter. Der er fra Nødebovejen, hvor den løber syd om sommerhusområderne ved Hald, åbne kig ind i karakterområde 3 Torup Landbrugslandskab til de åbne landskaber nord for Torup. Mod vest og sydvest afgrænses karakterområdet tydeligt i skovbrynet til Ullerup Skov og mod Hundesteds bykant.

Det kystorienterede landskab
Det kystorienterede landskab er de dele af området, hvor oplevelsen af landskabet visuelt er orienteret mod kysten til Kattegat samt indsejlingen til Isefjorden. Terrænet og de udbredte sommerhusområder er udslagsgivende for, at det kystorienterede landskab ikke strækker sig langt ind i karakterområdet. Det kystorienterede landskab rummer strandarealerne, kystklinterne og de højtliggende kystnære arealer. Yderligere indgår de mest kystnære dele af de grønne kiler mellem sommerhusbebyggelserne samt de mest kystnære dele af sommerhusområderne, hvorfra der er stedvise kig og en transparant kant mod kysten, også i det kystorienterede landskab. Landskabet er her præget af udsigten til havet og af vindens og havets tydelige påvirkning af selve kystlinjen og af vegetationen. De mest markante udsigtspunkter er Hyllingebjerg og omkring Haldstrand, Nødebohuse og den åbne strækning ved Spodsbjerg fyr, Knud Rasmussens Hus og Hundested Skanse.

Kig fra Tollerup Strandvej over en af de grønne kiler mod Melby, Melby Kirke og Melby Mølle samt den grønne kant om sommerhusområdet ved Hyllingebjerg.

Vurdering karakterstyrke

Landskabskarakterens styrke vurderes med afsæt i synligheden af de bærende karaktertræk, landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlaget og kulturbetingede strukturer.

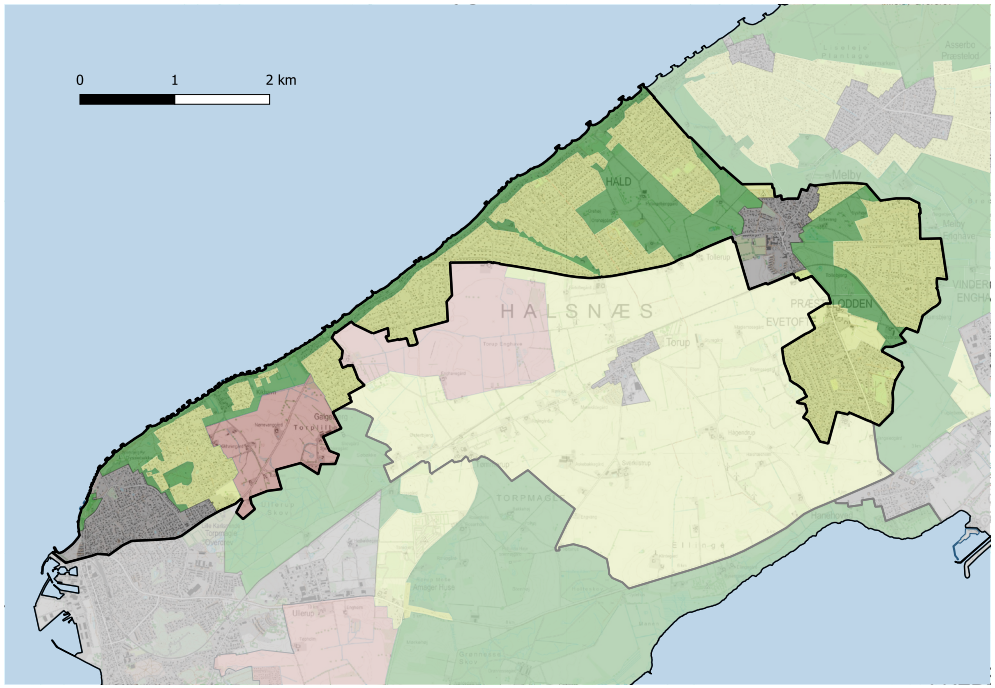

Karakterområdegrænse

Særligt karakteristisk

Karakteristisk

Karaktersvag

Kontrasterende

Byzone

Særligt karakteristiske områder
Nordkysten og de kystnære landskaber med kystklinter og strande, de åbne landskabskiler mellem sommerhusområderne med natur eller landbrug samt de bynære landskaber ved Spodsbjerg og Hundested Skanse er vurderet særligt karakteristiske.

Her vurderes de bærende karaktertræk i form af Nordkystens kystklinter og smalle strande, de bakkede åbne landskaber og landskabskiler og de kulturhistoriske spor og udsigter at fremstå særligt tydeligt, og de bærende karaktertræk vurderes at fremstå særligt karakteristiske.

Karakteristiske områder
Sommerhusområder ved Evetofte, Melby Enghave, Melby, Hyllingebjerg, Hald Strand, Nødebohuse, Kikhavn samt Lille Karlsminde udgør store dele af karakterområdets areal. De er overvejende beliggende på det bakkede terræn, der kendetegner store dele af landskabet i området, og de er udstykket fra de tidlige fiskerlejer og strandgårde i området. På den baggrund er de sammenhængende sommerhusområder vurderet at være karakteristiske, selv om de som bebygget og beplantet areal i nogen grad adskiller sig fra områdets oprindelige landskabskarakter som åbent kystlandskab med landbrugspræg.

Kontrasterende områder
Den lavtliggende litorinaflade omkring Torplille, der tidligere har været havbund, er på grund af det flade terræn vurderet som kontrasterende i forhold til det øvrige karakterområde.

Vurdering tilstand

Landskabskarakterens tilstand vurderes ud fra en sammenvejning af intaktheden af landskabets bærende karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse, graden af forstyrrelse fra fx store tekniske anlæg og de karaktergivende elementer og strukturers vedligeholdelsesmæssige tilstand.

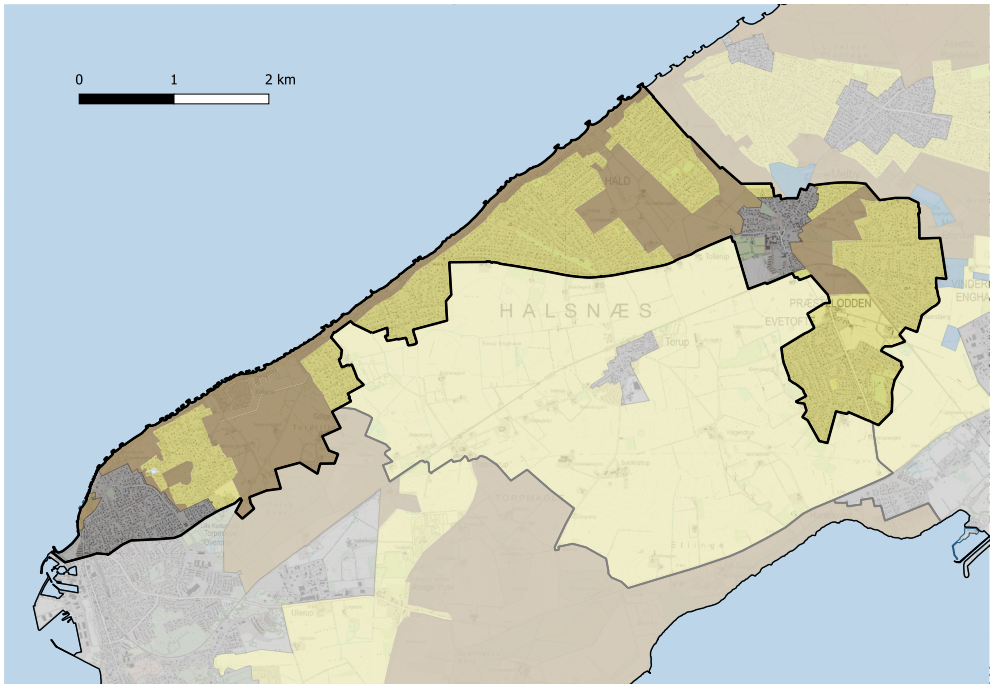

Karakterområdegrænse

God tilstand

Middel tilstand

Dårlig tilstand

Byzone

God tilstand

Landskabskarakterens oprindelse vurderes i høj grad at være intakt i områderne ved Nordkysten og de kystnære landskaber med kystklinter og strande, de åbne landskabskiler mellem sommerhusområderne med natur eller landbrug samt de bynære landskaber ved Spodsbjerg og Hundested Skanse, og områdernes vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes god.

Landskabskarakterens intakthed og oprindelse i sommerhusområdet ved Kikhavn vurderes som god, og den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes ligeledes som god.

Middel tilstand

Landskabskarakterens intakthed i sommerhusområderne vurderes i forhold til deres intakthed at være middel ud fra deres oprindelse som sommerhusområder. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer vurderes generelt middel.

Vurdering visuelle oplevelsesværdier

Landskabskarakterens oplevelsesværdi vurderes ud fra om de bærende karaktertræk indeholder særlig tydelige kulturbetingede helheder eller enkeltelementer, et særligt naturindhold, særlige geologiske strukturer eller elementer eller særlige udsigtsmuligheder.

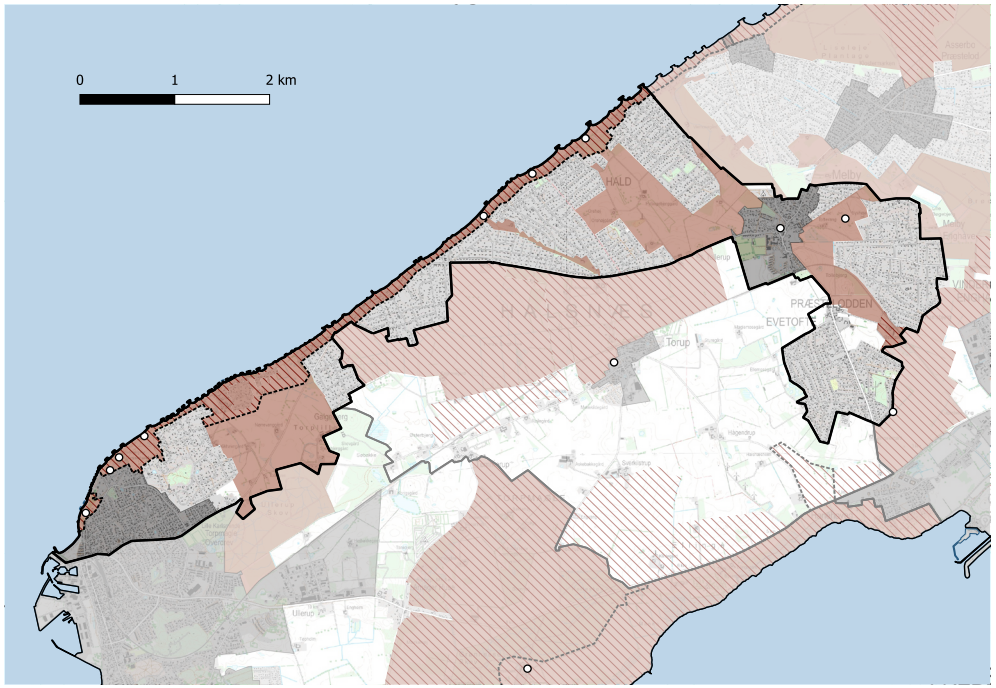

Karakterområdegrænse

Oplevelsesrigt landskab

Særlig udsigt

Oplevelsespunkt

Kystorienteret landskab

Byzone

Oplevelsesrige landskaber
Store dele af området er vurderet til at rumme oplevelsesrige landskaber af forskellig karakter. Det er landskabsoplevelser, der i høj grad knytter sig til områdets geologi, naturværdier og kulturhistorie og ikke mindst de særlige udsigter over Kattegat, der er karakteristiske for områdets mest nordlige dele.

Særlige oplevelsesrige områder er:
Hundested Skanse
Hundested Skanse ligger højt på kystklinten yderst på Halsnæs-halvøen. Hundested Skanse er etableret i 1809 som et led i forsvaret af Isefjorden under Englandskrigen i 1807-1814. Hundested Skanse rummede otte kanoner og to kraftige morterer. Fra området er en åben udsigt over Isefjordens indsejling og til de modstående kyster mellem Korshage og Rørvig. Området rummer stor kulturhistorisk fortælleværdi.

Knud Rasmussens Hus
Knud Rasmussens Hus blev opført i 1917 i det bakkede kystlandskab på en stor åben grund med frit udsyn over Kattegat. Huset var sommerhus for Knud Rasmussen og familien, og blev i 1939 overdraget til offentligheden, hvorefter der blev indrettet museum. På grunden er rejst en mindevarde og ovenfor grunden står Spodsbjerg Fyr.

Spodsbjerg Fyr og Klint
Fyret ligger på Spodsbjerg Klint højt i landskabet nord for Hundested, og der er fra fyret vide udsigter over Kattegat og indsejlingen til Isefjord. Det nuværende fyr er fra 1907.

Kikhavn
Kikhavn er det ældste fiskerleje på Halsnæs-halvøen. Her ernærede man sig både ved fiskeri og landbrug. Området fremstår i dag med en fin bystruktur med smalle krogede gader med gamle fiskerhuse og strandgårde, der putter sig i landskabet. Kikhavn blev ramt af en brand i 1793, hvorefter mange af bønderne flytte til sydsiden af Halsnæs, hvor Lynæs blev anlagt. Kikhavn rummer stadigvæk enkelte gamle gårde fra før branden.

Torplille fladen
Det flade landskab omkring Torplille rummer en geologisk fortælling om, at området tidligere var en lavvandet fjord i Stenalderhavet.

Vurdering sårbarhed

Landskabskarakterens sårbarhed vurderes ud fra, hvor påvirkelige landskabets bærende karaktertræk og visuelle værdier vil være overfor ændringer.

Hald Baunehøj og den grønne kile
Hald Baunehøj er et åbent, fredet areal tæt på kysten, der danner afslutningen af en smal grøn kile og stiforbindelse gennem sommerhusområdet ved Hald. Fra området er der trappe til stranden og en åben udsigt over kystlandskabet.

Fra Hyllingebjerg, den grønne kile og Orehøj udgår et åbent og oplevelsesrigt strøg imellem sommerhusområderne.

Særlige udsigtsmuligheder
Det kystorienterende landskab, der omfatter områdets nordligste og mest kystnære dele, er præget af de vide, ubegrænsede udsigter over Kattegat samt de stedvise kig til kysten og havet fra sommerhusområdernes nordlige områder. Ved kysten forstærker terrænet og den høje kystklint oplevelsen af kystens dramatiske møde med havet. Længst mod vest er der udsigter til de modstående kyster ved Rørvig og ved indsejlingen til Isefjord. (Den visuelle oplevelse af det kystorienterede landskab er beskrevet nærmere i afsnittet under ”Rumlige og visuelle karaktertræk”).

Landskabskarakterens sårbarhed
Landskabskarakterens sårbarhed varierer i området.

Det kystnære landskab er sårbart over for beplantning, tilgroning, bebyggelse der kan sløre udsigterne over vandet fra kysten og de kystnære arealer.

Det kystnære og bakkede landskab er sårbart over for beplantning, tilgroning, bebyggelse der kan sløre oplevelsen af terrænets form og variation.

Sommerhusområderne er sårbare over for stort byggeri, der kan bryde med områdernes overvejende beskedne udtryk af mindre sommerhuse der ”putter sig” i landskabet eller bevoksningerne.

De grønne kiler er sårbare over for beplantning eller elementer, der kan ”fylde kilerne op” og svække oplevelsen af de grønne strøg og pauser i landskabet, som kilerne danner.

Den tilbageværende landbrugsanvendelse er sårbar over for ændringer, der vil gøre områderne mere intensive i deres landbrugsudnyttelse med store bygninger eller anlæg, men også i forhold til at landbrugsanvendelsen med hestehold bliver for dominerende med anlæg som fx ridebaner, småbygninger mv.

Hvor landbrugsfladen fremstår åben, er den visuelt sårbar over for tilplantning og anlæg, der lukker landskabet.

Kig til skovbryn i og omkring karakterområdet og landskabet op til skovbrynene er sårbare over for tilplantning og anlæg, der slører indkig til de gamle skovbryn, og derved skovbrynenes rammegivende effekt i området.

Områdets kulturhistoriske elementer eller strukturer i landskabet er sårbare over for ændringer, der kan sløre indkig eller reducere oplevelsen af de kulturhistoriske elementer eller strukturer.

2 Grønnessegaard Herregårds- og Fjordlandskab

Det bakkede og skovprægede landskab omkring Grønnessegaard Herregård skiller sig ud som det eneste landskab i kommunen med herregårdpræg. Grønnessegaards kystnære placering knytter herregårdlandskabet sammen med fjordkysten, hvor landskabet byder på et særligt terræn med den gamle kystskrænt, der bugter sig langs kysten kun adskilt fra Fjorden af åbne, flade strandenge.

Herregårdslandskabets store marker og skovbryn omkring Grønnese Herregård.

De overordnede landskabstræk

Grønnessegaard Herregårds- og Fjordlandskab består overvejende af et storbakket morænelandskab, der veksler med lavtliggende litorinaflader og strandenge langs sydkysten. Området fremstår som et varieret landbrugslandskab med middel til store intensivt dyrkede marker, der veksler med større skovområder. Området har herregårdskarakter omkring Grønnessegaard med store marker og gamle løvskove i det varierede, bakkede terræn.

Landskabets særlige værdier findes i de fine skovbryn, der understreger det bakkede terræn og omgiver de middelstore til store marker og områdets herregårdspræg. Langs kystlinjen mod Roskilde Fjord findes de landskabelige værdier i de brede strandengsarealer, den tydeligt markerede gamle kystskrænt fra Stenalderhavet samt de flade, lavtliggende arealer af marint forland, der udgjorde fjorde og vige i Stenalderhavet.

I Grønnessegaard Herregårds- og Fjordlandskab er det vigtigt at fastholde områdets herregårdspræg, de gamle skovområder, udsigter og kig til Fjorden og de kystnære værdier samt at undgå at bykanterne ved Hundested og Frederiksværk påvirker og dominerer udtrykket i de bynære dele af området, herunder navnlig de store bygningsvolumener i Hundesteds erhvervsområde.

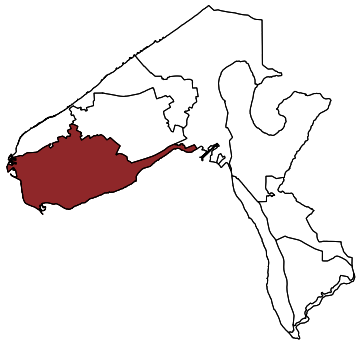

Beliggenhed og afgrænsning

Karakterområdet Grønnessegaard Herregårds- og Fjordlandskab omfatter de storbakkede og skovprægede landskaber øst for Hundested og langs med Roskilde Fjord på den sydvestlige del af Halsnæs-halvøen. Området afgrænses mod syd af Roskilde Fjord frem til Hanehoved og bykanten til Frederiksværk og mod vest af Hundesteds varierede bykant. Mod nord følger karakterområdet længst mod nordvest Ullerup Skovs nordlige skovbryn, og mod nordøst løber områdegrænsen i overgangen mellem det storbakkede morænelandskab og de bølgede moræneflader i karakterområde 3 Torup Landbrugslandskab. Længst mod øst følger områdegrænsen Hundestedvejen frem til Hanehoved.

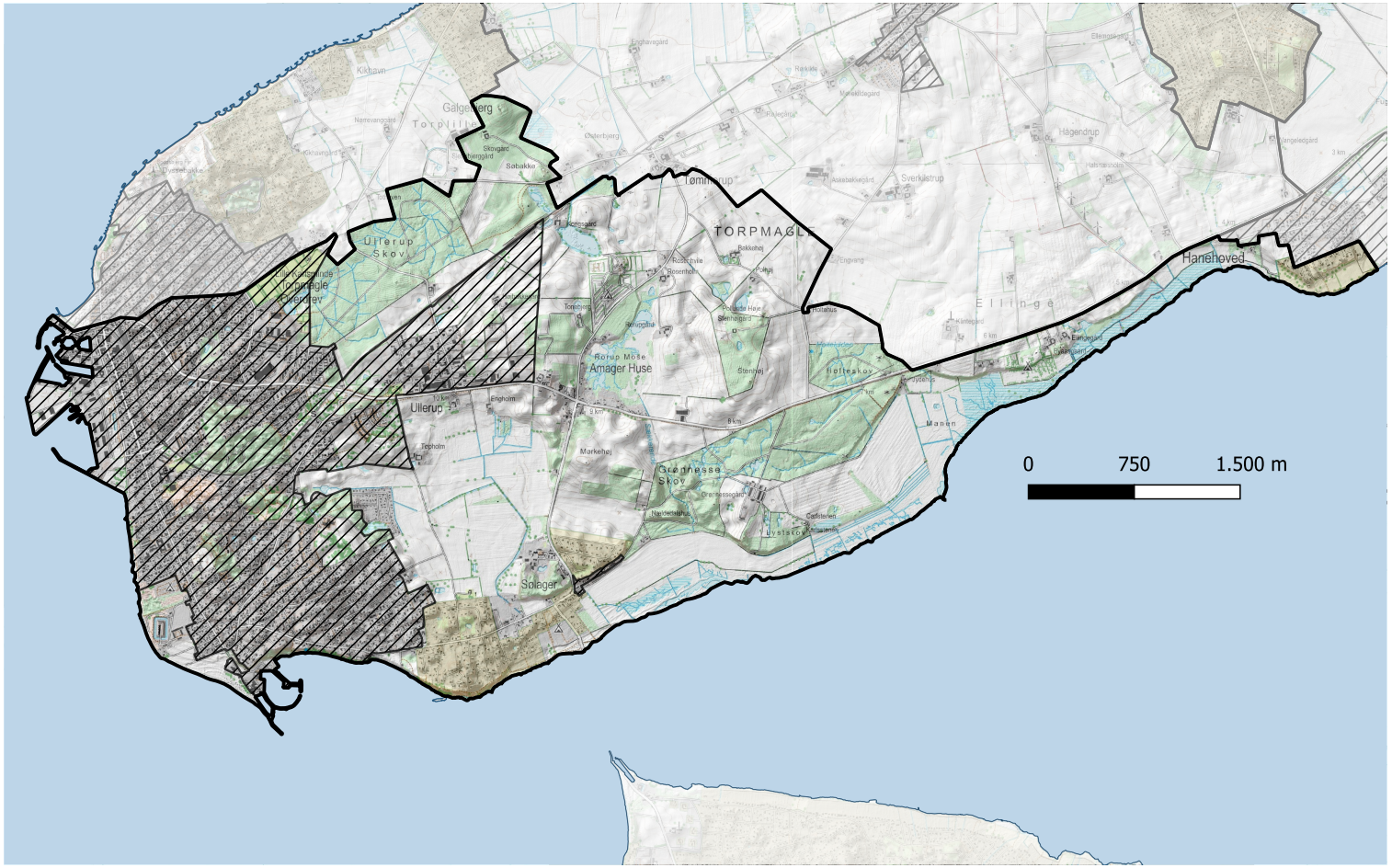

Karakterområdegrænse

Byzone

Sommerhusområde

Strategiske mål

På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i landskaber der skal beskyttes, beskyttes/forbedres, vedligeholdes eller ændre/forbedres.

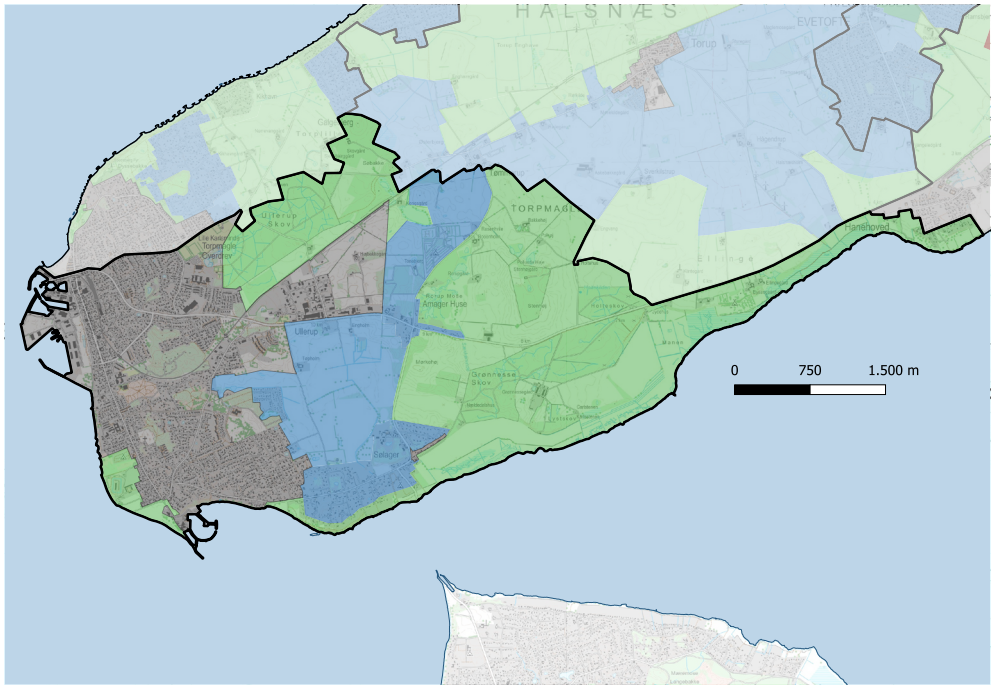

Karakterområdegrænse

Beskytte

Beskytte/forbedre

Vedligeholde

Ændre/forbedre

Byzone

Beskytte landskabskarakteren

Landskaberne langs med Fjordkysten, herregårdslandskaberne og de skovprægede landskaber har fået det strategiske mål beskytte, fordi disse landskaber er vurderet særligt karakteristiske, i god eller middel tilstand og som oplevelsesrigt landskab eller beliggende inden for det kystorienterede landskab. Det betyder, at områdets oplevelsesrige landskabselementer i form af særlige markante terrænformer, kystklinter, kystskrænten, strandengsarealerne, de naturprægede og kulturhistoriske elementer særligt tydeligt formidler de bærende karaktertræk i området.

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk og oplevelsesrige landskabselementer i form af udsigter og visuelle sammenhænge til Fjorden, de markante kystklinter, kystskrænterne og naturindhold og de kulturhistoriske spor skal bevares og om muligt styrkes. Ændringer i området bør kun ske, hvis de i særlig grad kan tilpasses landskabets karakter.

Vedligeholde landskabskarakteren

Landskabet i den øvrige del af sommerhusområderne, i Sølager Fjord og i landskabet sydvest for Tømmerup har fået det strategiske mål vedligeholde, da områderne er vurderet karakteristiske og i middel tilstand.

Målsætningen betyder, at landskaberne vurderes at være robuste over for en række ændringer, når det sker og indpasses under stort hensyn til landskabernes karakter og områdets bærende karaktertræk.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab
Der bør lægges vægt på at sikre oplevelsen af herregårdslandskabets træk af samlede bygningsmiljøer, store marker, store skove med markante skovbryn og stendiger, der markerer skel og linjer i landskabet.
Der bør være opmærksomhed på at sikre kig til skovbrynene og oplevelsen af det bakkede landskab.
De åbne kig over Fjorden bør sikres og friholdes for bebyggelse, anlæg, tilplantning og tilgroning.
Sølager Fjord, der fortæller om Stenalderhavets udbredelse og fjordlandskab, er sårbart overfor skovtilplantning, byggeri og anlæg, der kan påvirke områdets visuelle indtryk af den store landskabsflade med de omgivende gamle kystskrænter.

Skovrejsning
Skov er et karaktergivende træk inden for området, og området kan rumme mere skov. Der bør ud fra en landskabelig vurdering ikke tilplantes tæt på de gamle, markante skovbryn, navnlig omkring Grønnesse Skov, Holten Skov, Stenhøjs Skov og Ullerup Skov, som beskrevet i det følgende, da det vil mindske skovbrynenes landskabelige effekt som et væsentligt landskabselement og træk i herregårdslandskabet.
Området bør således friholdes for skov rundt om Grønnesse Skov og på det hævede terræn ved Sølager. Der bør ligeledes friholdes for skov imellem Stenhøj Skov og Rorup Mose, syd for Stenhøj Skov og imellem Stenhøj Skovs østlige skovbryn og Sverkilstrupvej.
Der kan indpasses mere skov i områderne nord for Holteskov, omkring Torpmaglevej nord for Stenhøj Skov og øst for erhvervsområdets kant syd for Kongsgård samt i området nord for Rosenholm Camping.
Omkring Ullerup Skov bør der tages særligt hensyn til oplevelsen af de gamle skovbryn og de åbne landskabsrum/lysninger. Der bør ikke rejses skov op til Ullerup Skovs sydlige skovbryn. Der kan efter konkret vurdering indpasses skov omkring Torupvejen, der bør dog tages hensyn til at friholde åbne kig.
Skovrejsning vil ligeledes kunne påvirke oplevelsen af områdets store marker og lukke for vide udsyn og værdifulde landskabskig.

Natur og bevoksningsstruktur
Ud fra en landskabelig betragtning kan der arbejdes med at skabe en naturlig hydrologi i områdets skovområder og moseområder.
De eksisterende områder med nåletræsbeplantninger skiller sig ud i forhold til landskabets karakter, og tilplantning med nåletræer bør om muligt begrænses. De eksisterende plantninger af juletræer og nåletræer kan med fordel omdannes til løvskove.
Områdets dødisterræn med vandhuller kan med fordel styrkes, så der er flere småbiotoper i området, da det yderligere vil understøtte områdets geologiske fortælling.
De åbne strandenge bør plejes og sikres mod tilgroning, der vil ændre områdernes åbne flader.

Bebyggelse og byrand
Ny bebyggelse i området bør knyttes til de eksisterende byområder.
Der kan ved Hundested erhvervsområde arbejdes for at etablere en grøn afgrænsning mod det åbne land.

Stort landbrugsbyggeri, tekniske anlæg og VE-anlæg
Karakterområdet rummer store landskabelige værdier og er i dag uforstyrret af tekniske anlæg og bør på den baggrund friholdes for yderligere anlæg og stort byggeri.
Det bakkede terræn vil betyde, at fladedækkende anlæg vil være mere synlige her end i områder med et fladt terræn, hvilket gør området uegnet for fladedækkende anlæg, ligesom høje anlæg vil kunne reducere oplevelsen af bakkerne og kunne ses over store landskabsrum.
Det anbefales at landskabet nord for Grønnesse Skov, der er udlagt til råstof, friholdes for råstofgravning.
Stort landbrugsbyggeri, der er nødvendig for driften, kan placeres efter en konkret vurdering og bør etableres i tilknytning til eksisterende byggeri og gerne lavt i landskabet, og så den samlede bygningsmasse fremstår ensartet og harmonisk i landskabet. Området er kendetegnet af hegnsplantninger omkring ejendomme, et karaktertræk der bør videreføres og anvendes til tilpasning af nyt byggeri.
Byggeri i bykanten bør holdes i mørke farver, der lettere falder ind, og bykanten bør fremstå med en transparent grøn kant mod landskabet.

Kulturhistorie
Områdets lange kulturhistoriske historie bør sikres og formidles.
Oplevelsen af herregårdslandskabets strukturer og bygningselementerne ved Grønnessegaard bør fortsat kunne opleves i landskabet, og de bør sikres og formidles.

Turisme og friluftsliv
I området løber Halsninoen fra Holten Skov og Grønnesse Skov og langs med kystskrænten mod vest og via Store Karlsminde Klint, lynæs og videre via Hundesteds kyst. Der er en tværrute gennem Sølager Fjord til Ullerup Skov.
Der kan arbejdes for at tilføre kystlandskabet en sammenhængende rute langs med strandengene til Hanehoved, hvor kystskrænten og den geologiske fortælling for hele Fjordkysten kan formidles.
Området rummer flere campingpladser og rekreative støttepunkter, der giver området en anden type af rekreative muligheder, fx for vandre- eller cykelturisme, end i de karakterområder, hvor fritidsbrugen er præget af sommerhuse.
Den lille færge ved Sølager bør bevares.

Geologiske karaktertræk

Landskabet er kendetegnet af en overvejende storbakket moræneflade i områdets vestlige del samt overgangen til Roskilde Fjord, der er kendetegnet ved den langstrakte stenalderkystskrænt og de lavtliggende, kystnære flader af marint forland.

Geologi og terræn
Landskabet i området er præget af bakkede moræneflader, hvor isens bevægelser har sat tydelige spor. Området består, som det er kendetegnende for hele Halsnæs-halvøen, af to klart adskilte terræntyper, dels markant bakkede/kuperede istidslandskaber med højder på op til 30-40 meter over havet, og dels flade, lavtliggende områder med marint forland/litorinaflader, der maksimalt ligger i 6 meters højde.

Istidslandskabet af morænebakker er områdets kernelandskab fra Hundested og sydover til Hanehoved, hvor det afbrydes af en sammenhængende flade af marint forland i Brødmosesund. Landskabsformerne langs Halsnæs sydlige kyst er kompleks og opbygget af to generationer af randmoræner i kombination med dødislandskaber med issøbakker og dødislavninger. De ældre randmoræner ligger i nordsyd-gående retning og stammer fra isen, der kom fra øst. Et spor herfra er området ved Store Karlsminde klint. Inde i land ligger et mere slynget bånd af landstrakte bakkerygge af yngre randmoræner fra Bælthavisen, og herimellem er der lavninger med dødishuller, hvor store isklumper har ligget tilbage og smeltet.

Langs sydkysten mod Roskilde Fjord er der stedvise uregelmæssige indskæringer med marint forland, hvor der i Stenalderhavet var småfjorde og bugter. Mellem Sølager og Hundesteds bykant strækker der sig et stort, åbent, fladbundet, lavtliggende landskab, "Sølager fjord", med marint forland, og ved Holteskov ligger kystskrænten langt inde i land. Der er ligeledes lavtliggende områder ved Rorup Mose, der menes at være en dødislavning, hvor is har ligget tilbage og smeltet i landskabet.

Langs med fjordkysten er den gamle kystskrænt særligt markant ved Store Karlsminde Klint, Sølager, Nældedalshus og Grønnesse Lystskov, ved Ellinge og ved Hanehoved. Ved Store Karlsminde Klint er det muligt at se jordlagenes opbygning i det bakkestrøg, der afslutter Halsnæs-halvøen mod vest. Klinten er op til 33 meter høj og stedvis tilgroet på grund af den beskyttede beliggenhed ud til Kulhus Rende.

Jordart
Jordarten er domineret af smeltevandssand- og grus samt moræneler i de bakkede områder, marint forland på strandengene langs med Fjorden og stedvise strandvolde. I de lavtliggende områder er der overvejende ferskvandsdannelser. Hvor Hundested by ligger er området præget af strandvold og flyvesand.

Kyst og vand
Området indeholder Halsnæs-halvøens sydlige kyststrækning mod Roskilde Fjord med de udstrakte strandenge mod Fjorden mellem vandet og den gamle stenalderskystskrænt. Ved Lynæs knækker kysten og bliver sydvendt. Her er vindpåvirkningen svag, og der er kort afstand til den modstående kyst på Hornsherred. Vest for Lynæs Havn findes en naturlig sandstrand med lave klitter, og ved Sølager er en smal sandstrand. Længere østpå bliver kysten mere beskyttet, og fra Byaasgård mod Hanehoved er det en egentlig tilgroningskyst, hvor hele stranden foran moræneklinterne består af strandeng og tagrørsvegetation.

Der er flere mindre vandløb og grøfter i skovområderne Ullerup Skov, Grønnesse Skov og Holteskov. Centralt i området er et strøg af søer og moseområder fra Rorup Mose i syd til Kongsgård i nord.

Kulturhistoriske karaktertræk

De kulturbetingede landskabstræk knytter sig især til landbrugslandskabet med et overvejende intensivt drevet landbrug på middel til store marker.

Landskabskarakterens oprindelse
De kulturbetingede karaktertræk har i udgangspunktet sin oprindelse i udskiftningstiden omkring år 1800.

Det er særligt de blokudskiftede områder omkring Torpmagle og Ullerup med gårdene beliggende ude på markfladerne samt herregårdslandskabets træk omkring Grønnessegaard med store skove og gårdanlægget beliggende i en åben landskabskile mellem skovene med udsyn over Fjorden. Omkring Store Karlsminde ses også en husmandsudstykning.

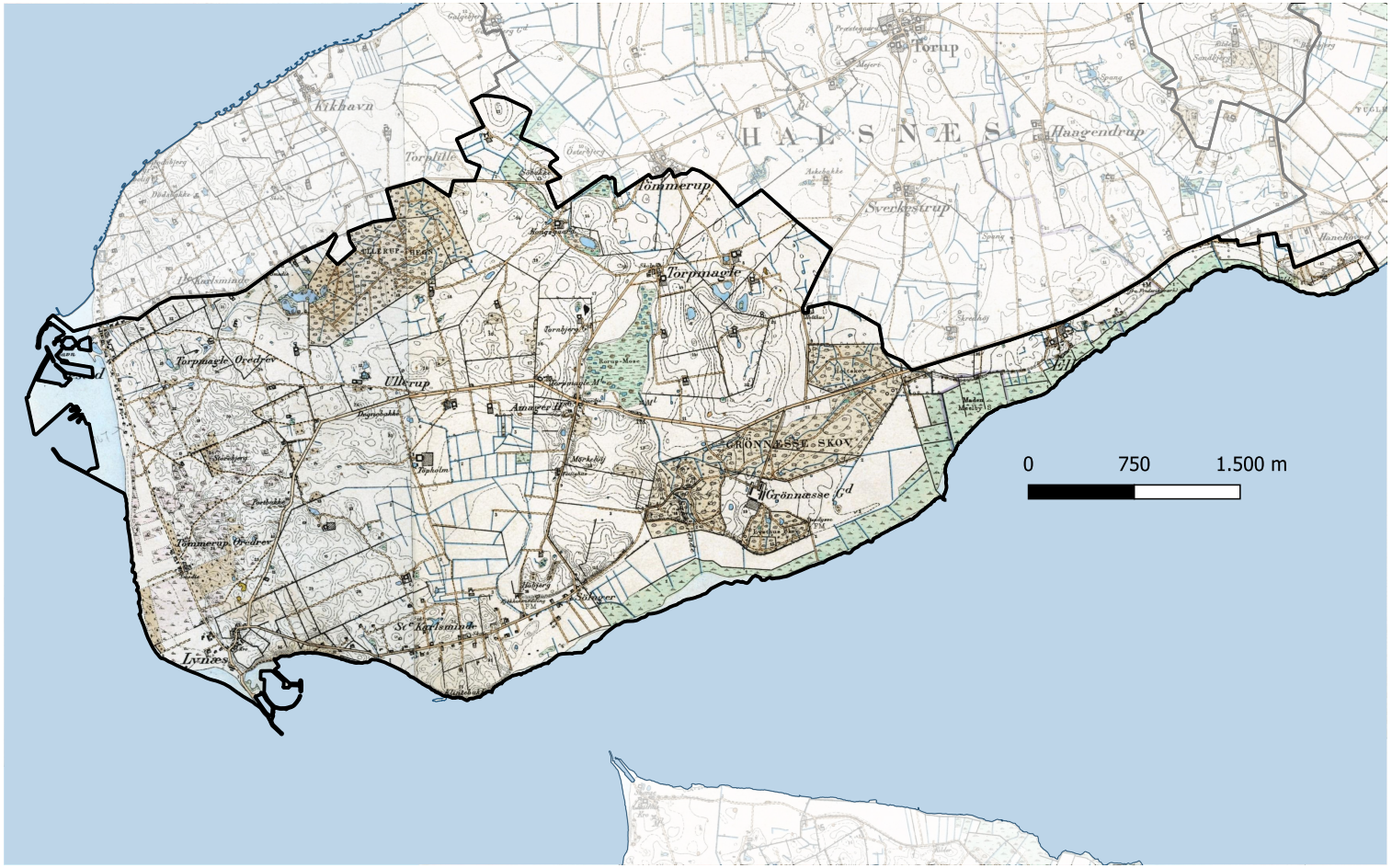

Det lavtliggende store landskabsrum nord for Sølvager, der er en tidligere fjordarm i Stenalderhavet.

Fjorden set fra Hundestedvejen.

Arealanvendelse

Arealanvendelsen karakteriseres af dyrkede marker, der brydes og indrammes af områdets store og mellemstore skove samt levende hegn. Herudover karakteriseres arealanvendelsen af de overvejende ekstensive strandengsarealer og naturområder langs med fjordkysten. Ved Hanehoved fremstår området med ekstensive græsningsarealer oven for skrænterne og overdrevskarakter på kystskrænterne. Skovene i området består overvejende af gamle løvskove i de større skove ved Grønnesse Skov og Ullerup Skov men også mindre områder med mere varierede skove. Endeligt anvendes landskabet som fritidslandskab, med sommerhuse omkring Sølager og Store Karlsminde samt campingpladser ved Lynæs, Sølager, Byaasgård og centralt i området ved Rosenholm.

Bevoksningsstruktur

Bevoksningsstrukturen er præget af gamle løvskove omkring Grønnessegaard og ved Ullerup Skov. Grønnesse Skov dækker sammen med Holteskov og de øvrige skovarealer til Grønnessegaard over 130 ha og er det største samlede skovareal på Halsnæs-halvøen. Skovene ved Grønnessegaard er overvejende løvskov med enkelte områder med nåletræer, og der er i skovbrynene stedvis markante, gamle egetræer. Ullerup Skov er også overvejende løvskov, og den har en udpræget bynær beliggenhed i Hundesteds østlige bykant. Herudover rummer området flere mindre skovområder centralt i området omkring Stenhøjgård og et område præget af juletræsplantager omkring campingpladsen ved Rosenholm. Ud over juletræsplantagerne består områdets mindre skove af varierende træarter, hovedsageligt med løvtræer. I de lavtliggende områder omkring Rorup Mose er der mere selvgroede bevoksninger. Mange af områdets jorddiger er bevoksede med mere eller mindre tætte levende hegn, ligesom der overvejende er levende hegn omkring områdets landejendomme.

Området rummer flere naturnære arealer, søer og halvkulturer. I de lavtliggende områder omkring Rorup Mose og Kongsgård er der flere mosearealer og små søer, og Rorup Mose er præget af tørvegravning, der fandt sted i perioden fra omkring 1890erne til 1950erne. Langs med Fjordkysten er et sammenhængende, bredt bælte af strandenge, og på kystskrænternes sider og overkanter er flere områder med overdrev og enge.

Bebyggelsesstruktur

Bebyggelsesstrukturen tegnes af herregårdsstrukturen omkring Grønnessegaard med hovedbygning og avlsbygninger samlet samt den underliggende gamle gårdstruktur omkring Torpmagle med de udskiftede marker og udflyttergårde ude på markfelterne centralt i karakterområdet. Husmændene holdt til i Store Karlsminde og ved Amagerhuse. Der er i dag et samlet bånd af bebyggelser fra Hundesteds bykant ved Ullerup og mod øst med bebyggelsen Amagerhuse, der ligger langs med Amtsvejen og omkring Torpmaglevejen, hvor den krydser Amtsvejen. Herudover er der en lille klynge af gårde ved Ellinge. Lynæs fremstår med en delvis intakt struktur omkring Frederiksværksvej og ved stejlepladsen. Ved Sølager er et område i byzone med store villaer på kystskrænten. I Store Karlsminde og ved

De gamle løvskove og skovbryn omkring Grønnessegård udgør værdifulde landskaber i området.

Sølager er der sommerhusbebyggelser. Der er ligeledes sommerhuse ved Hanehoved.

Kulturhistoriske spor
Området indeholder flere fredede fortidsminder i Grønnesse Skov og Holte Skov.

Sølager Fjord var i stenalderen en stor lavvandet vig, hvori højdedraget ved Sølager udgjorde en holm. Holmen rummer den særlige arkæologisk lokalitet "Sølager Køkkenmødding", der er nationalt kulturarvsareal. Der er ligeledes fund af flere bopladser fra jægerstenalderen i kanten af Sølagerfjorden.

I Grønnesse Lystskov, tæt på Grønnessegaard står dyssen Karlstenen fra ca. 3500-3300 før vores tidsregning.
Kunstnere har brugt stenen som motiv, og dyssen var på de gamle femkronesedler mellem 1912-1945. Dyssens overligger består af granittypen rapakivi, som er en ledeblok fra Ålandsøerne, der menes at være bragt hertil af istidens gletsjere for omkring 16.000 år siden.

Landskabet i området er præget af gårde samt markskel i form af sten- og jorddiger fra udskiftningen. Der er i sommerhusområdet Store Karlsminde spor af de gamle "kartoffelgårde" og husmandsstæder fra den oprindelige udstykning, hvor flere er omdannet til ferieboliger.

Stednavne i området som Tømmerup, Ullerup og Amagerhuse menes at vidne om udflytning af bønder fra Amager, da disse stednavne går igen på Amager. Årsagen til udflytningen var, at kongen i 1500-tallet inviterede hollænderbønderne til Amager for at dyrke jorden, men samtidig krævede at de danske bønder flyttede væk for at give plads til hollænderne.

Lynæs fiskerleje er et af de ældste fiskerlejer på Halsnæs. Byen opstod efter Kikhavns brand i 1793, hvor der skete en fraflytning fra Kikhavn til Lynæs. Lynæs har tidligere været overfartssted til Rørvig, og området havde dampskibsforbindelse til Nykøbing Sjælland og Frederikssund. I det gamle Lynæs er der intakte spor af vejforløb, ældre bebyggelser, kro, stejleplads samt ophalerbedding.

Grønnessegaard rummer historiske og fredede bygninger, parkanlæg, store marker og skove, der tilsammen udgør et karakteristisk herregårdslandskab. Grønnessegaard er etableret i 1776 af J.F. Classen, og godset udgjorde sammen med Arresødal en del af den Classenske Fideikommis. Området indeholder hovedbygninger, avlsbygninger og mindre bygninger som skovfoged- og fodermesterbolig. Grønnessegaard fremstår med velbevarede, arkitektoniske kvaliteter, der sammenholdt med den landskabelige placering og samspil til fjordlandskabet udgør et helstøbt herregårdsmiljø.

Fiskerlejet ved Sølager er, ligesom Liseleje fiskerleje, oprettet af Classen.

Lynæs Fort er et militæranlæg fra første verdenskrig opført som kystbatteri til beskyttelse af indsejlingen ved Isefjorden. Området består af en kasematbygning omgivet af et voldanlæg med voldgrav opført i 1916 samt en kaserne og en fortmesterbolig fra midten af 1900-tallet.

Den lille færge mellem Sølager og Kulhuse har sejlet i mere end 75 år og er et lille stykke fortælling, der giver adgang til fjorden, og er en del af muligheden for at bevæge sig mellem fjordlandskabets kyster, ligesom der er færgeoverfart ved Orø/Holbæk, Hammerbakke/Orø og Hundested/Rørvig.

Tekniske anlæg
Karakterområdet indeholder i den nordlige del et højspændingstrace syd for Tømmerup. Herudover er der ikke større tekniske anlæg i området. Der er udpeget et interesseområde for råstofindvinding nord for Hundestedvejen og for Grønnesse Skov.

Delområder
Karakterområdet indeholder delområdet Sølager Litorinaflade, der tidligere i stenalderen har været en betydelig fjordarm ind i landskabet, og som i dag fremstår som et lavtliggende, åbent, opdyrket landskabsrum med marint forland.

Rumlig/visuelle karaktertræk

Landskabet er karakteriseret ved en mellem til stor skala, der afspejles i områdets struktur af marker, hegn og skove samt herregårdslandskabets træk.

Skala og kompleksitet
Landskabet har en middel til stor skala og en let sammensat karakter. Den store skala er især afspejlet i størrelsen af marker, gårde og landskabsrum og i områdets større skove. Der er i området en tydelig struktur af sten- og jorddiger med overvejende tætte, men også stedvis transparente, levende hegn, der understreger områdets skala. Området har på grund af den geologiske kompleksitet også en stedvis sammensat karakter med småskove og naturområder flettet ind i landbrugslandskabet.

Rumlig afgrænsning og udsigtsmuligheder
Karakterområdet er præget af en varieret rumlig afgrænsning. De store marker omkring Grønnessegaard og de større landbrugsejendomme opleves som åbne men velafgrænsede af skove og levende hegn og af terrænets storbakkede form. I de dele af området, hvor der er flere naturområder og bebyggelsen ligger langs med områdets veje, opleves området generelt mere lukket.

Sølager Fjord området fremstår som en åben, lavtliggende landbrugsflade, hvor områdets højere kanter samt Hundesteds bykant definerer landskabsrummet.

Bykanten mod Hundested afgrænser landskabet mod vest. Ved Store Karlsminde går sommerhusområdet gradvist over i byområdet. I området med Sølager Fjord er bykanten overvejende grøn med mere eller mindre tætte bevoksninger, der stedvis giver kig til bebyggelsen. Langs med Hundestedvej/Amtsvejen er erhvervsområdets kant åben og præget af store bygninger, anlæg og trådhegn.

Kystskrænten langs med fjordkysten skaber en rumlig afgrænsning af kystrummet med vandfladen og de flade strandengsarealer, der løber langs store dele af karakterområdets sydlige grænse. Der er fra kystskrænten overkant vide udsigter over fjorden og de kystnære landskaber.

Påvirkning af tekniske anlæg
Området opleves overvejende uforstyrret af tekniske anlæg og markant bebyggelse. Karakterområdet indeholder i den nordlige del et højspændingstrace syd for Tømmerup, der har en begrænset påvirkning af karakterområdet. Hundestedvejen, der løber øst-vest igennem området, har en barrierevirkning i landskabet og tilfører landskabet et teknisk præg med skiltning og belysning langs med vejen. Særligt er strækningen langs med Hundested Erhvervsområde præget af de store erhvervsbygninger, trådhegn og anlæg i områdets kant, der opleves fra vejen og påvirker det omkringliggende landskab i Sølager Fjord.
Udpegningen af råstofområdet nord for Grønnesse Skov er uheldigt, da dette område indeholder væsentlige herregårdstræk og landskabelige værdier i form af skovbryn og åbne marker i et storbakket terræn.

Visuelle relationer
Der er fra de storbakkede morænelandskaber i områdets østlige kant visuel sammenhæng til karakterområde 3 Torup Landbrugslandskabs mere bølgede moræneflade. Der er fra Hundestedvejen i områdets østlige del et stedvist visuelt samspil til karakterområde 3. I områdets sydlige, kystnære områder er der visuel kontakt til vandfladen i Roskilde Fjord samt til de modstående kyster på Hornsherred. Fra kystområdet vest for Lynæs Havn er der visuelle samspil til Isefjords indsejling og til landskaberne på de modstående kyster.

Det kystorienterede landskab
Det kystorienterede landskab er de dele af området, hvor oplevelsen af landskabet visuelt er orienteret mod kysten til Isefjord eller Roskilde Fjord. Det kystorienterede landskab rummer landskabet med kystskrænten og de flade sandengsarealer, de kystnære dele af sommerhusområderne

ved Store Karlsminde og Hanehoved samt området vest for Lynæs Havn. Der er fra store dele af området åbne kig til Roskilde Fjord og mod vest til Isefjord. Fra de kystnære dele af sommerhusområderne er der stedvise kig til kysten.

De mest markante udsigtspunkter er vest for Lynæs, Store Karlsminde Klint, flere steder på kystskrænten, ved Ellinge og Hanehoved.

Fjordkysten med strandenge og den gamle kystskrænt ved Store Karlsminde.

Vurdering karakterstyrke

Landskabskarakterens styrke vurderes med afsæt i synligheden af de bærende karaktertræk, landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlaget og kulturbetingede strukturer.

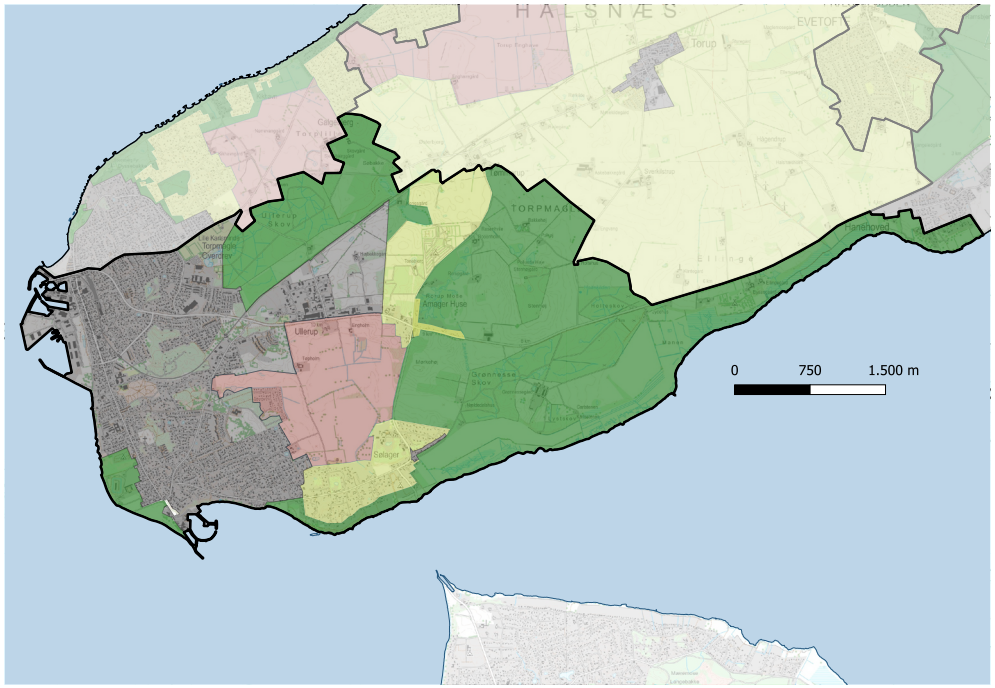

Særligt karakteristiske områder
Herregårdslandskabet omkring Grønnessegaard med bygninger, landbrugsarealer og skove, skovområdet omkring Ullerup Skov, Rorup Mose og landbrugslandet med gårdene centralt i området samt hele den ubebyggede del af Fjordkysten mod Roskilde Fjord og kystområdet vest for Lynæs er vurderet særligt karakteristiske.

Her vurderes de bærende karaktertræk i form af herregårdlandskabets træk, områdets særligt karakteristiske skov- og landbrugsområder, Fjordkystens gamle kystskrænter med klinter og sammenhængende strandengarealer samt området kulturhistoriske spor og udsigter at fremstå særligt tydeligt, og de bærende karaktertræk vurderes at fremstå særligt karakteristiske.

Karakteristiske områder
Sommerhusområderne ved Store Karlsminde, Sølager og Hanehoved, der er beliggende som en del af kystlandskabet sydlige del, er vurderet at være karakteristiske. Det samme gælder det åbne landskabsstrøg fra Tømmerup til Amagerhuse, der i nogen grad er præget af nærheden til bykanten samt af spredt bebyggelse.

Kontrasterende områder
Den lavtliggende litorinaflade Sølager Fjord, der tidligere har været en lavbundet fjord i Stenalderhavet, er på grund af det flade terræn og dets samlede landskabsrum vurderet som kontrasterende i forhold til det øvrige karakterområde.

- Karakterområdegrænse
- Særligt karakteristisk
- Karakteristisk
- Karaktersvag
- Kontrasterende
- Byzone

Vurdering tilstand

Landskabskarakterens tilstand vurderes ud fra en sammenvejning af intaktheden af landskabets bærende karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse, graden af forstyrrelse fra fx store tekniske anlæg og de karaktergivende elementer og strukturers vedligeholdelsesmæssige tilstand.

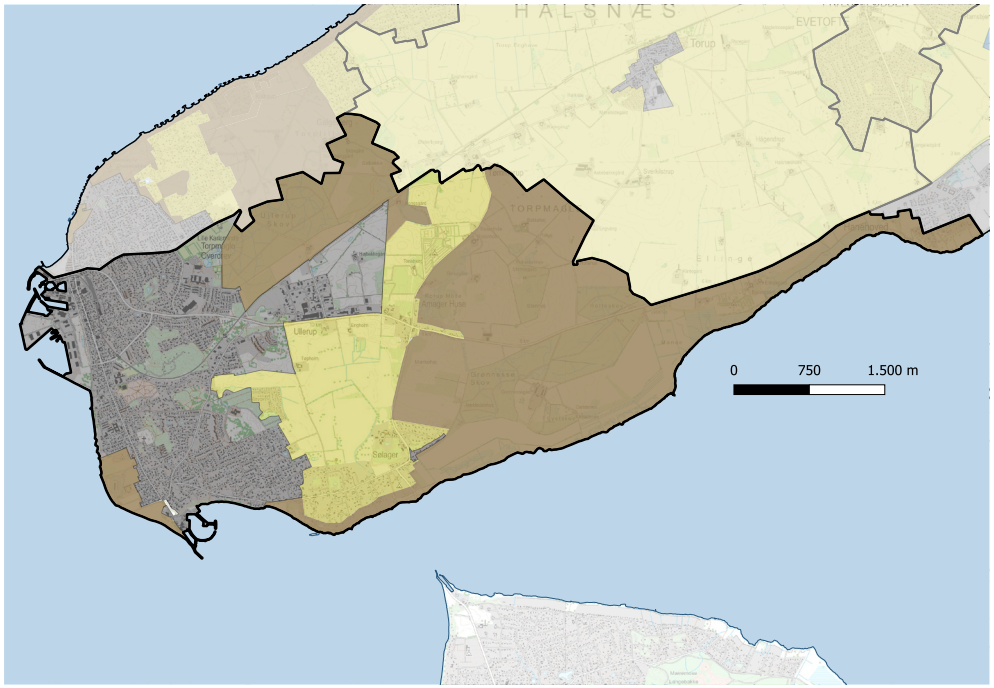

Karakterområdegrænse

God tilstand

Middel tilstand

Dårlig tilstand

Byzone

God tilstand

Landskabskarakterens oprindelse vurderes at være intakt i områderne langs med Fjordkysten med kystskrænten, de kystnære strandengslandskaber og strande, i herregårds- og skovlandskaberne og i det centrale område med landbrug omkring Torpmagle, og områdernes vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes god.

Middel tilstand

Landskabskarakterens intakthed i sommerhusområderne vurderes at være middel ud fra deres oprindelse som dels husmandsudstykning og sommerhusområde, og den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer vurderes generelt middel.

I landskabet sydvest for Tømmerup vurderes landskabets intakthed og vedligeholdelsesmæssige tilstand at variere men overordnet set at være middel.

Vurdering visuelle oplevelsesværdier

Landskabskarakterens oplevelsesværdi vurderes ud fra om de bærende karaktertræk indeholder særlig tydelige kulturbetingede helheder eller enkeltelementer, et særligt naturindhold, særlige geologiske strukturer eller elementer eller særlige udsigtsmuligheder.

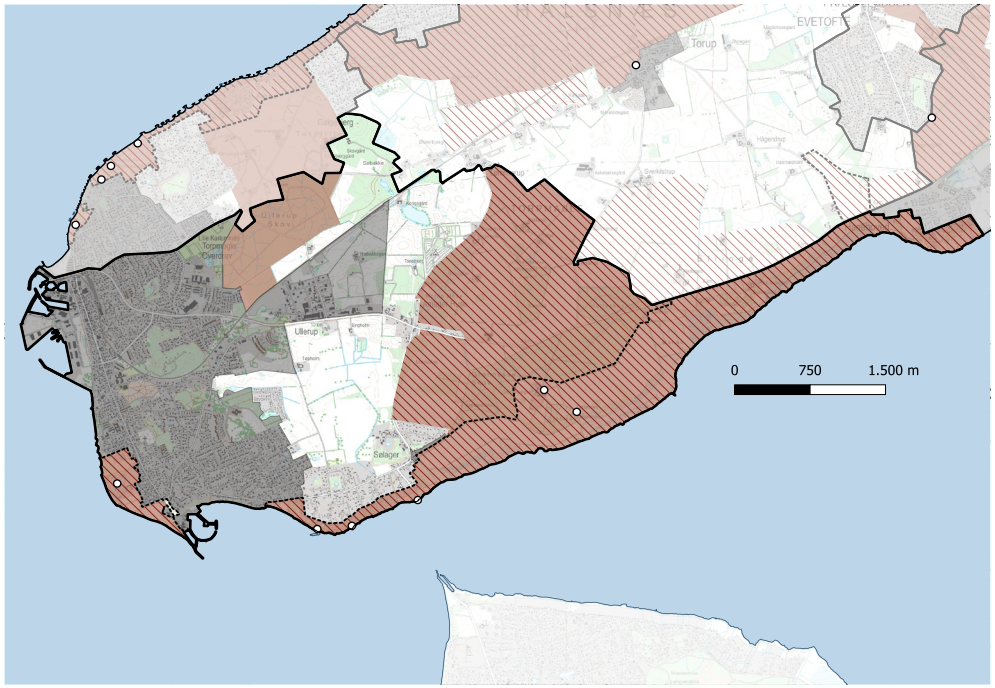

- Karakterområdegrænse
- Oplevelsesrigt landskab
- Særlig udsigt
- Oplevelsespunkt
- Kystorienteret landskab
- Byzone

Oplevelsesrige landskaber
Store dele af området er vurderet til at rumme oplevelsesrige landskaber af forskellig karakter. Det er landskabsoplevelser, der i høj grad knytter sig til områdets geologi, naturværdier og kulturhistorie og ikke mindst de særlige udsigter over Roskilde Fjord.

Særlige oplevelsesrige områder er:
Grønnessegaard Herregårdslandskab og de omkringliggende skovlandskaber rummer store oplevelsesværdier på grund af områdernes kulturhistoriske værdier, navnlig da kommunen rummer ganske få herregårdslandskaber, herunder herregårdslandets karaktertræk med skove, alléer, gamle bygningsmiljøer og strukturer i form af stendiger og levende hegn. Særligt i området er også samspillet mellem terrænet, de store marker og de gamle skovbryn.

Kystskrænten og strandengene
Kystskrænten rummer på grund af den geologiske fortælling om udbredelsen af Stenalderhavet store oplevelsesværdier. Yderligere er der fra kystskrænten overkant vide udsigter over Fjorden og store naturmæssige oplevelsesværdier. Strandengene rummer store oplevelsesværdier i forhold til områdets naturindhold og den kystnære beliggenhed.

Lynæs Strand
Området omkring Lynæs rummer både store kulturhistoriske værdier og fortællinger. Området er yderligere særligt oplevelsesrigt på grund af den kystnære beliggenhed, områdets åbne udsigter og visuelle værdier samt det store rekreative indhold med strand og havnemiljø.

Særlige udsigtsmuligheder
Det kystorienterende landskab, der omfatter områdets sydlige kystlandskab, er præget af de vide, åbne udsigter over Roskilde Fjord samt de stedvise kig til kysten og havet fra sommerhusområdernes sydlige og kystnære områder. Ved kysten forstærker terrænet med den gamle stenalderkystskrænt og klinter oplevelsen af kystlandskabets fortælling om landskabets dynamik og store ændringer fra Stenalderhavets kystlinje og til i dag. I Fjordlandskabet er der et oplevelsesrigt kystrum, hvor afstandene til de modstående kyster varierer og giver oplevelsen af det "fælles" landskab omkring Fjorden.

Vurdering sårbarhed

Landskabskarakterens sårbarhed vurderes ud fra, hvor påvirkelige landskabets bærende karaktertræk og visuelle værdier vil være overfor ændringer.

Landskabskarakterens sårbarhed
Landskabskarakterens sårbarhed varierer i området.

Det kystnære landskab er sårbart over for beplantning, tilgroning og bebyggelse, der kan sløre udsigterne over vandet fra kystskrænten og de kystnære arealer.

Kystskrænten er sårbar over for beplantning, tilgroning og bebyggelse, der kan sløre oplevelsen af terrænets form og variation.

Sommerhusområderne er sårbare over for stort byggeri, der kan bryde med områdernes overvejende beskedne udtryk af mindre sommerhuse iblandet gamle gårde og husmandsstæder. De gamle gårde i områderne er sårbare over for ændringer, der slører områdernes oprindelse.

I herregårdslandskaberne og i områder hvor landbrugsfladen fremstår åben, er den visuelt sårbar over for tilplantning og anlæg, der lukker landskabet. De åbne herregårdslandskaber er ligeledes sårbare over for råstofgravning, der vil ændre områdets terrænformer, reducere herregårdslandskabets landskabselementer og fjerne de landskabelige samspil mellem herregårdslandskabets store marker og markante skovbryn og skove.

Kig til skovbryn i landskaberne op mod skovbrynene er sårbare over for tilplantning og anlæg, der slører indkig til de gamle skovbryn, og derved skovbrynenes rammegivende effekt i området.

Områdets kulturhistoriske elementer eller strukturer i landskabet er sårbare over for ændringer, der kan sløre indkig eller reducere oplevelsen af de kulturhistoriske elementer eller strukturer.

3 Torup Landbrugslandskab

Torup Landbrugslandskab byder på det aktive landbrugslandskab med marker, gårde, små landsbyer og små spredtliggende naturområder. Her har landskabet udviklet sig som i store dele af Danmark med større marker og indpasning af anlæg og større ejendomme. Men netop dette "almindelige" landbrugslandskab er ikke så almindeligt længere i Halsnæs kommune, da meget af kommunens åbne landskab i dag er præget af sommerhusbebyggelser.

Det åbne landbrugslandskab med spredte ejendomme og landsbyer, små naturområder, tekniske anlæg og kig til Roskilde Fjord.

De overordnede landskabstræk

Torup Landbrugslandskab er kendetegnet af en overvejende åben landbrugsflade, der veksler mellem bølgede, højereliggende moræneflader og lavtliggende, mere flade arealer. Området er præget af et intensivt dyrket landbrugslandskab med mellemstore marker. Området gennemskæres af jernbanen til Hundested og i områdets sydlige del løber landevejen Hundestedvej. Jernbanen og Hundestedvej udgør fysiske barrierer i landskabet. Centralt i området ligger Torup. Herudover rummer området landsbyerne Tollerup, Tømmerup, Sverkilstrup og Hågendrup, enkelte større gårde samt bebyggelse knyttet til områdets veje, navnlig Torupvejen.

Landskabets særlige værdier er de stedvise kig til fjorden mod syd og de åbne, sammenhængende landbrugsflader i områdets nordlige del samt oplevelsen af den landskabelige overgang til det bakkede terræn i karakterområde 3 Grønnessegård Herregårds- og Fjordlandskab mod vest.

I Torup Landbrugslandskab er det vigtigt at fastholde områdets karakter af aktivt, åbent landbrugslandskab, da meget af kommunens landskab i dag er bebygget med by eller sommerhuse. Det er yderligere vigtigt at sikre områder med naturindhold, de harmoniske samspil mellem bebyggelser og landskab samt at fastholde kig til Fjorden.

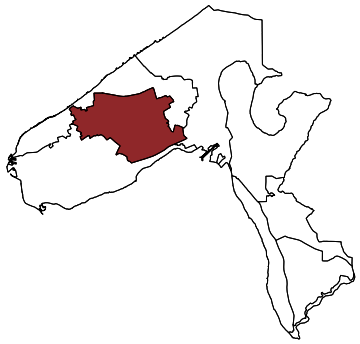

Beliggenhed og afgrænsning

Karakterområdet 3 Torup Landbrugslandskab omfatter den centrale del af Halsnæshalvøen i kommunens nordvestlige del. Området afgrænses mod nord og øst af sommerhusområderne i karakterområde 1 Nordkysten og Melby Fritidslandskab præget af sommerhusområder og mod vest og syd af karakterområde 2 Grønnessegård Herregårds- og Fjordlandskab med de bakkede herregårdslandskaber, kystskrænten og Fjordkysten. Mod sydøst følger områdegrænsen på en kort strækning bykanten til Frederiksværk og de lave områder i Brødmosesund i karakterområde 4 Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab.

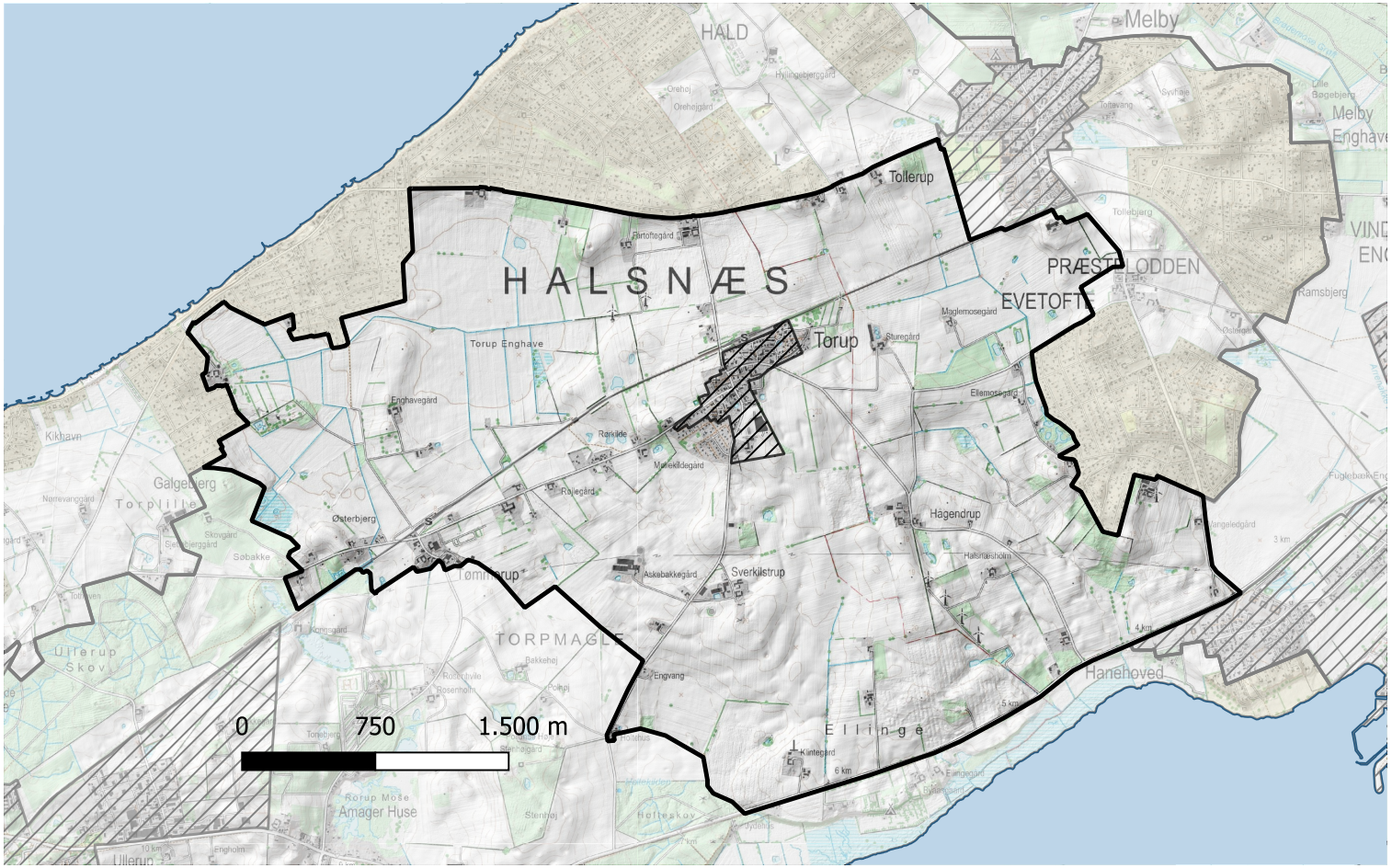

Karakterområdegrænse

Byzone

Sommerhusområde

Strategiske mål

På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i landskaber der skal beskyttes, beskyttes/ forbedres, vedligeholdes eller ændre/forbedres.

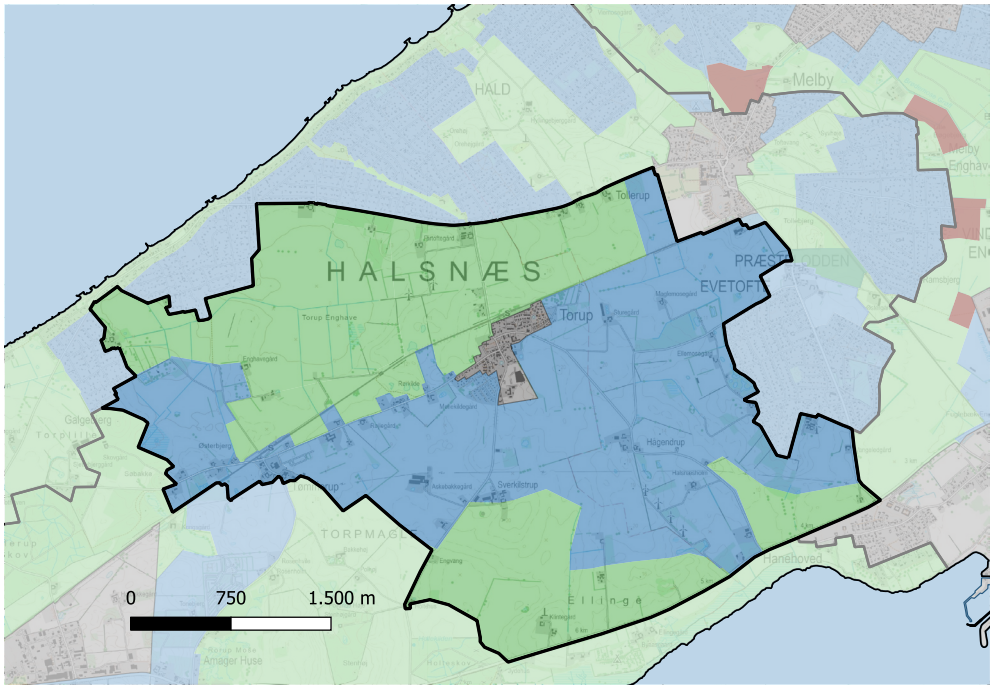

Karakterområdegrænse

Beskytte

Beskytte/forbedre

Vedligeholde

Ændre/forbedre

Byzone

Beskytte landskabskarakteren
Landskaberne i og omkring Torup Enghave nordvest for Torup har fået det strategiske mål beskytte, fordi disse landskaber er vurderet kontrasterende eller karakteristiske, i god eller middel tilstand og som oplevelsesrigt landskab. Det betyder, at områdets oplevelsesrige landskabselementer i form af omgivende skovbryn, særlig terrænform og kulturhistoriske elementer i form af Torup Kirke særligt tydeligt formidler de bærende karaktertræk i området.

Området indeholder yderligere sårbare udsigter og visuelle oplevelsesværdier i landskabet nordøst for Torup og i områdets sydlige del med stedvise kig til Fjorden inden for det kystorienterede landskab.

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk og oplevelsesrige landskabselementer i form af indkig til Torup, oplevelsen af store sammenhængende landskabsflader uden bebyggelse og anlæg og visuelle samspil skal bevares og om muligt styrkes. Ændringer i området bør kun ske, hvis de i særlig grad kan tilpasses landskabets karakter og uden at sløre udsigterne.

Vedligeholde landskabskarakteren
De sammenhængende landbrugslandskaber, der kendetegner store dele af karakterområdet, har fået det strategiske mål vedligeholde, da områderne er vurderet karakteristiske og i middel tilstand.

Målsætningen betyder, at landskaberne vurderes at være robuste over for en række ændringer, når det sker og indpasses under stort hensyn til landskabernes karakter og områdets bærende karaktertræk.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab
Der bør lægges vægt på at opretholde områdets landbrugspræg, dog uden at landskabet får en mere intensiv landbrugskarakter.

De visuelle relationer til Fjorden bør opretholdes, ligesom de større åbne landskabsrum, der opleves uforstyrrede, ikke bør lukkes til med bevoksning eller anlæg.

Kig til de bakkede og skovklædte landskaber mod vest ved Torpmagle bør friholdes for byggeri og anlæg.

Det åbne landskab nord for jernbanen og Torup bør friholdes for bebyggelse og tekniske anlæg, så skovbrynene, terrænformen og de åbne landskabsrum fortsat kan opleves, og så plantninger omkring sommerhusområderne tilfører området en grøn ramme.

Omkring Tollerup bør der sikres åbne kig til landskabet mod syd og ligeledes mod nord inde i karakterområde 1 Nordkysten og Melby Fritidslandskab.

Skovrejsning
Skov er ikke karakteristisk inden for området. De omgivende skove og beplantninger omkring sommerhusområderne i nabokarakterområderne giver området et naturpræg, som bør understøttes yderligere ved ikke at placere byggeri og anlæg tæt på skovbryn og plantninger.

Skovrejsning vil kunne påvirke oplevelsen af områdets store åbne landskabsrum og udsigter til fjorden. Skovrejsning bør undgås op imod de bakkede og skovklædte landskaber mod vest, i områdets nordlige del med åbne landskabsrum nord for Torup, samt hvor der er kig til Fjorden.

Skovrejsning kan indpasses i områdets østlige del omkring Evetofte og Melby. Her er området i dag præget af flere mindre naturområder og bevoksninger, som vil kunne indgå i en større sammenhængende skovplantning. Ny skov bør afgrænses, så kig til fjorden friholdes.

Ny skov kan knyttes til sommerhusområdet i Evetofte, den sydlige del af Melby og eventuelt den østlige del af Torup og herved styrke de rekreative værdier i by- og sommerhusområderne.

Skovrejsning kan med fordel indpasses, så landskabets terræn understøttes med skovbryn, der fremhæver terrænformen.

Natur og bevoksningsstruktur
Området opleves i dag præget af de sammenhængende landbrugsarealer omgivet af bebyggelser i byer, sommerhusområder og landsbyer. Naturen findes overvejende punktvis på de lavtliggende områder særligt mod sydøst i området samt i det lavtliggende Torup Enghave mod nordvest i karakterområdet.

Ud fra en landskabelig betragtning bør der være opmærksomhed på at tilføre området mere natur og større variation i tilknytning til de eksisterende naturområder. En styrkelse af naturindholdet i og omkring vandhuller og lavninger kan tilføre landbrugslandskabet større variation og biodiversitet.

Der kan skabes en mere naturlig hydrologi og mere natur i området med Torup Enghave, der er en lavtliggende, tidligere fjord i Stenalderhavet. Det vil forstærke landskabsoplevelsen i området.

Bebyggelse og byrand
Eventuel ny bebyggelse og udbygning af områdets byer og landsbyer bør ske i Torup. Områdets landsbyer med historiske bebyggelsesstrukturer bør friholdes for nyt byggeri.

Ved eventuel byudvikling i Torup eller Melby bør der lægges stor vægt på at sikre grønne bykanter mod landskabet, så der skabes en harmonisk overgang mellem bebyggelse og landskab. Hvis der rejses skov omkring Torup eller Melby kan byudvidelser indarbejdes i de nye skovområder.

Byggeri i dæmpede og mørke farver falder ofte lettere ind i landskabet i samspil med afskærmende bevoksning.

Stort landbrugsbyggeri, tekniske anlæg og VE-anlæg
Karakterområdet er kendetegnet af en bølget til storbakket landbrugsflade, der veksler med lavtliggende områder og en let sammensat karakter i en middel skala. Det giver som udgangspunkt muligheder for stedvist at indplacere anlæg, men det forudsætter en konkret vurdering.

Det er væsentligt, at nye anlæg ikke tilfører en yderligere visuel kompleksitet til landskabet, ikke forstyrrer særlige visuelle sammenhænge eller kig, og at de fremstår med en enkel karakter i landskabsbilledet.

Der er fra statens side peget på et større areal i området som en mulig energipark, der er undersøgt i forbindelse med land-

skabskarakterkortlægningen. Det anbefales, at den del af området, der ligger inden for karakterområdet, reduceres i forhold til den landskabelige karakter og de landskabelige hensyn i området, således at landskabets åbne karakter ikke lukkes.

På arealer, hvor der ikke er særlige landskabshensyn som fx udsigter eller kystorienteret landskab, vil mindre, lave anlæg med solceller kunne indpasses i landskabet. Dette navnlig hvor området har et plant terræn, men placering af anlæg bør altid ske på baggrund af en konkret vurdering. Eventuelle solcelleanlæg bør afskærmes af brede hegnsplantninger, så de ikke opleves fra det omkringliggende landskab. Da landskabet i udgangspunktet ikke har en tydelig hegnsstruktur, bør der her tages afsæt i, om landskabet, hvor anlægget ønskes placeret, indeholder en eksisterende hegnsstruktur, der kan videreføres.

Området indeholder enkelte store landbrugsejendomme. Det vurderes derfor muligt at indpasse stort landbrugsbyggeri i landskabet, dog med udgangspunkt i en konkret vurdering. Landbrugsbyggeri bør etableres i tilknytning til eksisterende byggeri og gerne lavt i landskabet, og så den samlede bygningsmasse fremstår ensartet og harmonisk i landskabet. Området er kendetegnet af hegnsplantninger omkring ejendomme, et karaktertræk der bør videreføres og anvendes til tilpasning af nyt byggeri.

Kulturhistorie
Der bør være fokus på at sikre værdierne og de historiske bebyggelsesstrukturer i områdets landsbyer, så de gamle bystrukturer sikres og formidles.

Indkig til Torup Kirke bør sikres.

Turisme og friluftsliv
I områdets vestlige del løber en sti fra Tømmerup til Nødebohuse.

Der bør være fokus på at sikre oplevelsen af det åbne landskabsrum nord for Torup, indkig til Torup Kirke og landskabet i Torup Enghave set fra Tollerupvej, idet området opleves af mange af kommunens sommerhusgæster og besøgende ved nordkysten.

Historien i Torup Enghave kan formidles.

Geologiske karaktertræk

Landskabet er kendetegnet af en bølget til storbakket moræneflade i den centrale del omgivet af lavereliggende områder med mose og marine flader, der stedvist opleves som store plane flader.

Geologi og terræn
Landskabet på hele Halsnæshalvøen veksler mellem bakkede morænebakker, der har ligget som øer i Stenalderhavet, og lavtliggende områder med mose og marine flader af tidligere havbund.

Områdets centrale del består af et hævet bølget til storbakket morænelandskab dannet af istidens aflejringer og med krydsende randmorænestrøg af både nord-sydgående ældre randmoræner og øst-vestgående yngre randmoræner.

De lavtliggende istidslandskaber har helt eller delvist været oversvømmet af Stenalderhavet, der dannede små fjorde imellem morænebakkerne, fx ved Torup Enghave mod nordvest, der ligger som en stor, lavtliggende flade. Et område der tidligere har haft forbindelse til havet.

Det afvekslende terræn er højest omkring Sverkilstrup og Torup, hvorfra det falder jævnt mod fjordkysten i syd. Syd for Sverkilstrup udgør de lavtliggende områder også en tidligere litorinaflade.

Jordart
Jordarten er på de højtliggende arealer domineret af moræneler og smeltevandssand og -grus. På de lavtliggende arealer veksler jordarten mellem ferskvandsdannelser og marint sand og -ler.

Kyst og vand
Området indeholder flere lavtliggende områder med mosekarakter og små vandhuller og søer. Der er to beskyttede vandløb i Torup Enghave og flere grøfter i de lavtliggende områder.

Kulturhistoriske karaktertræk

De kulturbetingede landskabstræk knytter sig især til landbrugslandskabet med et overvejende intensivt drevet landbrug på middelstore marker, byen Torup og landsbyerne Tollerup, Tømmerup, Sverkilstrup og Hågendrup samt bebyggelse langs med områdets større veje.

Landskabskarakterens oprindelse
De kulturbetingede karaktertræk har i udgangspunktet sin oprindelse i udskiftningstiden i slutningen af 1700-tallet, herunder de stjerne-/blokudskiftede landsbyer og den senere udflytning af gårde, dels i blokstrukturer og langs vejene.

Etableringen af jernbanen til Hundested har yderligere haft betydning for udviklingen af Torup.

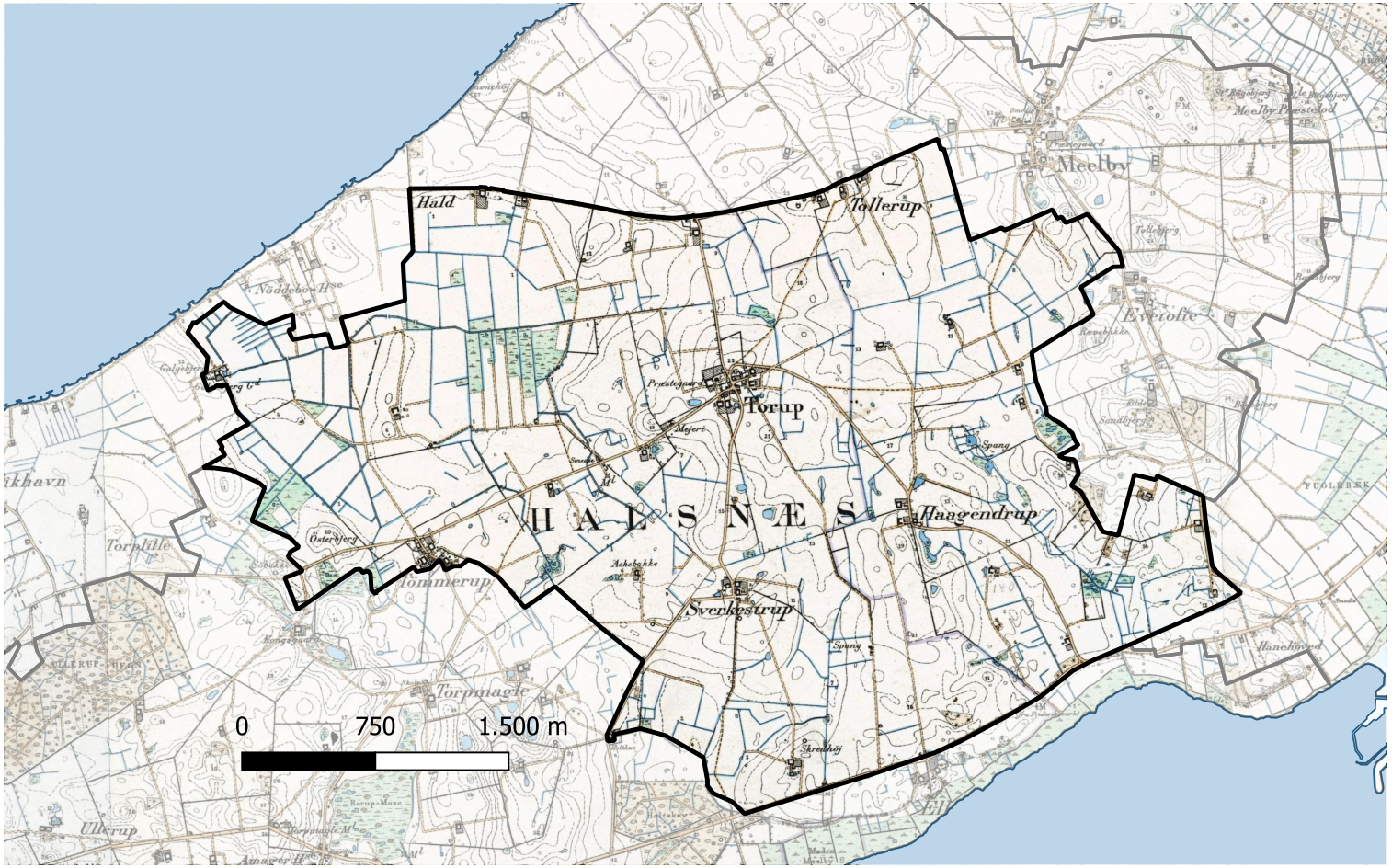

Kig fra landskabet med de dyrkede marker nord for Torpmagle og mod efterskolen på Torupvej.

Det åbne landskabsrum nord for Torup med kig til Torup Kirke.

Arealanvendelse
Arealanvendelsen er overvejende præget af intensivt landbrug på middelstore markflader, særligt centralt i området ved Sverkilstrup og nord for Torup. Længere mod øst et mere mosaikpræget landskab med flere fugtige områder og bevoksninger, ligesom der mod nordvest i Torup Enghave er mere bevoksning og flere hegn.

Bevoksningsstruktur
Området er mod nordvest indrammet af skov og mod nord og øst af grønne kanter omkring sommerhusområderne langs nordkysten og ved Evetofte. Selve karakterområdet fremstår overvejende skovløst, men med mindre, spredte småplantninger i områdets østlige del. Der er ligeledes spredte bevoksninger omkring områdets stedvise vandfyldte lavninger, særligt mod øst og nordvest, ligesom der ofte er bevoksninger og levende hegn omkring områdets gårde og landejendomme, mens det øvrige landbrugsland fremstår åbent og med få levende hegn i markskel.

Bebyggelsesstruktur
Bebyggelsesstrukturen er kendetegnet af Torup som karakterområdets største by centralt placeret i området. I byens sydøstlige del ligger Dyssekilde, en økologisk landsby, som en del af Torup bysamfund. Her er stor variation i bebyggelserne, og bykanten viser bebyggelsen mod landskabet. Syd for Torup ligger landsbyerne Hågendrup, Sverkilstrup og Tømmerup og i tilknytning til Tollerupvej i områdets nordøstlige del ligger Tollerup delvist inden for karakterområdet. Fra Torup og i retning af Tømmerup ligger der langs Tømmerupvej ejendomme tæt placeret langs vejen. Ligesom der langs Tollerupvej i områdets nordlige grænse ligger mindre gårde og landhuse langs med vejen. Syd for Torup ligger der i Sverkilstrup og ved Askebakkegård to større landbrugsejendomme med store produktionsanlæg.

Områdets bebyggelse er overvejende beliggende i tilknytning til vejene og kun i mindre grad ude på markfladerne, hvilket giver oplevelsen af store sammenhængende markflader.

Kulturhistoriske spor
Området indeholder få fredede fortidsminder i landskabet. En gravhøj ved bakken syd for Sverkilstrup og en gravhøj ved Tollerup.

Tollerup landsby fremstår med en intakt struktur af gårde og åbne, ubebyggede tofter mellem gårdene langs vejen. Både i Tollerup og i Hågendrup og Sverkilstrup kan de historiske bebyggelsesstrukturer stadig opleves, og byerne fremstår med stedvise intakte strukturer og bebyggelser.

I Torup ligger Torup Kirke i byens nordvestlige del. Kirken opleves i landskabet særligt set fra nord, og der er i landskabet nordvest for Torup udpeget en kirkeindsigtskile.

Jernbanen til Hundested, der forløber igennem Torup og Tømmerup, er etableret i 1916.

Økosamfundet Dyssekilde i Torup er en af de første økologiske landsbyer i Danmark. Dyssekilde består af selvbyggede huse, primært af genbrugsmaterialer, og med en eksperimentel arkitektur. Området har udviklet sig siden 1990.

Tekniske anlæg
Karakterområdet indeholder to ældre vindmølleområder. Et nordvest for Torup, hvor der står to møller, og et syd for Hågendrup, hvor der står fire møller. Herudover er der en vindmølle øst for Torup. Området gennemskæres af en højspændingsledning der løber i øst/vestlig retning nord om Sverkilstrup. Nord for Torup ligger Jernbanetracéet til Hundestedbanen. Jernbanen opleves som et beskedent element i landskabet og udgør ikke en visuel barriere.

Delområder
Karakterområdet indeholder delområdet Torup Enghave, der tidligere har været en fjord i Stenalderhavet.

Landskabet i Torup Enghave er et stort, fladt område med spredte naturområder, der tidligere var en fjordarm i Stenalderhavet.

Rumlig/visuelle karaktertræk

Landskabet er karakteriseret ved en mellem skala, der afspejles i områdets struktur af mellemstore marker med få levende hegn, mellem til stedvist store gårde og områdets ydre afgrænsning af markante skovbryn eller bevoksninger.

Skala og kompleksitet
Landskabet har en middel skala og en let sammensat karakter, der er afspejlet i størrelsen af marker, gårde og landskabsrum og i områdets afgrænsning af store skovbryn i områdegrænsen mod nord. Mod nord giver sammensætningen af dyrkede marker og få gårde beliggende langs vejene landskabet en mere enkelt karakter end i det øvrige karakterområde. I den sydlige del af karakterområdet bevirker bebyggelsen langs Tømmerupvej, i Tømmerup og Torup centralt i området samt de øvrige gårde og landsbyer, sammen med et større indhold af småbiotoper mod øst, at landskabet har et mere sammensat præg.

Rumlig afgrænsning og udsigtsmuligheder
Karakterområdet er mod nord afgrænset af skove og beplantninger omkring nabokarakterområdets sommerhusområder, hvilket giver oplevelsen af et stort landskabsrum, navnlig i områdets nordøstlige del. Bebyggelsen mellem Torup og Tømmerup samt byerne skaber et skift i landskabet og opdeler sammen med jernbanen karakterområdet i en nordlig og sydlig del, hvor landskabet mod syd indeholder flere rumgivende elementer, og hvor terrænet også er med til at inddele landskabet rumligt. Der er særligt åbne kig over landbrugsfladen fra Nødebovejen og mod Torup. Der er i landskabet sydøst for Torup kig til fjorden.

Påvirkning af tekniske anlæg
Området opleves overvejende uforstyrret af tekniske anlæg og markant bebyggelse. Karakterområdet indeholder i den nordlige del et højspændingstrace syd for Tømmerup, der har en begrænset påvirkning af karakterområdet. Hundestedvejen, der løber øst-vest igennem området, har en barrierevirkning i landskabet og tilfører landskabet et teknisk præg med skiltning og belysning langs med vejen. Særligt er strækningen langs med Hundested Erhvervsområde præget af de store erhvervsbygninger, trådhegn og anlæg i områdets kant, der opleves fra vejen og påvirker det omkringliggende landskab i Sølager Fjord.

Udpegningen af råstofområdet nord for Grønnesse Skov er uheldigt, da dette område indeholder væsentlige herregårdstræk og landskabelige værdier i form af skovbryn og åbne marker i et storbakket terræn.

Visuelle relationer
Skovbryn og beplantninger omkring sommerhusområderne i nabokarakterområderne udgør visuelle barrierer til naboområderne, men er samtidig medvirkende til at området opleves samlet og med en klar grænse mod nord. Der er visuelle forbindelser fra landskabet syd for Torup og mod syd til nabokarakterområde 2 Grønnesegård Herregårds- og Fjordlandskab.

Det kystorienterede landskab
Det kystorienterede landskab er de dele af området, hvor oplevelsen af landskabet visuelt er orienteret mod kysten til Roskilde Fjord. I områdets sydlige del falder terrænet jævnt mod kysten, og der er herfra stedvise kig til Fjorden, hvilket tilfører landskabet værdi og udsigter. Området med kig til Fjorden indgår i det kystorienterede landskab langs med Roskilde Fjord, men karakterområdet indeholder ikke kyststrækninger.

Det åbne landbrugslandskab øst for Hågendrup i karakterområdets sydøstlige del. Her er spredte små naturområder, enkelte tekniske anlæg og med stedvise kig til Roskilde Fjord.

Vurdering karakterstyrke

Landskabskarakterens styrke vurderes med afsæt i synligheden af de bærende karaktertræk, landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlaget og kulturbetingede strukturer.

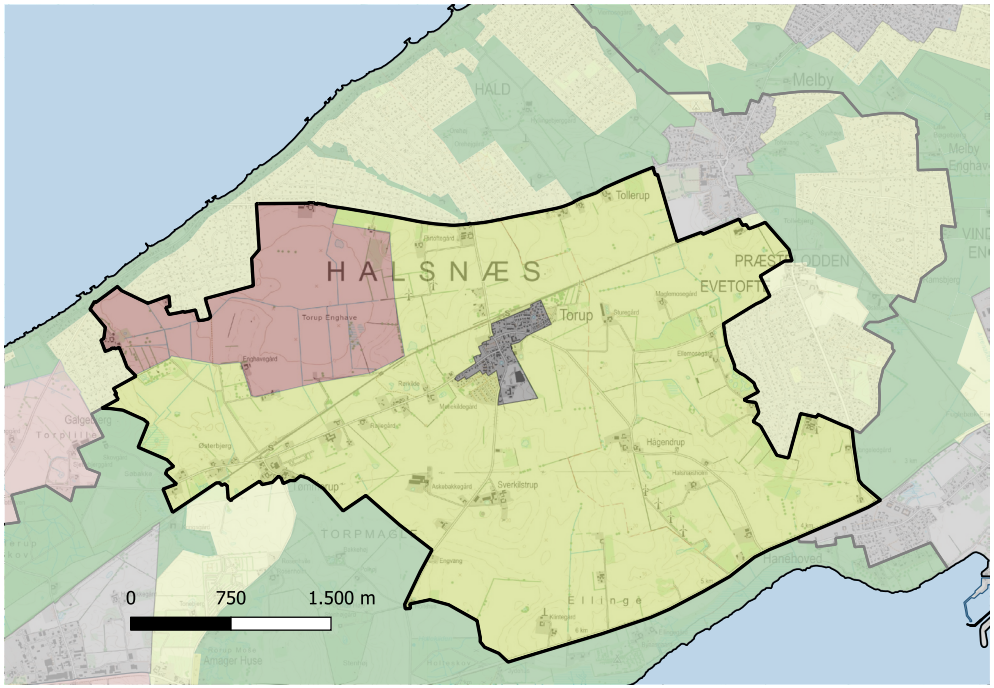

Karakterområdegrænse

Særligt karakteristisk

Karakteristisk

Karaktersvag

Kontrasterende

Byzone

Karakteristiske områder

I størstedelen af området vurderes de bærende karaktertræk at være synlige i landskabet. Det afspejles i de intensivt dyrkede marker i middel skala, de få spredte gårde og de intakte bebyggelsesstrukturer i landsbyerne. Landskabet er påvirket af strukturudviklingen i landbruget og udbygning af byområder samt den stedvise sammensatte karakter, der betyder, at der ikke er områder, hvor de bærende karaktertræk vurderes at fremstå særligt karakteristiske. Området er påvirket af jernbanen og et højspændingstracé, der løber gennem områdets centrale del fra øst til vest. Den nuværende udnyttelse af landskabet til landbrugs- og bymæssige formål er i fin harmoni med områdets naturgrundlag.

Kontrasterende områder

Torup Enghave fremstår med sit meget plane terræn og meget lidt bebyggelse i kontrast til det øvrige, mere bakkede og morænepræget landskab. Her er yderligere en anden bevoksningsstruktur, der giver området et mindre intensivt landbrugspræg end i det øvrige område.

Vurdering tilstand

Landskabskarakterens tilstand vurderes ud fra en sammenvejning af intaktheden af landskabets bærende karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse, graden af forstyrrelse fra fx store tekniske anlæg og de karaktergivende elementer og strukturers vedligeholdelsesmæssige tilstand.

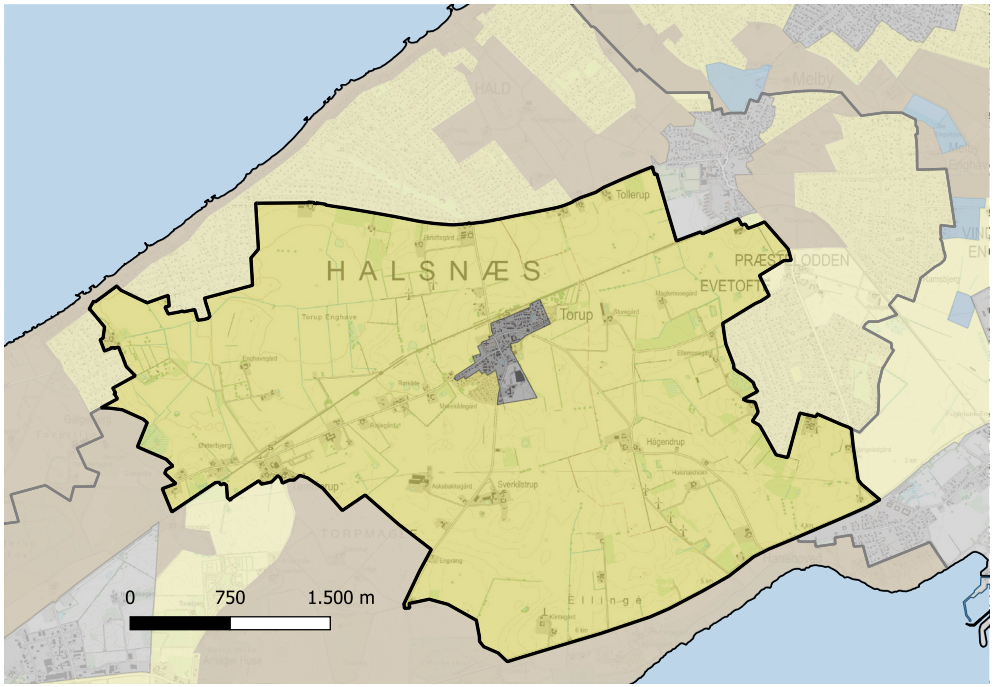

Middel tilstand

Hele karakterområdet er præget af de generelle strukturmæssige ændringer i landbruget. Markstrukturerne og markeringer af markskel fremstår stedvist diffuse, men herudover vurderes den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer at fremstå i middel tilstand. Der er stedvist en visuel påvirkning af landskabets karakter fra tekniske anlæg, herunder højspændingsledninger og ældre vindmøller samt bymæssig bebyggelse i bl.a. Torups bykant. I Torup Enghave er der stedvist arealer med tilgroning og arealer med juletræsplantninger.

Karakterområdegrænse

God tilstand

Middel tilstand

Dårlig tilstand

Byzone

Vurdering visuelle oplevelsesværdier

Landskabskarakterens oplevelsesværdi vurderes ud fra om de bærende karaktertræk indeholder særlig tydelige kulturbetingede helheder eller enkeltelementer, et særligt naturindhold, særlige geologiske strukturer eller elementer eller særlige udsigtsmuligheder.

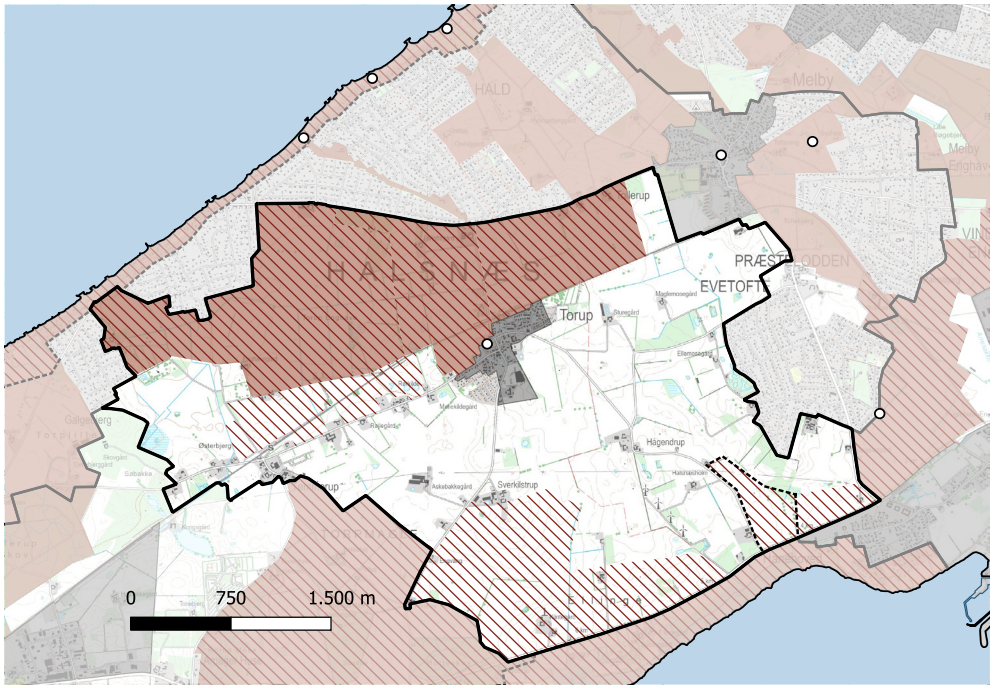

Karakterområdegrænse

Oplevelsesrigt landskab

Særlig udsigt

Oplevelsespunkt

Kystorienteret landskab

Byzone

Oplevelsesrige landskaber

Landskabet i Torup Enghave og nordvest for Torup fremstår som en terrænmæssig helhed, der vidner om at, området tidligere har været en fjord ind i land fra kysten. Landskabet rummer her oplevelsesværdier, der knytter sig til den geologiske dannelse. Der er yderligere her indkig til Torup Kirke.

Landskabsrummet mellem jernbanen og Tollerupvej nordøst for Torup rummer visuelle oplevelsesværdier i området og fremstår som et velafgrænset åbent landskabsrum, der spiller visuelt sammen med Tollerup landsbys placering omkring Tpllerupvej. Tættest på Melbys bykant er området stedvist påvirket af byen og lysmaster på idrætsanlægget i byens kant, hvilket gør at den bynære del ikke er vurderet som en del af det oplevelsesrige landskab.

Særlige udsigtsmuligheder

I områdets nordlige del er der, særligt fra Nødebovejen/Tollerupvej, væsentlige kig til Torup, Torup Kirke og oplevelsen af dels den lave tidligere fjord i Torup Enghave samt det åbne landskabsrum nordøst for Torup er en særlig kvalitet og visuel oplevelse, der har stor betydning for oplevelsen af både landskabet inden for karakterområdet men også oplevelsen af sommerhusområdernes grønne kant i karakterområde 1 Nordkysten og i Melby Fritidslandskab.

I den sydlige del af området er der væsentlige kig til de bakkede landskaber i karakterområde 2 samt stedvise kig til Fjorden, der bør friholdes.

Vurdering sårbarhed

Landskabskarakterens sårbarhed vurderes ud fra, hvor påvirkelige landskabets bærende karaktertræk og visuelle værdier vil være overfor ændringer.

Landskabskarakterens sårbarhed
Landskabskarakterens sårbarhed varierer i området.

Landbrugslandskabets bærende karaktertræk er i mindre grad sårbare over for ændringer, der understøtter områdets anvendelse som landbrugslandskab. Det er dog vigtigt, at landskabet ikke får en yderligere teknisk karakter.

Landskabets terræn er sårbart over for påvirkninger, der slører dels de store, åbne, plane flader og dels overgangen til de bakkede landskaber i karakterområde 2. Det gælder både terrænændringer, tilplantning og indplacering af anlæg, der kan sløre terrænets form.

De åbne landskabsrum i områdets nordlige del er sårbare over for tilplantning og placering af fladedækkende anlæg, der slører de åbne landskabsrum samt indkig til karakterområdet fra nord.

Landskabet er sårbart over for anlæg og tilplantning, der kan lukke for kig til fjorden i områdets sydlige del.

Der kan indpasses skov i landskabet, hvis der tages særligt hensyn til ikke at lukke landskabets landskabsrum i den nordlige del, ikke at sløre kig til karakterområde 2 bakkede landskaber og skove i den østlige del samt ikke at sløre kig til Roskilde fjord i den sydlige del. Områdets østlige del omkring Evetofte er således mindst sårbar over for tilplantning med skov.

Landskabet er sårbart over for stort byggeri i Torups byrand, der vil bryde med byens eksisterende skala og byggeri, der ligger visuelt markant i overgangen til og i samspillet med landskabet. Det samme er gældende for bebyggelse i sommerhusområderne og Melby, der grænser op til karakterområdet.

Landskabet kan i begrænset omfang rumme tekniske anlæg, dog er det sårbart over for, at området opnår en mætningsgrad over for mange og forskelligartede anlæg, der skal spille sammen. Landskabet er delvist påvirket af de eksisterende tekniske anlæg i form af vindmøller, højspændingsledninger, jernbanen samt større veje. Landskabet kan ved konkret vurdering rumme mindre, afgrænsede områder med lave anlæg, hvis disse ikke placeres, hvor der er særlige landskabshensyn såsom udsigter eller kystorienteret landskab. Ved overvejelser om placering af solcelleanlæg bør det overvejes, at landskabets karakter som aktivt landbrugslandskab er sårbart over for ændringer, der vil reducere oplevelsen af det åbne landbrugsland i kommunen, da mængden af aktivt landbrugsareal er begrænset i kommunen.

Placering af eventuelle anlæg bør tage højde for at sikre landskabspassager, så anlæggene ikke bliver barrierer i landskabet.

Torup Kirke er som kulturhistorisk element sårbar over for anlæg, der vil sløre indkig til kirken og påvirke dens synlighed fra landskabet nord og vest for Torup samt fra sydøst for byen.

4 Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab

Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab byder på en særlig fortælling om dannelsen af et "ungt" landskab, der siden stenalderen har udviklet sig fra hav til land for så at blive lagt øde af sandflugtens hærgen i middelalderen. Et landskab med store naturværdier og kulturhistoriske fortællinger om turismens tidlige begyndelse og hvor militærets brug af Melby Overdrev har betydet, at det store hedelandskab ikke er dækket af sommerhuse.

Melby Overdrev og de store klitplantager kendetegner karakterområdets nordlige del.

De overordnede landskabstræk

Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab er et lavtliggende, fladt landskab af tidligere havbund, der i den nordlige del senere er præget af markant sandflugt. Området er kendetegnet af store ensartede områder. Langs kysten er der sandstrande og klitter og bagved det lyngklædte Melby Overdrev, der strækker sig ind i land. Heden er omgivet af omfattende arealer med klitplantager og gennem området er der fra øst til vest et bredt bælte af sommerhusområder. Områdets sydlige dele består dels af et grønt landbrugs- og landskabsstrøg, der adskiller de bebyggede områder, og dels, længst mod syd, af marker og engarealer i det tidligere Brødmosesund, der grænser op til Frederiksværk. Mod sydøst er også et sammenhængende engområde mod Arresø. Overordnet set har landskabet i området en ekstensiv landbrugskarakter og/eller fremstår som et natur- og fritidspræget område med skovkarakter i både klitplantagerne, sommerhusområderne og naturområder ved Melby Overdrev og Nordkysten. Området rummer kystbyen Liseleje og byområder ved Asserbo og Møllevang, der alle ligger i sammenhæng med områdets sommerhusbebyggelser.

Landskabets særlige værdier findes i oplevelsen af det store åbne Melby Overdrev omgivet af de markante skovbryn fra klitplantagerne, stranden og Kattegatkysten, Brødmoseskov, engstrøget mod Arresø og i oplevelsen i overgangen mellem områdets lavtliggende landskaber til de mere bakkede landskaber, der omgiver karakterområdet.

I Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab er det vigtigt at fastholde og styrke områdets naturområder med Melby Overdrev, plantagerne, kysten og klitlandskabet, at sikre at de grønne landskabsstrøg og landbrugsområder forbliver åbne landskabsstrøg mellem de bebyggede områder samt at de lavtliggende landbrugs – og engstrøg understreger Brødmosesunds landskabelige fortælling.

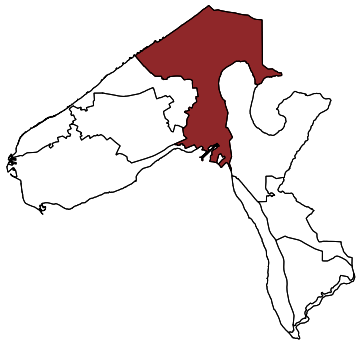

Beliggenhed og afgrænsning

Karakterområdet Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab omfatter den nordøstlige del af kommunen i overgangen til Gribskov Kommune. Området afgrænses mod nord af Kattegatkysten, mod vest og syd af de højtliggende morænelandskaber på Halsnæshalvøen i karakterområde 1 Nordkysten og Melby Fritidslandskab og 3 Torup Landbrugslandskab og mod sydøst af Arrenakkehalvøens markante randmoræner i karakterområde 5 Arrenæs Skov- og Bakkelandskab. Længst mod syd grænser området op til Frederiksværks bykant. Mod øst følger området på en kort strækning de lavtliggende enge mod Arresø og forløber herefter i kommunegrænsen langs Ryå og igennem sommerhusområdet Karsemose Sand og Asserbo Plantagen til Tisvilde Hegn.

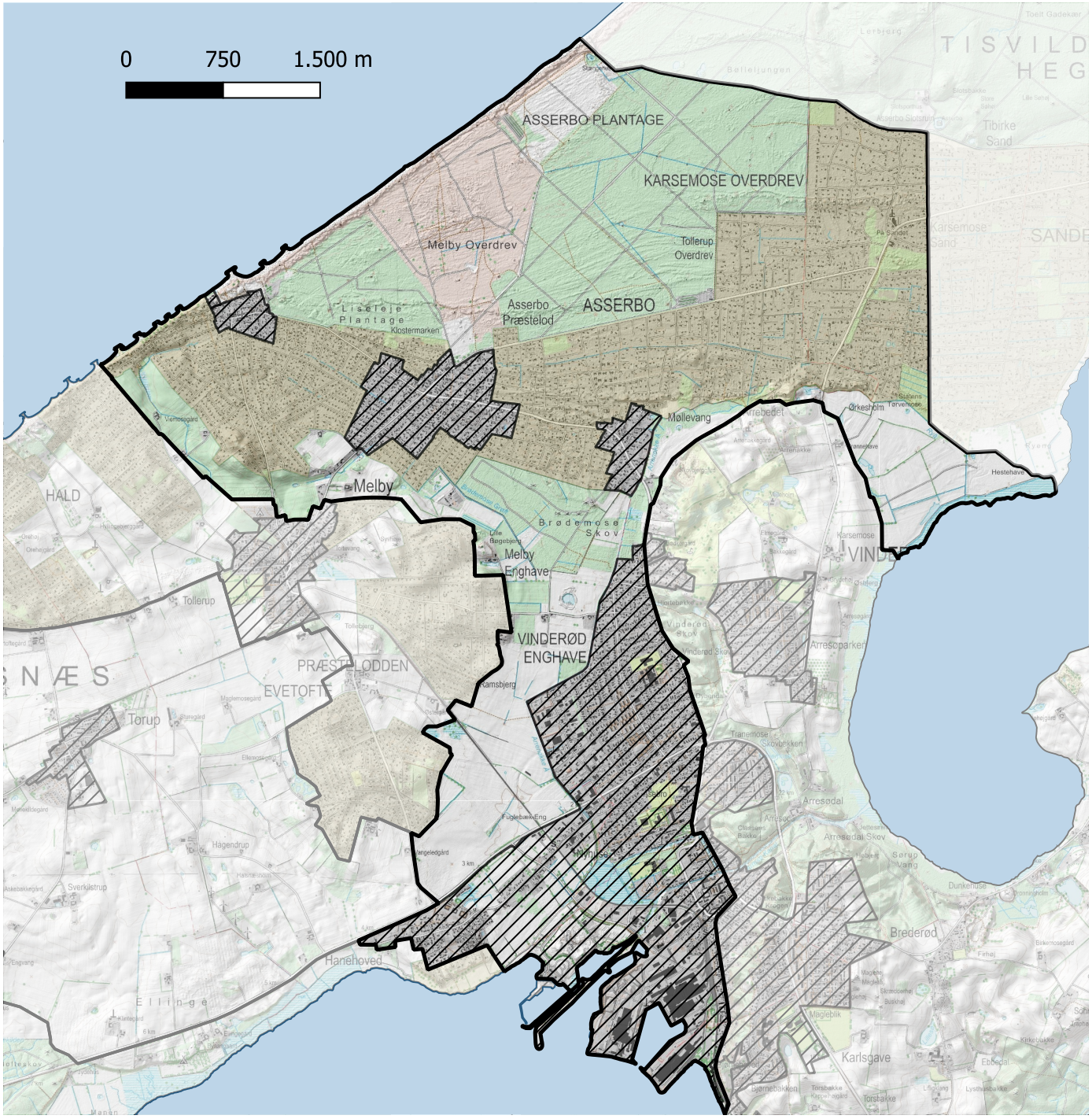

Karakterområdegrænse

Byzone

Sommerhusområde

Strategiske mål

På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i landskaber der skal beskyttes, beskyttes/forbedres, vedligeholdes eller ændre/forbedres.

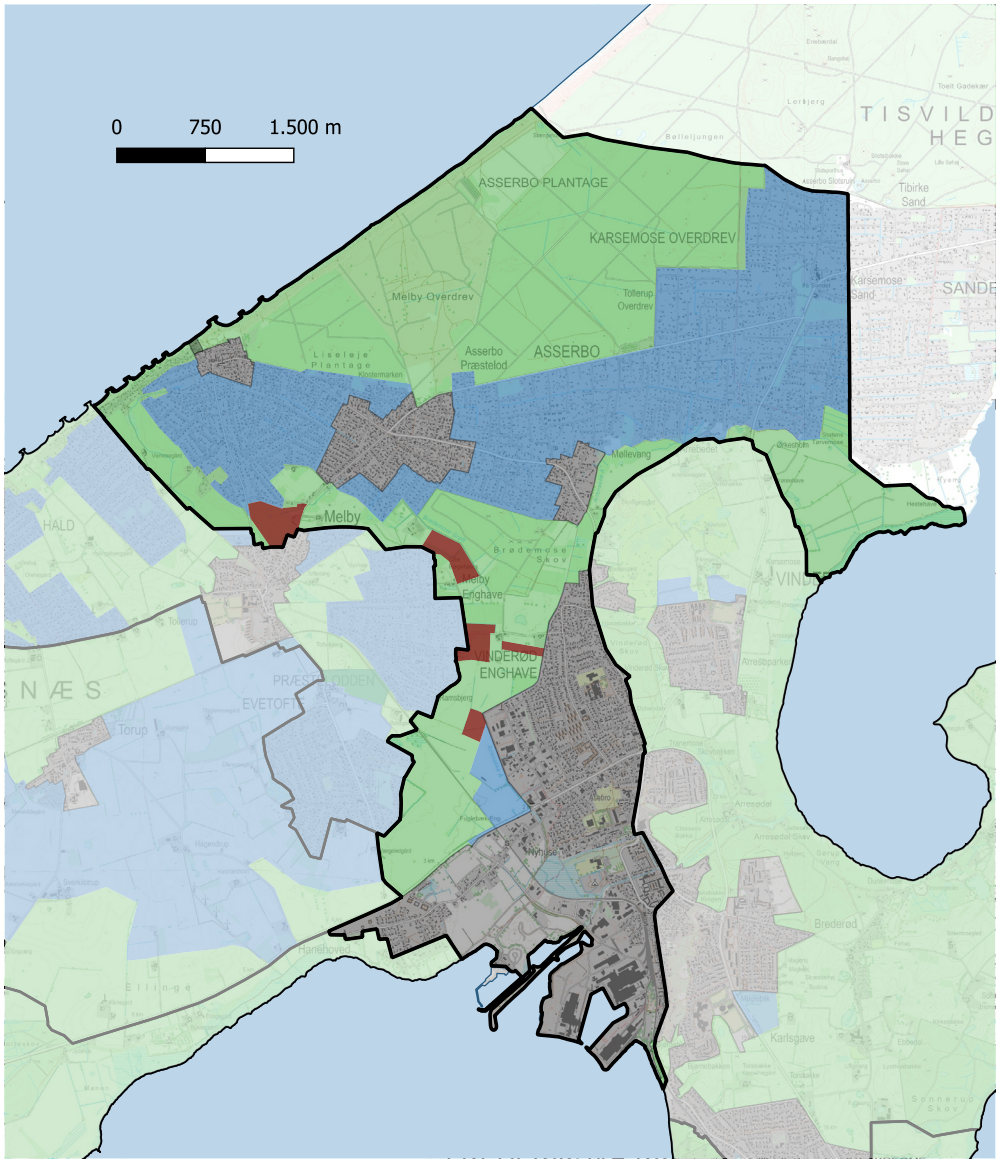

Beskytte landskabskarakteren
Karakterområdets lavtliggende landskaber med og uden sandflugtspåvirkning, herunder Nordkysten og klitlandskaberne, Melby Overdrev og klitplantagerne, de dyrkede åbne landskabskiler, Ryengene og landbrugsfladen i Brødemosesund er er vurderet særligt karakteristiske, i god eller middel tilstand og som oplevelsesrigt landskab. Det betyder, at områdets oplevelsesrige landskabselementer og landskabsform med strande, klitter, hedearealer, klitplantager, enge og åbne landbrugsarealer samt de naturprægede og kulturhistoriske elementer særligt tydeligt formidler de bærende karaktertræk i området.

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk og oplevelsesrige landskabselementer i form af udsigter og visuelle sammenhænge mellem landskab og vandflade og inden for områdets landskabsrum og de tilbageværende synlige overgange mellem litorinafladen og de omgivende landskaber skal bevares og om muligt styrkes. Ændringer i området bør kun ske, hvis de i særlig grad kan tilpasses landskabets karakter.

- Karakterområdegrænse
- Beskytte
- Beskytte/forbedre
- Vedligeholde
- Ændre/forbedre
- Byzone

Beskytte/forbedre landskabskarakteren
Landskabet i Brødmosesund, der er præget af plantninger med juletræer, er vurderet særligt karakteristisk men i dårlig tilstand. Her har landskabet fået det strategiske mål beskytte/forbedre.

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk kan forbedres ved, at juletræsbeplantningerne på sigt fjernes, så områderne fremstår som åbne landskaber uden beplantning og bebyggelse, hvor områdernes terræn igen kan opleves.

Vedligeholde landskabskarakteren
De store sammenhængende sommerhusområder, der kendetegner store dele af karakterområdet, har fået det strategiske mål vedligeholde, da områderne er vurderet karakteristiske og i middel tilstand.

Målsætningen betyder, at landskaberne vurderes at være robuste over for en række ændringer, når det sker og indpasses under stort hensyn til landskabernes karakter og områdets bærende karaktertræk.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab
Der bør lægges vægt på at opretholde områdets store ensartede landskaber som afgrænsede områder.

Der bør være opmærksomhed på de visuelle relationer, der er inden for karakterområdets store, enkle landskabsrum, der ikke bør lukkes med bevoksning og "fyldes op" af anlæg.

Melby Overdrev bør friholdes og sikres mod tilgroning.

Landskabsbåndet syd for sommerhusområderne bør holdes fri for yderligere bebyggelse og beplantning samt, om muligt, også juletræsplantninger, så landskabet ikke lukkes, og så de bebyggede områder ikke gror yderligere sammen.

Græsningsarealer mod Arresø med Ryengene bør opretholdes og fortsat afgræsses og sikres mod tilgroning.

Landbrugsarealerne langs Arrenakke Å på Brødmosesundfladen bør holdes åbne.

Skovrejsning
Skov er et karakteristisk element i området og dækker store dele. Der bør være opmærksomhed på, at skovrejsning vil kunne påvirke oplevelsen af de eksisterende store skovområder og lukke landskabet i området.

Området vurderes ikke at være egnet for yderligere skovrejsning, da det vil kunne sløre oplevelsen af det åbne, flade landskab samt de landskabelige overgange til de omkringliggende karakterområder med et højere terræn.

Der kan for at sløre indkig til stort byggeri i Frederiksværks Erhvervsområde øst for Arnakke Å tilplantes med brede levende hegn ud i området.

Natur og bevoksningsstruktur
Områdets naturinhold er meget varierende. Melby Overdrev rummer store naturværdier og bør plejes og sikres som et åbent hedelandskab.

Langs med bykanten kan de skovlignende beplantninger forstærkes for at reducere indkig til bebyggelsen.

Plantninger med juletræer i områdets sydlige del kan med fordel reduceres, så områdets åbne landbrugs- og engkarakter og oplevelsen af terrænet gendannes.

Det grønne strøg/landskabskilen syd for sommerhusområderne kan styrkes med flere naturområder.

Engarealer mod Arresø bør hold åbne og gerne afgræsses.

Bebyggelse og byrand
Ny bebyggelse i området bør knyttes til de eksisterende byområder.

Landskabet mellem Melby og Asserbo holdes fri for yderligere bebyggelse, så bebyggelserne ikke gror sammen.

Der bør være opmærksomhed på, at bykanten omkring Frederiksværk og Vinderød Enghave har en transparent grøn byrand, der skaber en harmonisk overgang mellem bebyggelse og landskab.

Omkring den planlagte udvidelse af erhvervsområdet bør der etableres en grøn afgrænsning, så bygninger og anlæg er mindre synlige fra landskabet, og deres landskabelige påvirkningen kan reduceres. Byggeri i dæmpede og mørke farver falder ofte lettere ind i landskabet i samspil med afskærmende bevoksning. Det gælder navnlig hvis der udvides med store bygningsvolumener i erhvervsområdet.

Stort landbrugsbyggeri, tekniske anlæg og VE-anlæg
For at sikre områdets samlede geologiske fortælling og de åbne landskabsrum bør landskabet friholdes for store tekniske anlæg.

Nyt landbrugsbyggeri bør etableres i tilknytning til eksisterende byggeri, og de store åbne flader holdes fri for bebyggelse. Der kan arbejdes med afskærmende beplantning, og bygningerne bør placeres samlet, så de fremstår ensartede og harmoniske i landskabet.

Kulturhistorie
Der bør være fokus på at sikre fortællingerne, der knytter sig til områdets sandflugtshistorie.

Områdets fortællinger om den tidlige turisme kan formidles med udgangspunkt i Liseleje fiskerleje og badeby.

Turisme og friluftsliv
I området løber Halsninoen og Melbyruten, og langs Nordkysten og gennem Liseleje Plantage og Melby Overdrev løber Nordsøstien.

Geologiske karaktertræk

Landskabet er kendetegnet af sit flade, lavtliggende terræn, der vidner om et ungt havskabt landskab af tidligere havbund, hvor de nordlige områder er præget af et småbakket sandflugtsterræn. Et område i stor kontrast til dets tilstødende kuperede, højtliggende morænelandskaber med stejle kystskrænter fra Stenalderhavet.

Geologi og terræn
Landskabet i området er en lukket fjordmunding. Et landskab af tidligere havbund, hvor Litorinahavet/Stenalderhavet strakte sig ind i landet og lå omgrænset af moræneknolde og forbandt Arresø med Kattegat i Arrefjorden, ligesom der var forbindelse via Brødemosesund fra Kattegat til Roskilde Fjord. I mere end 4000 år var området en højvandet havbugt, hvorefter landskabet igen forandrede sig.

Efter isens tryk forsvandt, hævede landet sig gradvist, og landhævninger tørlagde havbunden og efterlod landskabet som store plane flader omgivet af de markante, bakkede morænelandskaber i nabokarakterområderne. Det skete i løbet af 3-4.000 år, mellem bondestenalderen og tidlig jernalder, at den sandede og stenede strandvoldsslette voksede frem mellem Liseleje, Tisvildeleje og Arresø. Arrefjorden blev til Arresø, der havde afløb til Roskilde Fjord nord om Arrenakke Bakke via Bydinge Å. Brødemosesund og Vinderød Enghave, der forbandt Kattegat med Roskilde Fjord, blev ligeledes tørlagt og lå nu som en lavtliggende plan flade.

Fra slutningen af 1400-tallet og langt op i 1700-tallet skabte sandflugt igen markante forandringer i landskabet. Temperaturen faldt (den lille istid), og havvandstanden blev lavere, hvilket gav store, brede sandstrande. Herfra blæste store mængder sand ind over landskabet og formede klitter og lagde landskabet øde. Flere steder kan aftegningerne af klitlandskabernes form ses i landskabet, som på Melby Overdrev. Sandflugtens nye landskabsform påvirkede Arresøs naturlige afløb gennem Bydinge Å. Åen blev nord for Arrenakke lukket af en klitrimme, som følge af sandflugten, hvilket gjorde, at søen gik over sine bredder. Det gav anledning til den senere etablering af den kunstige Arresø Kanal, så søens vandstand kunne reguleres.

Jordart
Jordarten er domineret af flyvesand og strandvolde i områdets nordlige del og af marint sand og ler og ferskvandsdannelser i områdets sydlige dele.

Kyst og vand
Området grænser op til Kattegatkysten, der langs med Melby Overdrev har udviklet sig naturligt og fremstår som en strandvoldskyst. Stranden er op til 50 meter bred med et bredt bælte af høje, mere eller mindre bevoksede klitter. Kyststrækning mod Arresø fremstår med lavtliggende engområder mod søen.

Området indeholder større vandløb, herunder Ryå i sydøst, Arrenakke Å og Brødemose Grøft i sydvest samt flere kanaler i skovområderne, bl.a. i Brødemose Skov og Asserbo Plantage.

Kulturhistoriske karaktertræk

De kulturbetingede landskabstræk knytter sig dels til landbrugslandskabet, klitplantagerne, der er plantet i slutningen af 1800-tallet for bremse sandflugten i området, samt til den senere udbygning med store sommerhusområder.

Landskabskarakterens oprindelse
Landskabets kulturbetingede karaktertræk har oprindelse i forskellige perioder og handlinger, hvilket også afspejler landskabets forskellige karakter. De lavtliggende enge og overdrev har i et historisk perspektiv haft en betydelig funktion som græsningslandskab for de landsbyer, gårde og husmandsbrug, der ligger på kanten af de lave landskaber, og området har været inddelt i mange lodder. De store plantagearealer har deres oprindelse i sandflugtsbekæmpelsen i området. Melby Overdrev har i mere end 100 år været skydeterræn for Melbylejren. Fra omkring 1960erne er området blevet massivt bebygget med store sommerhusområder, der har betydet, at området har fået et nyt kulturbetinget lag.

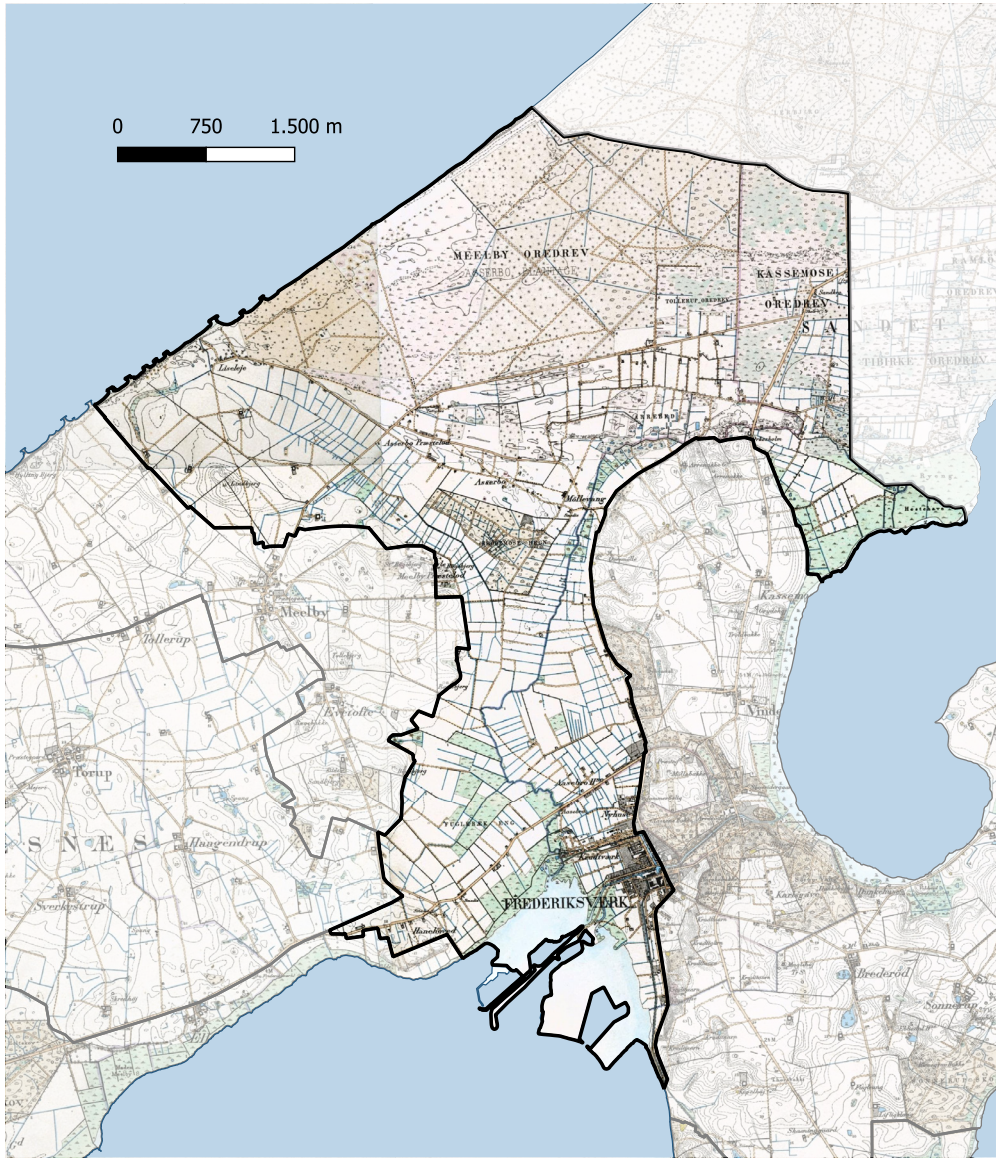

Brødmosesunds flade landskaber med Frederiksværks bykant i baggrunden set fra Melby Engahvevej.

Kig over de lavtliggende engarealer mod Arresø.

Arealanvendelse
Arealanvendelsen i området varierer men fremstår som store ensartede områder.

Melby Overdrev er et åbent naturområde med hedebevoksning. Klitplantagerne ved Liseleje og Asserbo er en del af et sammenhængende landskab af plantager i samspil med Tisvilde Hegn. Sommerhusområderne ligger som et bebygget, skovpræget område fra kommunegrænsen i øst og til Kattegatkysten i vest. Syd for sommerhusområderne er en mere eller mindre åben landskabskile, der adskiller de bebyggede sommerhusområder i karakterområdet og i nabokarakterområde 1 Nordkysten og Melby Fritidslandskab.

Områdets sydlige del er præget af landbrugsarealer med en overvejende intensiv anvendelse, men også med områder med juletræer der bryder områdets overvejende åbne karakter. Mod Arresø er der ekstensive, lavtliggende enge og græsningsarealer langs med Ryå – Ryengene.

Bevoksningsstruktur
Områdets bevoksningsstruktur er domineret af det store plantageområde med Liseleje og Asserbo Plantager, der er en del af et sammenhængende plantagekompleks i samspil med Tisvilde Hegn. Plantagerne består næsten udelukkende af gamle skovfyr og stedvist iblandede områder med gran og løvtræer, overvejende eg.

De store sommerhusområder fremstår også som plantagelignende, tætte bevoksninger af fyrretræer og blandede løvtræer. Herudover rummer området Brødmose Skov mellem Asserbo og Brødemosesund. Området er overvejende gammel løvskov. Samlet set opleves området med store sammenhængende plantagearealer.

Brødmosesund fremstår overvejende åbent dog med stedvise levende hegn og mere lukkede områder med juletræsplantninger samt med stedvist bevoksede kanter mod nabokarakterområderne.

Bebyggelsesstruktur
Bebyggelsesstrukturen er domineret af båndet af sommerhuse på tværs igennem området, der er sammenvokset med Liseleje, Asserbo og Møllevang. Der ligger enkelte landhuse og gårde ved Vinderød Enghave og Melby Enghave samt omkring Melbyvej mellem Melby og Asserbo byområder.

Liseleje er et gammelt fiskerleje, hvor den gamle del af byen rummer vejforløb og bygninger, der fremstår mere eller mindre intakte, fiskerhuse og træk fra den tidlige turisme.

Områdets sydlige og nordlige del fremstår uden bebyggelse. De højtliggende sommerhusområder ved Evetofte i karakterområde 1 Nordkysten og Melby Fritidslandskab og særligt bykanten omkring Frederiksværk tilfører landskabet i Brødmosesund et bymæssigt udtryk.

Kulturhistoriske spor
Området indeholder en større gruppe af fortidsminder beliggende i Brødmose Skov og et enkelt fortidsminde nord for Melby.

De større veje igennem sommerhusområderne er lange og lige, men fremstår grønne.

Liseleje er en kyst- og ferieby primært bestående af ferieboliger og sommerhuse. Det oprindelige fiskerleje blev anlagt af J.F. Classen i 1748, men udviklede sig med anlæggelsen af Frederiksværkbanen til en ferieby i begyndelsen af 1900-tallet med pensionater og strandhoteller til den københavnske befolkning.

De store klitplantager med både Tisvilde Hegn, Asserbo og Liseleje Plantage er et kulturhistoriske spor på sandflugtbekæmpelsen som følge af den kongelige forordning fra 1792 om sandflugtens vedvarende dæmpning i hele landet.

Melby Overdrev har igennem 120 år fungeret som militært skydeterræn. Den militære udnyttelse sluttede i 2003, og i 2015 blev Melbylejren revet ned. Militærets tilstedeværelse i området har bevirket, at området i dag er friholdt som åbent hedeareal og ikke er præget af nordkystens massive sommerhusbyggeri.

Tekniske anlæg

Karakterområdet indeholder ikke større tekniske anlæg eller flere mindre tekniske anlæg, men karakterområdet er præget af store områder med sommerhusbebyggelser. Områdets østlige grænse er i den centrale og sydlige del defineret af hovedvejen Frederikssundsvej, der indeholder stedvise trafikanlæg, og længst mod nord er området afgrænset af jernbanen. Der er en telemast ved Kregme Station.

Delområder

Karakterområdet indeholder ingen delområder.

Klitplantagernes fyrretræer er kendetegnende for de kystnære områder.

Rumlig/visuelle karaktertræk

Landskabet er karakteriseret ved en mellem til stor skala, der afspejles i områdets struktur af, ensartede landskabsstrøg, der alle refererer til det store, åbne, lavtliggende landskab i området.

Skala og kompleksitet
Landskabet har en middel til stor skala og en let sammensat karakter, der afspejler sig i et skifte i karakterer betinget af arealanvendelsen. Den store skala er især afspejlet i det store Melby Overdrev, der afgrænses af de lige, markante skovkanter som plantagearealerne danner samt den lange lige klitrække langs med kysten. Kyststrækningen fremstår også med et enkelt landskab i stor skala. Plantagerne, sommerhusområderne og de mindre skovområder opleves som et sammenhængende skovområde, der opdeler landskabet i en nordlig og en sydlig del.

I den sydlige del varierer skalaen. I et bånd syd for sommerhusområderne har landskabet en mindre skala og større kompleksitet end i det øvrige karakterområde. Her er området præget af mere bevoksning og flere elementer i landskabet. I Brødmosesunds sydlige del opleves skalaen som middel til stor på den åbne, dyrkede flade, og området opfattes med en enkel struktur.

Rumlig afgrænsning og udsigtsmuligheder
Karakterområdet er overordnet afgrænset af det omkringliggende terræn med stejle gamle kystskrænter mod karakterområdets lavtliggende flade. Inde i området danner plantagearealerne og sommerhusområderne visuelle afgrænsninger. På Brødmosesund landbrugsflade danner levende hegn og bevoksninger stedvise rumlige afgrænsninger, men der er generelt vide udsigter over de store landbrugsflader. På Melby Overdrev er der åbne udsigter over det landskabsrum, som overdrevet danner. Langs kysten er der åbne udsigter over Kattegat og langs med kysten.

Sommerhusområdernes kanter er overvejende grønne, hvilket skaber en god harmonisk afgrænsning, der er tilpasset landskabet, hvor de åbne kiler opleves som grønne pauser i landskabet. Dette opleves særligt fra Frederikssundsvej. Langs med Frederikssundsvej er der stedvise landbrugsarealer, der er afgrænset af sommerhusområdernes grønne kanter.

Påvirkning af tekniske anlæg
Området opleves uforstyrret af tekniske anlæg, men indeholder store sammenhængende sommerhusbebyggelser. Jernbanen, der krydser Brødmosesund landbrugsflade, virker diskret i landskabet.

Visuelle relationer
Fra karakterområdet er der få visuelle relationer til nabokarakterområderne på grund af områdets store skovområder og de omkringliggende områders højereliggende terræn. Der er dog indkig til de skrånende landskaber, der er præget af sommerhusbebyggelser, bevoksning og by i karakterområde 1 Nordkysten og Melby Fritidslandskab. Der er indkig til Frederiksværk bykant ved Vinderød Enghave og erhvervsområdet nord for Hundestedvej. Bykanterne varierer mellem at fremstå med grønne kanter og være mere præget af bebyggelse.

Det kystorienterede landskab
Det kystorienterede landskab er de dele af området, hvor oplevelsen af landskabet visuelt er orienteret mod kysten til Kattegat. Klitrækkerne langs med kysten afgrænser det kystorienterede landskab til udelukkende at omfatte stranden og klitterne. Landskabet er her præget af udsigten til havet og af vindens og havets tydelige påvirkning af kysten og vegetationen.

Det kystorienterede landskab udpeges ofte kun omkring hav- og fjordkyster. Den del af området der har kyststrækning ud mod Arresø er medtaget som kystorienteret landskab, da området med de ekstensive, lavtliggende enge og græsningsarealer er visuelt oerienteret mod Arresøs kyst og søens modstående kyster.

Brødmosesunds åbne opdyrkede landbrugsflade set fra Hundestedvejen. Det bakkede, bevoksede landskab med sommerhuse i karakterområde 1, der ses i baggrunden, danner en markant kontrast til Brødemosesundfladen.

Vurdering karakterstyrke

Landskabskarakterens styrke vurderes med afsæt i synligheden af de bærende karaktertræk, landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlaget og kulturbetingede strukturer.

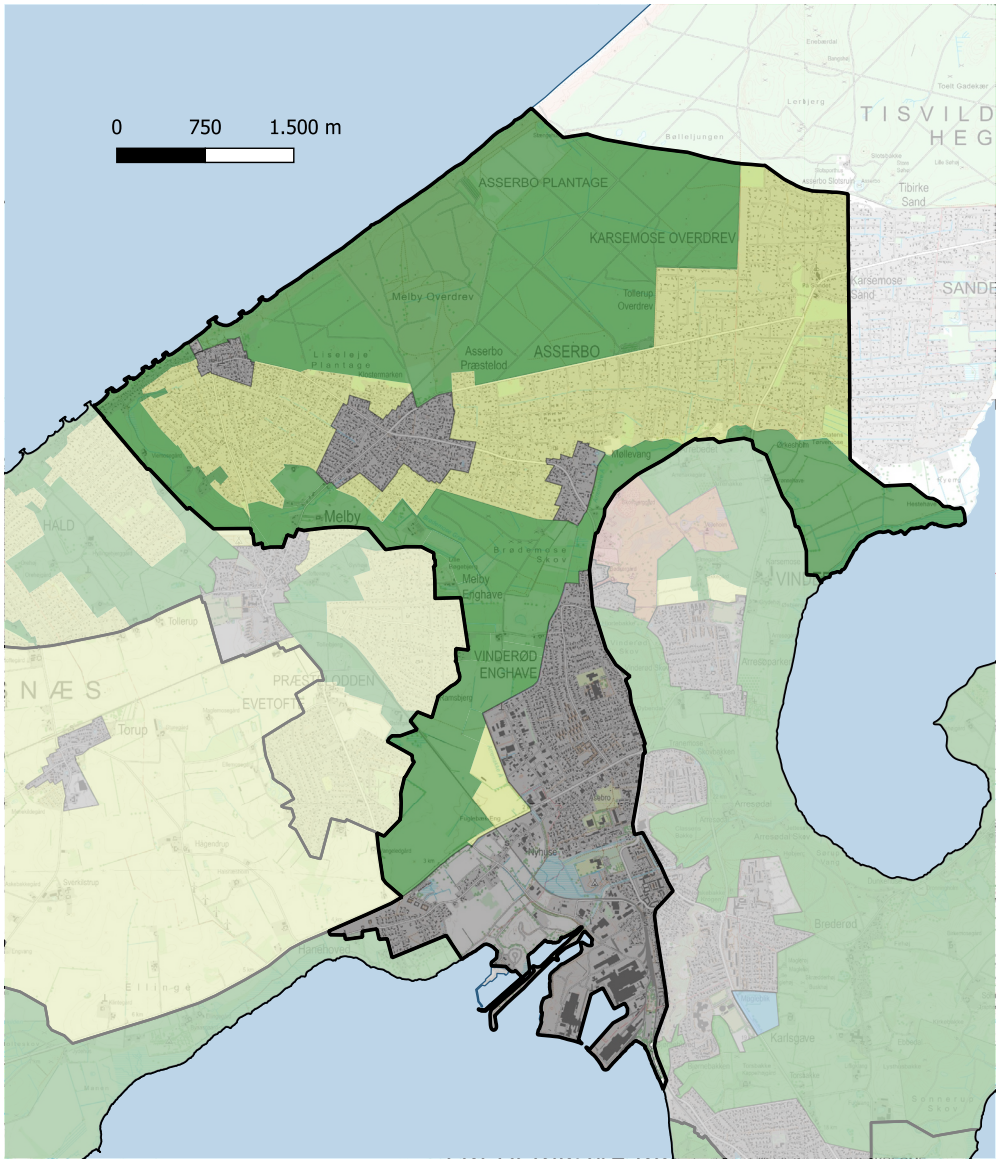

Særligt karakteristiske områder
Områdets lavtliggende landskaber med og uden sandflugtspåvirkning, herunder Nordkysten og klitlandskaberne, Melby Overdrev og klitplantagerne, de dyrkede åbne landskabskiler, Ryengene og landbrugsfladen i Brødemosesund er vurderet særligt karakteristiske.

Her vurderes de bærende karaktertræk i form af Nordkystens strande og klitlandskaber, de åbne overdrevsarealer, klitplantagerne, de opdyrkede grønne kiler og landbrugslandskaber og områdernes geologiske og kulturhistoriske spor og udsigter at fremstå særligt tydelige, og de bærende karaktertræk vurderes at fremstå særligt karakteristiske.

Karakteristiske områder
Sommerhusområder ved Liseleje, Asserbo og Karsemose Sand/Overdrev udgør et stort sammenhængende bælte gennem området og dækker store dele af karakterområdets areal. Sommerhusene er beliggende på de lavtliggende arealer præget af sandflugt og er udstykket fra de jorde, der tidligere rummede små husmandsbrug. De sammenhængende sommerhusområder vurderes at være karakteristiske, selv om de som bebygget og beplantet areal adskiller sig fra områdets oprindelige landskabskarakter, som områder med landbrugspræg.

Vurdering tilstand

Landskabskarakterens tilstand vurderes ud fra en sammenvejning af intaktheden af landskabets bærende karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse, graden af forstyrrelse fra fx store tekniske anlæg og de karaktergivende elementer og strukturers vedligeholdelsesmæssige tilstand.

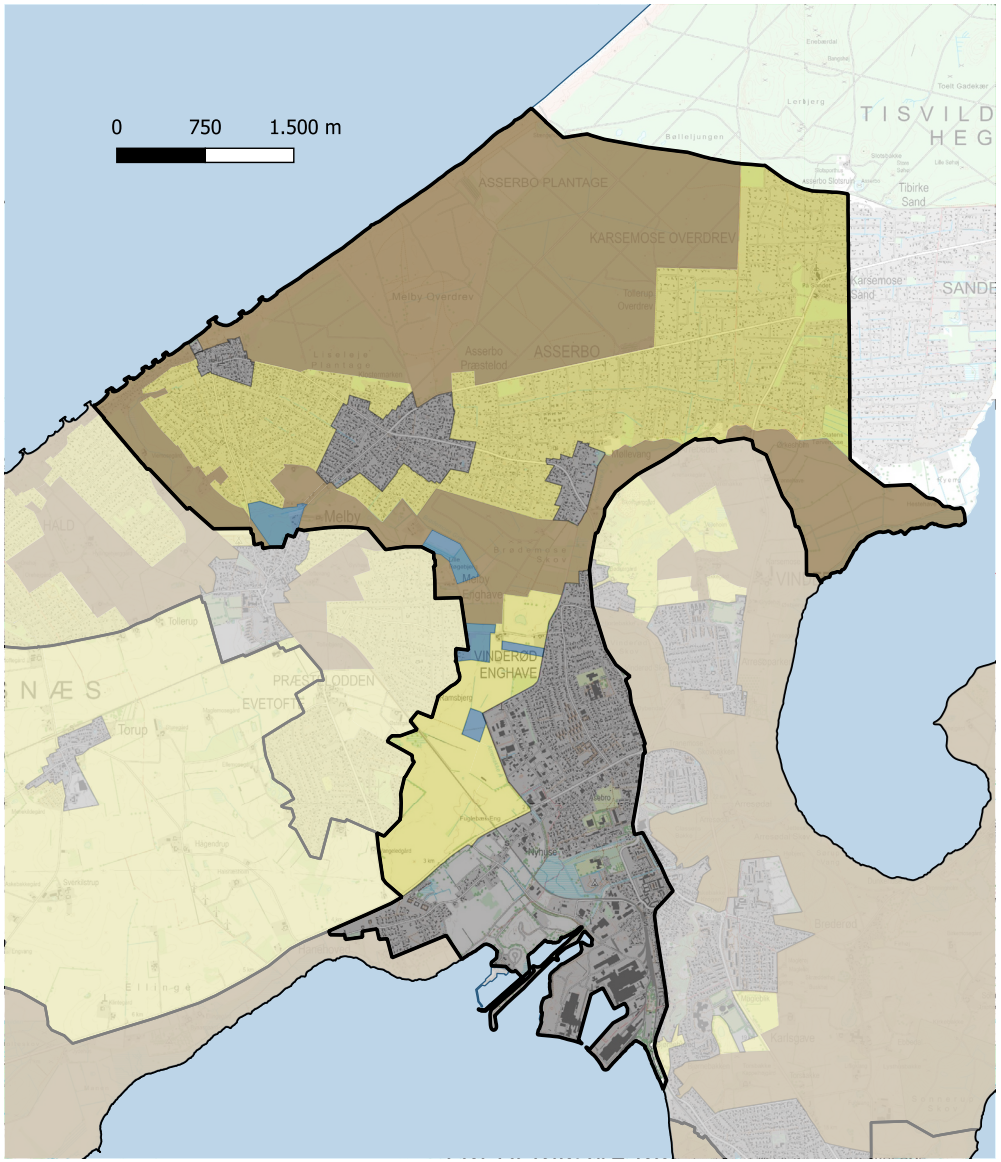

God tilstand
Landskabskarakterens oprindelse vurderes i høj grad at være intakt i områderne ved Nordkysten og de kystnære klitlandskaber, Melby Overdrev og klitplantagerne og i den åbne landskabskile syd for sommerhusområderne, og områdernes vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes god.

Middel tilstand
Landskabskarakterens intakthed i sommerhusområderne vurderes i forhold til områdernes oprindelse at være middel, og den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer vurderes generelt middel.

I den landbrugsprægede del af Brødmosesund vurderes de karaktergivende elementer at være i middel tilstand.

Dårlig tilstand
Hvor landskabet er præget af plantninger med juletræer, fremstår områdernes vedligeholdelsesmæssige tilstand og landskabets bærende karaktertræk dårlige.

- Karakterområdegrænse
- God tilstand
- Middel tilstand
- Dårlig tilstand
- Byzone

Vurdering visuelle oplevelsesværdier

Landskabskarakterens oplevelsesværdi vurderes ud fra, om de bærende karaktertræk indeholder særligt tydelige kulturbetingede helheder eller enkeltelementer, et særligt naturindhold, særlige geologiske strukturer eller elementer eller særlige udsigtsmuligheder.

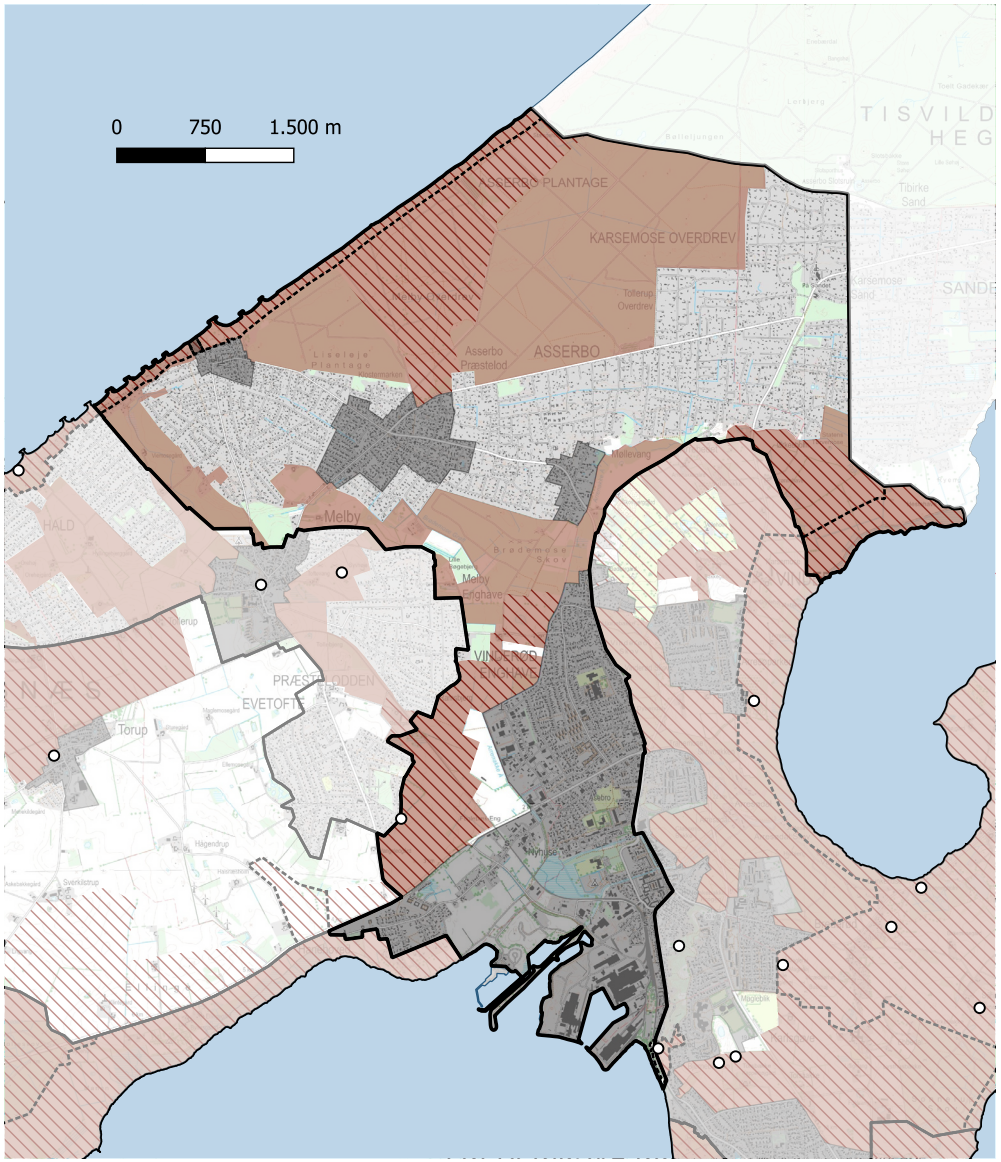

Oplevelsesrige landskaber
Store dele af området er vurderet til at rumme oplevelsesrige landskaber på grund af områdets særlige geologiske dannelse og helhed samt områdets nyere landskabsprægning af sandflugt.

Særlige oplevelsesrige områder er:
Nordkysten og klitlandskabet
Landskabet omkring Nordkysten, Liseleje og klitlandskabet er særligt oplevelsesrigt på grund af den kystnære beliggenhed, områdets åbne udsigter og visuelle værdier og store rekreative indhold.

Melby Overdrev og klitplantagerne
Melby Overdrev rummer store oplevelsesværdier, både i form af områdets naturkvaliteter som hede- og klitlandskab domineret af hedelyng og revling mv. samt områdets spor fra områdets sandflugt med de omgivende klitplantager, der, lige som over hedelandskabet, rummer særlige naturværdier. På Melby Overdrev er det muligt at aflæse områdets dannelseshistorie og sandflugtshistorie med strandvoldsslettens vekslende lag af flyvesand. Der hvor sandlaget er lille ses de tætliggende strandvolde, og hvor laget af flyvesandet er tykkere, er strandvoldene sløret, og sandet fremstår med et bulet og småbakket terræn.

Brødmosesund og den grønne kile
De lavtliggende, åbne landbrugsarealer er særlige oplevelsesrige i kraft af deres synligt flade terræn, navnlig i overgangen til de højtliggende, bakkede morænelandskaber omkring Melby og Evetofte samt Arrenakkehalvøen.

Særlige udsigtsmuligheder
Det kystorienterede landskab, der omfatter områdets nordligste og mest kystnære dele med stranden mod Kattekat og kystklitterne, er præget af de vide, ubegrænsede udsigter over Kattegat og langs med kysten.
Melby Overdrevs åbne, velafgrænsede landskabsrum rummer særlige udsigter over de store, øde landskaber.
Brødmosesunds landbrugsflade rummer åbne udsigter over det flade landbrugsareal i kontrast til omgivelsernes højtliggende morænebakker.

Vurdering sårbarhed

Landskabskarakterens sårbarhed vurderes ud fra, hvor påvirkelige landskabets bærende karaktertræk og visuelle værdier vil være overfor ændringer.

Landskabskarakterens sårbarhed
Landskabskarakterens sårbarhed varierer i området.

De åbne hedearealer og enge er sårbare over for tilgroning.

De store åbne landskaber er sårbare over for bebyggelse, nye anlæg, tilplantning og elementer, der vil bryde områdernes enkle karakter og "fylde" landskabet op.

Det kystnære landskab er sårbart over for anlæg, der kan sløre eller forstyrre udsigter.

Sommerhusområderne er sårbare over for stort byggeri, der kan bryde med områdernes overvejende beskedne udtryk i de store plantagelignende bevoksninger.

Hvor landbrugsfladen fremstår åben, er den visuelt sårbar over for tilplantning og høje afgrøder som juletræer pil mv., der kan lukke landskabet og sløre kig.

Landskabets samlede geologiske dannelsesfortælling er sårbar over for ændringer, der yderligere vil sløre de flade landskaber med litorinaflade.

Kysten ved Liseleje er, hvor landskabets møde med vandet, kendetegnet af brede sandstrande og de bagvedliggende klitter.

5 Arrenæs Skov- og Bakkelandskab

Landskabet, naturen og udsigterne er enestående i det bakkede og skovrige landskab på Arrenæs og på Arrenakkehalvøen (Vinderødhalvøen). Kysterne og udsigterne mod Arresø varierer hele tiden, og landskabet er rigt på både geologiske og kulturhistoriske fortællinger med markante gravhøje og vide udsigter. Et landskab med store, oplevelsesrige kontraster som Arrenæs skyder sig ud i Arresø eller de skovklædte randmorænebakker, der danner en grøn skovryg igennem Frederiksværk.

Kig fra det højtliggende morænelandskab over Arresø fra Sonnerupvej mod Dronningholm Ruin

De overordnede landskabstræk

Arrenæs Skov- og Bakkelandskab er et varieret skov- og landbrugspræget landskab med markante bakker og stor landskabelig variation. En højtliggende, bakket moræneflade med lavninger og dale. Et område, der på mange måder har gennemgået de samme ændringer som i kommunens andre landskaber med rydning af skov, dræning af våde områder og råstofgravning, men i landskabet mod Arresø har udviklingen ikke sat så tydelige spor som i det øvrige af Halsnæs Kommune. Her står landbrugs- og skovstrukturerne og landsbyerne forholdsvis intakte, og der er et smukt samspil mellem landskabet og den omgivende søflade. Dog er landskabskilen ved Thorsbakke/Kappelhøj svundet ind i takt med, at Frederiksværk og Kregme er vokset.

Landskabets særlige værdier findes i oplevelsen af områdets terræn og landskabelige variation, de vide udsigter fra områdets mange højtliggende bakker og plateauer, samspillet til vandfladen i Arresø og til de omkringliggende lave landskaber og i områdets store grad af intakte landskaber og landsbyer.

I Arrenæs Skov- og Bakkelandskab er det vigtigt at fastholde områdets åbne udsigter, de intakte strukturer og landsbymiljøer, de synlige kulturhistoriske fortællinger, løvskovenes markante placering og struktur samt skovområdernes skovbryn mod landskabet, områdets uforstyrrede karakter med de mange naturområder og den overvejende ekstensive landbrugskarakter. Områdets terrænformer bør friholdes for bebyggelse og tilplantning, og landskabskilen med Thorsbakke bør friholdes for yderligere bebyggelse, anlæg og beplantning.

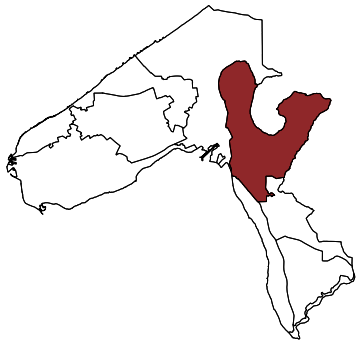

Beliggenhed og afgrænsning

Karakterområdet Arrenæs Skov- og Bakkelandskab omfatter den østlige del af kommunen med det y-formede, højtliggende landskabsplateau ud mod Arresø, der er Danmarks største sø.

Området følger mod øst bredden mod Arresø og mod syd bykanten til Kregme og de lavtliggende områder i karakterområde 6 Kregme Mose- og Ådalslandskab. Mod vest følger området Frederiksværks bykant og længst mod nord afgrænses området ved foden af bakkelandskabet mod de lavtliggende områder i karakterområde 4 Asserbo Litorinaflade og Sandflugtslandskab.

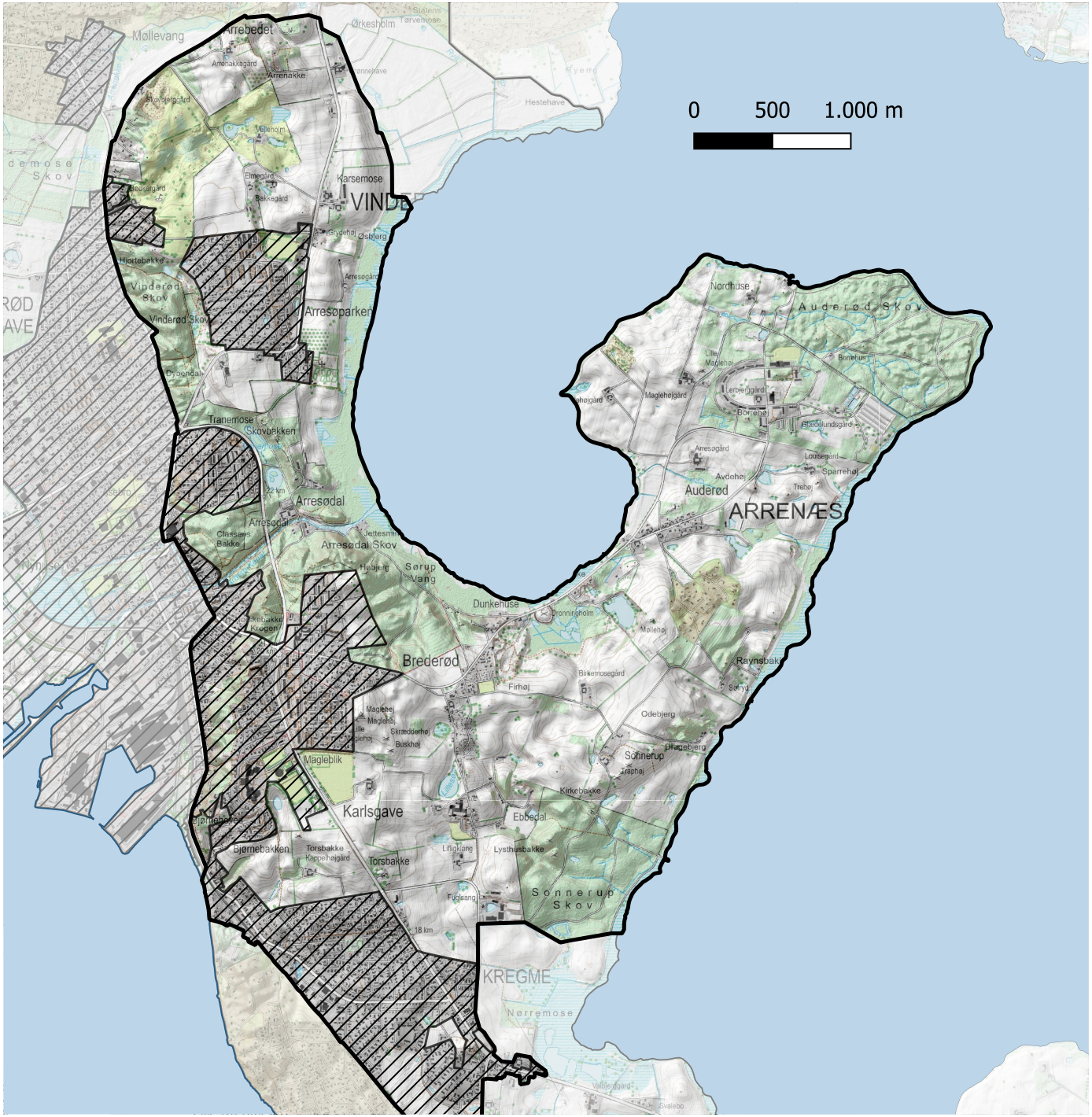

Karakterområdegrænse

Byzone

Sommerhusområde

Strategiske mål

På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i landskaber der skal beskyttes, beskyttes/ forbedres, vedligeholdes eller ændre/forbedres.

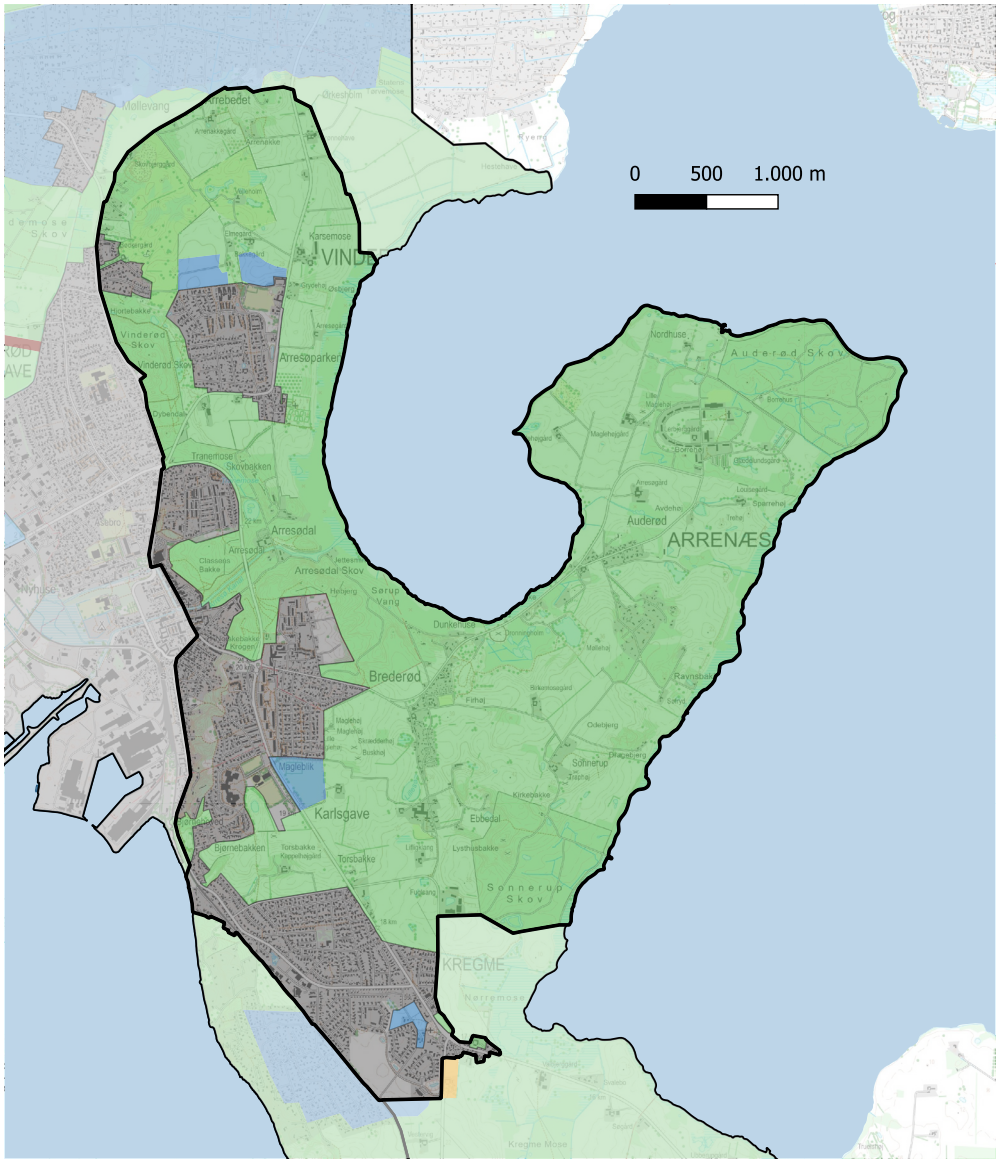

Beskytte landskabskarakteren

Størstedelen af karakterområdet har fået det strategiske mål beskytte, fordi disse landskaber er vurderet særligt karakteristiske, i god eller middel tilstand og som oplevelsesrigt landskab eller landskabs med særlige udsigter. Det betyder, at områdets oplevelsesrige landskabselementer i form af særlige markante terrænformer, de naturprægede områder og halvkulturer samt de geologiske spor og kulturhistoriske elementer særligt tydeligt formidler de bærende karaktertræk i området.

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk og oplevelsesrige landskabselementer i form af udsigter, visuelle sammenhænge mellem landskabet og Arresø og områdets store variation i landbrugsarealer og naturindhold skal bevares og om muligt styrkes. Ændringer i området bør kun ske, hvis de i særlig grad kan tilpasses landskabets karakter.

Vedligeholde landskabskarakteren

Et mindre område i Frederiksværks bykant med sportsarealer samt to arealer nord for Vinderød hvor landskabet skråner mod bykanten har fået det strategiske mål vedligeholde, da områderne er vurderet karakteristisk og i middel tilstand.

Målsætningen betyder, at landskaberne vurderes at være robuste over for en række ændringer, når det sker og indpasses under stort hensyn til landskabernes karakter og områdets bærende karaktertræk.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab
Der bør lægges vægt på at sikre oplevelsen af udskiftningslandskabets strukturer og de velafgrænsede landsbyer med intakte strukturer. Der bør lægges vægt på at sikre oplevelsen af det bakkede terræn, kig til Arresø og områdets store tidsdybde. Fraværet af tekniske anlæg bør fortsat præge oplevelsen af landskabet.
Kappelhøj åbne landskabskile bør sikres mellem Kregme og Frederiksværk.
Der bør lægges vægt på at opretholde områdets landbrugspræg, dog uden at landskabet får en hobbypræget karakter. Der bør være opmærksomhed på de visuelle relationer fra de højtliggende landskaber og til søfladen fastholdes og ikke sløres af bevoksning og tilgroning.

Skovrejsning
Skov er et karakteristisk træk i området. Der bør være opmærksomhed på, at skovrejsning vil kunne påvirke områdets udsigter og stedvist lukke landskabet.
Arrenæs bør på grund af landskabets variation og udsigter friholdes for skovrejsning. Skovrejsning bør undgås op imod de eksisterende, markante, gamle skovbryn, herunder Sonnerup Skov, Auderød Skov, Arresødal Skov og Vinderød Skov samt hvor der er værdifulde halvkulturer som enge, moser og overdrev.
Skovrejsning kan indpasses på Vinderød plateauet nord for Vinderød, særligt i området der grænser op til golfbanen. Områdets gårde og naturområder bør friholdes for skov og ligge i åbne landskabskiler, ligesom der kan placeres landskabskiler i skoven, der kan understrege områdets skrånende terræn og sikre åbne kig og oplevelser af terrænformen.

Natur og bevoksningsstruktur
Områdets naturområder, halvkulturer og græsningsarealer bør opretholdes og understøttes. De lavtliggende områder langs med Arresø bør plejes/afgræsses, så tilgroning undgås.En styrkelse af naturindhold på markfladerne omkring vandhuller og lavninger vil tilføre landbrugslandskabet større variation og biodiversitet.

Områdets skovområder bør fastholdes som løvskove. Nåletræs bevoksninger kan med fordel løbende omdannes til løvskove.

Bebyggelse og byrand
Landskabet bør generelt friholdes for yderligere byggeri og anlæg, der kan forstyrre landskabets uforstyrrede karakter. Ny bebyggelse i området bør ske i og nær de eksisterende byområder. Kregmes bykant kan styrkes ved at tilføres en transparent grøn byrand, der kan skabe en mere harmonisk overgang mellem bebyggelse og landskab, særligt i Kappelhøjkilen.
I Brederød, Sonnerup og Auderød bør der være opmærksomhed på at fastholde landsbyernes intakte struktur og gamle bebyggelse.
Der kan i mindre grad ske byudvikling nord og nordvest for Vinderød, hvis det sker hvor landskabet skråner ned mod Vinderød med begrænset synlighed på Vinderød plateauet, og hvis det ikke sker inden for de særlig karakteristiske landskaber, og landskaber der har fået det strategiske mål beskytte.

Eventuel ny bebyggelse mod landskabet bør ikke fremstå markant og gerne være omgivet af en transparant grøn kant eller indpasses i eventuel ny skov, så enkeltbygninger ikke opleves fra det omkringliggende landskab. Bygninger der ligger i overgangen til landskabet kan holdes i mørkere nuancer, idet de bedre falder ind i landskabet visuelt.

Stort landbrugsbyggeri, tekniske anlæg og VE-anlæg
Karakterområdet bør friholdes for alle typer tekniske anlæg og VE-anlæg på grund af områder store landskabelige og visuelle værdier.
Det er væsentligt, at bebyggelse og anlæg, der er nødvendige for landbrugsproduktionen, ikke placeres højt på landskabets bakker, men placeres lavt i landskabet og underlægger sig områdets terrænform.
Stort landbrugsbyggeri bør placeres tæt på og i sammenhæng med de eksisterende ejendomme, så området ikke bliver domineret af spredt bebyggelse, der kan påvirke områdets karakter og skala.
Hegnsplantninger om ejendommene er et karaktertræk, der bør videreføres og anvendes til tilpasning af nyt landbrugsbyggeri.
Der bør være særlig opmærksomhed på materialevalg og terrænbearbejdning.

Kulturhistorie
Området indeholder mange synlige kulturhistoriske spor, der giver landskabet stor tidsdybde, fx gravhøje, kirker, landsbyer og udskiftningsmønstre. Der bør lægges vægt på at formidle og bevare landskabet kulturhistoriske fortællinger. Der bør være fokus på at sikre værdierne i områdets gamle landsbyer Brederød, Sonnerup og Auderød, så de gamle bystrukturer sikres og formidles. Indkig til Vinderød Kirke og Kregme Kirke bør sikres. Områdets kulturhistorie med de mange gravhøje, Dronningholm slotsruin og Arresødal herregårdslandskab kan yderligere formidles.

Turisme og friluftsliv
Halsninoen løber igennem hele karakterområdet og forbinder mange af områdets attraktioner og naturområder.
Området kan udvikles med flere ruter der formidler områdets geologi og kulturhistoriske træk. Landskabet særlige højdedrag og bakker bør sikres og formidles som en del af områdets særlige fortælling og istider og havstigninger, der er unik i området, herunder Maglehøj, Arrenakke Bakke, Kappelhøj og Thorsbakke, Dragebjerg, Ravnsbakke mv.

Geologiske karaktertræk

Landskabet er kendetegnet af et kuperet morænelandskab med randmorænebakker, højtliggende plateauer og furede kystskråninger fra Stenalderhavet. Et landskab der markant adskiller sig fra dets omkringliggende flade landskaber i Brødmosesund i karakterområde 4 og Arresø.

Geologi og terræn
Arrenæs og Arrenakke udgør et istidslandskab formet af flere af sidste istids gletsjerfremstød, der passerede hen over området, herunder særligt af "de Baltiske isstrømme" for mellem 19.000 til 16.000 år siden. Det er et landskab af bundmoræne præget af krydsende randmoræner og med områder med dødisterræn. Isranden fra den Østjyske is har således formet områdets nord-sydgående randmorænebakker. De senere Bælthavsgletsjere, der kom fra sydøst og syd, var ikke kraftige nok til at udjævne de ældre randmoræner men har mange steder "overpræget" dem med randmoræner i øst-vestlig retning. Herudover rummer særligt Arrenæs spor af isens afsmeltning og dødisrelief af den seneste is fra Bælthavsfremstødet, hvilket yderligere har givet halvøens dens urolige, småkuperede landskab samt det højtliggende område omkring Ravnsbakke.

På Arrenakkehalvøen er et højtliggende, langstrakt, roligt plateau omkring Vinderød. Plateauet afsluttes af en langstrakt bakke mod Arresø, hvorefter terrænet falder mod søen. Mod vest er terrænet præget af bratte erosionsskrænter og den dalfurede gamle kystskrænt fra Stenalderhavet, der grænser ud mod Brødemosesund i karakterområde 4. En særligt markant tunneldal løber øst om Vinderød Skov og Frederiksværk. Arrenakke, der afslutter området mod nord, er en markant bakkeknude, der hæver sig op mod 45 meter over havet. Syd for Frederiksværk Kanal er også en markant, højtliggende banke, hvor bankens kanter udgøres af randmorænebakker. På banken er flere højtliggende issøbakker formet af sedimenter i søer i isdækket og med højdepunktet Maglehøj. Landskabet rummer mod syd flere smeltevandsdale, hvor smeltevand fra isen har eroderet landskabet og generelt mange områder med dødislavninger, hvor is har ligget tilbage i landskabet og smeltet og efterladt lavninger i terrænet.

Karakterområdet rummer et spændende og geologisk komplekst landskab med mange geologiske fortællinger.

Jordart
Jordarten er domineret af store områder med smeltevandssand og -grus med partier af moræneler på de højtliggende områder og stedvise områder med ferskvandsdannelser langs med Arresøs kyst.

Kyst og vand
Karakterområdet omfatter lange strækninger med søbred langs Arresø. Kysten mod Arresø er flere steder stærkt skrånende med gamle stenalderskrænter mod det lavtliggende marine forland tættest på kysten. Kanterne mod Arresø er let bugtede men for det meste af kystlinjen udlignet. Foden af de gamle kystskråningerne ligger i kote 5, hvorefter der følger et smalt marint forland.

Området indeholder Arresø Kanal mellem Arresø og Frederiksværk. Der er flere grøfter og vandløb i Sonnerup Skov og i Auderød Skov samt en lang række lavninger i landskabet med småsøer.

Kulturhistoriske karaktertræk

De kulturbetingede karaktertræk har i udgangspunktet sin oprindelse dels i udskiftningstiden omkring år 1800 med blokudskiftede parceller med udflyttede gårde og senere husmandsudstykninger samt i herregårdslandskabet omkring Arresødal.

Landskabskarakterens oprindelse

De kulturbetingede karaktertræk har i udgangspunktet sin oprindelse dels i udskiftningstiden omkring år 1800 med blokudskiftede parceller med udflyttede gårde og senere husmandsudstykninger samt i herregårdslandskabet omkring Arresødal.

Arresøgård i landskabet nord for Auderød

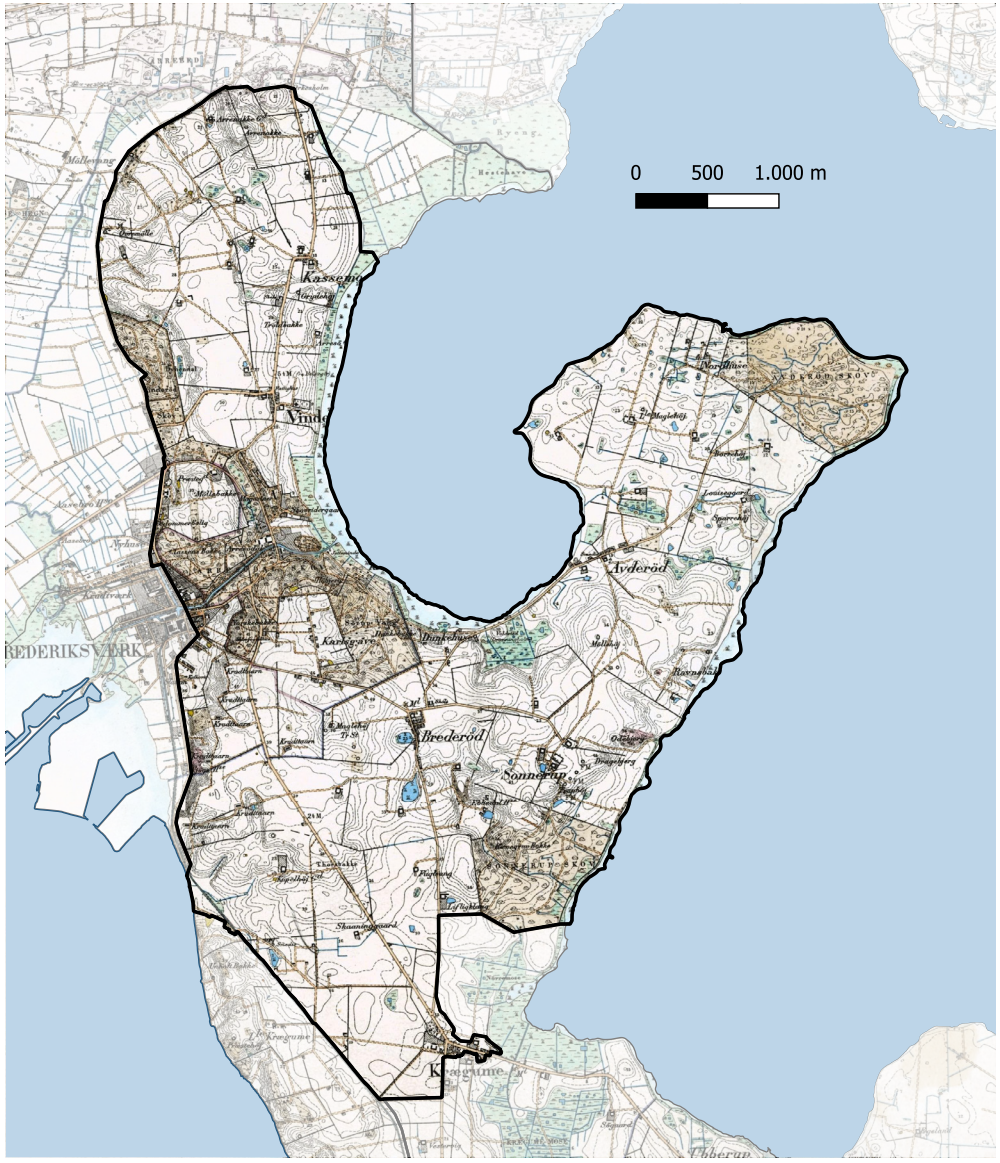

Det skrånende landskab mod Arresø set fre Vinderød.

Brederød landsby med en intalt strktur af de gamle huse omkring vejen

Arealanvendelse

Arealanvendelsen er på Arrenæs overvejende præget af et kuperet landbrugsland med stor landskabelig variation og med en mosaik af dyrkede marker, græsningsjorder, skove, småbevoksninger, levende hegn samt enge og vådområder. Den bedste landbrugsjord på Arrenæs er i den nordlige del, der afspejles i de større marker her, mens de mere lette jorder fremstår med flere overdrevsarealer. De mest ekstensive arealer med græsning og overdrev er hovedsaligt beliggende på områdets skråninger og kuperede terræn, mens de mere intensivt dyrkede jorde findes på de store højtliggende flader samt på de lavtliggende flader med et mere roligt terræn.

På Arrenakkehalvøen er arealanvendelse både nord og syd for Frederiksværk kendetegnet af landbrugsarealer og højtliggende skove. I områdets nordlige del mellem Arrenakke og Vinderød Skov er det storbakkede morænelandskab præget af åbne, intensivt drevne landbrugsarealer på Vinderødplateauet og mere ekstensive arealer på de skrånende sider mod nord og mod Arresø. I områdets nordvestlige del er en golfbane.

I hele området er der stedvise søer, særligt i det kuperede dødisterræn, og langs Arresø er der flere områder med halvkulturer som enge og moser.

I Kappelhøjkilen, der strækker sig i landskabet mellem Kregme og Frederiksværk, er landskabet fortsat åbent landbrugslandskab, men området er præget af nærheden til bykanterne.

Bevoksningsstruktur

Området er præget af skovområderne Vinderød Skov, Arresødals Skov, Sørup Vang, Sonnerup Skov og Auderød Skov, der alle har en markant beliggenhed på de højtliggende kuperede morænebakker. I Avderød skov er bøg og eg de gennemgående træarter, og der findes stedvise bevoksninger tæt på søbredden. I Sonnerup Skov er bøg og eg dominerende, men skoven rummer også andre løvtræer og nåletræer, og på de lavtliggende områder er der stedvise områder med ellesump. I de kuperede skove ved Arresødal Skov og Vinderød Skov er bøgen den gennemgående træart, og særligt de bynære skovarealer er overvejende gamle bøge. Herudover rummer særligt Arrenæs mange markant beliggende småskove samt lavtliggende bevoksede moseområder. Der er også langs Arresøs bred områder med skovbevoksninger med ellesump. De store skove er næsten udelukkende løvskove og flere af dem med naturpræg og arealer med urørt skov samt meget gamle træer.

Omkring Auderød er der stedvise tilplantninger med nåletræer omkring anlæg og bebyggelser. Der er ofte beplantning omkring områdets ejendomme, og området er særligt på Arrenæs præget af levende hegn i markskel og på diger.

Asserbo Golfbane fremstår med en del skovbeplantning og er velintegreret i det bakkede landskab til trods for områdets mere plejede udtryk. Området er overvejende afgrænset af levende hegn.

Bebyggelsesstruktur

Bebyggelsesstrukturen er i områdets vestlige del på Arrenæs præget af landsby-

erne Brederød, Auderød og Sonnerup, og helt mod vest grænser området op mod bymæssig bebyggelse i Frederiksværk og Kregme, der er adskilt af Kappelhøjkilen. I områdets nordlige del ligger Vinderød, der er et større, nyere byområde. Herudover opleves karakterområdet at være friholdt for bymæssig bebyggelse. Områdets byer ligger knyttet til vejene og strækker sig langs vejnettet. Bykanten mod Kregme er præget af parcelhusbebyggelser, der ligger åbent i bykanten ud mod landskabet. Frederiksværks bykant er kendetegnet ved et sammenhængende skovbånd, der ligger i overgangen til det åbne land. Det er kun i den sydlige del omkring Maglehøj og fra syd ved Kappelhøjkilen at bykanten fremstår delvis åben og præget af bebyggelse, anlæg og sportsarealer mod det åbne land.

Auderødlejren tilfører den nordlige del af Arrenæs et bebygget område uden adgang. Området er på grund af beplantningen ikke synligt fra omgivelserne, men området er indhegnet.

Gårdene i området består af få, større ejendomme, der ligger spredt i landskabet på markfladerne og i tilknytning til vejene.

Kulturhistoriske spor
Karakterområdet indeholder mange fredede fortidsminder fra bronzealderen, hvoraf mange er navngivne. De mest synlige er højene øst for Frederiksværk omkring Maglehøj, Skrædderhøj, Buskhøj og Møllehøj samt rækken af gravhøje omkring Dragebjerg nord for Sonnerup Skov. Maglehøj er det højeste punkt i Halsnæs Kommune, med udsigt til både Arresø og Roskilde Fjord. Der ligger gravhøje i Sonnerup Skov og i Arresødal Skov. I Sonnerup skov findes systemer af højryggede agre og flere nord-sydgående hulvejssystemer.

Landsbyen Brederød er en vejforteby, smukt beliggende i det kuperede landskab på Arrenæs. Landsbyen består af en tæt bebyggelse langs Brederødvej. Øst for Brederød landsby ligger også to kolonihaveområder fra 1970erne, der er anlagt som et fristed for stålværksarbejderne i Frederiksværk.

Auderød er opstået som en vejforteby og er beliggende ud til kysten i det kuperede landskab på Arrenæs. Landsbyen består af en tæt bebyggelse langs Auderød Byvej med landarbejderhuse og enkelte, ældre gårde.

Området indeholder mange sten- og jorddiger, der vidner om skel og ejergrænser i landskabet. Særligt stendigerne omkring Auderød Skov og Sonnerup skov er meget intakte.

På Arrenæs vestlige bred ligger borgruinen Dronningholm. Borgen menes at være opført af Valdemar Sejr i begyndelsen af 1200-tallet som gave til Dronning Dagmar. De originale ruiner er forsvundet, men 1930'erne blev der med hjælp fra Nationalmuseet udført en rekonstruktion med mursten fundet på arealet, der delvist markerer, hvor bygningerne har ligget.

På grund tilsanding af Bydinge Å, der var afløbet fra Arresø, opstod der problemer med vandstanden i søen. Værst var historien om Huseby øst for Arresø, der i 1714 blev helt oversvømmet i en storm. Det gav anledning til, at Arresø Kanal blev gravet i årene 1717 – 1719, da strækningen her var den korteste mellem søen og Fjorden. Kanalen gav senere afsæt til vandmølledriften til den omfattende våbenindustri i Frederiksværk.

Arresødal blev opført i år 1773 af J.F. Classen. Hovedbygningen er tegnet af Andreas Kirkerup i nyklassicistisk stil og udbygget med to selvstændige sidefløje i 1786. Ved Arresødal ligger en tidligere skovridderbolig samt parken og skoven ud til Arresø. Arresødal er i dag et hospice. I tilknytning til området ligger Arresø Kanal og bro med stemmeværk. (Ved kanalen ligger tæt på søbredden det lille fiskermiljø ved Jettesminde, og der er anløbsbro til MS Frederikke der sejler på Arresø).

Karlsgave er en husmandsudstykning øst for Frederiksværk, grænsende til skoven Sørup Vang og området omkring Arresødal. I slutningen af 1700-tallet afløste Prins Carl bøndernes hoveri, og bønderne fik gårde, som senere udskiftede og udparcellerede til husmandsbrug, heriblandt Karlsgave i 1800-tallet. Husmandsbrugene ligger stadig langs Carlsvej.

Vinderød Kirke ligger i byens sydøstlige kant på en markant placering, hvorfra den er synlig fra store dele af dens omgivelser og fra Arresø. Kirken er opført i 1883. Der har tidligere ligget en ældre kirke på samme placering.

Auderødlejeren rummer den nyere tids militære kulturhistorie og er anlagt som eksercerskole for Søværnet i 1958 på spidsen af Arrenæs. Det militære område ligger op til Auderød skov og består af et større hesteskoformet bygningskompleks samt diverse øvrige bygninger og anlæg. Området dækker et ca. 72 ha stort område syd for Auderød Skov på jorde, der tidligere hørte til områdets gårde, og hvor de gamle gårde Glædeslundgård, Lerbjerg og Louisegård indgår i området.

Tekniske anlæg
Karakterområdet indeholder ikke større tekniske anlæg. Yderst på Arrenæs ligger Auderødlejren, der er indhegnet og uden adgang for offentligheden.
Karakterområdet ligger mod vest op til Frederiksværks og Kregmes bykanter.

Delområder
Karakterområdet indeholder et delområde med Golfbane ved Asserbo Golfklub.

Rumlig/visuelle karaktertræk

Landskabet er karakteriseret ved en mellem skala, der afspejles i områdets struktur af marker og levende hegn, skove og mellem til store gårde.

Skala og kompleksitet
Landskabet har en middel skala og en ofte sammensat karakter, hvor større marker på de højt eller lavtliggende flader afløses af mere ekstensive arealer med græsning eller småskove og naturarealer. Området har en sammensat karakter fordret af et varieret terræn og flere typer landskabselementer, der giver området en mosaikstruktur, og hvor det er terrænets form og markskel, som giver landskabets dets overordnede struktur.

Rumlig afgrænsning og udsigtsmuligheder
Karakterområdet er rummeligt afgrænset og opdelt af skovområderne og levende hegn, der sammen med terrænet opdeler landskabet i små til middelstore og stedvist store landskabsrum. Byerne er ligeledes medvirkende til at skabe rumlige afgrænsninger i landskabet.

Der er fra landskabets højtliggende bakkerygge og plateauer vide udsigter over landskabet og Arresø samt søfladen og de modstående kyster. Fra de lavtliggende områder tæt på søen er der stedvise åbne kig over de ekstensive kystnære landskaber.

Påvirkning af tekniske anlæg
Området opleves uforstyrret af tekniske anlæg, og landskabet rummer en stor grad af landskabelig intakthed uden større veje og påvirkning af tekniske anlæg. Det opleves fx særligt langs østsiden af Arrenæs fra Auderød Skov via Ravnsbakke og Sonnerup til Sonnerup Skov. Der er i områdets sydlige del en lille strækning tæt på Kregme, der er præget af et højspændingstracé samt af Kregmes bykant. I Kappelhøjkilen ligger Kregmes bykant åben ud mod kilen og bebyggelse præger udsigten over Roskilde Fjord. Frederiksværks bykant opleves overvejende grøn.

Visuelle relationer
Frederiksværks og Kregmes bykanter, skovene langs Frederiksværks bykant, golfbanen og beplantning omkring sommerhusområderne mod nord indrammer i store dele karakterområdet og giver kun få visuelle relationer til de omgivende karakterområder. Der er fra områder højtliggende områder kig til Arresø og de modstående kyster og der er fra Arrenæs østlige og længst mod syd i området enkelte kig til Karakterområde 6 Kregme Mose- og Ådalslandskab.

Det kystorienterede landskab
Det kystorienterede landskab udpeges ofte kun omkring hav- og fjordkyster. Da store dele af karakterområdet er visuelt orienteret mod kysten til Arresø, har den sønære beliggehed har stor betydning i området. På den baggrund er de kystnære dele af området, hvor terrænet markant er orienteret mod kysten, udpeget som kystorienteret landskab. Her er samspillet til Arresø og kig til vandet og kysten særligt markant og betydningsfuldt for landskabsoplevelsen.

Ved Asserbo Golfbane opleves landskabets terrænform og karakteren af bakket skovlandskab.

Kig mod øst fra Maglehøj 70 meter over havet.

Vurdering karakterstyrke

Landskabskarakterens styrke vurderes med afsæt i synligheden af de bærende karaktertræk, landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlaget og kulturbetingede strukturer.

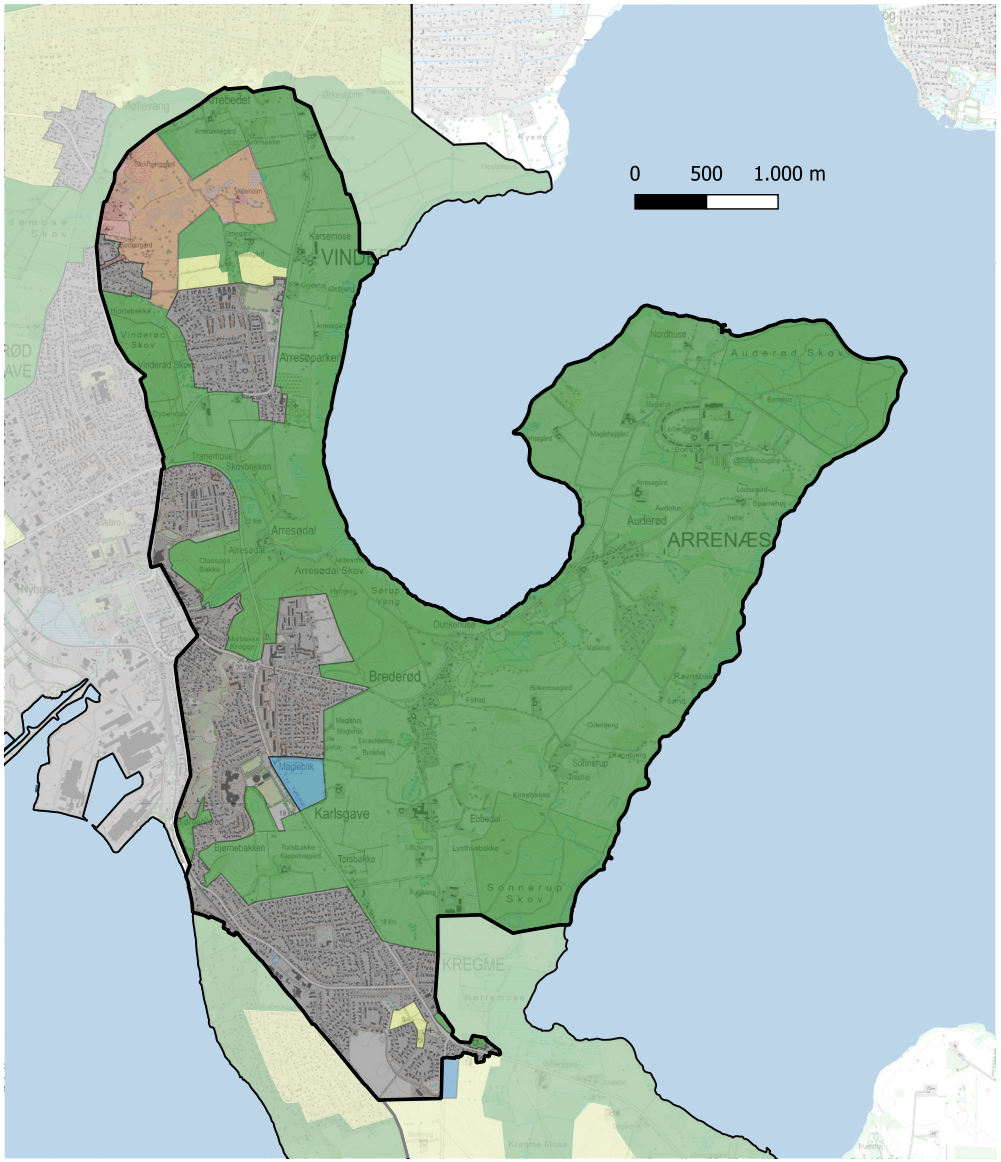

Særligt karakteristiske områder
Stort set hele karakterområdet er vurderet særligt karakteristiske.

Her vurderes de bærende karaktertræk i form af det bakkede terræn med varierede landbrugsarealer og en stor andel af halvkulturer og skove med en helt særlige geologiske fortælling, mange kulturhistoriske spor og udsigter at fremstår særligt tydeligt, og de bærende karaktertræk vurderes at fremstå særligt karakteristisk.

Karakteristiske områder
To mindre areal nord for Vinderøds nordlige bykant, hvor terrænet skråner mod Vinderød er vurderet karakteristiske.

Karaktersvage områder
Et lille areal i Frederiksværks sydlige bykant med sportsarealer fremstår med en bykarakter og vurderes som karaktersvagt.

Kontrasterende områder
Golfbanen, med sit meget plejede udtryk og anlæg, vurderes at fremstår kontrasterende i forhold til området landskabskarakter.

Vurdering tilstand

Landskabskarakterens tilstand vurderes ud fra en sammenvejning af intaktheden af landskabets bærende karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse, graden af forstyrrelse fra fx store tekniske anlæg og de karaktergivende elementer og strukturers vedligeholdelsesmæssige tilstand.

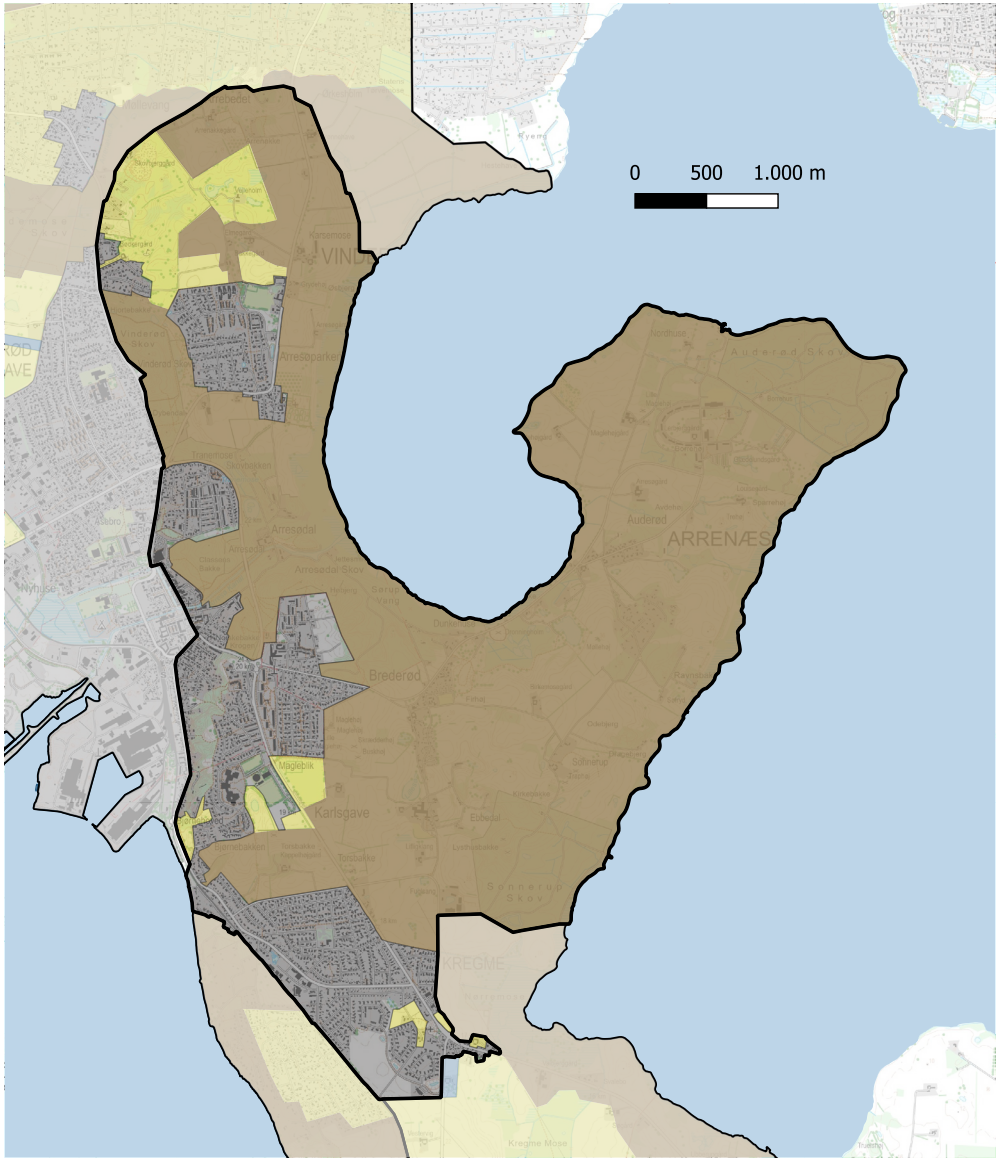

God tilstand
Landskabskarakteren oprindelse vurderes i høj grad at være intakt i store dele af karakterområdet, og områdernes vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes god.

Middel tilstand
Landskabskarakterens intakthed i de bynære landskaber i Frederiksværks sydlige bykant og Vinderøds nordlige bykant vurderes at være middel ud på grund af nærheden til byen og den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer vurderes generelt middel.

På goflbanens vurderes landskabskarakterens tilatdn at være middel.

- Karakterområdegrænse
- God tilstand
- Middel tilstand
- Dårlig tilstand
- Byzone

Vurdering visuelle oplevelsesværdier

Landskabskarakterens oplevelsesværdi vurderes ud fra, om de bærende karaktertræk indeholder særligt tydelige kulturbetingede helheder eller enkeltelementer, et særligt naturindhold, særlige geologiske strukturer eller elementer eller særlige udsigtsmuligheder.

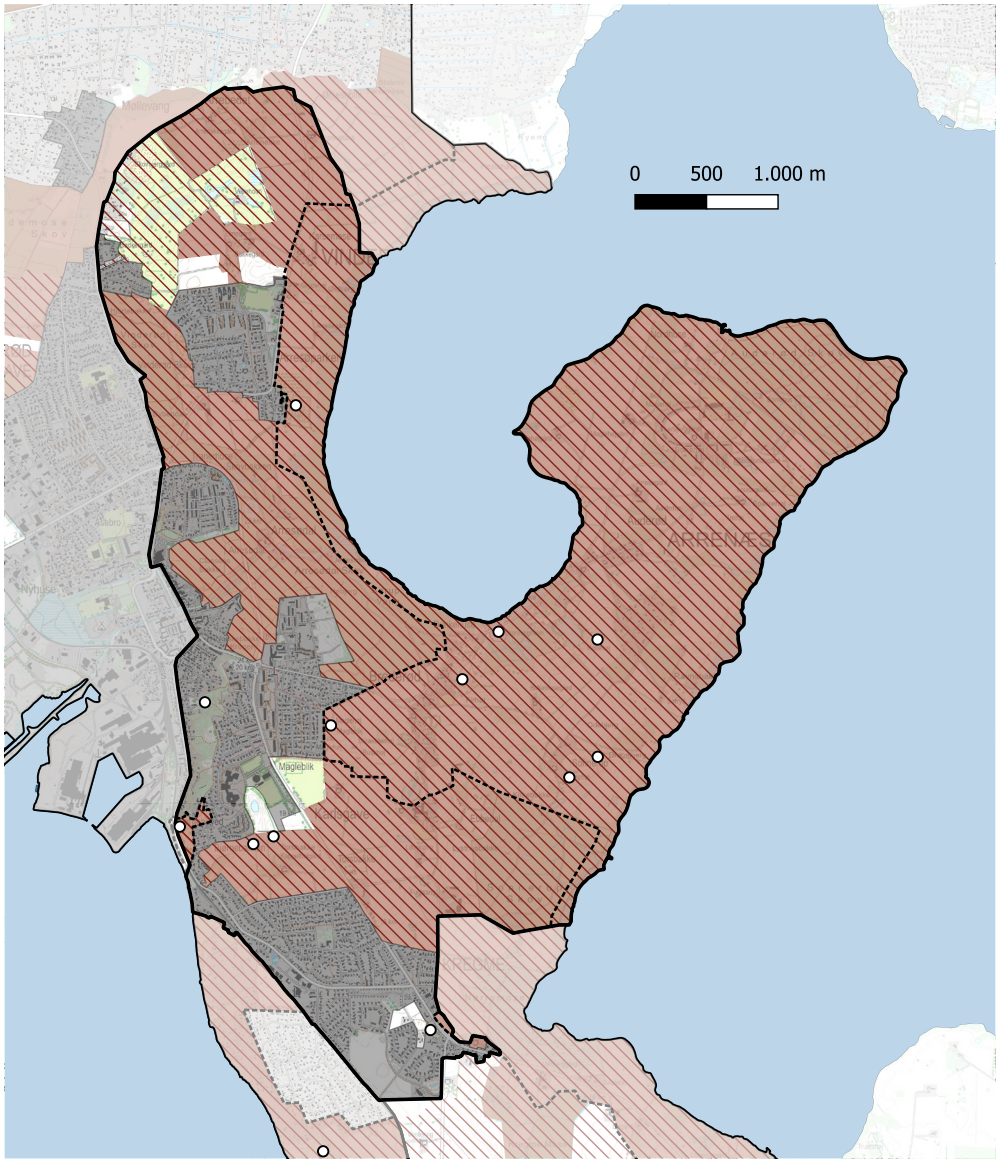

Oplevelsesrige landskaber
Store dele af området er vurderet til at rumme oplevelsesrige landskaber af forskellig karakter. Det er landskabsoplevelser, der i høj grad knytter sig til områdets geologi, naturværdier og kulturhistorie og særlige udsigter der er over landskabet og Arresø fra områdets højtliggende randmoræne-bakker, gamle kystskrænter og plateauer.

Særlige oplevelsesrige områder er:
Arrenæs
Det samlede Arrenæs byder på store variationer og oplevelser af både geologiske spor og kulturhistoriske træk. Landskabet strækker sig ud i Arresø og byder på steder som Dronningholm Slotsruin, skove og usigtspunkter.

Dragebjerg
Det fredede område ved Dragebjerg indeholder en gruppe bronzealderhøje, hvor den højeste ligger på selve Dragebjerg. Herfra er en storslået udsigt ud over Arresø.

Maglehøjområdet
Maglehøj og det højtliggende landskab med mange gravhøje og vide udsigter er et særligt oplevelsesrigt bynære landskab med særlige visuelle oplevelsesværdier og stor kulturhistoriske tidsdybde.

Skovene
Skovene tilfører som landskabselementer området stor værdi med både områdernes værdifulde skovbryn i stor kontrast til de bakkede landskaner og områdernes gamle løvtræer og områder af uberørt karakter. Særligt er Sonnerup Skov og Auderød Skov.

Arrenakke
Arrenakke Bakker fremstår med kuperede landskaber, der vidner om isens bevægelser og afsmeltning, og her er smukke udsigter over Arresø og sommerhusene i Asserbo Plantage. Det er et område, der byder på mange vandreture og stier.

Særlige udsigtsmuligheder
Stort set hele området indeholder særlige udsigtsmuligheder. Her er der fra de højtliggende områder vide udsigter over landskabet og Arresø.

Vurdering sårbarhed

Landskabskarakterens sårbarhed vurderes ud fra, hvor påvirkelige landskabets bærende karaktertræk og visuelle værdier vil være overfor ændringer.

Landskabskarakterens sårbarhed
Landskabskarakterens sårbarhed varierer i området.

De kystnære arealer med moser og enge er sårbare over for beplantning, tilgroning, anlæg der kan sløre udsigterne over vandet fra kysten og ændre de lysåbne områder til skovbevoksninger.

De bakkede morænelandskaber er sårbart over for beplantning, tilgroning, bebyggelse, der kan sløre oplevelsen af terrænets form og variation og den geologiske dannelse.

Kappelhøjkilen er sårbar over for beplantning, byggeri eller elementer, der kan "fylde kilen op" og svække oplevelsen af det grønne strøg, der danner en landskabelig pause mellem Kregme og Frederiksværk. Området er sårbart over for en yderligere påvirkning fra byerne.

Landbrugslandskabet er sårbart over for stort og dominerende landskabsbyggeri og en ændring af områdets store variation i landskabstyper, samt tilgroning på de skrånende og lavtliggende flader, der kan udviske landskabets variation og landskabelige værdier.

Hvor landbrugsfladen fremstår åben, er den visuelt sårbar over for tilplantning og anlæg, der lukker landskabet.

Kig til skovbryn i karakterområdet og landskabet op til skovbrynene er sårbare over for tilplantning og anlæg, der slører indkig til de gamle skovbryn, og derved skovbrynenes rammegivende effekt i området.

Områdets kulturhistoriske elementer eller strukturer i landskabet og landsbyerne er sårbare over for ændringer, der kan sløre indkig eller reducere oplevelsen af de kulturhistoriske fortællinger.

Landskabet veksler mellem lukkede rum inde mellem bakker og åbne vide udsigter oppe fra bakkerne.

6 Kregme Mose- og Ådalslandskab

I Kregme Mose- og Ådalslandskab er Arresø synlig fra store dele af området, og oplevelsen af den store søflade er en integreret del af landskabsoplevelsen i det skrånende landbrugslandskab med de store naturflader af moser, enge og ådalen omkring Lyngby Å. Områdets lavtliggende landskaber var i stenalderen oversvømmede og indgik som en del af den store vandflade i Arrefjorden.

Kig over det sønære åbne landbrugslandskab med vide udsigter over Arresø.

De overordnede landskabstræk

Kregme Mose- og Ådalslandskab er kendetegnet af et skrånende terræn, der tydeligt er orienteret mod Arresø, og hvor store områder er præget af lavtliggende mose- og dalstrøg med Nørremosen, Kregme Mose og Lyngby Ådal som områdets største lavbundsområder. Landskabet fremstår som en mosaik af landbrugsarealer iblandet store ofte bevoksede, fugtige områder. Et landskab med sparsom bebyggelse inde i området men med gårde og stedvise grupper af huse langs vejene i områdets kanter samt den lille landsby Grimstrup længst mod øst. Kregmes bykant ligger synligt ud mod karakterområdet mod nordvest, mens Ølsteds bykant opleves mindre synlig i området. Udsigterne til Arresø og søfladen giver området identitet. Der løber to højspændingsledninger igennem området.

Landskabets særlige værdier findes i de vide udsigter til og med orientering mod Arresø, de åbne vidder i det sønære landbrugsprægede landskab og i områdets store sammenhængende naturbånd af store moseområder og Lyngby Ådal.

I Kregme Mose- og Ådalslandskab er det vigtigt at sikre de åbne udsigter over Arresø, at forvalte Lyngby Ådal som et sammenhængende dallandskab på tværs af åen, at sikre de åbne enge og oplevelsen af kontrasten til åsen i karakterområde 8, dette særligt ved Lunde Bakke, og at fastholde landskabets variation mellem de dyrkede landbrugsflader og de ekstensive enge og moser.

Beliggenhed og afgrænsning

Karakterområdet Kregme Mose- og Ådalslandskab omfatter det sønære, skrånende landskab i kommunens sydøstlige del. Området afgrænses mod nord af Kregmes bykant og de bakkede landskaber i karakterområde 5 Arrenæs Skov- og Bakkelandskab. Mod vest følger områdegrænsen Frederikssundsvej mod syd og jernbanen mod nord. Ølsteds bykant og Strø Bjerge ås udgør områdets sydlige afgrænsning. Den østlige grænse ligger dels i Lyngby Å, der følger kommunegrænsen til Hillerød Kommune, og dels langs bredden af Arresø.

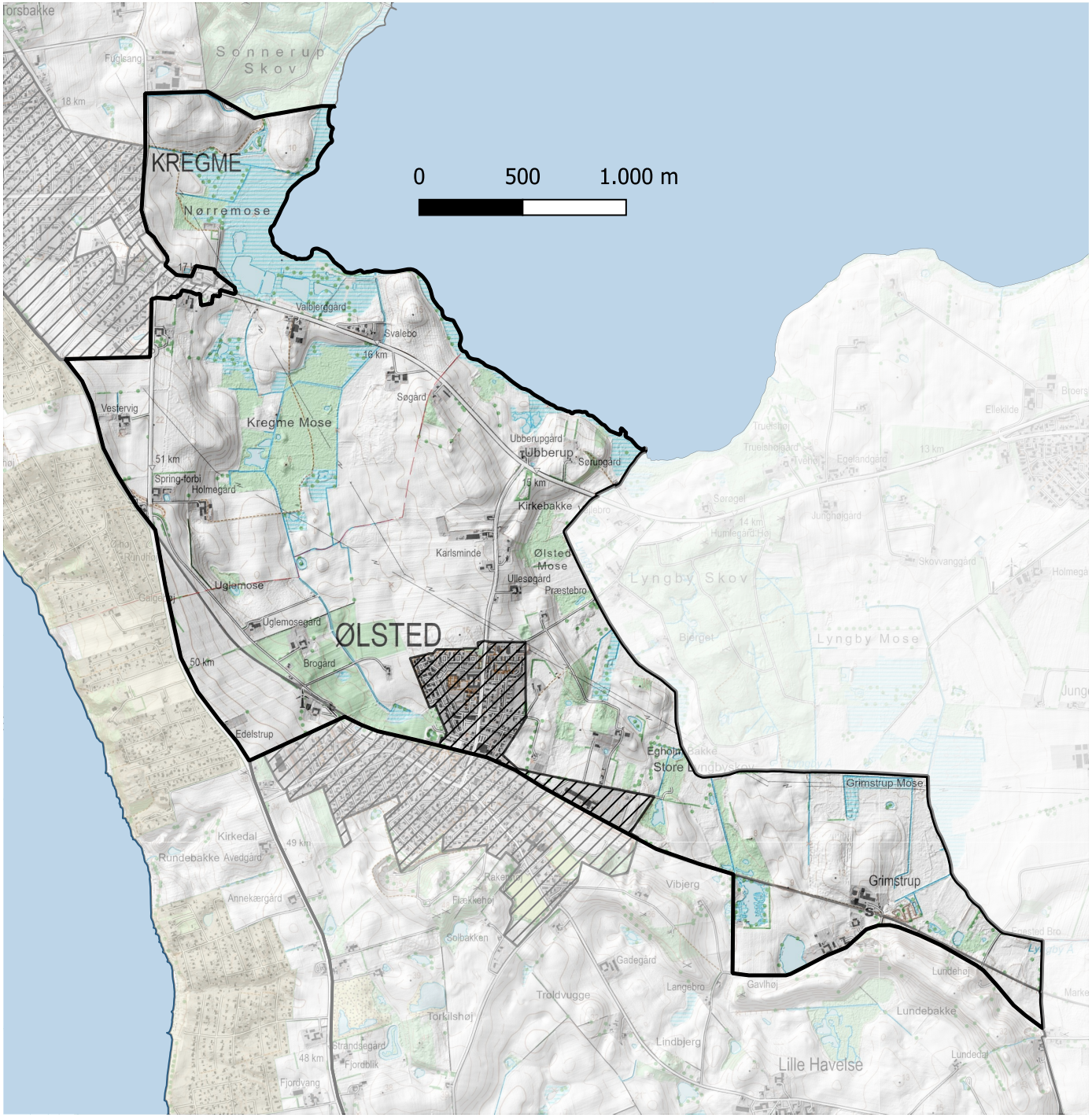

Karakterområdegrænse

Byzone

Sommerhusområde

Strategiske mål

På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i landskaber der skal beskyttes, beskyttes/ forbedres, vedligeholdes eller ændre/forbedres.

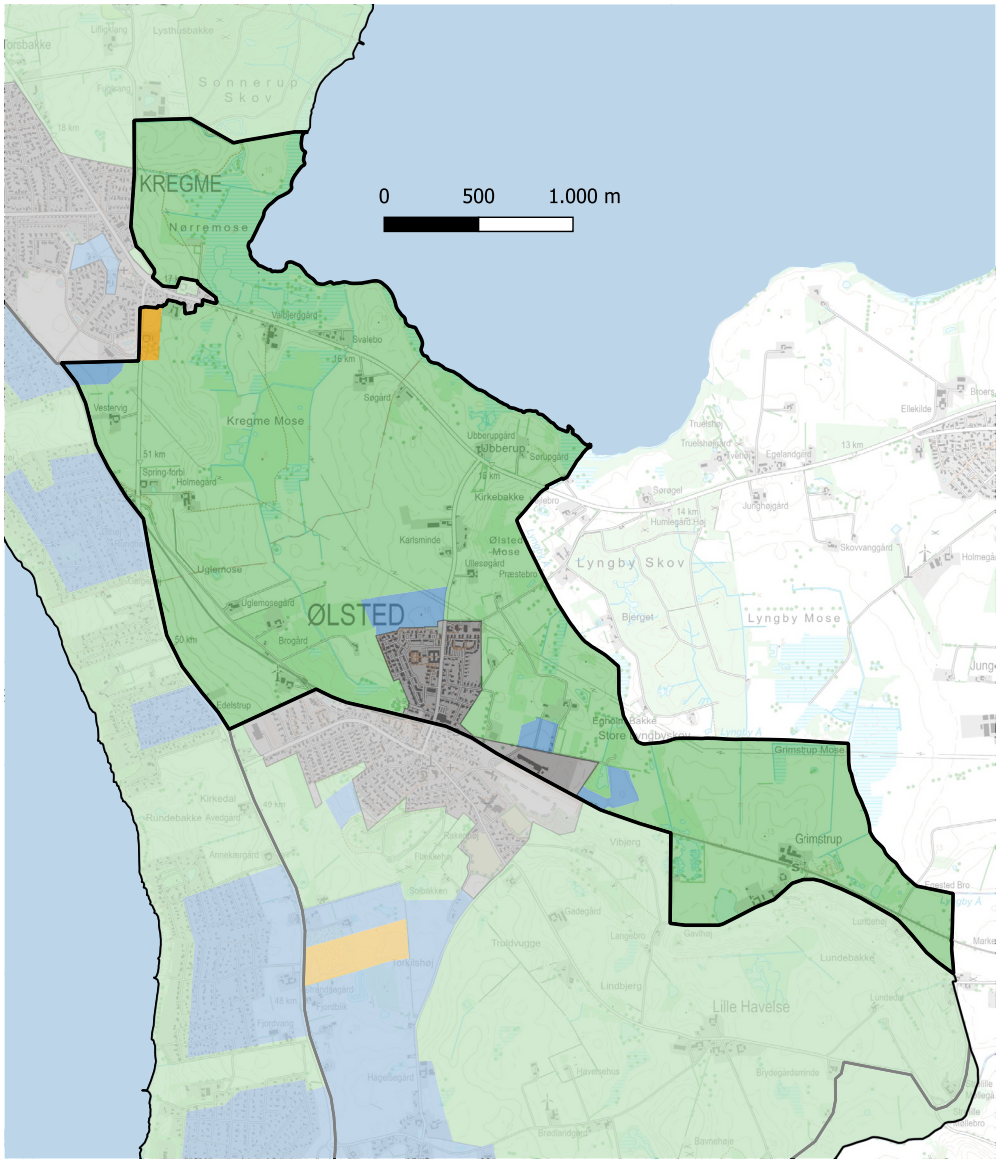

Beskytte landskabskarakteren
De kystnære dele af området med vekslende randmorænebakker og lave, fugtige smeltevandslavninger med moser ved Nørremosen og Kregme Mose, Lyngby Ådal og enge samt området nordvest for Ølsted har fået det strategiske mål beskytte, fordi disse landskaber er vurderet særligt karakteristiske, i god eller middel tilstand og som oplevelsesrigt landskab eller områder med særlige udsigtsmuligheder. Det betyder, at områdets karaktergivende elementer særligt tydeligt formidler de bærende karaktertræk i området. Områdets centrale landbrugsområder har ligeledes fået det strategiske mål beskytte, da områderne er vurderet som karakteristiske og i middel tilstand og yderligere rummer markante udsigter, som er identitetsgivende for landskabsoplevelsen i området.

- Karakterområdegrænse
- Beskytte
- Beskytte/forbedre
- Vedligeholde
- Ændre/forbedre
- Byzone

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk og oplevelsesrige landskabselementer i form af udsigter og visuelle sammenhænge til Arresø, den varierede søbred, de lavtliggende ekstensive landbrugsarealer, moser og enge samt ådalen skal bevares og gerne styrkes. Ændringer i området bør kun ske, hvis de i særlig grad kan tilpasses landskabets karakter.

Vedligeholde landskabskarakteren
Tre områder nær Ølsted og et område syd for Kregme har fået det strategiske mål vedligeholde, da områderne er vurderet karakteristiske og i middel tilstand. Landskaberne er påvirket af bykanterne men rummer karakteristiske landskabstræk.

Målsætningen betyder, at landskaberne vurderes at være robuste over for en række ændringer, når det sker og indpasses under hensyn til landskabets bærende karakter.

Ændre/forbedre landskabskarakteren
Et område i Kregmes bykant har fået det strategiske mål ændre/forbedre, da det er vurderet karaktersvagt og i dårlig tilstand.

Målsætningen betyder, at området vil kunne inddrages i byen, hvis de levende hegn omkring området sikres og bevares som en grøn overgang til det åbne landskab omkring byen.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab
Der bør lægges vægt på at opretholde områdets landbrugspræg, dog uden at landskabet får en intensiv landbrugskarakter. Områder med eng og afgræsning bør opretholdes og gerne styrkes.

Der bør være fokus på at sikre de åbne arealer i Lyngby Ådal og i områdets moseområder.

Der bør være opmærksomhed på de visuelle relationer på tværs af landskabets store landskabsrum og de vide udsigter over Arresø og de kystnære landskaber. Hvor der er åbne udsigter, bør landskabet ikke lukkes til med bevoksning eller anlæg.

Skovrejsning
De lavtliggende moseområder fremstår stedvist som sammenhængende skovområder, så skov er et eksisterende landskabselement i området.

Der bør være opmærksomhed på, at skovrejsning vil kunne påvirke oplevelsen af de store marker og lukke for de vide udsigter.

Områdets engområder ved Grimstrup, Lyngby Ådal, Kregme Mose og Nørremose bør friholdes for skovrejsning.

Områder med energipil omkring Ølsted bør begrænses.

Der kan i mindre grad ske skovrejsning i områdets centrale del nord for Ølsted og øst for Kregme Mose. Det er dog afgørende at skovene ikke bliver massive, men tillader åbne, langstrakte landskabskig fra de højtliggende landskaber i områdets vestlige del og mod de lavereliggende landskaber og Arresø samt til søens modstående kyster. Skovbrynene kan indramme landskabskig, og skov indpasses i landskabet, så skovbrynene dels understreger terrænet, styrer blikket og friholder de væsentligste landskabskig.

De kystnære dele omkring Hillerødvej bør friholdes, og eventuel skov bør afgrænses af de højtliggende randmorænestrøg, så det særligt karakteristiske landskab friholdes for skovrejsning.

Natur og bevoksningsstruktur
Ud fra en landskabelig betragtning bør der være opmærksomhed på at pleje de store mose-, eng- og ådalslandskaber, så de fortsat afgræsses, og tilgroning undgås. Der kan ligeledes arbejdes med en mere naturlig hydrologi i områderne.

Bebyggelse og byrand
Ny bebyggelse i området bør knyttes til byområderne i Ølsted eller Kregme.

Områderne tæt på Kregmes bykant bør som udgangspunkt friholdes for byudvikling. Øst for Frederikssundsvej kan der byudvikles i området med strategisk mål ændre/forbedre. Her fremstår landskabet allerede med en bykarakter. Der kan ske en mindre afrunding/byudvikling i Kregmes bykant i mødet mellem Kregmes byzone og sommerhusområderne i karakterområde 7. Det er afgørende at udsigten fra Grævlingehøj i karakterområde 7 bliver styrende for byens landskabelige afrunding mod det åbne land. Dette bør kun ske på baggrund af yderligere analyser og visualiseringer.

I Ølsted bør byens eksisterende fligede bykant med grønne kiler ind i byen opretholdes og sikres, og ingen af de eksisterende grønne kiler bør bebygges, fx den grønne kile i Ølsteds nordøstlige del eller den grønne kile fra nordvest.

Mod nord er der planlagt for et nyt byområde, der understøtter byens struktur. Her kan der med fordel ske en afgrænsning af det nye byområde med en transparant grøn kant mod landskabet, som er kendetegnende for store dele af Ølsteds bykant i dag. Der bør generelt være opmærksomhed på, at en transparent grøn byrand er medvirkende til at skabe en harmonisk overgang mellem bebyggelse og landskab.

Stort landbrugsbyggeri, tekniske anlæg og VE-anlæg
Området bør friholdes for nye større tekniske anlæg på grund af områdets store visuelle værdier og udsigter.
Nedgravning af de eksisterende højspændingsledninger vil kunne forbedre området markant visuelt og reducere påvirkningen af landskabet.
Området indeholder større landbrugsejendomme, og det vurderes muligt at indpasse landbrugsbyggeri i landskabet, hvis nyt landbrugsbyggeri etableres i tilknytning til eksisterende byggeri og gerne lavt i landskabet, så den samlede bygningsmasse fremstår ensartet og harmonisk i landskabet. Det er afgørende, at væsentlige udsigter og sigtelinjer ikke forstyrres, og at nyt byggeri placeres lavt, så det underlægger sig landskabets form. Der kan anvendes beplantning til at tilpasse nyt byggeri i landskabet.

Kulturhistorie
Der bør være fokus på at sikre værdierne i områdets eksisterende gårdstruktur og i Grimstrup.

Turisme og friluftsliv
Fra Ølsted løber Halsninoen igennem området og de store moseområder i Kregme Mose og Nørremosen.

En samlet sti, der følger Arresø, kunne sikre afgang til det kystnære landskab og formidle Arresøs landskabsfortælling.

Geologiske karaktertræk

Landskabet er kendetegnet af en skrånende flade mod Arresø med store lavtliggende smeltevandsflader brudt af et randmorænestrøg langs Lyngby Ådal og igen syd for Kregme i højderyggen omkring Frederikssundsvej.

Geologi og terræn

Landskabet i området er præget af en skrånende flade, der falder mod Arresø. Kirkebakke og kanten af Lyngby Ådal danner mod øst en nord-sydgående randmorænebakke, der er omgivet af lavtliggende områder med store marine flader. Landskabets primære form er et smeltevandslandskab, hvor smeltevand over lange perioder har strømmet fra afsmeltningen af de store ismasser og har udjævnet det forudgående morænelandskab. Området har i nærheden af Arresø et næsten slettelignende terræn præget af de store smeltevandsstrømme, der via randmorænestrøget og Strø Bjerge er blevet ledt til Arresølavningen og videre til Kattegatbassinet. Denne terrænform fornemmes stadig i forløbet af Lyngby Ådal. De lavtliggende landskaber omkring Nørremose, Kregme Mose og Lyngby Ådal var i Stenalderen oversvømmede og indgik som en del af det store vandområde i Arrefjorden, der havde forbindelse til Kattegat.

Mellem Arresø og Ølsted er Ubberupstenen fundet. Den er blandt Danmarks 100 største sten, og en delvis udgravning har vist, at stenens omfang er ca. 4 x 4 meter og mindst 3 meter i dybden og en vægt på over 200 tons. Ubberupstenen menes at være kommet med Nordøstisen fra Sverige og vidner om isens store kræfter.

Jordart

Jordarten er præget af smeltevandssand og -grus på de højereliggende områder samt enkelte toppe af moræneler. På de lavtliggende områder omkring Nørremosen, Kregme Mose og langs med Lyngby Å er der ferskvandsdannelser og et mindre område med ekstramarginale aflejringer, der vidner om isens afsmeltning i området.

Kyst og vand

Der er en lavtliggende kyststrækning mod Arresø. Lyngby Å ligger i kommunegrænsen til Hillerød Kommune. Der er beskyttede vandløb igennem Kregme Mose.

Landskabet er præget af mange mose- og naturområder i de lavtliggende dele af landskabet

Kulturhistoriske karaktertræk

De kulturbetingede landskabstræk knytter sig især til det blokudskiftede landbrugsland og de lavtliggende våde områder, der historisk har fungeret som græsningslandskaber og tørveskær for områdets gårde og landsbyer.

Landskabskarakterens oprindelse
De lavtliggende landskaber har i historisk perspektiv haft en betydelig funktion som græsningslandskab for de omkringliggende gårde og landsbyer. Denne funktion er stadig synlig i landskabet i områdets naturprægede karakter i de lavtliggende og kystnære dele. Herudover har landskabet sin oprindelse i udskiftningstiden omkring år 1800, hvor landskabets struktur tegnedes af blokudskiftede felter med de udflyttede gårde langs vejene.

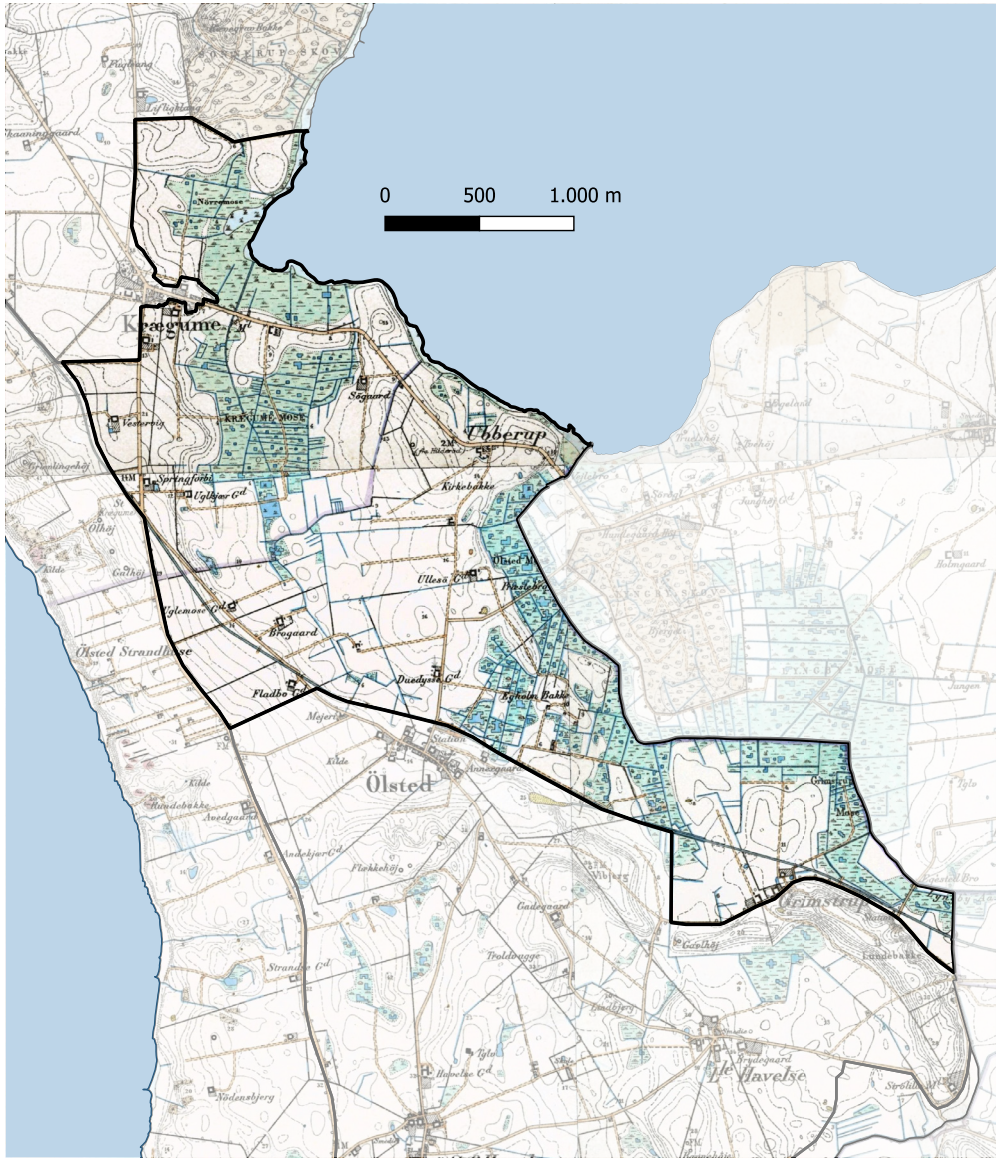

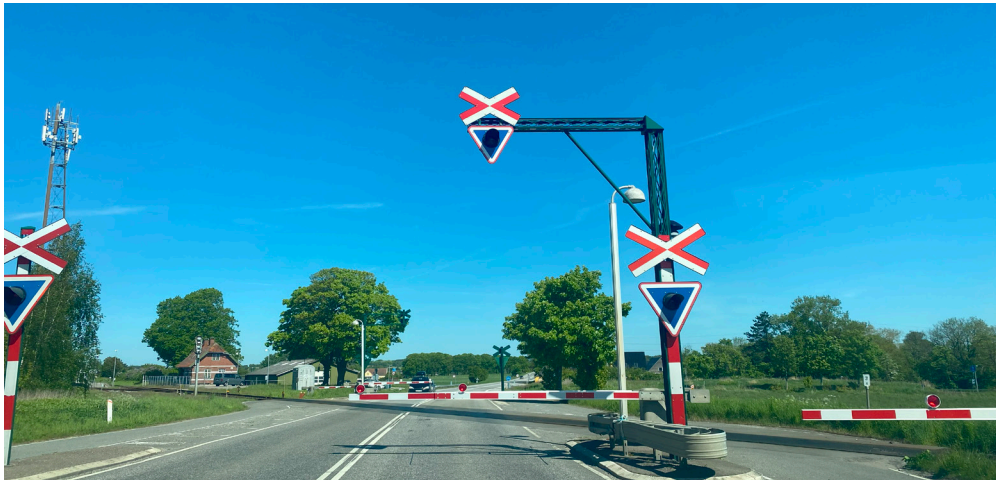

Langs landevejen er der stedvise områder med mange anlæg som her, hvor jernbanen kryder ved Kregme Station.

Kregme Kirke ligger højt i landskabet og er et vigtigt orienteringspunkt i landskabet omkring byen.

Arealanvendelse
Arealanvendelsen er dels præget af landbrugsdrift på middel til overvejende store marker, der veksler med store områder med både åbne lavtliggende enge og store sammenhængende moseområder præget af bevoksninger. Hvor landskabet langs med søbredden er præget af højtliggende morænebakker, strækker de dyrkede marker sig næsten ned til søen, og hvor landskabets terræn ligger lavt, går de ekstensive mose- og dallandskaber ind i land som grønne tunger. I området nord for Grimstrup og jernbanen er landskabet kendetegnet af udbredte, åbne og stedvist bevoksede enge. Her er flere ejendomme med heste, og engområderne fremstår med et ekstensivt præg og opleves i stor kontrast til åsens markante bakkeform i karakterområde 8 Ølsted Landbrugslandskab.

Bevoksningsstruktur
Områdets bevoksningsstruktur er knyttet til de lavtliggende moseområder, hvor en mindre del af Nørremose og et større område i Kregme Mose er bevokset med skovlignende beplantning, der får særligt Kregme Mose til at fremstå som tætte skovområder. Den øvrige del af Nørremose er præget af områder med pilekrat med spredte træer og områder med tagrør.

Ved Ølsteds nordvestlige bykant er et mindre område med blandet skov, og der er i området omkring Ølstedvej plantninger med energipil. Lyngby Ådal er præget af mindre småskove på dalsiderne, men dalbunden fremstår overvejende åben. I området mellem Ølsted og åen er der stedvise beplantninger samt omkring lavningen, der strækker sig ind vest om Grimstrup.

Langs søbredden er der udbredte områder med tagrør og stedvise småskove.

Områdets landbrugsflade fremstår hegnsløs.

Bebyggelsesstruktur
Bebyggelsesstrukturen er kendetegnet ved gårde og landejendomme beliggende i tilknytning til, men dog let tilbagetrukket fra, områdets veje; Ølstedvej, Frederikssundsvej, Hillerødvej og Ubberupvej. Gårdene ligger overvejende på det højereliggende terræn mellem dyrkningsfladerne og engene. Enkelte gårde er udbyggede men har en oprindelig placering tilbage fra udskiftningen og udflytningen. Der er langs vejene med tiden kommet flere fritliggende huse og mindre klynger af huse. Ved Grimstrup er fortsat en fin struktur af de gamle gårde, men nord for banen ligger en tidligere fabrik, der i dag fremstår med markante bygninger mod landskabet.

Området er i den nordlige del præget af nærhed til Kregmes bykant, der ligger synligt i overgangen til landskabet. Kregmes bykanter fremstår med en skarp grænse mod landskabet. Bykanten omkring Ølsted er mindre synlig og fremstår flere steder med en grøn kant mod landskabet. Bykanten omkring Ølsted er præget af en fliget kant med grønne kiler ind mod byen. Fra de højtliggende områder omkring Frederikssundsvej er der indkig til både Kregme og Ølsted.

Kulturhistoriske spor
Området indeholder ingen fredede fortidsminder i landskabet.

De lave engområder ved Grimstrup nord for Åsen strækker sig langt ind i Hillerød Kommune.

Fra Frederikssundsvej opleves det skrånende landskab mod Arresø.

Landskabet i området har tidligt rummet bosætninger ude på kanten af det lavtliggende søområde. Kregme og Ølsted udspringer af jernalderbosætninger, og Ubberup er kommet til lidt senere etableret på et af de højtliggende punkter tæt ved Arresøens kant.

Kregme Kirke er synlig fra store dele af området omkring Kregme og fungerer som et markant orienteringspunkt i landskabet. Fra Hillerødvej er der et direkte kig til kirken, der ligger i vejens synsakse.

Området har en intakt, decentral struktur, hvor gårdene er placering langs med vejene på de højereliggende arealer samt på kanten af de lave ekstensive arealer.

Tekniske anlæg

Karakterområdet indeholder to højspændingsledninger, der forløber igennem området fra sydøst til nordvest. Ledningerne løber først parallelt og med en lille afstand, men før Kregme Mose deler de sig op, og den ene løber til området ved Frederikssundsvej syd for Kregme, hvorefter den er gravet ned. Den anden løber gennem Kregme Mose og øst om Kregme igennem Nørremosen og til Kappelhøjvej i karakterområde 5 Arrenæs Skov- og Bakkelandskab. Der er en telemast ved Kregme Station og en mindre husstandsmølle tæt på Ølsteds nordvestlige bykant.

Delområder

Karakterområdet indeholder ingen delområder.

Rumlig/visuelle karaktertræk

Landskabet er karakteriseret ved en mellem til stor skala, der afspejles i områdets struktur af større marker med få levende hegn, større gårde og vide udsigter.

Skala og kompleksitet
Landskabet har en middel til stor skala og en stedvist sammensat karakter. Den store skala er især afspejlet i størrelsen af marker, gårde og landskabsrum og i områdets indhold af store, ofte bevoksede, lavtliggende moseområder.

Sammensætningen af dyrkede marker og gårde på landbrugsfladen har en mere enkel karakter end i de naturprægede områder, der opleves som en mosaik af både eng og mere eller mindre bevoksede moseområder.

I Lyngby Ådal fremstår landskabet med en stor variation mellem åbne og mere skovprægede områder. Nord for Grimstrup fremstår landskabet som et åbent engområde med stedvise kratbevoksninger.

Rumlig afgrænsning og udsigtsmuligheder
Karakterområdet er afgrænset af byområderne i Kregme og Ølsted mod nord og syd samt af det højtliggende terræn omkring Frederikssundsvej. Området har en tydelig orientering mod øst og mod Arresø fra områdets nordlige dele. Her er der vide udsigter over landskabet og over søfladen, der kun stedvist er brudt af bebyggelse og beplantning. Langs med Hillerødvej og fra de højtliggende bakker tæt på søen mod nordøst er der åbne og vide udsigter over sølandskabets kystnære dele med dyrkede marker helt tæt på bredden.

I Lyngby Ådal er området dels afgrænset af terrænet og dels af Lyngby Skov i Hillerød Kommune, og nede i ådalen skaber stedvise beplantninger og bevoksninger rumlige afgrænsninger lokalt. I området omkring Grimstrup, nord for åsen, der ligger i karakterområde 8 Ølsted Landbrugslandskab, er landskabet mere åbent men brudt af mindre, spredte bevoksninger.

Påvirkning af tekniske anlæg
Området opleves delvist forstyrret af tekniske anlæg, idet der løber to højspændingsledninger igennem området fra sydøst til nordvest. Ledningerne påvirker dog kun i mindre grad de vide udsigter over Arresø fra de højtliggende områder omkring Frederikssundsvej. I landskabet syd for Kregme er hovedvejen med anlæg med til at give området et mere teknisk og bymæssigt præg umiddelbart omkring hovedvejen og tæt på Kregmes bykant.

Jernbanetracéet, der løber i områdets sydlige kant, opleves diskret i landskabet, og der er kun få anlæg knyttet til jernbanen. Der er dog ved Kregme Station, hvor jernbanen krydser Frederikssundsvej, flere anlæg, der samlet opleves delvist forstyrrende på landskabsoplevelsen.

Visuelle relationer
Der er mod nord visuelle relationer til karakterområde 5 Arrenæs Skov- og Bakkelandskab omkring Kappelhøjvej.

Der er ved Grimstrup indkig til åsen i karakterområde 8 Ølsted Landbrugslandskab. Åsen medvirker til et markant skifte i landskabet og danner en visuel barriere. Nord for Grimstrup er der udsyn over engene, der fortsætter ind i Hillerød Kommune.

Over Arresø er der vide udsigter og visuelle relationer til søens modstående sider og til det store åbne landskabsrum, som søfladen danner. Der er kig til Annisse Kirke på den modstående side af Arresø fra områdets højtliggende terræn omkring Frederikssundsvej.

Det kystorienterede landskab
Det kystorienterede landskab udpeges ofte kun omkring hav- og fjordkyster. Da store dele af karakterområdet er visuelt orienteret mod kysten til Arresø, har den sønære beliggehed har stor betydning i området. På den baggrund er de kystnære dele af området, hvor terrænet markant er orienteret mod kysten, udpeget som kystorienteret landskab. Her er samspillet til Arresø og kig til vandet og kysten særligt markant og betydningsfuldt for landskabsoplevelsen.

Fra Grævlingehøj i karakterområde 7 Fjordkystens Fritidslandskab er der et åbent værdifuldt kig over Kregmes sydlige bykant og Arresø.

Vurdering karakterstyrke

Landskabskarakterens styrke vurderes med afsæt i synligheden af de bærende karaktertræk, landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlaget og kulturbetingede strukturer.

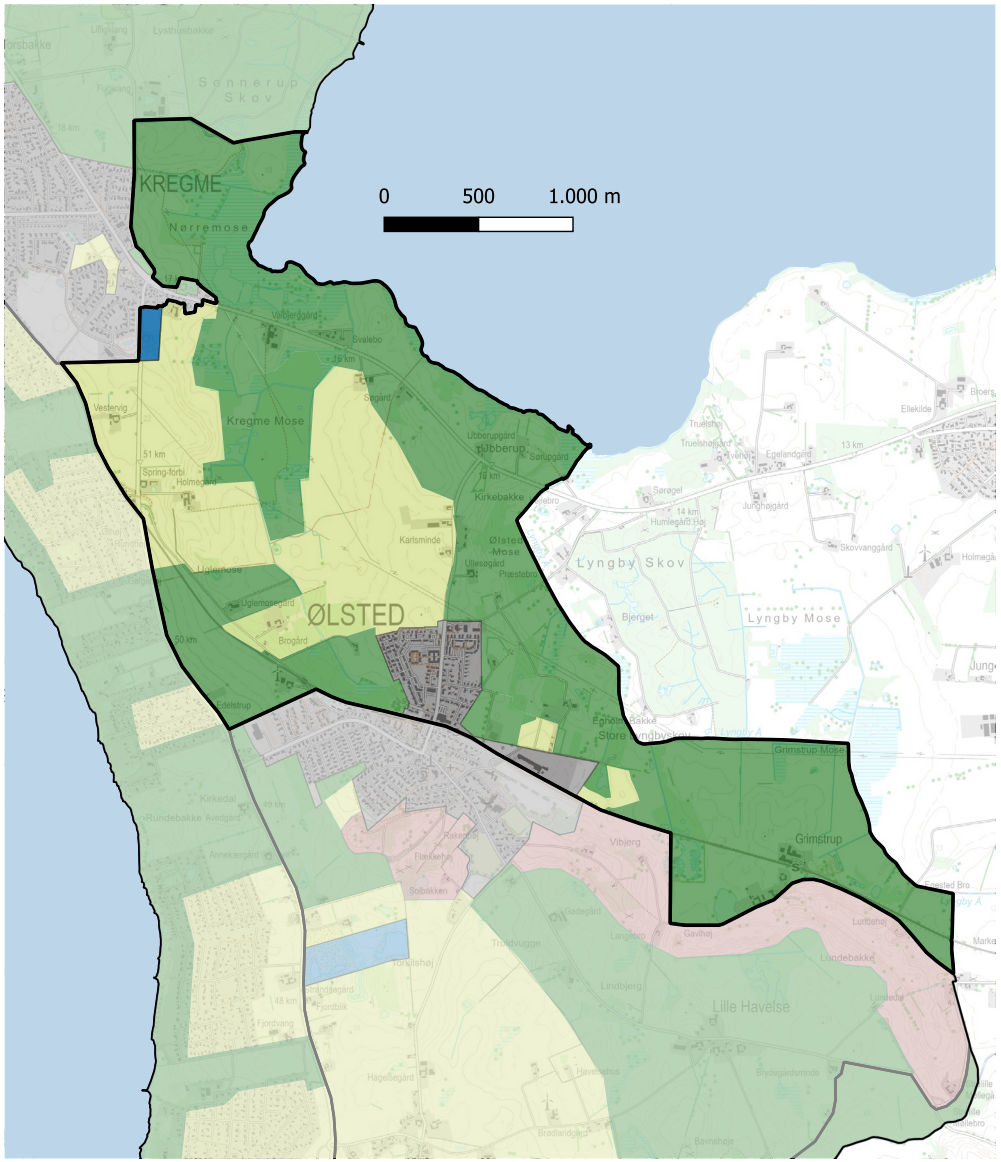

Særligt karakteristiske områder
De kystnære dele af området med de vekslende randmorænebakker og lave, fugtige smeltevandslavninger med moser ved Nørremosen og Kregme Mose samt Lyngby Ådal og enge er vurderet særligt karakteristiske.

Karakteristiske områder
Områdets centrale del indeholder stadig synlige karaktertræk og vurderes at være karakteristisk. Landskabet vurderes dog i nogen grad at være påvirket af byernes udvikling, infrastruktur og anlæg og indeholder områder med afgrøder som fx energipil, der stedvist giver området en mere sammensat og stedvist lidt diffus karakter, der betyder, at de bærende karaktertræk stedvist er sløret.

Karaktersvage områder
Et lille område op ad Kregmes sydøstlige bykant opleves som en del af byen, da området er præget af Frederikssundsvej, belysning og skilte, hvilket også giver det et teknisk præg. Landskabskarakteren vurderes derfor at fremstå svag i området. Dog ligger der en gård, som fortsat giver området en reference af åbent land.

Vurdering tilstand

Landskabskarakterens tilstand vurderes ud fra en sammenvejning af intaktheden af landskabets bærende karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse, graden af forstyrrelse fra fx store tekniske anlæg og de karaktergivende elementer og strukturers vedligeholdelsesmæssige tilstand.

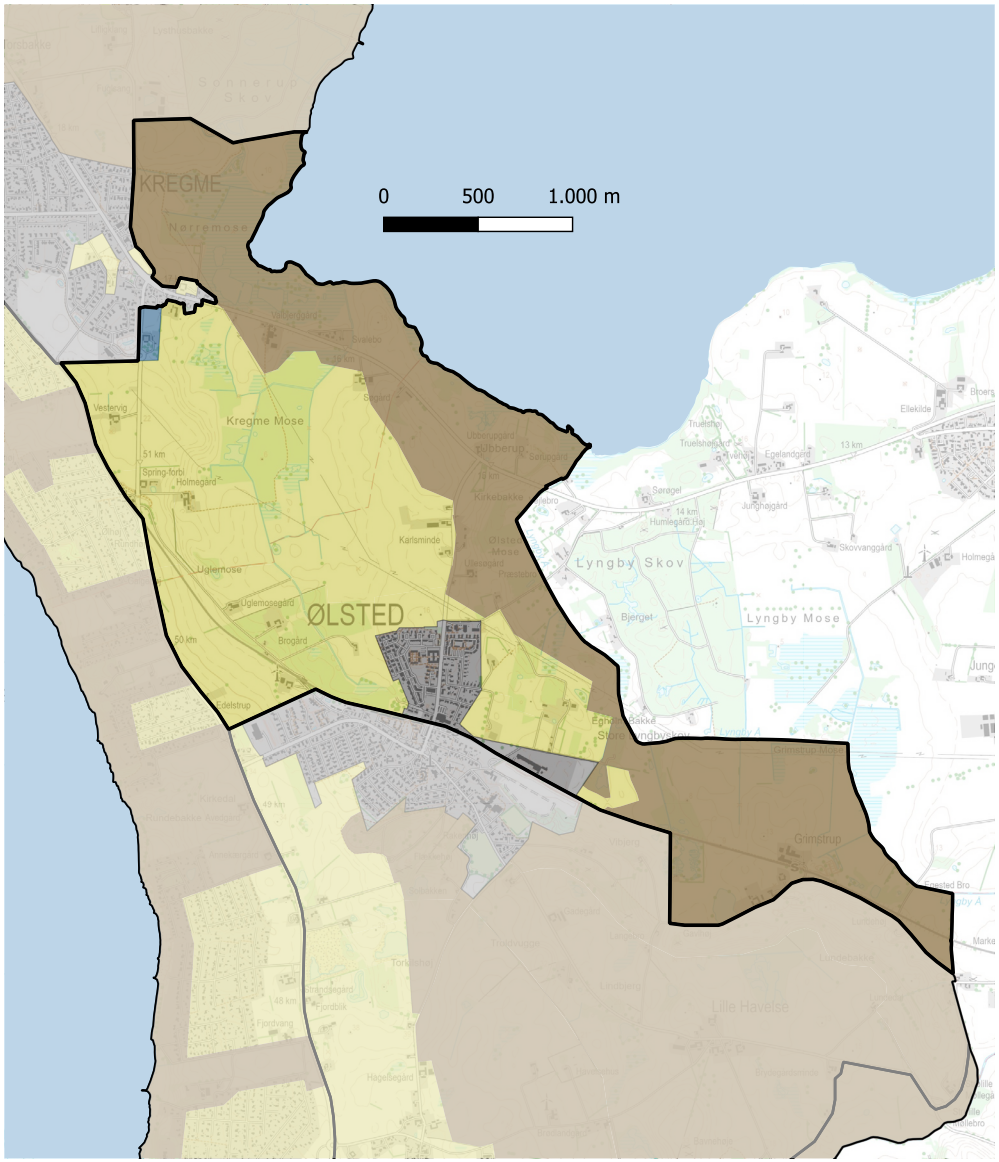

God tilstand

Landskabskarakterens oprindelse vurderes at være intakt i områderne langs med Arresø og i Lyngby Ådal, og områdernes vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes god.

Middel tilstand

I områdets centrale del og omkring Frederikssundsvej er området præget af tilstedeværelsen af tekniske anlæg i form af højspændingsledninger og Frederikssundsvej samt nærheden til Ølsted og Kregmes bykanter. Der er ligeledes strukturmæssige ændringer i landbruget, der medvirker til at svække intaktheden i landskabets karakter. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer vurderes generelt middel. Området omkring Kregme Mose er på engarealer i overvejende god stand, men området opleves stedvist tilgroet.

I området tæt på Kregme station fremstår landskabet med flere forstyrrende elementer i form af bygninger, signalanlæg, bomme og en telemast.

Dårlig tilstand

I området i Kregmes sydøstlige bykant fremstår landskabskarakteren i dårlig tilstand, og området opleves forstyrret og som en del af byområdet.

- Karakterområdegrænse
- God tilstand
- Middel tilstand
- Dårlig tilstand
- Byzone

Vurdering visuelle oplevelsesværdier

Landskabskarakterens oplevelsesværdi vurderes ud fra, om de bærende karaktertræk indeholder særligt tydelige kulturbetingede helheder eller enkeltelementer, et særligt naturindhold, særlige geologiske strukturer eller elementer eller særlige udsigtsmuligheder.

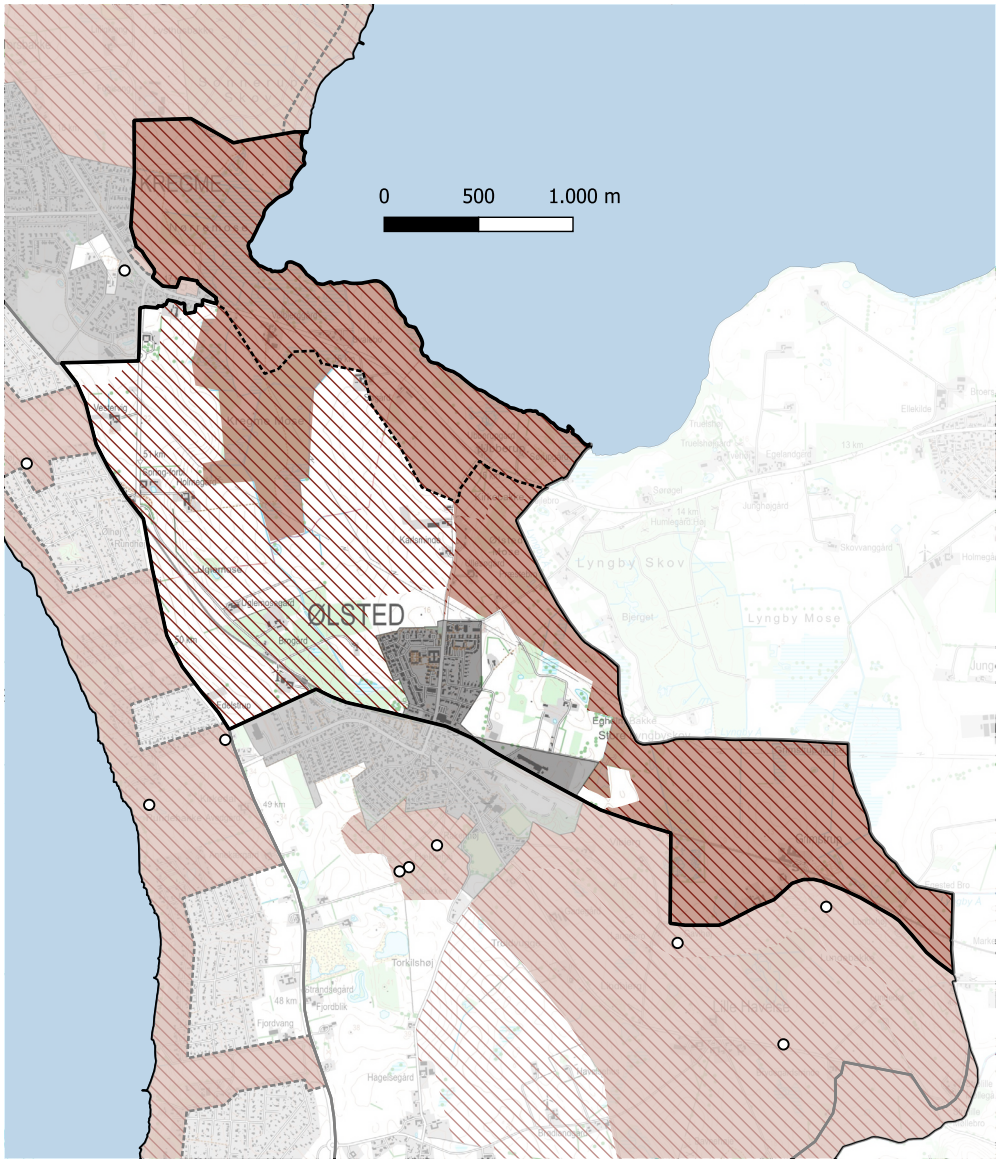

Oplevelsesrige landskaber

Landskabet langs med Arresøs bred og de store moseområder i Nørremosen og Kregme Mose fremstår som store naturprægede landskaber med skov, enge og moser, der skaber en vekselvirkning til landbrugslandet og fremstår som oplevelsesrige landskaber, der tilfører området variation og vidner om områdernes oprindelse. Lyngby Ådal opleves som et sammenhængende naturpræget landskabsstrøg med store oplevelsesværdier. Områderne er vurderet som oplevelsesrige landskaber.

Særlige udsigtsmuligheder

Områdets terræn og tydelige orientering mod Arresø, de store højdeforskelle mellem områdets vestlige del og de lavtliggende landskaber tæt på søen samt Arresøs store, åbne flade bidrager til åbne og vidtrækkende udsigter over landskabet, som er meget værdifuldt i karakterområdet, og som er identitetsskabende for landskabsoplevelsen i området. Udsigterne over landskabet dækker meget store områder.

- Karakterområdegrænse
- Oplevelsesrigt landskab
- Særlig udsigt
- Oplevelsespunkt
- Kystorienteret landskab
- Byzone

Vurdering sårbarhed

Landskabskarakterens sårbarhed vurderes ud fra, hvor påvirkelige landskabets bærende karaktertræk og visuelle værdier vil være overfor ændringer.

Landskabskarakterens sårbarhed
Generelt er de åbne udsigter sårbare over for anlæg, der tager opmærksomheden fra de store åbne kig eller lukker landskabet og den visuelle kontakt til søen. Der kan i mindre grad indarbejdes fx skov i området, hvis der er stor opmærksomhed på at sikre væsentlige udsigter fra strategiske steder i landskabet.

Landbrugsdriften er sårbar over for høje afgrøder som pil og juletræer, der vil ændre områdets karakter og sløre landskabsformen.

Områdets store ekstensive arealer er sårbare over for ændringer i landbrugsudnyttelse og et mere intensivt præg. Særligt er de græssede enge sårbare over for ændringer eller ophør af afgræsning. De ekstensive våde arealer er sårbare over for tilgroning, der vil lukke landskabet.

Landskabet er sårbart over for yderligere tekniske anlæg og påvirkninger i nærheden af byerne, herunder trafikanlæg og belysning.

Der vurderes ikke at være sårbare kulturhistoriske elementer i landskabet, dog er gårdstrukturen medvirkende til at formidle områdets kulturhistorie. Kregme Kirke har en markant placering højt i landskabet, og der bør være opmærksomhed på ikke at placere anlæg eller elementer, der tager opmærksomhed fra kirken som kulturhistorisk landskabselement eller slører kig til kirken.

7 Fjordkystens Fritidslandskab

Fjordkystens Fritidslandskab tegner med sin lange bakkeryg et markant landskab mod Roskilde Fjord. Den varierede furede kyst møder mod nord Fjorden med høje klinter, men giver langs hele kysten oplevelsen af en stejl skrånende kyst mod vandfladen. Et landskab med særlige højdedrag og med fine udsigter i de grønne landskabspauser mellem områdets mange sommerhuse. Fra Frederikssundsvej er Fjorden glimtvis nærværende, det giver oplevelsen fra vejen stor værdi.

Kig fra Grævlingehøj. De brede, åbne landskabskiler er værdifulde landskaber og "grønne pauser" mellem sommerhusområderne.

De overordnede landskabstræk

Fjordkystens Fritidslandskab består af det skrånende kystlandskab mod Roskilde Fjords østlige kyst. Landskabet er kendetegnet af store sommerhusområder opdelt af grønne landskabskiler, der visuelt forbinder landskabet langs Frederikssundsvej med kysten og Fjorden. Sommerhusområderne fremstår overvejende med grønne bevoksede kanter og veksler mellem små ældre huse iblandet nyere meget store huse. Terrænet i området er markant faldende mod kysten og har et furet og stedvist dramatisk relief.

Landskabets særlige værdier findes i oplevelsen af de markante klinter og bakker mod Fjorden og af de åbne grønne kiler, der illustrerer områdets tidligere landbrugs- og græsningslandskaber. Samspillet mellem de højtliggende bakker og plateauer og Fjorden er en særlig kvalitet i området og giver smukke kig over fjorden. Omkring Hvide Klint og Grævlingehøj er landskabet særligt varieret, og naturindholdet er stort.

I Fjordkystens Fritidslandskab er det vigtigt at fastholde områdets naturpræg, oplevelserne af terrænformen og kystens møde med Fjorden, at sikre de åbne landskabskiler som åbne landbrugs- og naturstrøg med fine udsigter, at undgå at sommerhusområderne bliver præget af store huse, og at områderne får bykarakter, samt at områdets strande og kystnære arealer er tilgængelige og ikke får en yderligere privat karakter.

Beliggenhed og afgrænsning

Karakterområdet Fjordkystens Fritidslandskab omfatter den langstrakte kystskrænt syd for Frederiksværk og Kregme ud mod Roskilde Fjord og helt til Havelse Ådal i syd. Området afgrænses af Fjordkysten mod vest, af Kregmes bykant i nord, af Havelse Ådal i syd og forløber langs med Frederikssundsvej i øst. Området grænser op til karakterområde 6 Kregme Mose og Ådalslandskab samt område 8 Ølsted Landbrugslandskab langs Frederikssundsvej, og mod syd møder området det lavtliggende landskab i karakterområde 9 Havelse Ådal.

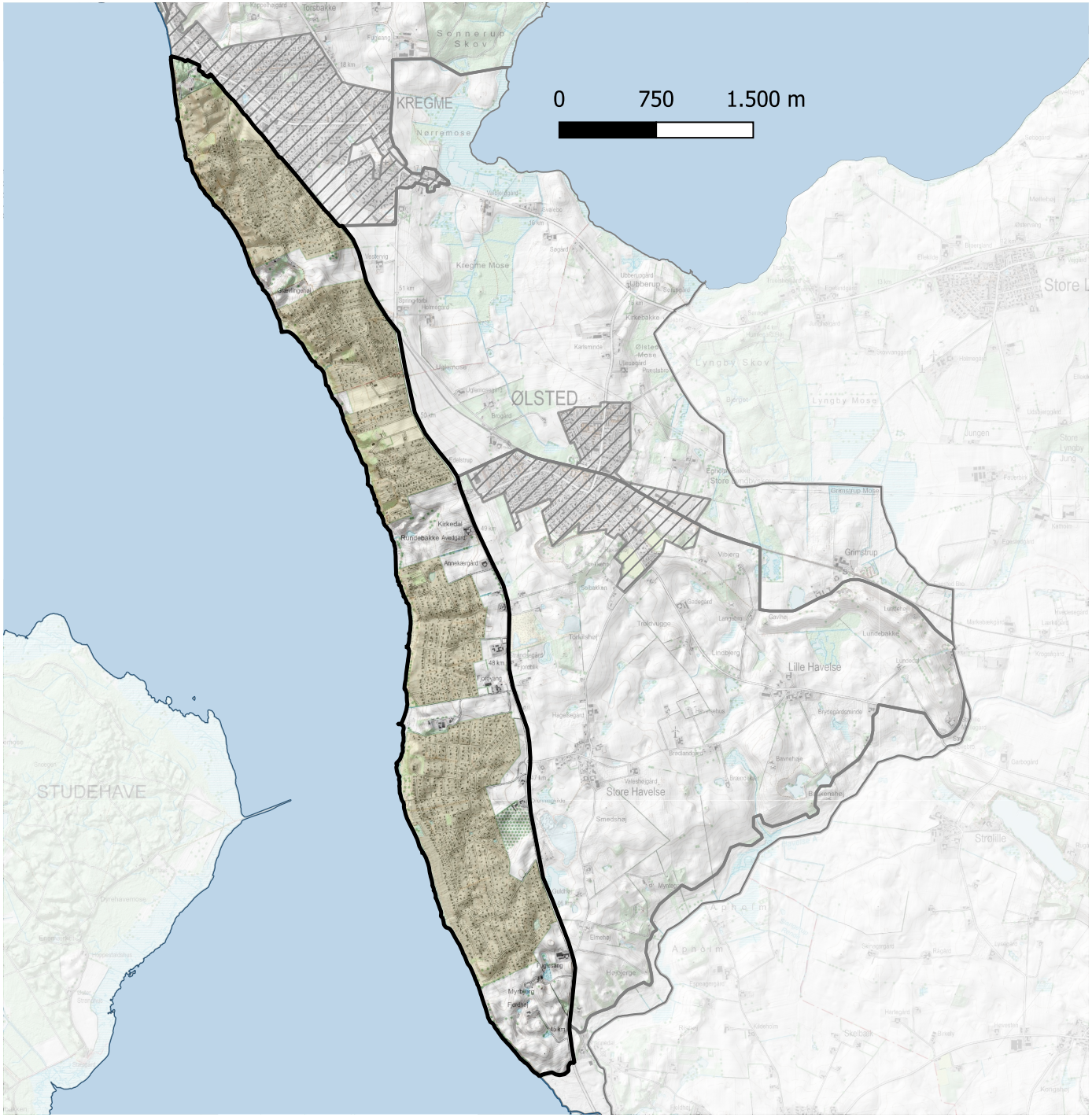

Karakterområdegrænse

Byzone

Sommerhusområde

Strategiske mål

På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i landskaber der skal beskyttes, beskyttes/forbedres, vedligeholdes eller ændre/forbedres.

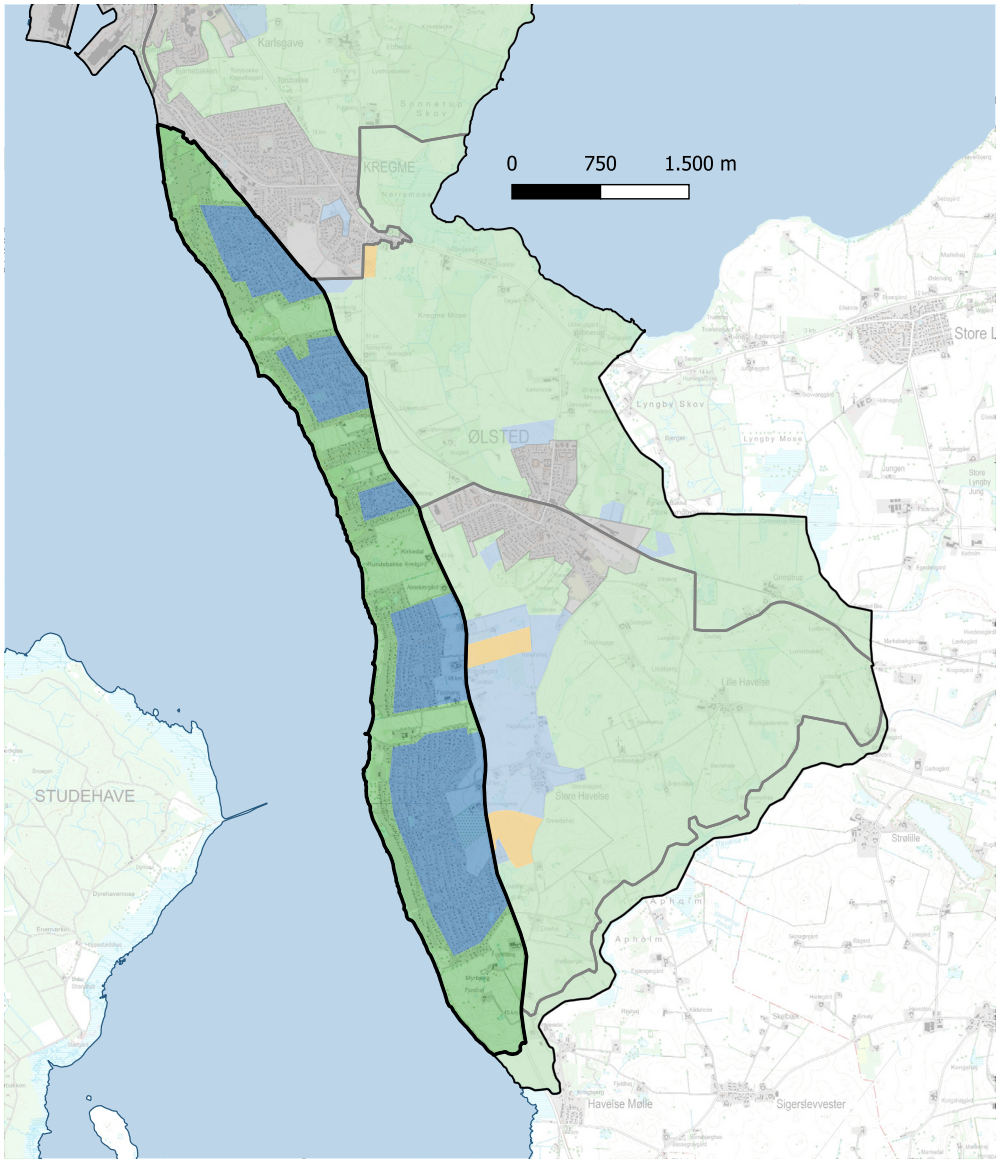

Beskytte landskabskarakteren
Landskaberne langs med Fjordkysten og i de grønne natur- og landbrugskiler mellem sommerhusbebyggelserne har fået det strategiske mål beskytte, fordi disse landskaber er vurderet særligt karakteristiske, i god eller middel tilstand, som oplevelsesrigt landskab eller som kystorienteret landskab. Det betyder, at områdets oplevelsesrige landskabselementer i form af særlige markante terrænformer, kystklinter, strande, naturområder og ekstensive landbrugspræg særligt tydeligt formidler de bærende karaktertræk i området.

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk og oplevelsesrige landskabselementer i form af udsigter, visuelle sammenhænge mellem landskab og vandflade, de markante højdedrag og kystklinter og naturindhold skal bevares og om muligt styrkes. Ændringer i området bør kun ske, hvis de i særlig grad kan tilpasses landskabets karakter.

Vedligeholde landskabskarakteren
Sommerhusområderne, der ligger rytmisk i afgrænsede områder langs med kysten, og som kendetegner store dele af karakterområdet, har fået det strategiske mål vedligeholde, da områderne er vurderet karakteristisk og i middel tilstand.

Målsætningen betyder, at landskaberne vurderes at være robuste over for en række ændringer, når det sker og indpasses under stort hensyn til landskabernes karakter og områdets bærende karaktertræk.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab
Der bør lægges særligt vægt på at sikre de åbne landskabskiler som naturarealer eller ekstensive landbrugsarealer imellem de bebyggede områder med sommerhuse.
Der bør være stor opmærksomhed på at sikre de visuelle relationer mellem det kystnære landskab, Fjorden og de modstående kyster på Hornsherred samt de vide udsigter over vandet og oplevelsen af landskabets højtliggende punkter og kystklinter.
Udsigter over Fjorden fra Frederikssundsvej bør ligeledes friholdes og sikres.
Den eksisterende ekstensive landbrugsudnyttelse i området, særligt med græsningsarealer, bør understøttes.

Skovrejsning
Området bør friholdes fra skovrejsning i de åbne landskabskiler, hvor der er åbne udsigter til Fjorden.
Plantning af juletræer på landbrugsarealerne bør ligeledes undgås for ikke at sløre udsigter, åbne landskabskiler og områdets terrænformer.
Der kan plantes skov på de landbrugsarealer, der ligger imellem Frederikssundsvej og sommerhusområdernes østlige kanter, hvis det sikres at ny skov ikke fjerner eller slører kig til Roskilde Fjord, og hvis skovrejsning ikke sker ude i de åbne landskabskiler.

Natur og bevoksningsstruktur
Området opleves i dag præget af de store sommerhusområder, der har karakter af plantager. Sommerhusområdernes karakter som skovprægede områder med grønne kanter mod landskabet bør understøttes og bevares.
Ud fra en landskabelig betragtning bør der være opmærksomhed på at sikre fjordkysten som et dynamisk kystlandskab og undgå kystsikring, så kysten fremadrettet er en aktiv kyststrækning.
Kysten og de åbne kystkiler bør plejes og sikres mod tilgroning og ændringer, der kan sløre de visuelle samspil mellem land og fjord og kystens terrænformer.

Bebyggelse og byrand
Ny bebyggelse i sommerhusområderne og navnlig i områdernes kantzoner bør ikke fremstå markant i højde, farve eller volumen.
De grønne kiler mellem de bebyggede områder bør sikres, så de bebyggede områder ikke gror sammen.
Der bør være opmærksomhed på, at sommerhusområder afgrænses af levende hegn, så bygninger er mindre synlige set fra landskabet og landskabskilerne.
Byggeri i dæmpede og mørke farver falder ofte lettere ind i landskabet i samspil med afskærmende bevoksning.

Stort landbrugsbyggeri, tekniske anlæg og VE-anlæg
Karakterområdet bør, på grund af områdets store landskabelige og rekreative værdier, friholdes for tekniske anlæg, VE-anlæg og stort landbrugsbyggeri.
Landbrugsbyggeri, der er nødvendigt for driften, bør indpasses i landskabets karakter og placeres i tilknytning til eksisterende byggeri og i landskabskilernes kanter, så de ikke dominerer de åbne landskabskiler.
Det er væsentligt at de sammen med de eksisterende landbrugsbygninger fremstår ensartede og harmoniske i landskabet.
Der kan etableres levende hegn omkring ejendomme og nye tilbygninger for at indpasse landbrugsbyggeri i landskabet, dog med stor opmærksomhed på ikke at sløre kig og "fylde" landskabskilerne op.
Landbrugsbyggeri bør tilpasses landskabets terræn.

Kulturhistorie
Der bør være fokus på at sikre og formidle områdets kulturhistoriske elementer som gravhøje og udsigtspunkter samt kilder.
Områdets historie som overdrev og græsningslandskab bør sikres.

Turisme og friluftsliv
Området er et udpræget fritidslandskab med de mange sommerhuse, kysten og strande. Det er væsentligt at sommerhusområderne opretholdes med et decideret fritidspræg, herunder at der i områderne ikke etableres meget store sommerhuse, huse med karakter af parcelhuse eller huse, der i deres materialer skiller sig ud fra den øvrige sommerhusbebyggelse, samt at områdets kanter forbliver grønne mod det åbne land.
Fra syd mod nord løber cykelruten Fjordstien, dels langs med Frederikssundsvej og dels igennem områdets sommerhusbebyggelser og grønne kiler. I området løber flere mindre ruter ned vinkelret på kysten, der kobler sig til Halsninoen i karaktermråde 8 Ølsted Landbrugslandskab. På store dele af kyststrækningen er der mulighed for at vandre.
Området langs kysten og adgangen til kysten kan stedvist have en privat karakter, og områdets rekreative muligheder og oplevelser kan med fordel formidles yderligere.

Geologiske karaktertræk

Landskabet er kendetegnet af en langstrakt højderyg af randmoræne langs med Fjordkysten, hvor smeltevand og vandet i Fjorden har eroderet og furet kystprofilet.

Geologi og terræn
Landskabet i området er præget af en højtliggende randmoræne langs med Roskilde Fjord. Randmorænestrøgets højderyg fremstår med stejlt skrånende, furede kystskrænter, som stedvis står med markante klinter formet af kysterosion. Terrænet varierer fra syd til nord, hvor det længst mod syd hæver sig op og stedvist afløses af lave slugter for så igen at stige til højdepunkter ved Grævlingehøj på 55 meter over havet og igen ved Hvide Klint. Skrænterne er furet af smeltevand og senere litorinahavets kystpåvirkning.

Jordart
Jordarten består langt overvejende af smeltevandssand og -grus med et enkelt område med moræneler ved Hvide Klint ved Lille Kregme. Der er mindre områder med ferskvandsdannelser ved de lavtliggende slugter i området samt et område med strandvolde ved kysten ved Ølsted Sydstrand.

Kyststrækningen rummer flere markante terrænformer og højdedrag, hvoraf flere af dem har navne som fx Runde Bakke, Fjordhøj, Grævlingehøj og Hvide Klint.

Kyst og vand
Området indeholder kyststrækningen mod Roskilde fjord fra Frederiksværk til Havelse Ådal i karakterområde 9. Syd for Frederiksværk stiger bølgeaktiviteten, og der er her sandstrand, og nogle steder er klinterne under erosion. Tidligere var den nordlige del af kysten ikke kystbeskyttet, og området omkring Hvide Klint var udsat for betydeligt mere erosion, men fremstår i dag med tilgroning på skråningerne. Længere mod syd kommer kysten i læ af Hornsherred, sandstranden bliver mindre, og ved Store Havelse Strand ligger et smalt marint forland foran de bevoksede klinter.

Området rummer ingen beskyttede vandløb, men der er flere kildevæld i kystskråningerne.

Fra sommerhusområderne er der stier og stedvise kig til Fjorden, hvilket er en stor kvalitet i områderne.

Kulturhistoriske karaktertræk

De kulturbetingede landskabstræk knytter sig dels til de ekstensive landbrugsarealer og overdrev i områdets åbne landskabskiler og til større og mindre områder med sommerhuse præget af stor grad af beplantninger, der strækker sig langs med Fjordkysten.

Landskabskarakterens oprindelse
Landskabets kulturbetingede karaktertræk har oprindelse i forskellige perioder.

Udgangspunktet er landbrugslandskabet med enkelte, spredtliggende gårde langs med hovedvejen og i områdets sydlige del samt de små bebyggelser i Ølsted Strandhuse og i Lille Kregme. Store dele af området har historisk set været et sandet til stedvis kalkrigt overdrevslandskab langs med kysten.

Området har fra begyndelsen af 1900-tallet rummet enkelte sommervillaer, men er fra 1960erne blevet massivt udbygget med sommerhusområder, som har givet et nyt kulturbetinget lag, så landskabet veksler mellem det oprindelige overdrev- og landbrugslandskab og sommerhusområderne.

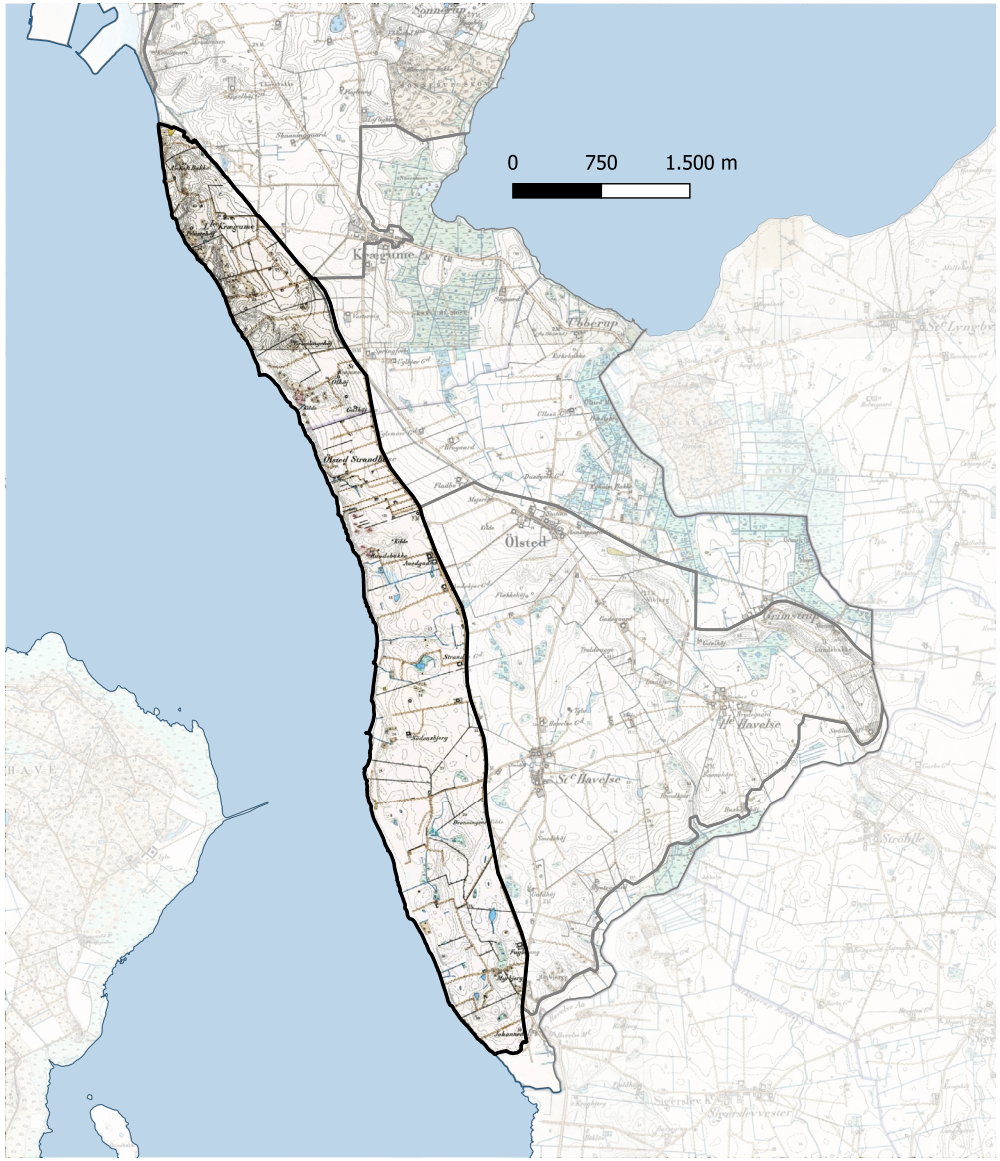

Det bør værnes om sommerhusområdernes karakter med små huse og med grønne hække og kanter mod vejene. Dette så sommerhusområderne ikke får karakter af parcelhuskvarterer.

Omkring Frederikssundsvej er der flere steder åbne landbrugsarealer mellemvejen og sommerhusområderne.

Arealanvendelse
Arealanvendelsen er domineret af områdets sommerhusbebyggelser. Herudover er der i de grønne kiler imellem sommerhusområderne overvejende ekstensive landbrugsarealer, græsningsarealer og naturområder. På de højtliggende plateauer er der opdyrkede marker, og på de skrånende arealer mod kysten fremstår landskabet med en mere ekstensiv karakter. Områderne fremstår særligt ekstensive hvor terrænet er stejlt mod kysten og i områdets slugter.

Langs med Frederikssundsvej er der ligeledes landbrugsarealer stedvist mellem vejen og sommerhusområderne, særligt i områdets sydlige del. Den landbrugsmæssige udnyttelse har i hele området karakter af mindre og fritidsprægede landbrug. Dette giver sammen med områdets sommerhusbebyggelser i varierende størrelse og alder området et overvejende præg af fritidslandskab.

Bevoksningsstruktur
Områdets nordlige del har en tæt skovkarakter i landskabet omkring Hvide Klint, der stedvis veksler med bakkede, afgræssede overdrev inde i sommerhusområderne. Langs kysten veksler det på de stejle kystnære områder mellem overdrevsområder og småskove. Mest udtalt er bevoksningen omkring Kildemose. Tæt på Frederikssundsvej ved Store Havelse ligger en planteskole, der giver området en skovlignende karakter.

Landskabskiler fremstår overvejende åbne og med lidt bevoksning. På kysten ud for Store Havelse er der stedvise strandenge.

Bebyggelsesstruktur
Bebyggelsesstrukturen er domineret af områdets mange sommerhusområder, der ligger i brede bælter fra Frederikssundsvej og mod kysten opdelt af grønne kiler af det oprindelige landbrugs- og overdrevslandskab. Der er flere små, ældre sommerhuse men også en del nye, store sommerhuse med karakter af parcelhuse.
Der er i tilknytning til de grønne kiler stadig gamle landejendomme og gårde. Langs med Frederikssundsvej ligger også gamle gårde, dog er flere af dem omdannet til fx hestepension, ferielejligheder, planteskole eller lignende. I den gamle Vossevang Kro fra 1826 er der selskabslokaler.

Kulturhistoriske spor
Området indeholder flere fredede fortidsminder i landskabet. På de høje kystbakker ligger gravhøje fra Bronzealderen. Særligt er der i den nordlige del syv høje på linje i landskabet, og mange af områdets høje er navngivne, herunder Præstehøj, Grævlinghøj, Ølhøj, Galgehøj, Rundhøj mv.

I Vikingetiden har en del af de kystnære høje fungeret som bavnehøje, hvor der kunne tændes bål som en del af datidens varslingssystem til beskyttelse af Roskilde vikingehavn.

Området har historisk rummet flere kilder.

Store arealer er udlagt til sommerboliger. Først lå der store ferievillaer, men specielt gennem 1960erne har der været en markant udstykning i området. Den tidligere sommerbolig Kildemose fra 1913 beliggende på kystskrænten ved Ølstedhuse blev i

1947 til julemærkehjem. Der ligger også en gammel feriekoloni ved Hvide Klint.

Tekniske anlæg

Karakterområdet indeholder ikke større tekniske anlæg eller flere mindre tekniske anlæg, men karakterområdet er præget af store områder med sommerhusbebyggelser. Områdets østlige grænse er i den centrale og sydlige del defineret af hovedvejen Frederikssundsvej, der indeholder stedvise trafikanlæg, og længst mod nord er området afgrænset af jernbanen. Der er en telemast ved Kregme Station.

Delområder

Karakterområdet indeholder ingen delområder.

Kig mod Hvide Klint set fra stranden. Herfra opleves kystens stejle, furede terræn mod Fjorden.

Rumlig/visuelle karaktertræk

Landskabet er karakteriseret ved en sammensat karakter, da området både har sine rødder i kystlandskabets dyrknings- og græsningslandskab og i fritidslandskabets sommerhusbebyggelser. Den rumlige og visuelle oplevelse af landskabet varierer i området, alt efter om området er bebygget eller åbent.

Skala og kompleksitet
Landskabets skala og kompleksitet varierer. Der er en overvejende lille skala inde i sommerhusområderne samt en lille til mellem skala i de åbne kystkilers markinddelinger og varierede landskabsrum.

Oplevelsen af kystrummet fra de kystnære landskaber og fra de højtliggende kystklinter med vide udsigter over Roskilde Fjord tilfører området en stor skala.

Området fremstår på den ene side med en sammensat karakter, der afspejles i variationen mellem sommerhusenes landskabsfortælling og de åbne natur- og landbrugsområder mellem sommerhusområderne, hvor de enkelte områder fremstår med en middel kompleksitet. Samtidig opleves landskabet sammensat af store enheder, der rytmisk afløser hinanden fra syd til nord, som derved skaber et gennemgående mønster, som giver området en overordnet lille kompleksitet.

Rumlig afgrænsning og udsigtsmuligheder
Landskabet er præget af en varieret rumlig afgrænsning. Overordnet skaber sommerhusbebyggelsen i området rumlige afgrænsninger i kystlandskabet, så det fremstår med lukkede bebyggede områder og åbne landskabskiler. Områdets terræn er tydeligt orienteret mod vest og Roskilde fjord. Landskabet er i de landbrugsprægede kystkiler åbent mod kysten og Fjorden med vide udsigter og udsigtspunkter. Kystkilerne er rumligt afgrænsede af sommerhusområdernes grønne kanter og Fjordens modstående kyster. Mod nord i området er kystkilerne mere naturprægede og lukkede af beplantning, der sammen med terrænet skaber de rumlige afgrænsninger inde i området. Der er dog åbne udsigter fra områdernes højtliggende områder og kystnære klinter. I de kystnære dele af sommerhusområderne og i sommerhusområdernes kanter er der stedvise kig til Fjorden.

Sommerhusområdernes kanter er overvejende grønne, hvilket skaber en god harmonisk afgrænsning, der er tilpasset landskabet, hvor de åbne kiler opleves som grønne pauser i landskabet. Dette opleves særligt fra Frederikssundsvej. Langs med Frederikssundsvej er der stedvise landbrugsarealer, der er afgrænset af sommerhusområdernes grønne kanter.

Påvirkning af tekniske anlæg
Området opleves uforstyrret af tekniske anlæg, men er præget af store områder med bebyggelse i sommerhusområderne. Bebyggelserne i området opleves overvejende som beskedne og velafgrænsede mod det åbne land. I de kystnære områder ligger stedvist meget store huse.

Visuelle relationer
Der er kun få steder med visuelle relationer til de omkringliggende karakterområder. Frederikssundsvej ligger højt, hvorfra landskabet falder til henholdsvis øst og vest. Fra områdets østlige del tæt på Frederikssundsvej er der stedvise åbne udsigter over Arresø og karakterområde 6 Kregme Eng- og Ådalslandskab. Der er også i området omkring Grævlingehøj visuelle relationer til karakterområde 6 og til bykanten ved Kregme og Arresø.

Det kystorienterede landskab
Det kystorienterede landskab er de dele af området, hvor oplevelsen af landskabet visuelt er orienteret mod kysten til Roskilde Fjord. Terrænet, der falder markant mod vest, er tydeligt orienteret mod kysten. Det kystorienterede landskab rummer alle de områder, hvorfra der er visuel forbindelse til Fjorden. Det er de åbne landskabs- og naturkiler og sommerhusområdernes kantzoner, hvorfra der stedvist er kig til vandet og kysten.

Åben landbrugskile med kig til Fjorden ved Granhøjvej. Her kan de gamle landbrugsejendomme og sommerhusområdernes grønne kanter opleves.

Vurdering karakterstyrke

Landskabskarakterens styrke vurderes med afsæt i synligheden af de bærende karaktertræk, landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlaget og kulturbetingede strukturer.

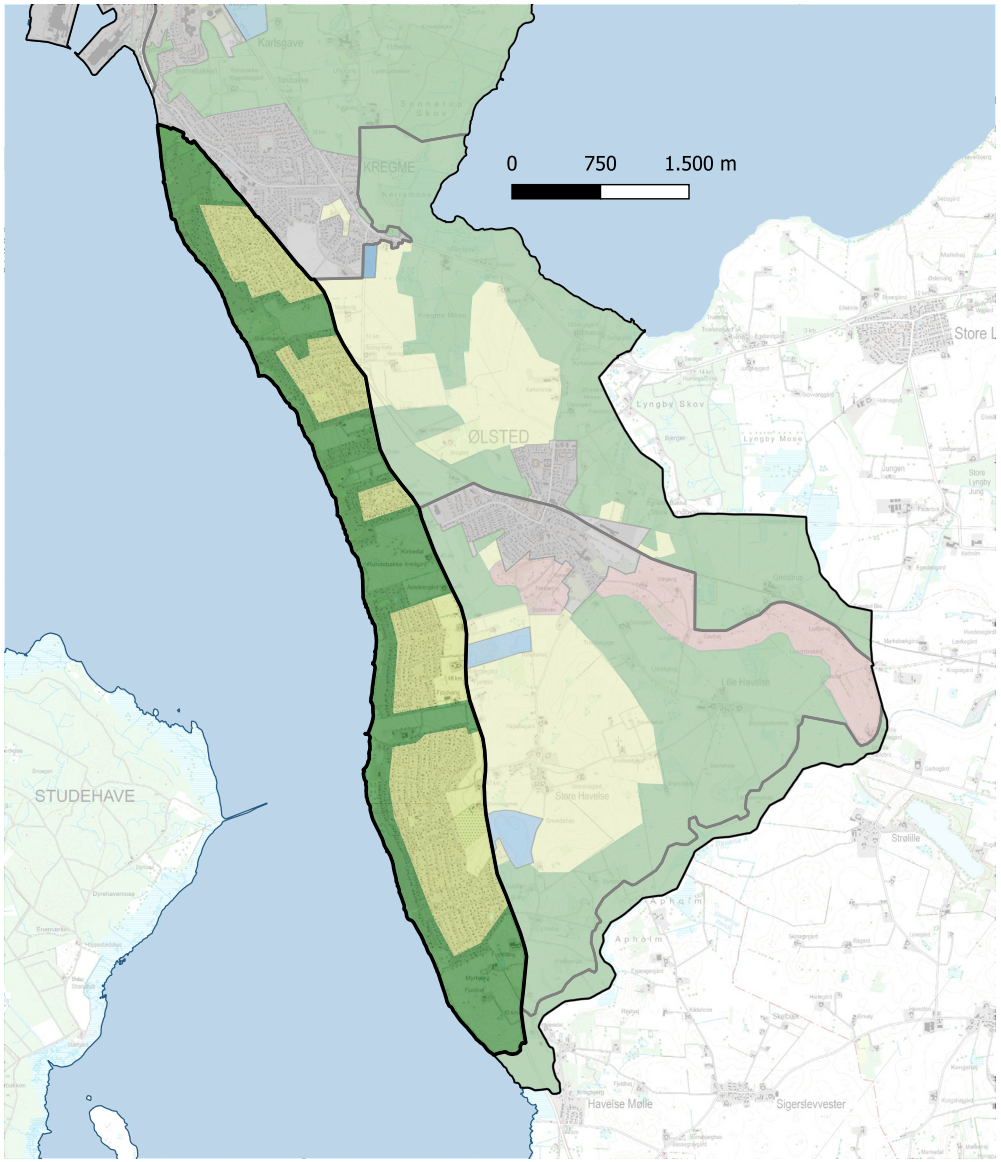

Særligt karakteristiske områder
Fjordkysten og de kystnære landskaber samt de åbne landskabskiler mellem sommerhusene med natur eller landbrug er vurderet særligt karakteristiske.

Her vurderes de bærende karaktertræk i form af Fjordkystens strande, de bakkede åbne landskaber og landskabskiler, og de kulturhistoriske spor og udsigter at fremstå særligt tydeligt, og de bærende karaktertræk vurderes at fremstå særligt karakteristisk.

Karakteristiske områder
Sommerhusområderne langs kysten er vurderet at være karakteristiske, selv om de som bebygget og beplantet areal adskiller sig fra områdets oprindelige landskabskarakter, som åbne overdrevsarealer og kystlandskab med landbrugspræg.

Vurdering tilstand

Landskabskarakterens tilstand vurderes ud fra en sammenvejning af intaktheden af landskabets bærende karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse, graden af forstyrrelse fra fx store tekniske anlæg og de karaktergivende elementer og strukturers vedligeholdelsesmæssige tilstand.

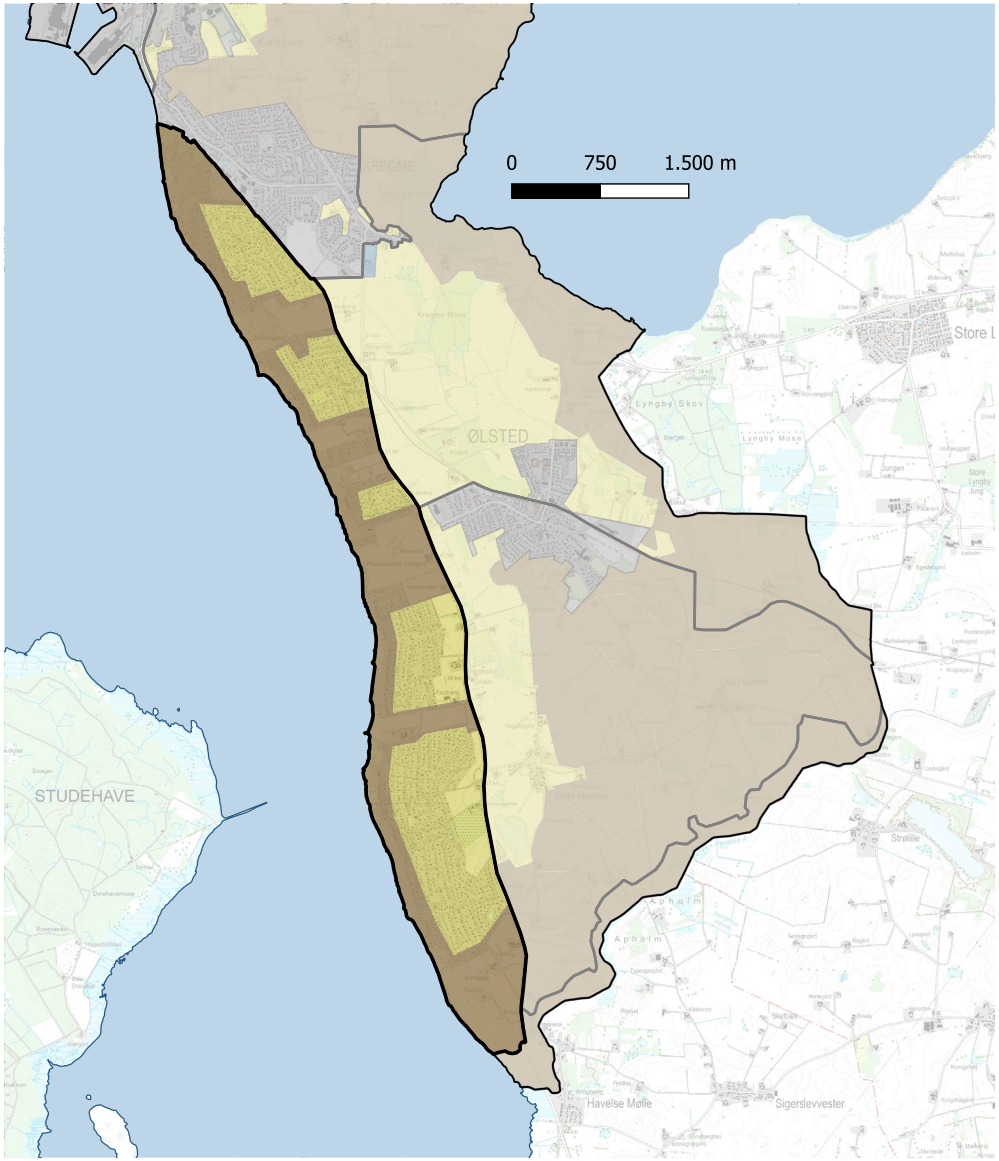

God tilstand
Landskabskarakterens oprindelse vurderes i høj grad at være intakt i områderne langs med Fjordkysten og i de åbne landskabskiler, og områdernes vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes god.

Middel tilstand
Landskabskarakterens intakthed i sommerhusområderne vurderes i forhold til deres intakthed at være middel ud fra deres oprindelse som sommerhusområder. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer vurderes generelt middel.

Vurdering visuelle oplevelsesværdier

Landskabskarakterens oplevelsesværdi vurderes ud fra, om de bærende karaktertræk indeholder særligt tydelige kulturbetingede helheder eller enkeltelementer, et særligt naturindhold, særlige geologiske strukturer eller elementer eller særlige udsigtsmuligheder.

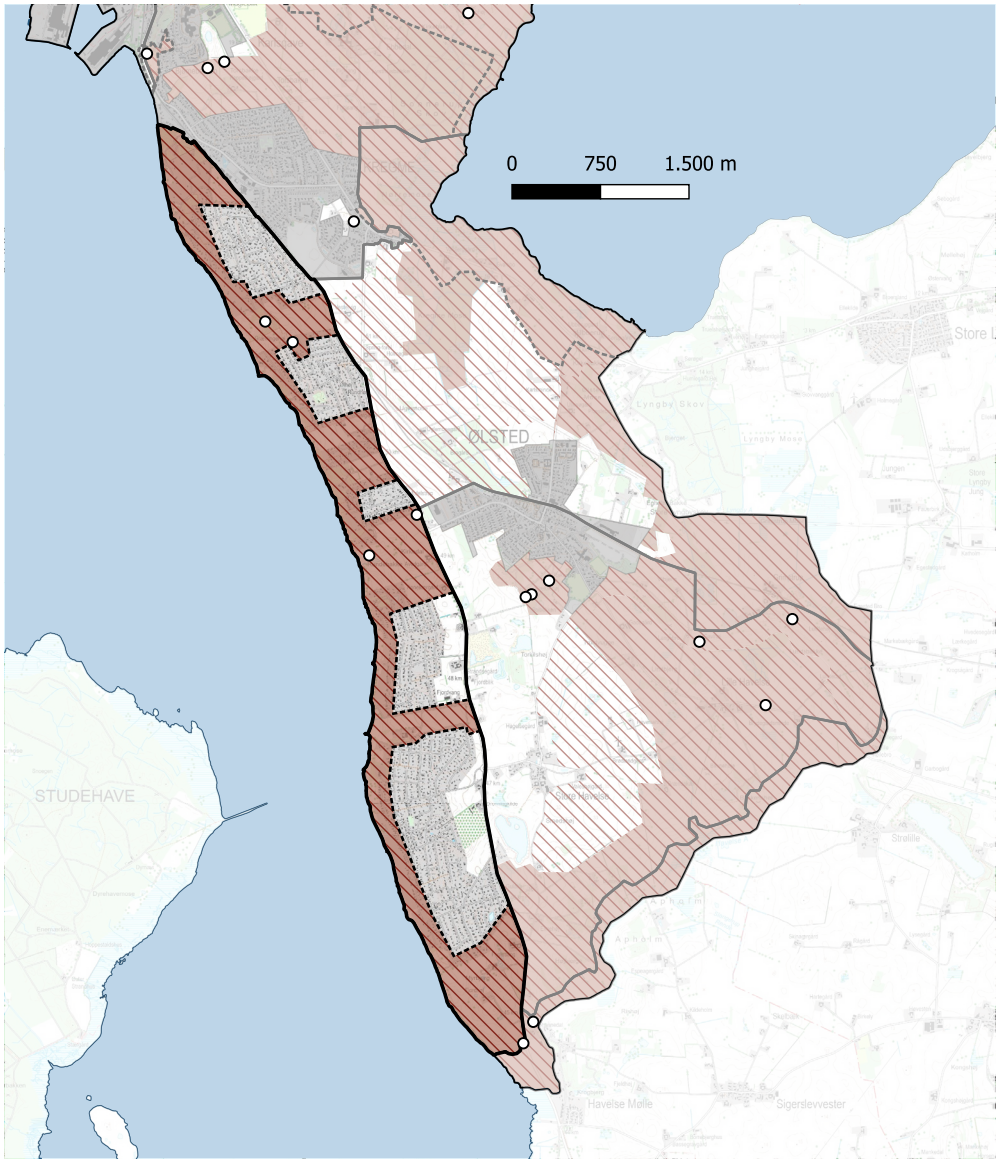

Oplevelsesrige landskaber
Store dele af området er vurderet til at rumme oplevelsesrige landskaber af forskellig karakter. Det er landskabsoplevelser, der i høj grad knytter sig til områdets geologi, naturværdier og kulturhistorie og ikke mindst de særlige udsigter over Fjordlandskabet, der er karakteristisk for områdets kystnære dele og landskabskilerne.

Særlige oplevelsesrige områder er:
Området med mange højdedrag eller uden menneskeskabte gravhøje udgør nogle af kyststrækningens mest oplevelsesrige områder. Der er fx Unholt Bakke, Runde Bakke, Hvide Klint og Grævlingehøj længst mod nord. Galgehøj og ved Birkebakkerne, hvorfra der tæt ved Frederikssundsvej er udsigt til både Fjorden og Arresø. Eller i den sydlige del i overgangen til det lave kystlandskab omkring Havelse Å.

- Karakterområdegrænse
- Oplevelsesrigt landskab
- Særlig udsigt
- Oplevelsespunkt
- Kystorienteret landskab
- Byzone

Særlige udsigtsmuligheder
Det kystorienterende landskab, som består af de åbne landskabs- og naturkiler og kanterne af sommerhusområderne, hvorfra der stedvist er kig til vandet og kysten, rummer særlige udsigtsmuligheder.

Vurdering sårbarhed

Landskabskarakterens sårbarhed vurderes ud fra, hvor påvirkelige landskabets bærende karaktertræk og visuelle værdier vil være overfor ændringer.

Landskabskarakterens sårbarhed
Det kystnære landskab er sårbart over for beplantning, tilgroning, bebyggelse der kan sløre udsigterne over vandet fra kysten og de kystnære arealer og anlæg, der gør kysterne til en del af sommerhusområderne.

De åbne kystkiler er sårbare over for beplantning, tilgroning, bebyggelse der kan sløre oplevelsen af terrænets form og områdernes udsigter, eller elementer der kan "fylde kilerne op" og svække oplevelsen af de grønne strøg og pauser i landskabet, som kilerne danner.

Sommerhusområderne er sårbare over for stort byggeri, der kan bryde med områdernes overvejende beskedne udtryk af mindre sommerhuse, særligt i områdernes kanter mod landskabet og i de kystnære dele af sommerhusområderne.

Den tilbageværende landbrugsanvendelse er sårbar over for ændringer, der vil gøre områderne mere intensive i deres landbrugsudnyttelse med store bygninger eller anlæg. Den er også sårbar over for at landbrugsanvendelsen bliver domineret af hestehold og anlæg, som fx ridebaner, småbygninger mv.

Hvor landbrugsfladen fremstår åben, er den visuelt sårbar over for tilplantning og anlæg, der lukker landskabet.

8 Ølsted Landbrugslandskab

Ølsted Landbrugslandskab byder på det aktive dyrkningslandskab med marker og gårde i et sammenhængende, bakket landbrugslandskab, hvor områdets diger og gamle markskel fremhæver landsbyernes stjerneudskiftede mønstre og oprindelsen af det gamle landbrugsland. En landskabsfortælling der kun er synlig få steder i Halsnæs Kommune. Særligt for området er oplevelsen af den lange ås, der snor sig som en langstrakt bakke gennem området fra Strø Bjerge til Ølsted.

Landskabet syd for Ølsted er et aktivt landbrugslandskab med mellemstore marker, jendomme og spredte små skove og plantninger.

De overordnede landskabstræk

Ølsted Landbrugslandskab er kendetegnet af et bølget til stedvist storbakket morænelandskab med landbrugsproduktion. Området indeholder byerne Store Havelse og Lille Havelse samt den udbyggede bosætningsby Ølsted. Området opleves som et sammenhængende, højtliggende og overvejende intensivt landbrugslandskab, der stedvist er brudt af vandfyldte lavninger omgivet af bevoksning. Området indeholder markante terrænformer som mod nordøst med åsebakkerne Lundebakke og Vibjerg, der har sammenhæng til Strø Bjerge i Hillerød Kommune, og mod syd med randmorænebakkerne mod Havelse Ådal. Området indeholder flere tidligere råstofområder.

Landskabets særlige værdier er de stjerneudskiftede landsbyer, den åbne og aktive landbrugsflade, åsens særlige terrænform, de bakkede randmorænestrøg og de visuelle oplevelser af store landskabsrum.

I Ølsted Landbrugslandskab er det vigtigt at fastholde landskabets karakter af aktivt, åbent landbrugslandskab, særligt omkring Store Havelse og Lille Havelse, samt de visuelle forbindelser på tværs af landskabet, da meget af kommunens åbne landbrugsareal i dag er bebygget med by eller sommerhuse. Det er vigtigt at sikre oplevelsen af og indkig til områdets markante terrænformer og synligheden af strukturerne i landskabet omkring de stjerneudskiftede landsbyer.

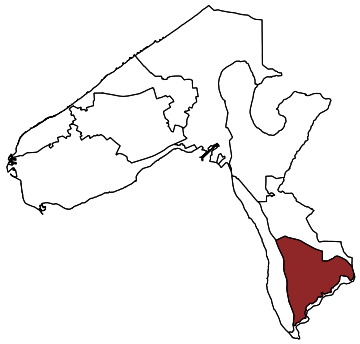

Beliggenhed og afgrænsning

Karakterområdet Ølsted Landbrugslandskab omfatter landbrugslandskabet syd for Ølsted i kommunens sydlige del.

Området afgrænses mod vest af Frederiks-sundsvej i overgangen til karakterområde 7 Fjordkystens Fritidslandskab. Mod nord følger området Ølsteds sydlige bykant og den nordlige side af Åsen fra Strø Bjerge til Ølsted. Områdets sydlige grænse følger dalsiderne mod Havelse Ådal, hvor selve randmorænebakkerne ligger inden for karakterområdet.

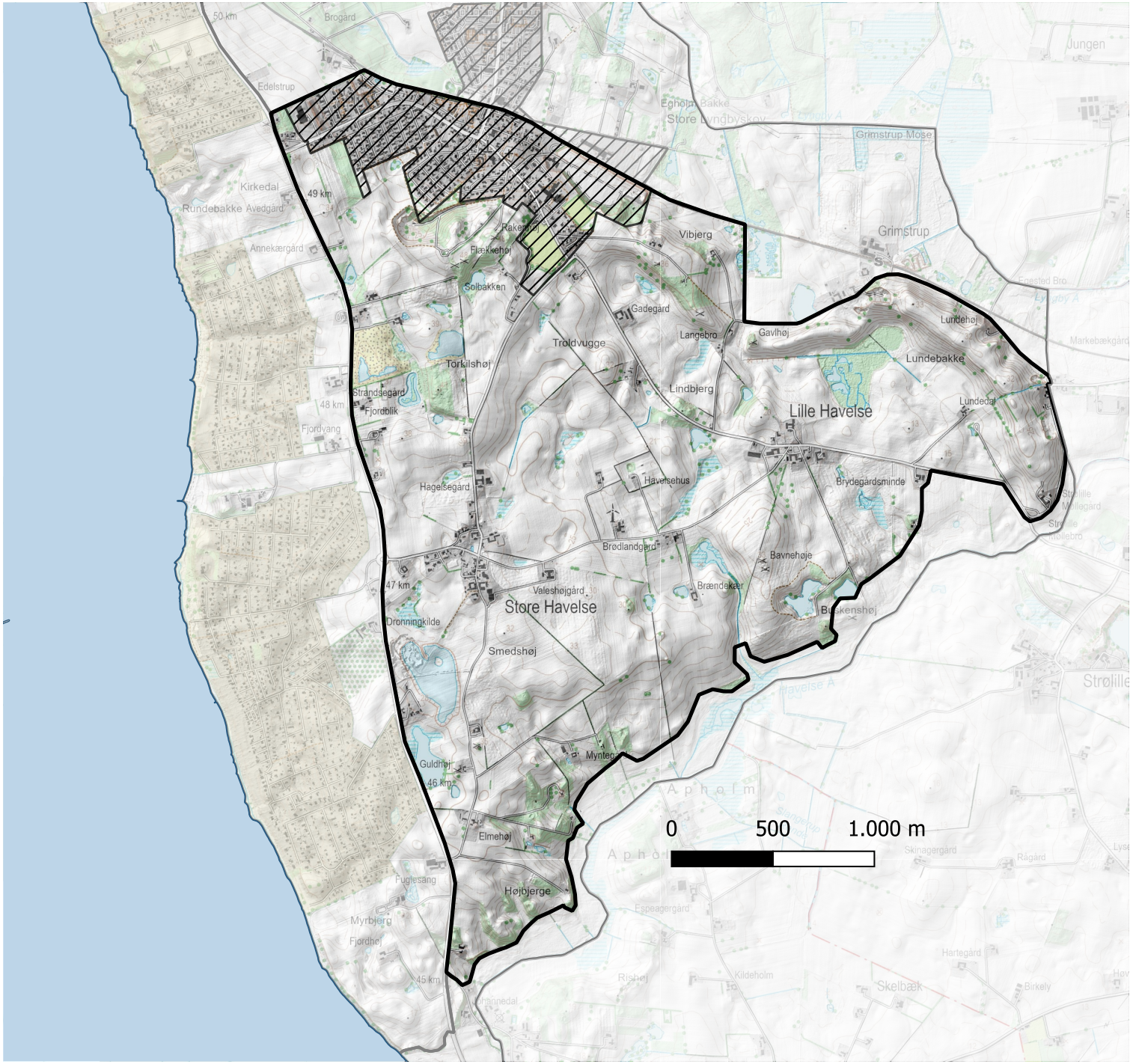

Strategiske mål

På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i landskaber der skal beskyttes, beskyttes/ forbedres, vedligeholdes eller ændre/forbedres.

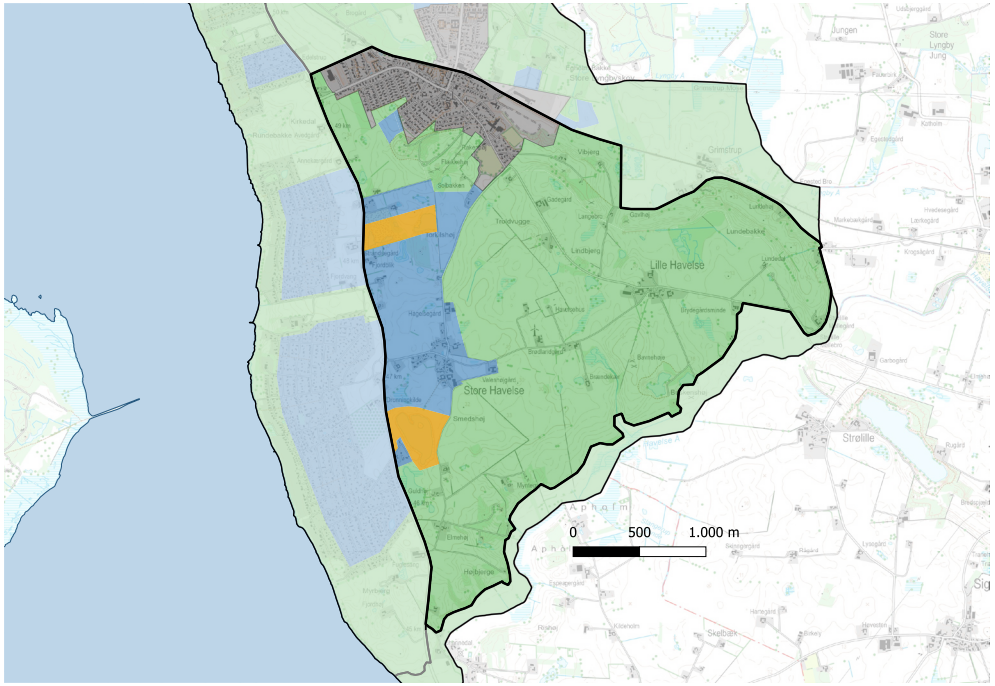

Karakterområdegrænse

Beskytte

Beskytte/forbedre

Vedligeholde

Ændre/forbedre

Byzone

Beskytte landskabskarakteren

Store dele af landskabet har fået det strategiske mål beskytte, fordi disse landskaber er vurderet særligt karakteristiske, karakteristiske eller kontrasterende, i god eller middel tilstand og som oplevelsesrigt landskab. Det betyder, at områdets oplevelsesrige landskabselementer i form af åsen, randmorænebakkerne, bynære rekreative landskaber eller sammenhængende landbrugsflader præget af et tydeligt udskiftningsmønster særligt tydeligt formidler de bærende karaktertræk i området. Området indeholder tillige særlige udsigtsmuligheder.

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk og oplevelsesrige landskabselementer, geologiske og kulturhistoriske spor og visuelle samspil skal bevares og om muligt styrkes. Ændringer i området bør kun ske, hvis de i særlig grad kan tilpasses landskabets karakter og uden at sløre udsigterne.

Vedligeholde landskabskarakteren

De varierede landskaber langs med Frederikssundsvej samt et mindre område der skrånes mod Ølsteds bykant har fået det strategiske mål vedligeholde, da områderne er vurderet karakteristiske og i middel tilstand.

Målsætningen betyder, at landskaberne vurderes at være robuste over for en række ændringer, når det sker og indpasses under stort hensyn til landskabernes karakter og områdets bærende karaktertræk.

Ændre/forbedre

De reetablerede råstofområder langs med Frederikssundsvej har fået det strategiske mål ændre/forbedre, da områderne er vurderet karaktersvage og i middel tilstand.

Målsætningen betyder, at landskaberne yderligere kan forbedres med beplantning og udvikling, og at områderne vurderes at være robuste over for en række ændringer, når det sker i forhold til at tilpasse områderne områdets landskabskarakter.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab
Området er et af de få større, sammenhængende landbrugslandskaber i kommunen, og der bør derfor lægges vægt på at opretholde områdets landbrugspræg, dog uden at området får en yderligere intensiv landbrugskarakter.

Der bør lægges vægt på at sikre oplevelsen af udskiftningslandskabets strukturer omkring de stjerneudskiftede landsbyer.

Kig til de bakkede landskaber mod syd og oplevelsen af åsen i landskabet bør sikres og friholdes for beplantning, byggeri og anlæg.

Landskabet bør friholdes for bebyggelse og tekniske anlæg, så terrænformerne, strukturerne i diger og hegn samt de åbne landskabsrum fortsat kan opleves.

Oplevelsen af terrænskiftet mellem landbrugsfladerne og åsen med Lundebakke og Vibjerg er en særlig landskabelig kvalitet i området. Samspillet mellem de flade, åbne landbrugsområder og bakkernes markante terræn og form er et særligt egnskarakteristisk træk i området og afgørende for at opleve det sammenhængende åsforløb. Der bør derfor være stor opmærksomhed på, at landbrugslandskabet forbliver åbent og ikke ændres med beplantning eller høje afgrøder, der vil sløre indkig til åsen.

I området mod ådalen omkring Havelse Å er der ligeledes store landskabelige kontraster. Her bør terrænformerne ikke sløres, og plantning og tilgroning bør undgås.

Skovrejsning
Skov er ikke et karakteristisk element i landskabet i karakterområdet, og skovrejsning i større skala vil kunne påvirke oplevelsen af områdets åbne landbrugsprægede landskabsrum og udsigter.

Skovrejsning kan dog indpasses i områdets vestlige del omkring Ølsted, hvis bykantens eksisterende, fligede struktur respekteres, og der sikres åbne landskabsstrøg og skovtunger, der følger bykanten. Eventuelle mindre byudvidelser i Ølsted kan integreres i landskabet ved hjælpe af mindre skovplantninger.

Det er afgørende at det visuelle samspil mellem Rakenhøj og den åbne landskabskile i karakterområde 7 Fjordens Fritidslandskab sikres, og at kig helt til Fjorden sikres og ikke sløres af skovrejsning.

Der kan i mindre udstrækning tilplantes med skov omkring Frederikssundsvej, hvis det sker i samspil med skovrejsning i karakterområde 7 Fjordens Fritidslandskab. Dette kan ske således, at der kan plantes skov på begge sider af vejen men kun på arealer, der ligger i direkte samspil med de mulige skovområder i karakterområde 7 (det vil sige på arealer mellem Frederikssundsvej og sommerhusområdernes østlige kanter mod vejen).

Natur og bevoksningsstruktur
Ud fra en landskabelig betragtning kan naturindholdet i området styrkes omkring de naturlige terrænlavninger med småsøer og moser. Det vil kunne styrke og sikre biodiversitet og variation i landskabet.

De reetablerede råstofområder øst for Frederikssundsvej kan styrkes ved yderligere plantninger og styrkelse af naturforholdene omkring søerne. Det vil yderligere tilpasse søerne til landskabet.

Bebyggelse og byrand
Ny bebyggelse bør placeres i Ølsted, og områdets landsbyer med historiske bebyggelses- og landskabsstrukturer bør friholdes for nyt byggeri.

Ølsted er kendetegnet af en fliget bykant med grønne kiler, der trækker landskabet ind i byen. Denne struktur bør videreføres ved eventuel byudvikling af Ølsted.

Ved eventuel udvidelse af Ølsted bør der lægges stor vægt på at sikre grønne bykanter eller bynær skov omkring ny bebyggelse og mod landskabet, så der skabes en harmonisk overgang mellem bebyggelse og landskab.

I Ølsteds erhvervsområder bør bebyggelse mod landskabet ikke fremstå markant, og områderne bør være omgivet af en transparant grøn kant, så enkeltbygninger ikke opleves fra det omkringliggende landskab. Bygninger, der holdes i mørkere nuancer, falder ofte bedre ind i landskabet visuelt i samspil med afskærmende bevoksning.

Stort landbrugsbyggeri, tekniske anlæg og VE-anlæg
Karakterområdet bør friholdes for større tekniske anlæg på grund af landskabets bølgede til bakkede terræn. I det bakkede terræn vil der fra mange vinkler være indkig til fx solcelleanlæg, og solcelleanlæg vil bryde med områdets tydelige struktur af stjerneudskiftninger omkring landsbyerne. I det bakkede terræn vil store og høje

anlæg og bygninger udviske oplevelsen af terrænforskellene og gøre oplevelsen af bakkelandskabet mindre tydelig.

Det er væsentligt at bebyggelse og anlæg, der er nødvendige for landbrugsproduktionen i området, ikke placeres højt på landskabets bakker, men placeres lavt i landskabet for at underlægge sig områdets terrænform og tilpasse sig landskabet.

Landbrugsbyggeri, der er nødvendigt for driften, bør placeres tæt på og i sammenhæng med de eksisterende ejendomme, så området ikke bliver domineret af bebyggelse. Der bør ved placering af nødvendigt landbrugsbyggeri friholdes væsentlige kig til åsen, og bygninger og anlæg kan tilpasses landskabet ved brug af skærmende beplantning.

Kulturhistorie
Karakterområdet indeholder synlige kulturhistoriske spor, der samlet giver landskabet tidsdybde, herunder Ølsted Kirke, Store Havelse og Lille Havelse samt deres udskiftningsmønstre i landskabet. Der bør lægges vægt på at formidle og bevare disse kulturhistoriske fortællinger i landskabet. Områdets markant beliggende gravhøje bør formidles, og udsigter fra og indkig til højene bør sikres.

Turisme og friluftsliv
Halsninoen løber igennem området langs med åsen og igennem Ølsted, og der er ligeledes en tværrute fra åsen via Lille Havelse og Store Havelse til kysten ved Store Havelse Strand samt fra Ølsted til kysten ved Ølsted Nordstrand, begge i karakterområde 7 Fjordkystens Fritidslandskab.
Tværruterne til Halsninoen er ikke skiltede men vil kunne indgå i en yderligere formidling af området, herunder af åsen og områdets landsbyer og udskiftningsmønstre.

Geologiske karaktertræk

Landskabet er kendetegnet af en overvejende let bølget, stor moræneflade, der landskabeligt brydes af Strø Bjerges langstrakte bakkeryg, der snor sig ind i karakterområdet fra kommunegrænsen i sydøst til Ølsted.

Geologi og terræn
Landskabet i området er præget af en bølget til stedvist storbakket moræneflade. Der er mod syd i området øst-vestgående randmorænestrøg langs med overkanten af Havelse Ådal i karakterområde 9 Havelse Ådal. Terrænet i området er stedvist præget af dødishuller, hvor isblokke har ligget tilbage i landskabet og smeltet og efterladt vandfyldte lavninger.
Åsen "Strø Bjerge Ås" med bakkerne Lundebakke og Vibjerg blev skabt for omkring 12.000 år siden i afslutningen af den sidste istid, Weichselistiden. Det er en langstrakt bakkerække opbygget af jævne lag af sten, grus og sand. Åsen er skabt i en smeltevandsflod, der løb under stedet, hvor bakken ligger i dag. Smeltevandsfloden transporterede materiale og sediment med sig fra sydøst, som gradvist blev aflejret. Da isen smeltede bort, lå det aflejrede materiale tilbage i landskabet som den karakteristiske landstrakte bakke gennem landskabet. Gennem tiden har åsen ændret form på grund af grusgravning, som det er tilfældet nord for Rakenhøj, ved Grimstrup og flere mindre områder. Strø Bjerge er en af de længste, højeste og mest intakte åse i Danmark. Et markant og identitetsskabende landskabstræk i karakterområdet, der blev fredet i 1981 og derved sikret for yderligere grusgravning.

Jordart
Jordarten er domineret af smeltevandssand og -grus, moræneler samt områder med ferskvandsdannelser centralt i området, hvor der i dag også er mange småsøer.

Kyst og vand
Området indeholder ingen kystlinje.

Området indeholder flere søer i de lavtliggende områder, hvor flere er tørvegrave i områdets moser. Der er ligeledes søer, der er opstået ved råstofindvinding i området.

Kulturhistoriske karaktertræk

De kulturbetingede landskabstræk knytter sig især til landbrugslandskabet med et intensivt drevet landbrug på overvejende store marker og det bebyggede landskab langs med Hovedvejen.

Landskabskarakterens oprindelse
De kulturbetingede karaktertræk har i udgangspunktet sin oprindelse i udskiftningstiden omkring år 18000, herunder de stjerne-/blokudskiftede landsbyer og den senere udflytning af gårde på markfladerne.

Langs hovedvejen i vest har der været knyttet flere gårde og en kro, som har dannet udgangspunkt for den nuværende bebyggelse langs vejen.

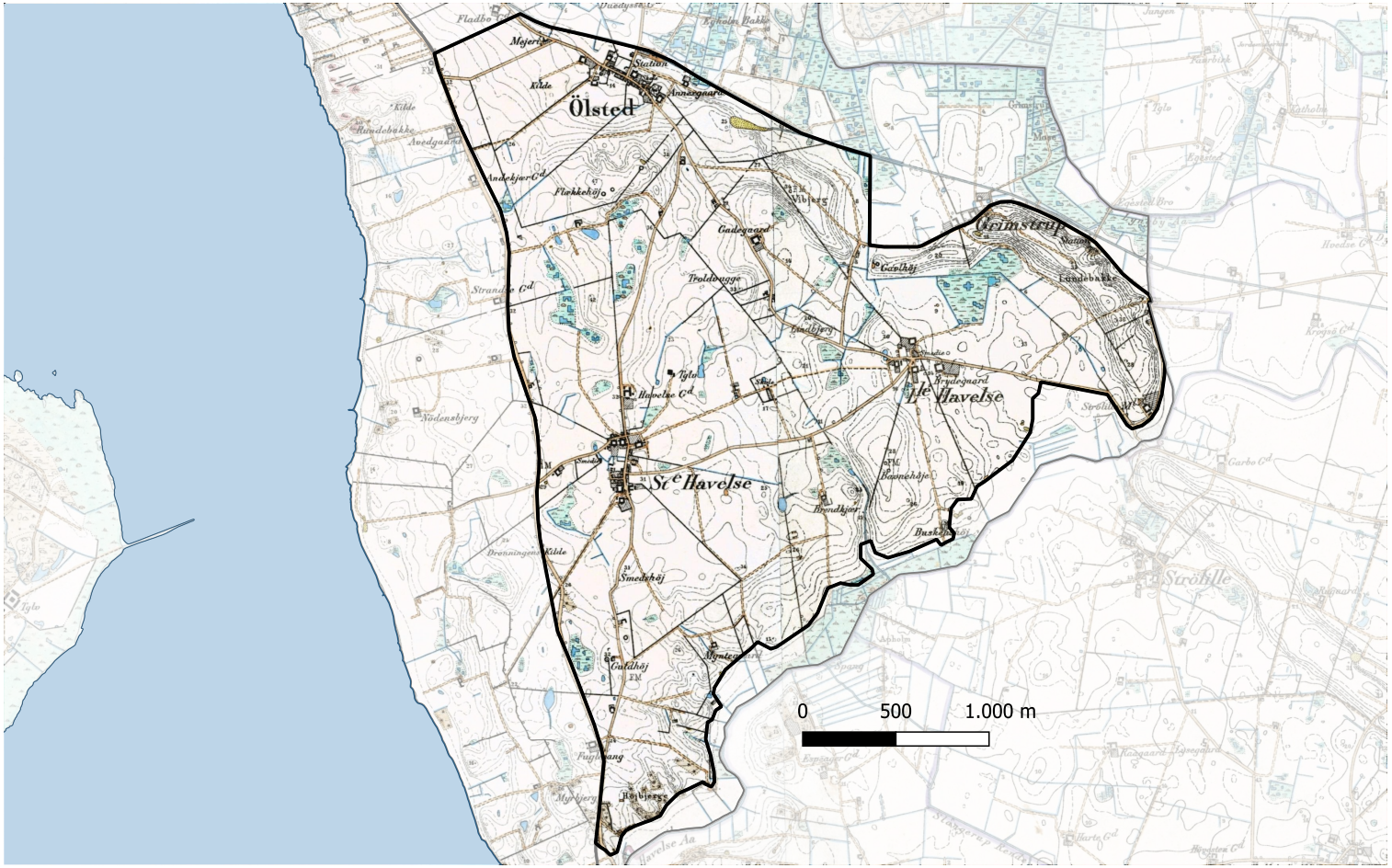

Sydøst for Ølsted fremstår landskabet mere storbakket og varieret.

I landskabet tæt på Havelse Ådal bliver landskabet markant mere bakker. Her set fra en sidevej til Store Havelsevej.

Arealanvendelse
Arealanvendelsen er præget af et aktivt landbrug på overvejende middel til stedvist store marker, der ligger omkring landsbyerne i et karakteristisk stjernemønster, hvor markerne flere steder er afgrænset af diger og levende hegn. Landbrugsdriften fremstår overvejende intensiv men stedvist med en mosaikstruktur af naturområder på grund af områdets terræn og lavtliggende områder med søer og bevoksning, der bryder markfladerne.

Bevoksningsstruktur
Området indeholder enkelte småskove, særligt mod syd og i tilknytning åsen, men fremstår i øvrigt skovfattigt. Området omkring Ølsted Grusgrav og Rakenhøj-området fremstår med skovlignende beplantning, og der er flere steder i Ølsteds bykant tætte løvtræshegn og beplantninger.

Bevoksningsstrukturen på landbrugsfladerne er præget af mere selvgroede bevoksninger omkring søer og moser. Området er kendetegnet af flere mere eller mindre tætte løvtræshegn, der understreger områdets markstruktur. Der er typisk tætte plantninger og hegn omkring områdets gårde. Landsbyerne fremstår med grønne kanter mod det åbne land.

Bebyggelsesstruktur
Bebyggelsesstrukturen er kendetegnet af Ølsteds fligede og overvejende grønne bykant i områdets nordlige del. Herudover er området præget af landsbyerne Store Havelse og Lille Havelse, hvor navnlig Lille Havelse fremstår med en intakt struktur af de gamle gårde inde i landsbyen og med landsbyjordene omkring. Der ligger udflyttede gårde i landskabet i tilknytning til vejene centralt i området. På randen af Havelse Ådals overkant ligger der mod syd enkelte gårde, ligesom der i åsens nordlige kant ligger spredte, mindre ejendomme. Langs med Frederikssundsvej ligger mindre ejendomme i tilknytning til vejen.

Kulturhistoriske spor
Området indeholder flere fredede fortidsminder i landskabet.
Tæt på det rekreative område Ølsted Grusgrav ligger Rakenhøj-området, der består af en markant gruppe af gravhøje, Rakenhøjgruppen, hvor Rakenhøj og Flækkehøj ligger 48 meter over havet. Rakenhøj menes at have været en galgebakke. Området blev fredet i 1947, og det fremstår med småskove, eng, overdrev og en mose, "De Onde Grave", hvor svenske soldater skulle være gået igennem isen på vej til København under svenskekrigene i 1659. Der er flere navngivne gravhøje på Vibjerg og Lunde Bakke. I bakkelandskabet langs med Havelse Ådal ligger også flere gravhøje.

Landsbyen Lille Havelse er en datterlandsby af Store Havelse og består af ikke-udflyttede gårde langs Lille Havelsevej. Til landsbyen hører marker i et velbevaret stjerneudstykningsmønster, der stråler ud i det omkringliggende, bakkede landskab. Store Havelse har ligeledes en overvejende intakt struktur med gårdene inde i landsbyen men er præget af mere bebyggelse.

Der er en række sten- og jorddiger, der tegner områdets udskiftningsmønster. Udskiftningsmønstret er stadig tydeligt i landskabet, men der er flere steder sket en sammenlægning af marker til større enheder.

De genoprettede graveområder tæt på Frederikssundsvej fremstår stadig som nyetablerede landskaber.

I Ølsted ligger Ølsted Kirke fra omkring 1150. Kirken er kun begrænset synlig fra landskabet.

Tekniske anlæg

Karakterområdet indeholder ikke større tekniske anlæg. Områdets vestlige grænse er defineret af hovedvejen Frederikssundsvej, der indeholder stedvise trafikanlæg. Der er en vindmølle centralt i området.

Områdets jordbund har betydet, at der flere steder har været gravet grus, hvilket har bevirket, at der er flere, mere eller mindre reetablerede råstofområder i området langs med Frederikssundsvej, hvor landskabskarakteren fremstår diffus. Ølsted Grusgrav er den største af områdets graveområder. Den blev nedlagt i 2002 og er i dag omdannet til et bynært, rekreativt område med stier og rekreative anlæg som madpakkehus, shelters, fugletårn, naturlegeplads og friluftsscene mv. Der er tidligere graveområder ved Grimstrup og langs åsens nordlige side samt syd for Lille Havelse ved Buskenhøj.

Der er udlagt nye arealer til råstofgravning nord og syd for Store Havelse.

Delområder

Karakterområdet indeholder et delområde med åsen, herunder Lunde Bakke, Vibjerg og Rakenhøj-området, der indgår i åslandskabet Strø Bjerge.

Nord for Store Havelse er der åbne kig over de store landbrugsarealer.

Rumlig/visuelle karaktertræk

Den rumlige og visuelle oplevelse i området er kendetegnet ved det overvejende åbne landbrugslandskab. Landskabet er karakteriseret ved en mellem skala, der afspejles i områdets struktur af mellemstore marker flere steder markeret af diger, levende hegn og småbevoksninger.

Skala og kompleksitet
Landskabet har overvejende en middel skala, der er afspejlet i størrelsen af marker, gårde og landskabsrum og i områdets indre afgrænsninger i strukturen af diger og levende hegn. Der er stedvist en sammensat karakter, hvor landbrugsfladen er præget af vandhuller omgivet af bevoksninger. Landsbyernes placering og de tydelige, stjerneformede diger og hegn i markskel giver her landskabet en overordnet struktur og et klart mønster.

Rumlig afgrænsning og udsigtsmuligheder
Karakterområdet er mod nord afgrænset af Ølsted og af åsen, der danner en visuel afslutning af området med sin lange, grønne bakkeryg. Mod syd er det terrænet i det bakkede randmorænestrøg oven for Havelse Ådal, der rumligt afgrænser området udadtil. Der er stedvise kig til Havelse ådal særligt i områdets sydøstlige del, hvor terrænet er mere bølget, mens bakker og småskove mod sydvest skaber visuelle barrierer. Mellem Store Havelsevej og Frederikssundsvej danner småplantninger omkring de tidligere grusgrave og terrænet en visuel afgrænsning. Inde i området er områdets levende hegn rumdannende, hvor de lange diger og hegn, der er knyttet til den karakteristiske stjerneudskiftning i området, er tydelige. Langs åsen og stedvist på markfladerne er der småskove og bevoksninger, der skaber rumlighed inde i området. Omkring Lille Havelse er der særlige udsigter til Lundebakke/åsen. Nord for Store Havelse er der udsigter mod øst over de store landbrugsflader.

Påvirkning af tekniske anlæg
Området opleves overvejende uforstyrret af tekniske anlæg. Der er centralt i området en vindmølle. Frederikssundvej i områdets vestlige grænse fremstår stedvist med trafikanlæg, men vejen er ikke synlig, kun helt tæt på, og påvirker ikke landskabet i området.

Visuelle relationer
Åsen, Ølsteds bykant, terrænet og beplantning både mod syd og vest udgør visuelle barriere til naboområderne, men er samtidig medvirkende til, at området opleves samlet. Der er i områdets sydøstlige del visuel forbindelse til Havelse Ådal og landskaberne mod syd i Hillerød Kommune. Der er fra bakkerne mod sydvest stedvise kig til Ådalen og landskabet mod syd, men her er terrænet og bevoksning med til at afgrænse kig. Fra Hillerød Kommune, set fra landskabet syd for Havelse Ådal, er der stedvise indkig til karakterområdets sydlige kanter, der vender mod Havelse Ådal.

Lunde Bakkes lange forløb tegner sig markant i landskabet omkring Lille Havelse.

Vurdering karakterstyrke

Landskabskarakterens styrke vurderes med afsæt i synligheden af de bærende karaktertræk, landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlaget og kulturbetingede strukturer.

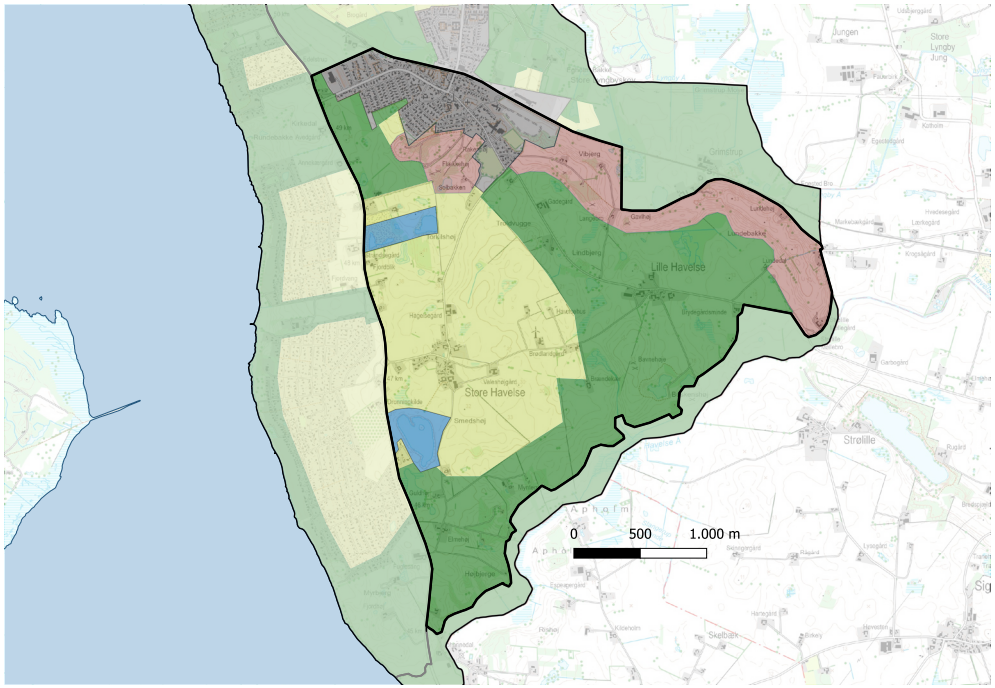

Karakterområdegrænse

Særligt karakteristisk

Karakteristisk

Karaktersvag

Kontrasterende

Byzone

Særligt karakteristiske områder
Det bakkede landskab i områdets sydlige del og udskiftningslandskaberne med de kulturbetingede strukturer omkring Lille Havelse fremstår med tydelige træk og vurderes at være særligt karakteristiske.

Det bynære landskab omkring Ølsted vurderes at være stedvist påvirket af byens udvikling og af nærhed til Frederikssundsvej men indeholder stadig synlige karaktertræk. Området vurderes at være særligt karakteristisk.

Karakteristiske områder
Nær Ølsteds bykant og i områdets centrale dele omkring Store Havelse vurderes de bærende karaktertræk at være synlige i landskabet. Det afspejles i de dyrkede marker i middel skala og de overvejende synlige markskel og spredte gårde i landbrugslandskabet. Landskabet er påvirket af strukturudviklingen i landbruget og en stedvist sammensat karakter. Området er vurderet som karakteristisk

Karaktersvage områder
De nyligt reetablerede graveområder ud til Frederikssundsvej fremstår med en ny landskabskarakter og fremstår overvejende karaktersvage i forhold til områdets landskabskarakter.

Kontrasterende områder
Åsen med Lundebakke og Vibjerg fremstår med sit markante terræn i det åbne landskab i kontrast til det øvrige moræneprægede landskab i området. Her er yderligere en anden bevoksningsstruktur, og området har et mere ekstensivt præg end i det øvrige område.

Den reetablerede grusgrav med det bynære rekreative landskab fremstår som kontrasterende men indeholder stedvist kulturhistoriske elementer.

Vurdering tilstand

Landskabskarakterens tilstand vurderes ud fra en sammenvejning af intaktheden af landskabets bærende karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse, graden af forstyrrelse fra fx store tekniske anlæg og de karaktergivende elementer og strukturers vedligeholdelsesmæssige tilstand.

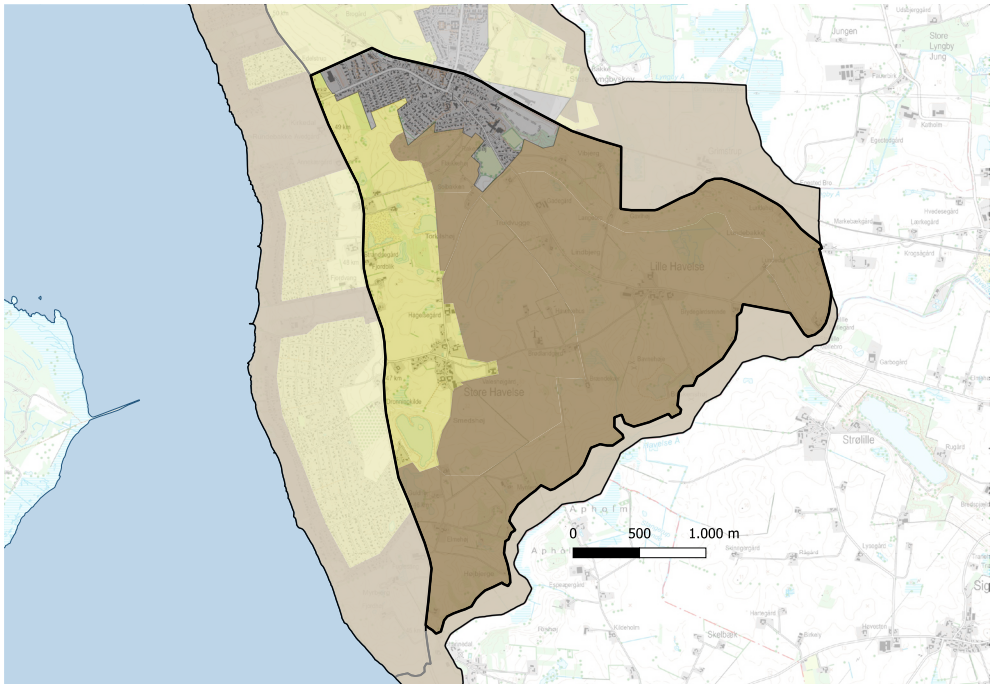

God tilstand
I udskiftningslandskaberne omkring Lille Havelse, delvist øst for Store Havelse, Nørre Hvalsø, langs med Havelse Ådal og i området med åsen og Ølsteds reetablerede grusgrav og vest for Ølsted fremstår de karaktergivende landskabselementer og strukturer i god tilstand. Landskabskarakterens oprindelse fremstår særlig intakt omkring landsbyerne.

Middel tilstand
Områderne nord og syd for Store Havelse langs med Frederikssundsvej har gennemgået flere ændringer, og strukturen i områderne og markskellene fremstår stedvist diffuse, men herudover vurderes den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer at fremstå i middel tilstand.

- Karakterområdegrænse
- God tilstand
- Middel tilstand
- Dårlig tilstand
- Byzone

Vurdering visuelle oplevelsesværdier

Landskabskarakterens oplevelsesværdi vurderes ud fra om de bærende karaktertræk indeholder særlig tydelige kulturbetingede helheder eller enkeltelementer, et særligt naturindhold, særlige geologiske strukturer eller elementer eller særlige udsigtsmuligheder.

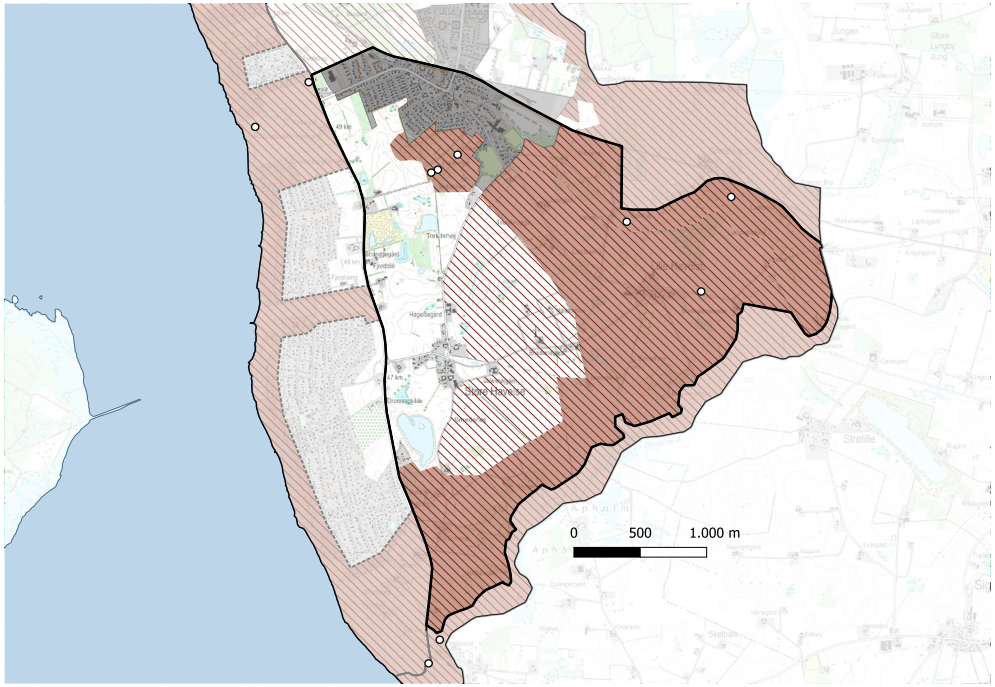

Karakterområdegrænse

Oplevelsesrigt landskab

Særlig udsigt

Oplevelsespunkt

Kystorienteret landskab

Byzone

Oplevelsesrige landskaber
Hele den østlige og den sydlige del af området er vurderet til at rumme oplevelsesrige landskaber. Det er landskabsoplevelser, der i høj grad knytter sig til områdets geologi, kulturhistoriske træk og visuelle værdier.

Særlige oplevelsesrige områder er:
Åsen
Åsen med Lunde Bakke, Vibjerg og Rakenhøj-området med Ølsted Grusgrav, herunder den geologiske fortælling i åsens langstrakte bakkeforløb, de visuelle værdier i oplevelsen af landskabets form, de kulturhistoriske spor i form af gravhøje på de højtliggende bakker og den reetablerede grusgravs rekreative indhold og bynære landskabskvaliteter.

Randmorænebakkerne ved Havelse Ådal
De geologiske spor af randmorænebakkerne langs med Havelse Ådal og områdets visuelle værdier.

Lille Havelse
De kulturhistoriske værdier omkring Lille Havelse landsby med det tydelige udskiftningsmønster, der stjerner ud fra landsbyen og byens intakte struktur med gårdene inde i byen.

Særlige udsigtsmuligheder
Der er særlige udsigter knyttet til landskabet omkring Lille Havelse og indkig til åsen og særligt Lunde Bakke.
Der er særlige udsigter i landskabet omkring Havelse Ådal. Fra Store Havelsevej og fra Brødlandsvej er der særlige udsigter til det store, sammenhængende landbrugslandskab.

Vurdering sårbarhed

Landskabskarakterens sårbarhed vurderes ud fra, hvor påvirkelige landskabets bærende karaktertræk og visuelle værdier vil være overfor ændringer.

Landskabskarakterens sårbarhed
Landskabet er sårbart over for byggeri og anlæg, særligt store, fladedækkende anlæg, der vil kunne ses i det bakkede landskab, eller høje anlæg der vil kunne udviske oplevelsen af områdets terrænvariation, særligt i forhold til åsen.

Enkelte, mindre anlæg vil kunne indpasses i landskabet og sløres ved brug af beplantning, der er et kendt element i landskabet.

Landskaberne omkring Ølsted er sårbare over for byggeri i bykanten, der bryder med områdets eksisterende højder, skala og farver.

De åbne landskabsrum øst for Store Havelsevej, nord for Store Havelse og i området omkring Lille Havelse er sårbare over for tilplantning, byggeri og anlæg, der kan sløre de åbne landskabsrum.

Der kan indpasses skov i landskabet, hvis der tages særligt hensyn til samspillet med Ølsteds bykant og eksisterende oplevelsesrige landskaber.

Landskabet er sårbart over for stort byggeri, herunder særligt stort landbrugsbyggeri inde i landsbyerne, da stort landbrugsbyggeri i tilknytning til de ikke-udflyttede gårde vil kunne ændre skalaen og dominere landsbyernes intakte strukturer og overgange til landskabet.

9 Havelse Ådal

Havelse Ådal afslutter kommunen mod syd og går på tværs af kommunegrænsen til både Frederikssund og Hillerød Kommune. Et natur- og engpræget dalforløb fra Strø Bjerge i øst til Roskilde Fjord i vest. Ådalen omgiver den sidste strækning af Havelse Å, før den møder Roskilde Fjord og løber, først i en bred og derefter i en smal, smeltevandsdal, hvor stejle dalsider møder en varieret dalbund og trækker en grøn linje langs med randmorænestrøget i kommunens sydlige del.

Havelse Ådal fremstår med ekstensiv arealer og åen bugtet i landskabet omkring Havelse Mølle.

De overordnede landskabstræk

Havelse Ådal er en smeltevandsdal, der mod øst er bred og fladbundet og mod nord vest løber i en smal dal med markante dalsider. Dalsiderne er flere steder bevoksede med skovområder af løvskov og stedvist nåletræer. Skovene danner sammen med terrænformen karakterområdets afgrænsning. Den flade dalbund fremstår med engarealer og et ekstensivt præg, mens dalsiderne stedvist er opdyrkede. Mod vest gennemskæres området af Frederikssundsvej og mod øst af Lille Havelse Vej. Området indeholder kun få bebyggelser omkring Havelse Møllevej og opleves upåvirket af tekniske anlæg.

Landskabets særlige værdier findes i det langstrakte, sammenhængende og overvejende åbne dalforløb og dalbundens ekstensive enge og naturarealer. Hertil kommer oplevelsen af ådalens terrænforskelle både set fra nord og fra de omkringliggende kommuner syd for ådalen.

I Havelse Ådal er det vigtigt at fastholde områdets naturpræg og ubebyggede udtryk, de åbne landskabskig og oplevelsen af terrænforskellene mellem dalbunden og dalsiderne.

Beliggenhed og afgrænsning

Karakterområdet Havelse Ådal omfatter landskabet på den nordvestlige side af Havelse Ådal. Ådalens sydlige side omfatter dels et stort område i Hillerød Kommune mod øst og dels et område i Frederikssund kommune mod vest.

Området afgrænses i Havelse Å, der følger kommunens sydlige grænse. Mod nord grænser området op til de stejle randmorænebakker i karakterområde 8 Ølsted Landbrugslandskab og afgrænses her af terrænet og beplantningen på ådalens sider. Mod vest er området afgrænset af Roskilde Fjord og længst mod øst af Strø Bjerge.

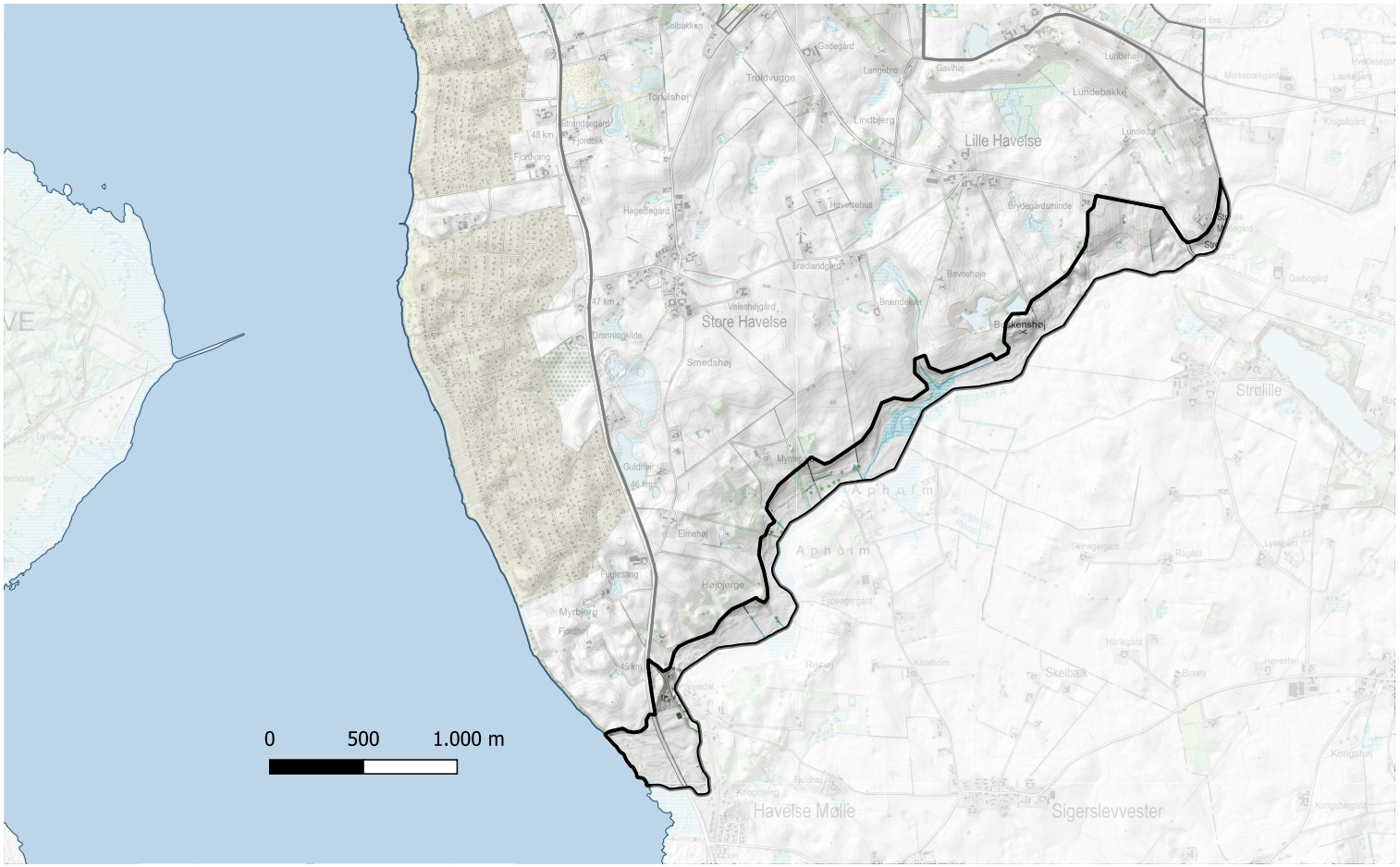

Karakterområdegrænse

Byzone

Sommerhusområde

Strategiske mål

På baggrund af landskabsvurderingerne er der opstillet strategiske mål for landskabet. Landskabskarakterområderne er underinddelt i landskaber der skal beskyttes, beskyttes/ forbedres, vedligeholdes eller ændre/forbedres.

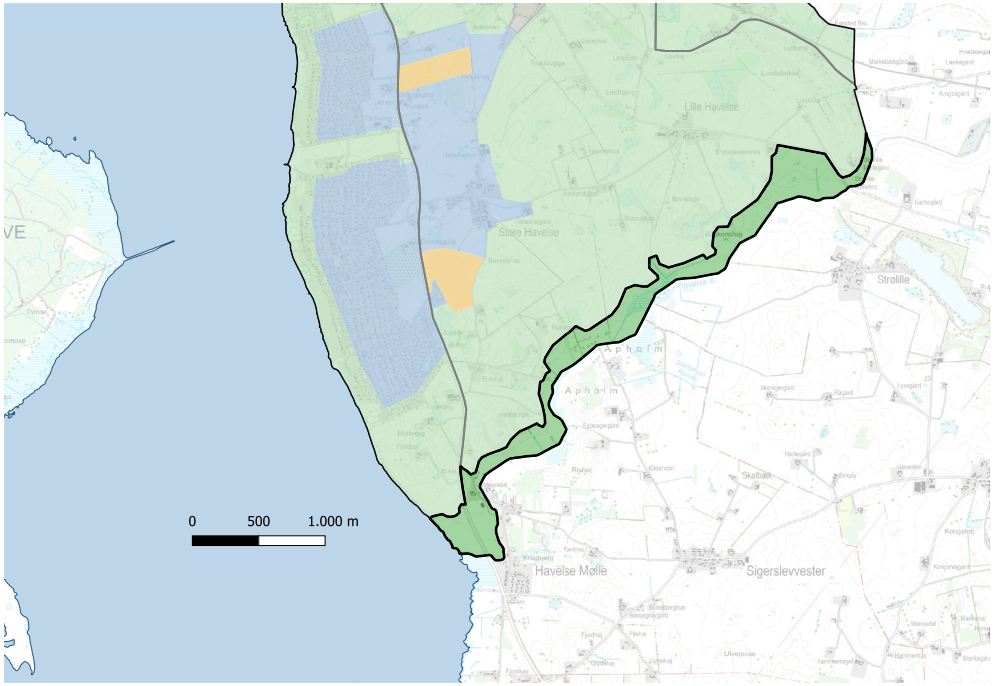

Karakterområdegrænse

Beskytte

Beskytte/forbedre

Vedligeholde

Ændre/forbedre

Byzone

Beskytte landskabskarakteren

Hele Havelse ådal har fået det strategiske mål beskytte, fordi landskabet i ådalen er vurderet særligt karakteristisk, i god tilstand og som oplevelsesrigt landskab. Det betyder, at områdets oplevelsesrige landskabselementer i form af særligt markante terrænformer, de naturprægede engarealer og ekstensive landbrugsarealer samt de kystnære områder og forstrandsarealer særligt tydeligt formidler de bærende karaktertræk i området.

Målsætningen betyder, at landskabets bærende karaktertræk og oplevelsesrige landskabselementer i form af udsigter på langs og tværs af ådalen, de visuelle sammenhænge mellem landskab og vandflade i områdets kystnære del samt områdets ekstensive landbrugspræg og kulturhistoriske indhold skal bevares og om muligt styrkes. Ændringer i området bør kun ske, hvis de i særlig grad kan tilpasses landskabets karakter.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab
Der bør lægges særligt vægt på at sikre de åbne kig på tværs og på langs af ådalen samt at sikre området mod bevoksning, tilgroning og anlæg, der kan udviske karakteren i området.

Den eksisterende ekstensive landbrugsudnyttelse i området, særligt med græsningsarealer, bør understøttes.

Skovrejsning
Området bør friholdes fra skovrejsning.

Plantning af juletræer og pil mv. bør undgås for ikke at sløre udsigter og lukke ådalslandskabet og oplevelsen af terrænformen i området.

Natur og bevoksningsstruktur
De store løvskove på ådalens kanter bør sikres, og skovbrynenes rumgivende effekt bør ikke forstyrres af anden bevoksning eller anlæg.

Ud fra en landskabelig betragtning bør der være opmærksomhed på at sikre områdets enge og fugtige områder, der bør plejes og holdes åbne ved afgræsning eller høslæt. Genopretning af flere områder med græsningslandskaber i ådalen vil forbedre områdets naturmæssige forhold og styrke landskabskarakteren. Ådalens naturlige hydrologi bør sikres og forbedres.

Bebyggelse og byrand
Området bør friholdes for byggeri og anlæg for at sikre områdets naturnære karakter og oplevelsen af det ubebyggede ådalslandskab.

Stort landbrugsbyggeri, tekniske anlæg og VE-anlæg
Karakterområdet bør, på grund af områdets store landskabelige og rekreative værdier, friholdes for tekniske anlæg, VE-anlæg og stort landbrugsbyggeri. Landbrugsbyggeri, der er nødvendigt for landbrugsdriften, bør placeres i tilknytning til eksisterende landbrugsbyggeri, og bygninger nede i ådalen bør så vidt muligt undgås.

Kulturhistorie
Der bør være fokus på at sikre og formidle de geologiske og kulturhistoriske spor i karakterområdet, herunder fortællingen om den tidligere fjordarm og området som levested i stenalderen samt det bebyggede miljø omkring Havelse Mølle.

Turisme og friluftsliv
Området rummer et stort oplevelsespotentiale og kan med fordel formidles yderligere. Adgang langs med åen vil styrke områdets rekreative værdier.

Geologiske karaktertræk

Landskabet er kendetegnet af et overvejende fladbundet dalforløb omgivet af mere eller mindre stejle dalsider af ranmorænebakker.

Geologi og terræn
Havelse Ådal er en del af en større smeltevandsdal, der har forløbet fra Strø Bjerg og til Roskilde Fjord, hvor smeltevand fra isen har strømmet gennem landskabet og formet dalens terræn. Terrænformen er mod øst præget af en bred og fladbundet dal, hvorefter dalen mod vest bliver mere smal og skarpskåret i landskabet med de markante dalsider af randmorænebakkerne i karakterområde 8 Ølsted Landbrugslandskab. Stenalderhavet oversvømmede smeltevandsdalen, hvorved den blev til en fjordarm, der strakte sig helt ind til Strø Bjerge. Ved fjordens munding blev den stedvist afgrænset af strandvolde.

Jordart
Jordarten består af ferskvandsdannelser samt marint forland og et område med strandvolde, hvor ådalen møder Roskilde Fjord mod vest.

Kyst og vand
Området indeholder dels Havelse Å, der løber i kommunegrænsen, og dels en kort kyststrækning mod Roskilde Fjord.

Grimstrupvej ligger i overgangen mellem ådalen og åsen.

Kulturhistoriske karaktertræk

De kulturbetingede landskabstræk knytter sig til de ekstensive engområder langs med Havelse Å.

Landskabskarakterens oprindelse
Dallandskabet har i et historisk perspektiv haft en funktion som græsningslandskab for de gårde og landsbyer, der ligger omkring dalen og deler den mellem sig. Stadig i dag er denne funktion tydeligt afspejlet i ådalens naturprægede karakter.

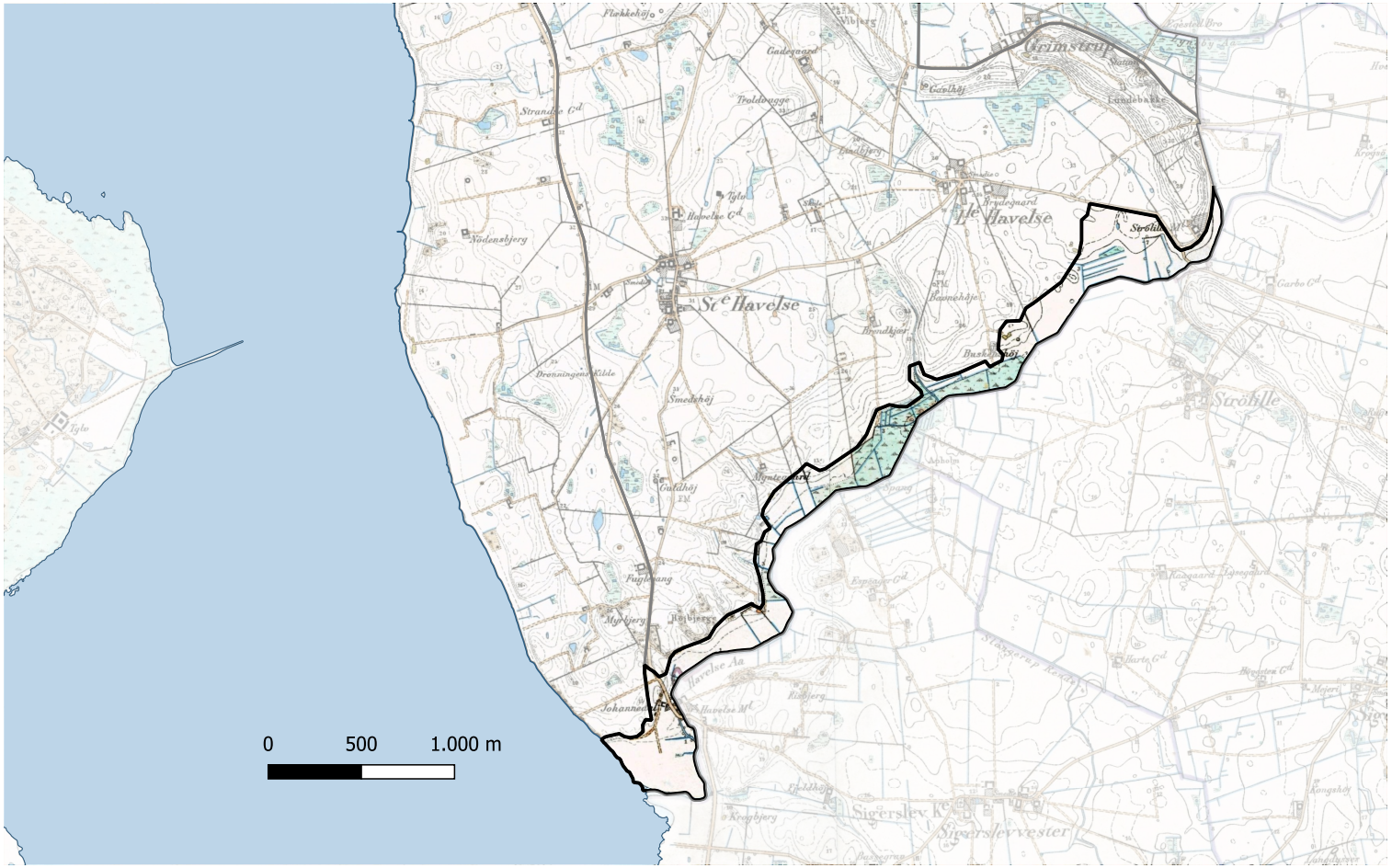

Ådalen centrale del set fra syd ved Apholm.

Ådalen set fra sydøst fra Strølillevej.

Arealanvendelse
Arealanvendelsen er overvejende præget af ekstensivt drevne landbrugsarealer i dalbunden med enge og moseområder, heraf et større moseområde omkring Apholm centralt i området. Området indeholder ligeledes afgræssede områder, og på de højereliggende arealer er der stedvise opdyrkede marker, der strækker sig op på morænefladerne og enkelte steder går helt ned til åen. Områdets generelle udtryk er et ekstensivt drevet landskab.

Bevoksningsstruktur
Området er mod vest indrammet af gamle løvskove på ådalens sider, der overvejende er beliggende i karakterområde 8 Ølsted Landbrugslandskab. I dalbunden er der langs med åen mere spredt og diffus bevoksning. På engområderne er der overvejende åbent, mens der i de mere våde områder er stedvist tilgroning og kratdannelser. Længst mod øst er ådalen mere opdyrket, og der er kun bevoksning tæt på åen. På dalsiderne løber stedvise levende hegn vinkelret på åløbet. På de åbne arealer mod Roskilde Fjord er der områder med åbne strandenge.

Bebyggelsesstruktur
Området rummer kun en gård og et hus omkring Havelse Møllevej beliggende i Halsnæs Kommune.

Kulturhistoriske spor
Området indeholder et enkelt fredet fortidsminde ved Buskenshøj.

Området var i stenalderen en fjordarm med østersbanker, som gjorde området til et af stenalderfolkets yndede levesteder. Området rummer flere spor fra oldtiden, herunder en køkkenmødding ved Havelse Mølle.

Syd for Åen ligger en gammel vandmølle, Havelse Mølle og Møllegård, i Frederikssund Kommune. Der ligger en enkelt gård i Halsnæs Kommune over for møllen. Vandmøllens historie går langt tilbage, den nævnes første gang i 1550, og driften ophørte i 1930erne. Der er også en eksisterende mølle fra 1886, hvorfra mølletårnet står endnu, beliggende i Frederikssund kommune. Møllen er synlig fra Halsnæs Kommune, og samlet opleves de gamle bebyggelser omkring den slyngede Havels Møllevej og ådalslandskabet her som et samlet bebygget miljø med kulturhistorisk og landskabelig værdi.

Tekniske anlæg
Karakterområdet indeholder ingen større tekniske anlæg.

Delområder
Karakterområdet indeholder ingen delområder.

Havelse Ådals mest østlige del i Halsnæs Kommune. Her set fra Grimstrupvej syd for Åsen. Hertil gik vandet ind i en fjord i Stenalderhavet.

Rumlig/visuelle karaktertræk

Landskabet er karakteriseret ved en mellem til lille skala, der afspejles i områdets terrænform, og struktur af bevoksning, hegn, markinddelinger og områdets ydre afgrænsnings stedvise skovbryn.

Skala og kompleksitet
Ådalen former et langstrakt landskabsrum igennem landskabet med en varierende skala. Områdets østlige del fremstår med en overvejende middel skala afspejlet i markernes struktur, mens området længere mod vest har en middel til lille skala afspejlet i engområdernes opdeling. Området opleves overvejende med en lille kompleksitet og med en klar struktur i form af åløbets linje omgivet af de overvejende åbne enge og de stedvise hegn og skove, der forløber vinkelret ind på ådalens sider og understreger terrænets bevægelser.

Rumlig afgrænsning og udsigtsmuligheder
Karakterområdet er afgrænset af skove mod vest, hvor den visuelle oplevelse og kig går på langs af ådalen, mens området er mere åbent i den østlige del med udsyn over de større, åbne landbrugsflader omkring ådalen. Nede i ådalen har landskabet en mere transparent karakter med stedvis bevoksning og hegn men byder på åbne kig på langs af ådalen. I den fjordnære del vest for Frederikssundsvej er der åbent udsyn over Roskilde Fjord.

Påvirkning af tekniske anlæg
Området opleves uforstyrret af både tekniske anlæg og bebyggelse.

Visuelle relationer
Skovbrynene mod vest og terrænets form danner en visuel barriere til naboområderne både mod nord og syd. Der er i områdets østlige del visuel relation til og fra de tilgrænsende, åbne landbrugslandskaber. Der er særligt et stort visuelt samspil til de åbne arealer omkring Havelse Å og videre ind i Hillerød Kommune. I dette område udgør særligt overgangen til Lundebakke/Strø Bjerge en markant landskabelig oplevelse.

Det kystorienterede landskab
Det kystorienterede landskab er de dele af området, hvor oplevelsen af landskabet visuelt er orienteret mod kysten til Roskilde Fjord. Det kystorienterede landskab består af den lavtliggende, åbne flade med enge og strandenge omkring sidste strækning ud mod Roskilde Fjord. Området er afgrænset af åen og den tætte bevoksning på åens østside langs med bebyggelsen i Frederikssund Kommune. Der er fra området visuelle relationer til vandfladen og til de modstående kyster på Hornsherred samt langs fjordkysten mod syd.

Hvor Ådalen møde Roskilde Fjord er landskabet åbent og lavtliggende.

Vurdering karakterstyrke

Landskabskarakterens styrke vurderes med afsæt i synligheden af de bærende karaktertræk, landskabskarakterens oprindelse og samspillet mellem naturgrundlaget og kulturbetingede strukturer.

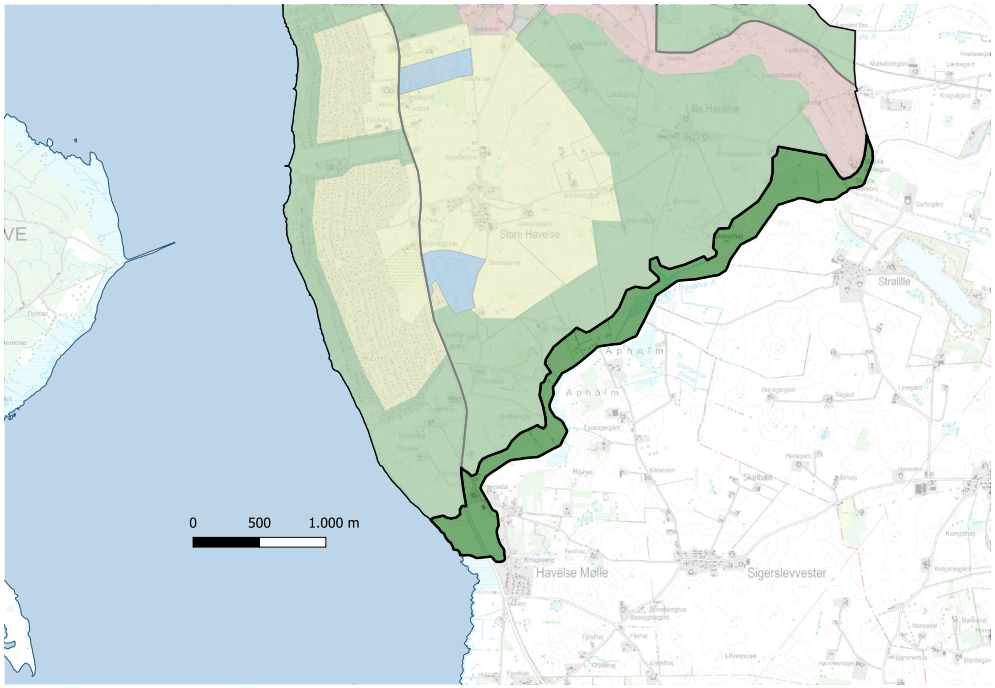

Særligt karakteristiske områder
Hele ådalen og de kystnære landskaber mod Roskilde fjord er vurderet særligt karakteristiske.

Det vurderes, at de bærende karaktertræk i form af ådalens terrænform og de overvejende ekstensive landbrugsarealer, der afspejler landskabskarakterens oprindelse, samt områdets udsigter fremstår særligt tydeligt, og de bærende karaktertræk vurderes derved at fremstå særligt karakteristisk.

- Karakterområdegrænse
- Særligt karakteristisk
- Karakteristisk
- Karaktersvag
- Kontrasterende
- Byzone

Vurdering tilstand

Landskabskarakterens tilstand vurderes ud fra en sammenvejning af intaktheden af landskabets bærende karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse, graden af forstyrrelse fra fx store tekniske anlæg og de karaktergivende elementer og strukturers vedligeholdelsesmæssige tilstand.

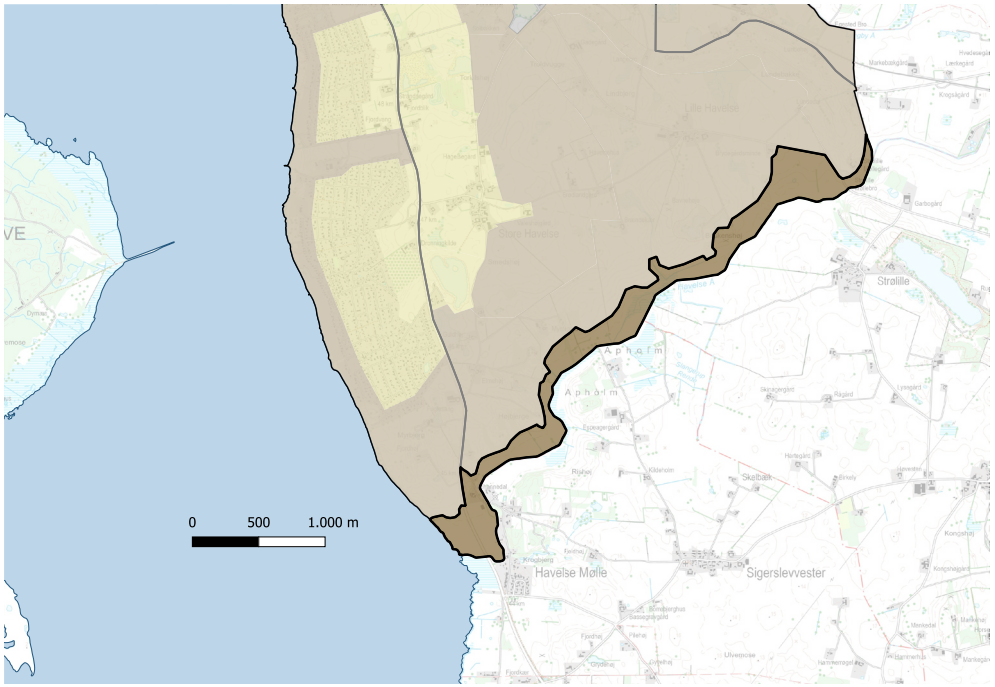

God tilstand

Landskabskarakterens oprindelse vurderes i høj grad at være intakt i området med dalens overvejende ekstensive karakter og naturindhold, og områdernes vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes god. Området fremstår uforstyrret af tekniske anlæg og bebyggelse.

Karakterområdegrænse

God tilstand

Middel tilstand

Dårlig tilstand

Byzone

Vurdering visuelle oplevelsesværdier

Landskabskarakterens oplevelsesværdi vurderes ud fra om de bærende karaktertræk indeholder særlig tydelige kulturbetingede helheder eller enkeltelementer, et særligt naturindhold, særlige geologiske strukturer eller elementer eller særlige udsigtsmuligheder.

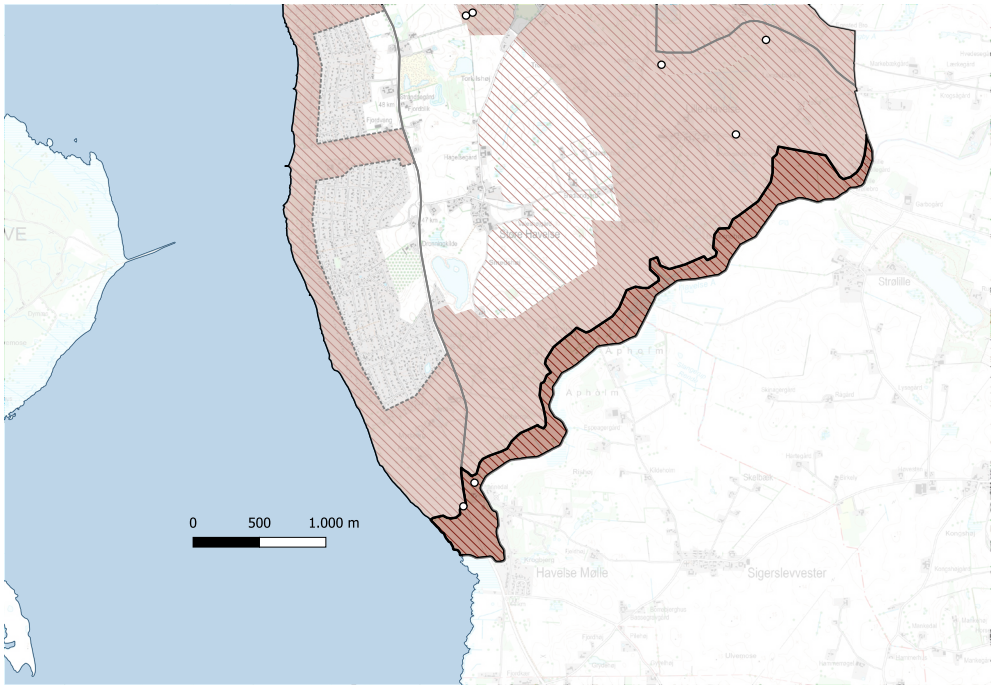

Karakterområdegrænse

Oplevelsesrigt landskab

Særlig udsigt

Oplevelsespunkt

Kystorienteret landskab

Byzone

Oplevelsesrige landskaber

Hele områdets landskab er vurderet som oplevelsesrigt landskab. Det er især på baggrund af de landskabsoplevelser, der knytter sig til områdets geologi og historie som tidligere fjordarm, og områdets naturværdier i de lysåbne naturområder som åen, enge, moser og strandenge danner. Hertil kommer områdets kulturhistoriske indhold som græsningslandskab og samspillet mellem åen og det bebyggede miljø omkring Havelse Mølle. De fine udsigter over Roskilde Fjord er ligeledes særligt oplevelsesrige. Samlet fremstår området som en helhed, der som et samlet landskabsstrøg vurderes som oplevelsesrigt landskab.

Særlige oplevelsesrige områder er:

Det kystorienterede landskab, der omfatter områdets vestlige del afgrænset af åløbet og den tætte bevoksning langs åløbets østlige side, er præget af de vide udsigter over Roskilde Fjord og kystlandskabet, særligt mod syd. Der er her visuelt samspil til den smalle vandflade og til de modstående kyster på Hornsherred.

Vurdering sårbarhed

Landskabskarakterens sårbarhed vurderes ud fra, hvor påvirkelige landskabets bærende karaktertræk og visuelle værdier vil være overfor ændringer.

Landskabskarakterens sårbarhed
Det kystnære landskab er sårbart over for beplantning, tilgroning, bebyggelse og anlæg, der kan sløre udsigterne over Fjorden, vandfladen og til de modstående kyster fra de kystnære arealer.

Dalbunden med de flade engarealer på litorinafladen er sårbar over for tilgroning, manglende naturpleje og opdyrkning, der kan ændre områdets udtryk som græsnings- og englandskab.

Landskabet er sårbart over for en yderligere intensiv dyrkning, særligt i dalbunden.

Landskabet er sårbart over for høje afgrøder som juletræer og energipil mv. samt i forhold til tilplantning med skov, der kan lukke landskabet og sløre terrænformen.

Området er sårbart over for indplacering af tekniske anlæg, anlæg og bebyggelse, der vil bryde områdets uforstyrrede præg og lukke landskabet.

Området er sårbart over for tilgroning, beplantning og anlæg, der vil kunne sløre de visuelle kig på langs og på tværs af ådalen. Her er et stort hensyn i forhold til samspillet til landskaber i nabokommunerne.

Kig til skovbryn i og omkring karakterområdet og landskabet op til skovbrynene er sårbare over for tilplantning og anlæg, der slører indkig til de gamle skovbryn, og derved skovbrynenes rammegivende effekt i området.

Kig til Isefjord fra Skansevej ved Hundested